Xavier de MONTÉPIN

MOŞTENIREA SÂNGEROASĂ

— roman—

Editura EXFLORIS
Rm. Vâlcea, 1993

Coperta: LAURENŢIU VÂJA

ISBN 973-96211-0-4

Director: FLOAREA OPRIŢESCU
Consilier editorial: PROF. MARIA BĂLTEANU

Romanul de faţă constituie o adaptare după cartea lui Xavier de MONTÉPIN — MOŞTENIREA SÂNGEROASĂ sau FIICA MARTIRULUI [1888] - apărută la Tipografia „Universul" Bucureşti.

ABEL şi BERTA

Bătuse ora 10. Noaptea care urma unei zile frumoase de la sfârşitul lui septembrie 1857 era admirabilă.

Lângă bariera Chapelle, alături de fortificaţii, sta întins un om.

Omul acesta asculta, asculta cel mai mic zgomot şi privea drumeagul ce se afla între fortificaţii şi calea ferată. Părea să aibă în jur de 60 de ani. Părul lui tuns scurt, şi barba lungă, neîngrijită, îi dădeau o înfăţişare sălbatică.

Alături de el se afla o pălărie de paie.

— De ce dracu nu mai vine? Trebuia să fie aici de o jumătate de oră. Ce are? murmura omul cu înfăţişare sălbatică. Se numea Raul Brison, fusese notar, şi era poreclit *Pană de Gâscă.*

Avusese pe vremuri biroul lui într-un orăşel de lângă Paris; făcuse ceva avere şi ar fi putut să se însoare, să ia o fată cu zestre şi să trăiască fericit. Avea însă patima jocului de cărţi şi a femeilor. Aceasta îl pierduse... Ceea ce îl pierduse definitiv era talentul lui extraordinar de falsificator.

Adus în faţa Curţii cu juraţi, fu condamnat la ocnă pentru 280 de falsuri.

Talentul lui de falsificator era uimitor; falsifica orice scrisoare şi îi plăcea să se laude că de la ocnă îl eliberase în urma unui ordin venit de la Paris, de la Ministerul de Justiţie, ordin oficial, timbrat şi iscălit. Dar toate acestea erau falsuri: şi ordinul, şi timbrele, şi iscăliturile. Peste trei zile era din nou în închisoare.

Ieşind în sfârşit din ocnă, îşi puse talentul în slujba cui îi plătea; dar îmbătrânind, mâna începuse să-i tremure şi fostul notar căzuse între hoţii de rând, hoinărind fără casă, trăind de pe o zi pe alta, dormind prin case pustii ori prin cariere de piatră. Deodată se auzi un zgomot de paşi. Fostul notar ciuli urechea cu luare-aminte. Paşii se apropiau, dar spre marea lui mirare Raul Brison nu vedea

nimic, cu toate că noaptea era luminoasă. Îşi dădu seama că cel care venea umbla în umbra fortificaţiilor. Zgomotul încetă. Peste câteva secunde, în mijlocul tăcerii, se auzi un glas răguşit:

— Pi...pi...uit!

Raul răspunse tot aşa.

La câţiva paşi se ivi un om de vreo 45 de ani, mijlociu de statură şi nemaipomenit de slab.

Ochii noului venit, mici şi ascunşi sub sprâncenele stufoase, erau aceia ai unui om lacom şi mişel. Fruntea lui bombată mult în afară dovedea inteligenţă, dar o inteligenţă îndreptată spre rău.

Fostul notar se ridică şi îşi încrucişă picioarele.

— Dar haide odată, molaticule, că ai întârziat mai mult de o jumătate de oră!

— Era să nu mai vin, răspunse omul-schelet, al cărui glas ieşea dintr-un gât tăbăcit de spirtoase.

— De ce?

— Fir-în-Patru nu vrea să te ia pe tine.

— Cum aşa? zise Raul neliniştit.

— De!... ştii că este dreptul lui. El este capul afacerii.

— Ei!!! dar acum?

— Ne-am învoit. Am vorbit eu pentru tine, te-am lăudat, dar cu greu l-am putut hotărî.

— Dar ce cusur zice că am?

— Zice că ai îmbătrânit, îţi tremură mâna, nu mai vezi bine... ce vasăzică bătrâneţea!

— Bătrân, bătrân, dar fac cât patru.

— Aşa am zis şi eu, dar Fir-în-Patru nu vrea să se învoiască.

— În sfârşit, ce a hotărât?

— Ne vom întâlni cu el la miezul nopţii, la *Petite-Assomoire* şi acolo vei vedea despre ce este vorba şi ne va spune ce avem de făcut.

— Ţi-a spus despre ce este vorba?

— Nu.

— Cum aşa?

— Bine! Ştiu numai că este vorba de o avere, dar s-ar putea să lucreze şi cuţitul.

Notarul simţi un fior.

— Să omorâm? murmură el în sfârşit.

— Am zis: poate. Şi pe urmă ce-o să fie dacă o lucră cuţitul?

— Nu-mi place sângele.

— Nici mie, n-am omorât niciodată cu plăcere, dar când trebuie... de! n-avem venituri...

— Dar tu fii pe pace, ţie o să ţi se dea un post de unde să pândeşti. Acum să plecăm. Nu e bine să ne vadă lumea împreună, aşa că tu ia-o pe un drum şi eu pe altul.

Plecară.

Petite-Assomoire este una dintre cârciumile acelea murdare, cum erau atâtea pe vremea când începe povestea noastră.

Poliţia avea ochii asupra ei.

Cârciuma se afla într-o odaie sub pământ, în care coborai pe o scară prăpădită.

Ion-Joi, poreclit Ciocârlie, aşa se numea omul ce vorbise cu notarul, intră în cârciumă, de aici trecu într-o odaie mai mare, luminată de două lămpi murdare.

În mijlocul odăii se afla un biliard.

Pe marginea camerei erau vreo 10 măsuţe.

Toate erau ocupate de oameni cu feţe dubioase, cei mai mulţi dintre ei fiind hoţi.

Fir-în-Patru părea să aibă vreo 25 de ani. Juca biliard cu un tânăr de 17-18 ani, frumuşel şi aproape elegant.

Era un om zdravăn şi frumos. Înfăţişarea lui nu părea de bandit; nici cel mai dibaci cunoscător n-ar fi ghicit că era un hoţ în stare să facă cel mai mare rău şi chiar să omoare un om, zâmbind.

Ţinuta lui era aceea a unui om cu stare. Ion-Joi îl bătu pe umăr. Fir se întoarse.

— Ah! tu eşti, zise el, eşti singur?

— Cum vezi.

— Dar notarul?

— Vine şi el.

— Bine. Stai la masă şi bea ceva. Termin imediat...

Ion se aşeză la masă şi bău pe nerăsuflate patru pahare. Peste cinci minute sosi şi Pană de Gâscă. Ion terminase partida.

— Să mergem, zise el când sosi Raul Brison.

— Unde ne duci?

— Într-un loc unde vom putea vorbi în linişte... La Bibi sunt eu.

Nu mai ieşiră pe unde veniseră. Fir, care o luase înainte, ieşi printr-o uşă făcută în zidul din fundul curţii şi care da într-un gang.

Intrară în gangul întunecos.

— Veniţi? întrebă el întorcându-se.
— Da, da!
Făcură vreo 20 de paşi pipăind prin întuneric.
— Staţi! zise Fir.
— Stăm.
— Am ajuns. Aici stau.
Deschise o uşă şi aprinse un chibrit pe care-l apropie de lumânare.
Atunci se văzu o cameră mică, mai bine zis mormânt, care era aerisit printr-o gaură ce da într-o curte de doi metri pătraţi.
În cameră se afla un pat de fier, o masă de brad şi două scaune şchioape.
Sub masă era un cufăr bun, închis cu grijă.
— Staţi, zise Fir. Acum să vorbim.
— Nu ai nimic de băut? zise sfios notarul.
— N-am.
— Rău, zău.
— Uite tutun, fumează.
Ion îşi umplu pipa. Fir făcu o ţigară. Raul îşi luă un trabuc.
— Ei, zise Ion, este vreo treabă bună de făcut?
— Ne poate aduce vreo 10.000 de franci, cel puţin.
— Zău?
— Pentru fiecare.
— Bun! bun de tot!...
— Despre ce este vorba? Unde e?... Cine?
— În strada Berlinului, zise Fir, casa cu numărul 24.
— Casa este singuratică?
— Da. La dreapta se zideşte acum o casă şi la stânga este o grădină. Te poţi ascunde bine până vine vremea să sărim un zid şi să intrăm în casă pe fereastră.
— Bun, zise Ion. Cu un diamant geamul se sparge uşor, îi facem o gaură rotundă, vârâm mâna şi deschidem... Am făcut de multe ori asta. Dar are parale cine stă acolo?
— Da.
— De unde ştii?
— Am văzut nişte hârtii.
— Cum?
— Acum trei zile, pe seară, m-am dus la gară ca să uşurez vreun călător de vreun geamantan greu. N-am dat de nimic. Eram gata de plecare, când, iată că soseşte trenul de Calais. Mă opresc. În urma călătorilor văd două

doamne, dar nostime!... Să le mănânci, nu alta. Erau după cum se vedea mama şi fiica.

Mama să tot fi avut vreo 44-45 de ani, nu era de lepădat de loc; să vrea să mă ia de bărbat aş cere-o pe loc de nevastă. Fata, să tot fi fost de vreo 17 ani.

Mă apropiai cu şapca în mână:

— Vă trebuie o birjă, prinţesă? întrebai eu slugarnic.

— Eşti comisionar? mă întrebă ea cu accent englezesc.

— Da, doamnă.

— Du-te atunci şi adu două şi pentru bagaje!

— Îndată.

Adusei cele două trăsuri şi le ajutai să suie cuferele. Dama îmi zise să urc pe capră ca să ajut şi birjarului acasă să le dea jos.

Un sac de piele roşie îmi atrase privirile, cu atât mai mult cu cât dama nu se despărţea de el. Înainte de a pleca întrebai:

— Unde să mergem, doamnă.

— Strada Berlinului numărul 24.

Pornirăm şi ajunserăm.

Sării jos de pe capră ca să le ajut să coboare.

Dama era mai uşoară ca mine. Deschise o portiţă. Eu nu pierdui vremea.

Mă apropiai de ea şi zisei:

— Să duc eu sacul, dacă vă stânjeneşte, doamnă...

Aveam de gând, cum pun mâna pe sac, să o iau la fugă. Ea, însă, nu vru.

Deschisei poarta şi birjile intrară în curte. Descărcarăm în timp ce doamna deschidea uşile.

— Nu era nimeni în casă?

— Nimeni.

— Nici portar, nici slujitori? întrebă notarul.

— Ciudat!

— Ba nu e ciudat deloc. Din vorba lor am înţeles că mama venise singură la Paris, cu 8 zile mai înainte, şi luase cu chirie casa, o încuiase şi plecase la Londra, unde locuia, spre a-şi aduce fata.

— De unde ştii că stă în Londra? întrebă Ion.

— Ştiu că venea de acolo căci pe cufere era scris: LONDON.

— Era englezoaică?

— Englezoaică trebuie să fie. Pe cufere am văzut numele: mistres Dick Thorn, dar vorbeşte franţuzeşte ca un profesor, are numai puţin accent.

— Dick Thorn, zise notarul; ăsta este numele, dar continuă...

— Am ajutat-o să urce cuferele la etajul I, unde erau mobile, candelabre şi aurării.

După ce plăti birjarilor care plecară mulţumiţi, mă întreabă şi pe mine cât vreau.

— Cinci franci, doamnă. Căută în buzunare, nu mai găsi mărunţiş. Atunci deschise sacul roşu.

— Ce era în el? întrebă Ion.

— Aur şi hârtii.

— Şi n-ai sărit la el?

— Dar birjarii, care nu plecaseră din curte? Dar tot vom pune mâna pe banii aceia!

— Şi zici că nu erau slugi?

— Nu, dar acum sunt două femei. Am pândit împrejurul casei şi ştiu tot. Ele stau la etajul I. Slujnica şi bucătăreasa se culcă la mansardă. Putem *opera* de minune... Ei, ce ziceţi?

Ion nu zise nimic.

— Dar ce ai de taci? întrebă Fir.

— Mie mi-e frică de femei.

— Ei, aş!

— Da. Acum 20 de ani, la Neuilly, am fost prins de o femeie care m-a învârtit, m-a închis, m-a făcut să omor un om şi care la urmă mi-a dat drumul, otrăvindu-mă.

— Ce tot spui?

— Adevărul! răspunse Ion pe care aceste amintiri îl făcură să se îngălbenească şi să se înfioare. Da... o femeie m-a prins noaptea furând; era înarmată. Nu mă puteam apăra cu un cuţit împotriva a două pistoale. Eram în puterea ei! În loc să mă dea pe mâna poliţiei, se sluji de mine ca de un părtaş, sau mai bine zis ca de o unealtă, împreună cu amantul său; până la urmă mă otrăvi, de frică să nu dau de ea vreodată şi să pun şi eu mâna...

— Cum dracu te-a otrăvit, că eu văd că eşti bine sănătos?

— Trei luni m-am luptat cu moartea şi am suferit cumplit; de aceea îmi e frică de femei.

Notarul căzu şi el pe gânduri.

— Pe femeia de care vorbeşti şi pe amantul ei nu i-ai mai găsit?

— Nu, dar i-am căutat mult.

— Nu le ştii numele?

Ion dădu din umeri.

— Dacă le-aş fi ştiut numele, azi aş fi fost bogat.

— Unde stăteau?

— La Neuilly, într-o casă închiriată cu săptămâna. Când am ieşit din spital, dispăruseră şi nu mi-a putut da nimeni nici o lămurire despre ei.

Au trecut 20 de ani de atunci şi eu tot sper să-i găsesc; munte cu munte se întâlneşte, dar om cu om. Eu sunt superstiţios, mi se pare că ceasul răzbunării e pe aproape; o simt. Nu vreau să cer doar plata crimei pe care m-au pus să o săvârşesc, vreau să răzbun şi suferinţele ce m-au făcut să le îndur ticăloşii aceia care, după ce m-au făcut să omor un bărbat şi un copil, au vrut să mă omoare şi pe mine pentru a-mi închide gura.

Notarul tresări.

— Un bărbat şi un copil? zise el.

— Da, murmură Ion întunecat. Tu trebuie să fi auzit de asta pe atunci. Fir era prea mic pentru a-şi mai aduce aminte de vestita crimă DE LA PUNTEA NEUILLY.

— *Crima de la puntea Neuilly?* strigă Raul înfiorându-se, aşa e, da, aşa e!... Mi-aduc aminte ca şi cum ar fi fost ieri. Un om a fost învinovăţit că şi-a omorât unchiul, care era doctor prin împrejurimile Parisului, nu-i aşa?

— Da, La Brunoy.

— Aşa e.

— Am citit amănuntele procesului când am ieşit din spital, a doua zi după ce Paul Leroyer, nepotul doctorului, plătise cu capul său crima altuia, pe eşafodul de la bariera Sfântul Iacob. Căci Paul Leroyer era nevinovat...

— Zici că Paul Leroyer era nevinovat?

— Mai nevinovat decât copilul nou-născut, da, sigur, răspunse Ion.

— Eşti sigur?

— Cum nu! Eram şi eu amestecat în crima în care el nu era şi pentru care a fost osândit.

— Erai împreună cu un bărbat şi cu o femeie, aşa e?

— Da, femeia care m-a otrăvit mi-a dat o băutură, zicându-mi că mă ajută să prind curaj şi punându-mi cuţitul în mână să lovesc.

— Cum era femeia aceea?

— Mijlocie de statură, oacheşă, foarte frumoasă, cu păr şi ochii minunaţi, dar cu o faţă rea.

— Păr negru?

— Da.

— Şi faptul s-a petrecut acum 20 de ani, în 1837?
— Da.
— În septembrie?
— Da.
— La 24?
— La 24, la ora 11 seara. Da! mi-aduc aminte, murmură Ion, care se încruntă şi mai tare.
— Te-ai întâlnit cu bărbatul în piaţa Concordiei, lângă PONT-TOURNANT?
Ion făcu un gest de mirare. Zise:
— De unde ştii?
— Ştiu, răspunse notarul, pentru că eu am scris scrisoarea prin care se dădea întâlnire doctorului în piaţa Concordiei.
— Atunci, zise Ion, apucându-l pe notar de braţ şi strângându-l cu putere. Atunci îi cunoşti pe amândoi?
— Pe bărbat nu l-am văzut niciodată, iar pe femeie am văzut-o atunci când mi-a comandat scrisoarea şi mi-a plătit 10 napoleoni. Dacă aş fi ştiut ce vrea să facă cu ea i-aş fi cerut 20.
— Nu ţi-a venit în gând să te iei după ea?
Notarul dădu din cap.
Ion reluă:
— Ştii baremi numele celui căruia trebuia să-i imiţi scrisul şi iscălitura?
— Iscălitura nu era întreagă, erau numai literele de la începutul numelor.
— Le-ai uitat?
— Nu.
— Care erau?
Ducele L. de la T.V.
— Se vede cât colo!... Şi l-ai făcut să dispară?
— Nu. Omorâsem pe bărbat, eram să înec copilul, dar m-au cuprins remuşcarea, mila, nu ştiu cum... şi...
— Să lăsăm asta... n-ai putut ghici numele pe care-l ascundeau iniţialele?
— Voia să omoare copilul ducelui pentru a pune mâna pe vreo avere, nici vorbă!
— L-am găsit, am căutat în Armorial, calendarul nobleţei.
— Care este?
— *Ducele Sigismund de la Tour-Vaudieu.* Şi am aflat a doua zi că ducele murise...
— Ucis?

— Nu, în duel.
— Nu pricep.
— Eu am fost notar, pricepi? zise Raul.
— Spune!
— Copilul era al ducelui; ducele avea un frate.
Copilul împiedica pe fratele ducelui să-l moştenească; dar dacă mureau ducele şi copilul, fratele punea mâna pe toată averea.
— Atunci el şi-a pus amanta să te otrăvească?
— Nici el, nici amanta lui, ci oameni plătiţi să-l slujească şi care lucrau pentru el.
— Ah! murmura Ion. Asta trebuia să-mi dau seama... Se poate!
— Se prea poate, zise Fir, care nu vorbise până atunci. Mi se pare că suntem pe urma unei bogăţii inestimabile.
— Ce sunt încredinţat încă de mult, zise notarul, sunt că avuţia este, numai că este greu să pui mâna pe ea.
— De ce?
— Pentru că nu vom putea să pătrundem în lumea mare în care trăiesc ei.
— Aş! Niţică găteală îi trebuie lui Ion, ca să poată merge la ducele de Tour-Vaudieu, spre a se încredinţa dacă este omul de la Neuilly.
— Nu trebuie să intru la el, zise Ion. Eu sunt cam sfios din fire; e mai bine să aflăm unde stă, atunci aş afla eu dacă este el. Lăsaţi pe mine.
— Ideea e bună, zise Raul; când va fi încredinţat că e el, camaradul nostru se poate înfăţişa la el cu capul sus. Îi va fi de ajuns să-şi spună numele, numai dacă omul de la Neuilly îl ştie.
— Îl ştie, şi-l ştie şi femeia, le-am spus istoria mea şi de ce îmi zice Ion-Joi. Dar eu n-aş vrea să-l găsesc pe el.
— Dar pe cine?
— Pe femeie.
— Când vei pune mâna pe unul, pui şi pe celălalt.
— Notarule, zise Fir, îţi aduci aminte cuvânt cu cuvânt scrisoarea pe care ai scris-o doctorului?
— Îmi aduc aminte de întâlnirea de la Pont-Tournant, atât.
— Mai era ceva?
— Nu mai ştiu.
— Rău.
— Dar am, aveam adică, copia de pe scrisoare. Eu sunt un om ordonat, am luat copiile scrisorilor pe care le-am imitat.

— Şi ce le-ai făcut?

— Sunt într-o ladă pe care am lăsat-o drept chezăşie, proprietarului meu, în casa căruia am stat şi căruia îi sunt dator 525 de franci.

— Ha! sărată sumă!

— Da!...

— Unde stă proprietarul acela?

— În strada Reynié, numărul 17.

— Trebuie să punem mâna pe ele! zise Fir.

— Dacă vom plăti... altminteri...

— Nu ştii tu unde le ţine fostul tău proprietar?

— Lăzile?

— Da.

— La etajul IV al casei sale.

— Am putea să-i facem o vizită?

— Ne poate prinde, căci el stă alături.

— Lăzile sunt acolo de cinci ani?

— Da. M-am întâlnit cu Chaboiseau acum două luni şi mi-a spus că nu le-a mişcat nimeni din loc.

— Vom vorbi despre asta mai târziu, zise Ion. Lăsaţi-mă să mă gândesc şi să fac un plan. Trebuie întâi să avem ceva parale, pentru a putea să lucrăm.

— Vom avea mâine seară...

Ion se încruntă.

— Da, zise el, de la cele două femei... Nu ştiu, dar nu-mi vine...

Fir dădu din umeri şi zise:

— Ia nu mai spune fleacuri! Parcă tot mereu o să ţi se întâmple ce ţi s-a întâmplat odată...

— De mers, merg eu, dar nu merg din toată inima.

— Vom avea bani, vom scotoci peste tot.

— Dar dacă se vor deştepta femeile?

— Le-om pune să adoarmă din nou, zise Fir cu un ton fioros.

— Să văd sânge! îngână Raul. Ochia treacă-meargă, dar eşafodul...

— Bine, vom încerca să înlăturăm sângele, dar tot o să avem cuţite bune cu noi. Ion să aducă diamant pentru geamuri! Tu, notarule, vei veni să iei legătura cu chei false. Lampa nu ne trebuie; ne ajung chibriturile. Sunt în casă o grămadă de lumânări.

— Unde ne întâlnim? întrebă notarul.

— La bariera Clichy, la Lupiat, răspunse Fir.

— La *Litrul de Argint,* în străduţa Salcâmilor? zise Ion.

— Da.

— Nu e bine acolo. Poliţia vine cam des, să nu pună ochii pe noi...

— N-o să stăm mult. Numai cât să dăm unul de altul.

— La ce oră? reluă Ion.

— La 11.

— Dar vizita la doamna Thorn?

— O facem între 12 şi 13, când doarme omul mai greu. Ion se sculă.

— Pe mâine, zise el, noapte bună!

Fir îl luă de mână şi îl scoase afară printr-o uşă ce dădea din gang, direct în bulevard.

Ion plecă spre strada Vinaigrier, unde îşi avea culcuşul.

Pe drum se gândea la cele ce-i spusese Raul despre crima de la Neuilly.

— Răbdare! mai zise el, întâmplarea a făcut astăzi ce n-au putut face căutările mele în 20 de ani. Mă voi folosi de acest prilej, dar cu foarte mare prudenţă. Secretul trebuie să-mi aducă nu numai răzbunare, ci şi avere. Aceasta este numai treaba mea şi numai eu trebuie să mă folosesc de ceea ce ştiu. Notarul a spus că are între hârtii o copie de pe scrisoarea pe care a scris-o acum 20 de ani, spre a atrage pe doctor în cursa ce i s-a întins şi în care a murit. Am nevoie de această copie. O voi avea cu orice preţ şi prin orice mijloc; şi când o voi avea mă voi apuca de lucru. Între timp ajunse acasă.

Povestirea lui Fir a făcut pe cititor să cunoască pe doamna Thorn şi pe fiica acesteia, în casa de pe strada Berlinului. Să trecem pragul acestei case pentru a cunoaşte mai bine pe locuitoarele ei. Frumoasa femeie cu părul şi ochii negri, mama adorabilei domnişoare cu păr blond şi ochii albaştri, era de origine franco-italiană. Numele de Thorn îl avea de la un scoţian bogat stabilit la Londra, cu care frumoasa doamnă fusese măritată.

Scoţianul pierduse toată averea în speculaţii nesocotite şi murise plin de mâhnire.

Văduva strânse ce mai rămăsese din avere şi hotărî să se stabilească la Paris. Evenimentele care vor urma ne vor lămuri de ce avea această dorinţă...

Pe frumoasa domnişoară o chema Olivia.

Femeile nu aduseseră cu ele nici unul din servitorii lor de la Londra, de aceea, cum veniră angajară o slujnică şi o bucătăreasă; se gândeau ca mai târziu să-şi ia o trăsură şi să angajeze un vizitiu şi un fecior.

Era ora 12.

După dejun, doamna Thorn se închise într-o odăiță singură și fuma. Își așeză niște hârtii în față, pe un birou frumos, hârtii pe care le scoase dintr-un portofel negru.

Hârtiile erau actele ei de naștere, certificatul de căsătorie, de naștere al fiicei sale, de moarte al soțului, pașaportul și alte hârtii, note și facturi.

Deschise iarăși portofelul. Într-unul din buzunarele sale se aflau mai multe scrisori și un plic mare, pecetluit cu trei peceți, cu coroana de duce. Plicul era deschis. Doamna Thorn îl puse în portofel și deschise alte scrisori.

— Am aici, zise ea cu un zâmbet biruitor, am aici mai mult decât trebuie pentru ca ducele George de la Tour-Vaudieu să devină, atunci când eu o voi dori, prea supusul servitor al fostei sale amante și să-și plece capul ca odinioară la voințele și gusturile mele. Dacă a uitat, cu atât mai rău pentru el; eu n-am uitat nimic!

Frumoasa văduvă se ridică de pe scaun și începu să se plimbe de colo până colo prin odaie.

— Ești bogat domnule duce, ești tare bogat și nerecunoscător! Lucram pentru mine când te slujeam odinioară: devotamentul meu era fals, nu te iubeam! Am pus mâna numai pe o biată părticică din moștenirea luată din sângele fratelui tău și... N-ai auzit de mine cât timp averea mi-a fost egală cu a ta și trăiești liniștit, încredințat fără îndoială că s-a sfârșit totul între noi!...

După ce râse într-un chip îngrozitor, urmă:

— Cum greșești, domnule duce! Azi sunt ruinată, îmi trebuie două averi: una pentru mine și alta pentru fiica mea. De la tine le voi lua, domnule duce, îndrăznește să nu mi le dai dacă îți dă mâna.

Cum eram când m-ai cunoscut așa sunt și acum, măcar că au trecut 20 de ani. Tot la fel de energică sunt și tot același spirit de intrigă am. Aceea voi fi în tot, căci Claudia Varni de la 1837 era la fel de frumoasă pe cât e doamna Claudia Dick Thorn de azi.

Fosta amantă a marchizului George de la Tour-Vaudieu, fratele și moștenitorul ducelui Sigismund, ucis în 1837, strânse scrisorile citite și le introduse în portofel, apoi deschise sacul de călătorie de lângă ea, luă din el câteva bilete de bancă și le puse pe birou:

— Atât mai am! adăugă ea uitându-se la bani, 80 000 de franci, nimica toată! Va trebui să-i cheltuiesc pe toți pentru a-mi mobila casa. Trebuie să lucrez repede și să

merg la țintă, altfel voi rămâne fără nici-un ban.

Din fericire mi-am făcut planul și peste o lună...

Fața Claudiei Varni se lumină. Vârâ biletele de bancă într-o cutie a biroului, unde mai erau și alte hârtii. Puse portofelul peste ele și încuie.

Cheile, de care nu se despărțea niciodată, le puse în buzunar.

În momentul acesta în fața casei se opri o trăsură grea. Se auzi clopoțelul și peste două minute se auziră ciocănituri în ușă.

— Cine e? întrebă văduva.

— Eu, mamă, răspunse un glas dulce.

— Intră, drăguță!

— E ușa încuiată!

— A! Ai dreptate.

Se sculă și deschise, apoi își sărută fata pe frunte.

— Au sosit lăzile care întârziaseră!

— Bine, mă duc să văd.

Ieșiră amândouă. Se vedeau două lăzi grele și șase cufere lungi și largi.

Pe ele era scris: *FRAGIL*. În ele, pe lângă alte lucruri se aflau două portrete în mărime naturală la care Claudia ținea foarte mult: al lui Richard O'Donel Dick Thorn și al Claudiei Varni, soția sa. Costaseră 25 000 franci în urmă cu 15 ani.

Claudia iubea portretele fiindcă o arătau tânără și pentru că îi plăcea să arate tuturor figura impunătoare a fostului său soț, care fusese cât trăise un om foarte respectabil.

Claudiei i se părea că respectabilitatea lui se răsfrângea și asupra ei.

Tablourile fură așezate. Claudia se duse cu fiica sa la un negustor de cai și la un rotar. Cumpărară o pereche de cai frumoși și o căruță asemenea.

Făcură o scurtă plimbare prin pădurea Boulogne, pe care Olivia nu o știa, și se întoarseră acasă.

Seara nu mai ieșiră. După atâta alergătură, adormiră imediat.

Rugăm pe cititorii noștri să ne însoțească în intrarea Clichy, străduța Salcâmilor, la cârciuma Litrul de Argint.

Aici vine în permanență o clientelă periculoasă, veșnic în luptă cu societatea civilizată.

Era foarte mare aglomerație. După prânz, fostul notar

s-a dus la Fir-în-Patru, pentru a-şi lua cheile false care să-l ajute la deschiderea uşilor în expediţia plănuită. Luase de la prietenii lui cu împrumut doi franci.

Cu cei doi franci intrase în cârciumă cu mult înaintea întâlnirii, să bea ceva pentru a-şi face curaj. Notarul nu era prea curajos. Când era vorba de imitat nu era altul ca el; dar când era vorba de furat, îi clănţăneau dinţii în gură. Se aşezase la masă şi bea întruna, pentru a mai uita de frică.

La ora zece fix veni şi Fir. Împrejurul lor era un zgomot îndrăcit. La o masă se afla un bărbat, care se vedea că nu face parte dintre obişnuiţii cârciumii. Era un bărbat de vreo 40 de ani, frumos, cu o ţinută dreaptă, cu barba castanie, îmbrăcat simplu, dar elegant. Mâinile îi erau muncite, dar totuşi frumoase. Fuma, dar nu se atinsese de sticla de vin alb din faţa sa.

Muşterii obişnuiţi se uitau urât la intrus, dar când îl văzură pe Lupiat, stăpânul cârciumii, că se duce la el, îl luă de mână şi se aşeză alături de el bănuielile li se risipiră.

Lupiat adusese sticla şi două pahare. Ciocniră.

— În sănătatea ta! zise Lupiat.

— În a dumitale!

Lupiat reluă:

— Va să zică, dragă René, te-ai făcut om în toată firea. Câţi ani ai acum?

— 40.

— Nu se poate! Eşti sigur?

— Da, zise străinul zâmbind.

— Parcă te văd acum 25 de ani când ai intrat la Paul Leroyer, vecinul meu mecanic.

— Da, eram de 15 ani.

— Păreai de 13—14 ani. N-aveai barbă deloc.

— Da, şi acum am încărunţit.

— Ce ai făcut de atunci?... ia spune!

— Ştii că domnul Paul nu-mi era numai stăpân: îmi era şi tutore. Mă iubea foarte mult. Când mi-au murit părinţii m-a îngrijit ca pe copilul lui.

— Da, ştiu. Paul te iubea mult şi te stima. L-am auzit zicând că e mândru de tine şi sigur de viitorul tău, căci erai un lucrător bun, inimos, deştept şi harnic.

— Bietul om! Ce bun era! Şi l-au omorât!...

— Era nevinovat! zise Lupiat, aşa crezi tu?

— A murit ca un martir!

Tăcură. René continuă:

— Înainte de a muri se ruinase. După ce a fost ucis pe ghilotină, justiţia i-a vândut tot. Am căutat alt atelier, n-am găsit. Atunci am auzit că în Anglia se caută mecanici francezi.

— Şi ai plecat?

— Da, şi am găsit de lucru chiar a doua zi. Peste doi ani eram şef; după moartea stăpânului meu am plecat din fabrică. Ginerele său era un administrator prost; nu se pricepea să conducă.

— La Londra ai fost?

— Nu.

— Dar unde?

— La Portsmouth.

— Pe urmă n-ai găsit altceva de lucru?

— Ba da, dar doream să-mi văd ţara. Aveam o ţintă. În 19 ani am strâns 40 000 de franci şi vreau să găsesc pe văduva protectorului meu şi pe copiii săi.

— Înţeleg. Cu toate că trăiesc alături de tot ce are mai rău Parisul, sunt un om cumsecade. Stăpânul tău ţi-a făcut un bine şi tu vrei să răsplăteşti acest bine. Nu cred că-ţi va fi greu să găseşti pe soţia sa şi pe copii lui Paul Leroyer.

— Ba, foarte greu.

— Cum aşa?

— Când am plecat din Paris i-am promis doamnei Leroyer că o să-i scriu. Aşa am şi făcut.

— Ţi-a răspuns?

— Niciodată. Peste doi ani, fiindcă nu mi-a scris nici o singură scrisoare, am încercat să le scriu. Au trecut de atunci 17 ani, fără să mai ştiu nimic despre ei. Când m-am întors, am trecut pe strada Sf. Anton, unde ştiam că stăteau. Mi s-a spus că se mutaseră de mult timp. M-am dus la adresa pe care o lăsaseră când s-au mutat. Plecase şi de acolo şi nimeni nu ştia unde s-a dus.

— Şi crezi că o vei găsi?

— Da; nu mi-am pierdut încă speranţa. Am pus trei persoane să o caute şi o caut şi eu. În seara aceasta am dat întâlnire unui comisionar aici, este cel mai cumsecade dintre toţi.

— Cum ai aflat unde stau?

— Am întrebat la adresa unde ai stat!

— Acolo nu-mi mergeau treburile.

— Dar aici?

— Aici merge, dar muşteriii sunt foarte amestecaţi.

— N-ai auzit de cei pe care îi caut?

— Nu. După execuţia lui Paul Leroyer, atelierele i s-au închis. De atunci n-am mai văzut nici pe nevastă-sa, nici pe copii; de 15 ani de când stau aici n-am mai trecut pe unde am stat.

— De ce nu întrebi la poliţie?

— Am întrebat.

— Şi?

— Nu mi-a putut spune nimeni nimic. Poate că doamna Leroyer o fi murit, ori a plecat din Paris.

— Poate că nu are nevoie de tine, zise Lupiat.

— Dar am eu nevoie de ea, răspunse mecanicul.

— Tu?

— Da.

— De ce?

— Pentru a-i cere ajutorul în opera de reabilitare a amintirii lui Paul Leroyer, care a plătit cu capul lui crima altuia.

— Va să zică tu eşti încredinţat că fostul tău patron era nevinovat?

— Dar dumneata l-ai crezut vinovat?

— De!... Poţi crede şi una şi alta. Negreşit că m-am îndoit, nu credeam să fi făcut crimă, pentru că ştiam că e om cinstit, muncitor, harnic şi tată bun. Cu toate că-şi pierduse averea în descoperiri mecanice, nu puteam crede că nenorocirea îl făcuse ucigaş, şi încă ucigaşul rudei sale.

— Oh! nu era vinovat! Jur pe cuvânt de onoare că doctorul de ţară, ucis pe puntea Neuilly, nu a fost ucis de Paul Leroyer!

— Dar de cine? Care sunt adevăraţii vinovaţi?

— Îi voi afla.

— Ce curaj!

— Voi face tot ce pot pentru a îi înapoia onoarea lui Leroyer, care mi-a fost ca un tată.

— Să dea Dumnezeu să-ţi atingi ţinta. Ai un suflet mare, şi-ţi urez din inimă acest lucru.

Lupiat se sculă să mai aducă o sticlă cu vin.

Când se întoarse, un om îmbrăcat ca un comisar intră în cârciumă şi se uita împrejur.

René îl văzu şi îi făcu semn.

— E comisionarul meu.

Comisionarul se apropie.

— Ce ai făcut?

— Nimic.

— Dar spuneai că...

— M-am dus unde credeam că voi afla ceva. Nu i-am găsit. A stat acolo o doamnă cu o fată şi cu un băiat, dar nu o chema Leroyer.

— Dar cum îi cheamă?

— Monestier.

— Văduva şi-a schimbat numele? zise Lupiat.

— Poate, zise René. Ai întrebat unde stă acum doamna Monestier?

— Nu ştia nici el.

— Ai întrebat cum îi chema pe copii?

— Da.

— Cum?

— Abel şi Berta.

— Abel şi Berta! zise mecanicul cu o nespusă bucurie... ei sunt! Ai dreptate, domnule Lupiat... Nefericita şi-a schimbat numele pentru interesul copiilor.

Apoi zise comisionarului:

— Nu ţi-a putut da noua lor adresă?

— Nu, dar mi-au făgăduit că mâine îmi vor da mai multe amănunte care să mă ajute.

— Ei bine, mâine vom merge amândoi şi cu ajutorul lui Dumnezeu îi vom găsi. Dacă nu-i vom găsi nici aşa, vom găsi un alt mijloc.

— Care? întrebă Lupiat.

— Mă voi duce la cimitirul Montparnasse.

— La cimitir! zise cârciumarul încremenit.

— Dar trebuie s-o găsesc o dată la mormântul soţului ei. Umple paharele te rog, mă simt vesel în această seară. Abel şi Berta trăiesc şi presimţirile îmi spun că îi voi găsi în curând.

În acest timp, Fir şi notarul beau mereu şi vorbeau foarte puţin.

Păreau neliniştiţi şi se uitau mereu spre uşă.

Era ora 11 şi Ion nu mai venea.

— Ce dracu face javra aia? murmură Raul printre dinţi.

— Întâlnirea era la ora 11, zise Fir.

— Ai tu încredere în el?

— De ce mă întrebi, notarule?

Pentru că ar putea, când noi îl aşteptăm aici, să se ducă în strada Berlinului şi să pună mâna singur pe bani, folosindu-se de cele ce i-am spus.

Fir începu să râdă.

— El singur! repetă banditul, de asta nu-mi este frică. Nu-l cunosc de mult, dar îl cunosc bine, este băiat bun, nu-şi părăseşte prietenii. Nu faci bine că îl bănuieşti, fiindcă el te laudă.

— Bun băiat, dar de!... cam sfârlează.

— Nu-ţi face griji...

În momentul acesta uşa care dă în străduţa Salcâmilor se deschise brusc. Fir şi notarul se întoarseră încredinţaţi că vor vedea pe Ion. Dar se îngălbeniră. În pragul uşii se afla un comisar de poliţie însoţit de şase agenţi.

Toţi muşteriii se sculară în picioare, unii miraţi, alţii speriaţi. Lupiat se sculă de la masa unde sta René şi se îndreptă spre comisar.

Notarul se aplecă spre Fir şi-i spuse:

— Poliţia caută pe cineva; să încercăm să fugim. Şi se furişară spre uşa din fundul sălii. Când s-o deschidă dădură nas în nas cu alţi agenţi. Stătură pe loc. Comisarul intrase în cârciumă urmat de agenţi.

— Ştim de la Prefectură, domnule Lupiat, zise comisarul, că eşti om cinstit, dar am aflat că vin în cârciuma dumitale tot felul de ticăloşi. În numele legii, nimeni să nu iasă!

Se auzi un murmur.

— Tăcere! porunci Lupiat. Cine e cinstit, să vină să răspundă la întrebările domnului comisar.

— Să-l ia dracu pe Ion-Joi! zise notarul, el m-a vârât aici.

Mulţi dintre muşterii fură lăsaţi să plece, fiind locuitori din împrejurimi, pe care Lupiat îi cunoştea.

Mai rămaseseră în cârciumă René şi vreo 12 muşterii, care o sfecliseră.

Fir înainta cu capul sus.

— Domnule comisar, eu sunt un om cinstit, zise el, vă rog să-mi daţi drumul să mă duc acasă.

— Cum te cheamă?

— Iacob Hebert.

— Ai ceva acte?

— Nu le am la mine.

— Unde stai?

— Strada Cărburăresei.

— La *Petit-Assomoir* nu e aşa?... şi te cheamă Claudiu Laudry, zis şi Fir în Patru.

— Dar... zise banditul încremenit.

— Tocmai pe dumneata te căutam. Te arestez.

— Protestez... N-am făcut nimic...

— Îi explici judecătorului ce este cu ceasornicele găsite în cufărul dumitale. Luaţi-l, zise comisarul, şi dacă se împotriveşte, legaţi-l!

Fir scrâşni din dinţi.

— Dau în cel care o îndrăzni să mă atingă! zise el cu un glas plin de furie.

Scoase din buzunar un cuţit catalan.

Agenţii se dădură înapoi speriaţi, dar comisarul le dădu pildă de bărbăţie.

— Vă e frică de jucăria aceasta? zise el dând din umeri. Soldat al legii, înfrunt primejdia ca un soldat... Uitaţi-vă! Şi înaintă spre Fir.

— Nu te mişca, zise acesta, ori te spintec.

Comisarul înainta liniştit. Fir se repezi cu mâna ridicată, gata să dea.

Un om sări de la masă şi-l apucă pe bandit pe la spate şi-i smulse cuţitul.

Mizerabilul, spumegând de furie, încă voia să se împotrivească. Cât ai clipi René Moulin îl trânti jos pe bandit şi-i puse genunchiul pe piept.

Agenţii îl ridicară şi îl legară.

În timpul luptei, îi căzură din buzunar nişte instrumente de spart.

— Aşa! zise comisarul, aveai instrumentele de lucru la dumneata, aveai de lucru în noaptea asta, ai?

Fir tăcu.

— Domnule comisar, zise unul din agenţi, uitaţi încă unul dintre bandiţi; şi-i arătă comisarului legătura de chei false pe care le găsise la Raul Brison.

Fostul notar fu legat alături de ceilalţi.

— Îţi mulţumesc, domnule, dacă n-ai fi fost dumneata acest mizerabil m-ar fi rănit sau chiar omorât. Dă-mi voie să te întreb cum te numeşti.

— René Moulin, domnule.

— D-le comisar, zise Lupiat, e un prieten de-al meu, băiat foarte de treabă, care soseşte din Anglia şi care a venit să mă vadă împreună cu domnul; şi-l arătă pe comisionarul lui René.

— Nu voi uita niciodată că mi-ai salvat viaţa şi te rog şi pe dumneata să nu mă uiţi. Aş fi foarte fericit să pot să-ţi fac un serviciu.

— Îţi mulţumesc pentru aceste cuvinte, domnule, nu voi uita şi de va fi nevoie voi veni la dumneata.

Agenţii abia puteau răzbate prin mulţimea adunată în faţa cârciumii, la auzul veştii că a venit poliţia.

În aceste împrejurări, un om cu înfăţişare urâtă şi foarte slab venea spre cârciuma „La Litrul de Argint"

Cititorii îl vor recunoaşte pe Ion-Joi, cel care întârziase la întâlnire. Înţelesese că s-a întâmplat ceva deosebit.

— Da ce s-a întâmplat, maimuţă? întrebă pe o femeie care vorbea cu alte câteva.

— Ce să fie? zise ea, iacă a intrat poliţia în cârciuma lui Lupiat, care de când s-a stabilit aici a umplut mahalaua de pungaşi şi de hoţi.

— Cum? astfel de oameni sunt primiţi în localurile publice? Atunci omul cinstit, muncitorul este în primejdie de a se aşeza la masă cu pungaşi, şi de a fi luat pungaş şi el...

— Aşa era să mi se întâmple mie, camarade, zise un tânăr îmbrăcat curat, intrând în vorbă. Eram la Litrul de Argint, când a venit comisarul şi agenţii lui.

De nu m-ar fi cunoscut Lupiat, mă culcam la răcoare noaptea asta.

— Mie mi se pare că n-a fost vorba despre hoţi în cârciumă, zise altul.

— Dar de ce? întrebă Ion.

— Se vorbeşte de un complot politic.

— Aş! mai zise un lucrător. Ce are a face? În cârciuma lui Lupiat nu vin decât hoţi şi pungaşi; ăştia au mutră de conspiratori?

Şi lucrătorul arătă arestaţii care treceau. Deodată Ion treşări.

Văzuse pe Fir legat şi păzit de doi agenţi.

— L-a prins, neghiobul! îşi zise el, să-l ia dracu!

După Fir venea notarul. Se uita în pământ.

— Şi Pană de Gâscă! îşi zise Ion. Deci, nu mai putem face nimic în această noapte.

După aceea, ca un om înţelept, se strecură printre mulţime.

Agenţii şi arestaţii se depărtară în huiduielile mulţimii.

Ion rămase aproape singur în strada goală.

— N-am noroc! zise el înfuriat. Când să pun şi eu mâna pe o sumă bună!...

Şi le-am spus ce se poate întâmpla la Litrul de Argint. Acum ce pot să mai fac? Nu mai am decât 5 franci!

Ion se gândi puţin, apoi ridică capul. Descurajarea de pe figură îi dispăruse. Ochii îi scânteiară. Zâmbea.

— Ce prost sunt! îşi zise el; ce să fac?... Am toate lămuririle, tot ce-mi trebuie, voi încerca să pun mâna pe avere chiar în această noapte.

Dacă voi izbuti, mă duc în strada Reynie, 17, scot cuferele notarului şi caut în hârtii pe aceea despre care mi-a vorbit notarul. Această hârtie în mâinile unui om destoinic face milioane. Ceilalţi sunt închişi şi vor sta mult. Am tot ce-mi trebuie la mine. Acum pot intra la Lupiat să beau ceva; pericolul a trecut.

Intră. Cârciuma era aproape goală. Singurul străin era René. Ion ceru o bucăţică de brânză, pâine şi de băut. Întrebă pe Lupiat:

— Dar ce a fost aici mai înainte?

— S-au făcut arestări.

— De hoţi?

— Nişte nemernici! cel care părea capul, unul Fir în Patru, a sărit cu cuţitul să-l spintece pe comisar.

— Nu se poate!

— Ba da.

— Auzi ticălosul! O să-l trimită la Brest sau la Tulon, precis, şi bine îi face.

Apoi bău un păhărel în sănătatea celor de faţă. Astfel intră în vorbă cu ei. Află că René venea din Anglia.

— Aţi stat la Londra, domnule? îl întrebă pe René.

— Nu, la Portsmouth.

— Dar aţi fost şi la Londra?

— De vreo şase ori.

— Aveţi prieteni la Londra?

— Puţini. Vreo trei colegi, căci eu sunt mecanic.

— Frumos meşteşug, dacă omul este priceput. Am vrut de multe ori să mă duc în Anglia, dar n-am avut bani pentru călătorie. Cunosc pe cineva care a lucrat pentru un personaj cunoscut.

— Cine.

— Dick Thorn.

— Dick Thorn? zise René.

— Ai auzit poate vorbindu-se de el?

— Mi se pare.

— E un milionar.

— Nu ştiu unde am auzit... A! într-un hotel unde am tras la Londra în ajunul plecării mele în Franţa. Am întrebat cine a locuit înaintea mea şi mi s-a spus că locuiseră domnişoara şi doamna Thorn.

Ion asculta cu mare curiozitate. O frază din spusele lui René îl izbise:

— Am întrebat cine locuise înaintea mea. De ce oare să fie vreun pungaş? Nu pare. Oricum am vorbit destul.

Se sculă.

— Cât costă? întrebă el.

— 60 de bani.

— Eu plătesc, zise René.

— Ba, nu! zise Ion. Eu plătesc tot; nu sunt bogat, dar ştiu să trăiesc. Poate în curând voi pune mâna pe o avere frumoasă.

— Aşteptaţi vreo moştenire? zise Lupiat râzând.

— Cam... Averea mea atârnă de puţin lucru... E vorba să găsesc o femeie, adică s-o regăsesc.

René deveni foarte atent.

— O femeie? întrebă el.

— Da, pe care n-am văzut-o de vreo 20 de ani.

— De 20 de ani?! zise René, din ce în ce mai mirat.

— De ce te miri?

— Fiindcă şi eu caut aşa ceva.

— Tot o femeie?

— Tot o femeie.

— Da, pe care tot ca dumneata am pierdut-o din vedere câţiva ani.

— Ce ciudăţenie!... Dar nu cred să fie tot aia.

— Cum o cheamă pe cea pe care o cauţi dumneata? zise René.

— Nu pot spune.

— De ce?

— Nu i-am ştiut niciodată numele.

— A! glumeşti.

— Nu. Numai dacă aş vedea-o aş putea spune dacă este ea, altfel, nu.

E o poveste întreagă. O istorie de familie şi istoriile de felul acesta ascund adesea taine pe care e bine să le ţii pentru tine. De aceea nici eu nu voi mai spune mai mult.

— Bine faci, zise René după ce se gândi că ceea ce căuta el şi acest om nu putea avea aceeaşi ţintă.

Cititorii noştri ştiu că René se înşela puţin şi ca o legătură sinistră uneau pe Claudia Varni de văduva celui omorât pe eşafod.

— La revedere! spuse hoţul.

Trecuse de miezul nopţii şi Ion ieşi din cârciumă îndreptându-se spre strada Berlinului.

Casa în care locuia doamna Thorn era înconjurată de locuri goale. În spatele casei era de asemenea un loc viran, despărțit de curte printr-un zid înalt de 9 picioare. Ion își aduse amintè numărul spus de Fir.

Se opri în fața elegantei case și se uită la ea cu mare atenție.

Toate ferestrele erau închise. Nici o lumină nu se zărea printre perdele.

— Hm! zise banditul; ai jura că nu e nici o lumină, dar în casele astea sunt perdele groase ori vreun rând de ferestre de lemn pe dinăuntru.

Trebuie să fiu foarte atent.

Ion își aprinse luleaua și începu să inspecteze.

Văzu că într-o parte era foarte întuneric și noroi.

— Pe aici pot sări, zise el, nu-mi este frică că păzește cineva prin noroaiele astea.

Dădu de un zid și îl sări. Se afla în dosul casei. Pe partea asta ferestrele nu aveau perdelele lăsate. Nu se vedea nici o lumină.

Se gândi că nu avea cu ce să deschidă, căci cheile false trebuia să le aducă Fir. Se duse la un hangar unde se aflau unelte de tâmplărie și de zidărie. Găsi acolo o lampă mică și fel de fel de instrumente de fier.

— Voi izbuti! își zise el. Ascultă, dar nu auzi nici un zgomot.

— Să intru! gândi el. E lucru foarte îndrăzneț să intru singur unde sunt patru femei, dar va merge,... Ce fereastră să atac? sunt trei... Pe prima.

Scoase diamantul din buzunar. După ce tăie geamul îl împinse nițel spre a-l dezlipi, ținându-l să nu cadă cu ajutorul unei paste tari pe care o lipise dinainte pe bucata pe care o tăia. Vârâ mâna prin tăietură și deschise. Era în bucătărie. Aprinse o lumânare pe care o zărise pe un dulap. Își zise:

— Acum, cu băgare de seamă...

— Se descălță și porni înainte. Deschise ușa și căută scara. O găsi; era acoperită cu un covor gros, roșu. O urcă. La etajul I erau mai multe uși. Puse mâna pe una, la noroc; era gata s-o deschidă, când i se păru că aude un zgomot. Scoase cuțitul și aștèpta. Zgomotul încetă.

— Cred că am visat, își zise.

Apucând cuțitul între dinți, deschise ușa.

Intră în odaia în care doamna Thorn pusește portretele.

Salonul acesta era alături de odaia în care ea își lăsase prețioasele hârtii într-un birou de abanos încrustat cu fildeș. Această odaie despărțea salonul de odaia de culcare. Ușa dintre ele era închisă; se uită cu atenție în jur, și rămase uimit de frumusețea mobilelor.

— Ce mai lux! se gândi el; dacă voi pune mâna pe pungașii de la Neuilly, îmi fac și eu un așa lux. Zări portretele; se uită la al văduvei și se trase înapoi înfricoșat. Figura aceea de femeie zărită în penumbră părea vie, iar privirile ațintite asupra lui îi dădeau impresia de ceva fantastic și supranatural. Era înfricoșat; o sudoare rece îi udă rădăcina părului.

— Nu mă înșel, își zise el. Sunt treaz, nu visez. Figura aceasta îmi este foarte cunoscută. Femeia aceasta este cea care mi-a pus cuțitul în mână și mi-a zis: — *Omoară!* — și care a crezut că am murit: criminala de la Neuilly.

Se înfioră; tremura de-i clănțăneau dinții în gură. Vru să fugă, dar își recăpătă curajul și ridicând lumânarea se apropie de portret și se uită lung la el.

— Ah! ea este; nu mă îndoiesc nici o clipă. Fața galbenă, ochii negri, privirea pătrunzătoare, buzele roșii, părul negru. Parcă stă să vorbească. Unde naiba sunt aici? La cine? Fir ne-a vorbit de doamna Dick Thorn, o englezoaică. Bărbatul nu este cel care era pe pod. Poate că este fratele celui de la Tour-Vaudieu. Nu mai știu... să mă fi dus întâmplarea tocmai la criminala pe care o caut de 20 de ani? Nu, nu se poate! Probabil doamna Thorn o fi luat casa gata mobilată, poate portretele se aflau în casă și apoi sunt oameni care seamănă ca două picături de apă, cum a fost Lesurques din Curierul de Lyon. Dar dacă o fi ea? Ah! atunci aș ști și... Ion sfârși fraza printr-un gest amenințător. Urmă:

— Dacă ar fi ea, n-aș vrea s-o omor imediat, nu cu cuțitul. Nu... nu.. prea ar muri repede. Trebuie altceva. Îmi trebuie toată averea ei și pe urmă tot sângele picătură cu picătură. Da, o s-o aflu, dar mai târziu; acum trebuie să-mi îndeplinesc planul care m-a adus aici. Ion se liniști și începu să caute. Văzu că în cameră nu se află nici o mobilă unde să fie ascunsă o sumă mare de bani. Trebuia să caute în altă parte. Ion se îndreptă spre odăița pe care o cunoștea și unde își pusese actele și biletele de bancă d-na Thorn. Se apropie de birou și îl examină cu atenție:

— Aici, da, poate să-și fi pus banii, dar uite ce broască urâtă are! Nu cumva o să plec cu mâinile goale când 3—4

centimetri mă despart de biletele de bancă, căci aici sunt, o simt eu. Ce să fac?

Se întoarse, ocoli odaia căutând un lucru care să-i înlesnească fapta.

Se împiedică de o pernă de pe covor, nu căzu, dar se izbi de un fotoliu.

— Atât! am făcut zgomot. Din odaia vecină se auzi un glas:

— Cine e acolo? Tu eşti Olivio?

— M-a luat dracu! zise hoţul; o să am probleme cu mama. În acelaşi timp se auzi un zgomot uşor. Nu mai avea timp să fugă. Stinse lumânarea şi se vârî sub canapeaua mare ai cărei ciucuri atârnau până la podea. Îşi ţinu răsuflarea şi nu mai mişca.

Abia se ascunse şi uşa se deschise. Doamna Thorn se ivi în prag: în mâna stângă avea o lumânare, iar în dreapta ţinea un revolver mic cu patul de abanos. Se uită prin odaie, deschise uşa de alături şi se uită şi acolo.

— Am auzit ceva, zise ea cu voce tare. Nu e nimic, o fi troznit vreo mobilă.

Se întoarse, se mai uită puţin la birou apoi intră în odaie. Ion, sub canapea, era galben ca un mort. Cum plecă doamna Thorn, ieşi din ascunzătoare şi, cu băgare de seamă, spre a nu se mai lovi de ceva, se apropie de uşa salonului, o deschise; când intră în salon, aprinse lumânarea şi, după ce se mai uită o dată la portretul femeii, coborî în bucătărie să-şi ia ghetele de unde şi le lăsase.

Se încălţă, stinse lumânarea, o puse la locul ei, sări zidul afară şi aşezându-se pe o piatră îşi zise:

— Deci portretul nu m-a înşelat... Ea este... Ea şi tot atât de frumoasă ca şi acum 20 de ani. O puteam ucide cu cuţitul adineauri când se întorsese cu spatele. Ar fi căzut ţeapănă fără să scoată un ţipăt, lăsându-mi în stăpânire mobila şi banii. Dar am altceva de gând... Am găsit pe cea care m-a otrăvit. E bogată... şi vreau să mă şi răzbun.

Ion se sculă şi o luă spre St. Lazăr. Pe la 3 după amiază, intră în culcuşul său din strada Vinaigriers.

René Moulin continua căutările pentru a-i găsi pe cei din familia lui Paul Leroyer. Singurul lucru cert era că există o familie ce avea doi copii pe care îi cheamă ca pe copiii lui Leroyer: Berta şi Abel.

A doua zi comisionarul veni să-l ia pentru a merge la

adresa unde credeau că vor găsi ceva. Îl găsiră pe portar din ale cărui explicaţii se încredinţară că doamna Monestier este una şi aceeaşi persoană cu doamna Leroyer, dar se mutase în 15 ale lunii, fără să lase adresa. Pierduse iarăşi orice urmă şi se întreba ce să facă.

René Moulin se hotărî să se ducă la cimitir şi să caute mormântul lui Leroyer.

Angela Leroyer trebuia, ca şi altă dată, să vină să se roage la mormântul soţului ei şi aşa s-o întâlnească.

Dar de atâţia ani cimitirul se schimbase. Copacii crescuseră, dar oricum ştia în ce parte era mormântul. Căută în tot cimitirul, dar nu găsi nimic.

— Cu toate acestea, îşi zise mecanicul, trebuie să existe: fiindcă locul era pe veci...

Nu pot să cred că văduva a lăsat la voia întâmplării mormântul acelui martir pe care zicea că-l iubeşte foarte mult. Trebuie să-l găsesc pe îngrijitor.

În vreme ce René căuta zadarnic, o caretă foarte scumpă, o caretă ducală care costa pe puţin 20 000 de franci, se oprise în poarta cimitirului. Din ea coborî un om de vreo 55 de ani, cernit. Omul intră în cimitir. Bărbatul părea aristocrat cu toate că avea o figură neplăcută; nasul era ca al unei păsări de pradă, ochii albaştri încruntaţi, capul pleşuv ce lucea ca fildeşul vechi.

Puţinul păr pe care îl avea era alb. Intră în biroul cimitirului.

— D-le, zise el unui funcţionar, am venit aici pentru a rezolva nişte probleme privitoare la lucrările ce se fac la mormântul familiei mele.

— Cu cine am onoarea?

— Cu Ducele George de la Tour-Vaudieu.

Funcţionarul îl salută.

— Lucrările acestea au început de când am îngropat-o pe nevastă-mea. S-au terminat?

— Da, domule duce.

— Voi trimite vorbă intendentului meu să vă plătească. Trimiteţi pe cineva cu acest bilet acasă la mine, în strada St. Dominic.

— Voi face actele îndată, domnule duce; până atunci luaţi loc.

— Mulţumesc.

— Doamna ducesă a fost îngropată luna trecută, nu-i aşa domnule duce?

— Da. Am mărit cavoul familiei fiindcă devenise prea strâmt.

— Ştiţi ziua?
— 2 august.
Funcţionarul răsfoi nişte hârtii, apoi se uită într-un dosar mare.
— Cumpărarea pe veci a unui pământ liber alături de mormântul familiei de la Tour-Vaudieu, zise el tare.
— Aşa este.
— Domnule Brice, fii bun şi fă socoteala.
În aceste momente intră în birou René Moulin.
— Ce pofteşti, domnule?
— Aş vrea o lămurire.
— Spuneţi.
— Am căutat prin cimitir un mormânt, şi nu l-am găsit.
— Locul este pe veci?
— Da.
— Din ce divizie face parte?
— Nu ştiu domnule.
— De mult este acest mormânt?
— De vreo 20 de ani.
— Care e numele mortului?
— Nu este cavou domnule, este un mormânt sărac, dar uşor de recunoscut fiindcă pe piatra de mormânt este scris cuvântul: DREPTATE.
— Întradevăr este cunoscut, este al unui osândit la moarte, căruia familia i-a cerut corpul după execuţie.
— Da d-le.
Ducele asculta. Cele din urmă cuvinte ale amploiatului îl făcură să tresară.
Încruntă sprâncenele şi ascultă în continuare.
— Osânditul se numea Leroyer... Paul Leroyer îmi pare.
— Da.
— A fost executat pentru crimă săvârşită asupra unei rude apropiate, un doctor.
René făcu un semn afirmativ.
— Mormântul lui Paul Leroyer se află în divizia a 12-a, orice paznic vi-l poate arăta.
George de la Tour-Vaudieu se îngălbenea şi se roşea pe rând.
Numele lui Paul Leroyer producea se vede asupra lui o mare impresie, dar nimeni nu se gândea să se uite la faţa lui schimbată.
— Cine o fi omul acesta? se întreba el, uitându-se la René cu grijă, cu spaimă chiar.

Mecanicul reluă:

— Mormântul lui Paul Leroyer este bine întreţinut?

— Nu ştiu, domnule, de asta nu ne ocupăm noi, ci familiile morţilor.

— Deci nu ştiţi dacă familia mortului vine câte odată la mormânt?

— Nu, domnule.

— Inutil să te întreb dacă ştii unde stă familia lui.

— Într-adevăr aşa este, dar paznicii s-ar putea să ştie ceva.

— Mulţumesc, domnule. Voi întreba.

René ieşi.

— Erai rudă cu el?

— Nu, eram lucrător, ucenicul lui. Paul Leroyer era un inventator care trebuia prin iscusinţa lui să devină vestit. Am intrat copil în atelierele lui. A fost bun cu mine, aşa cum era cu toţi. Când am rămas orfan mi-a fost ca un tată.

— Şi a murit pe eşafod! zise paznicul.

— Şi a murit pe eşafod! repetă René încruntat.

— Când l-a îngropat, urmă paznicul, eu eram tot aici. Am auzit fel de fel de zvonuri despre el.

— Nimeni n-a ştiut adevărul... zise mecanicul.

Ducele asculta cu sufletul la gură. Îl străbătu un fior rece: tremura. Ce aflase?

— Va să zică d-ta îl crezi nevinovat? urmă paznicul.

— Aşa cred, şi nu m-am îndoit niciodată. Cu toate acestea am respectat verdictul justiţiei şi m-am întrebat adesea dacă *nu greşesc şi eu.* Azi nu mă mai pot întreba astfel. Azi pot spune că Paul Leroyer a fost martir, şi nu vinovat.

Ducele simţea că se înăbuşe. Întinse mâinile spre gât, pentru a-şi desface legătura. I se părea că înnebuneşte.

— Martir! repetă paznicul.

— Da.

— Crezi numai aşa, sau...

— Sunt sigur.

— Cum?

— Am dovezi!

— Adevărat?

— Atât de adevărat că dacă o să-i găsesc familia şi o voi găsi-o, va avea dreptul şi mijloacele să ceară justiţiei reabilitarea nevinovatului osândit la moarte.

Ducele se sprijini de trunchiul unei sălcii. Era îngrozit. Ameţise.

Paznicul se uită la René cu mirare, cu neliniște, aproape crezând că are de-a face cu un nebun.

René îngenunche în fața mormântului.

— Da, scumpă victimă, zise el tare, îmi voi plăti datoria de recunoștință. Voi înapoia numelui tău onoarea, jur, ori voi muri căutând să-mi îndeplinesc sarcina!

Se ridică ștergându-și lacrimile.

— Va să zică nu știi ce i s-a făcut familia?

— Nu... Sosesc din Anglia, unde am stat mai mulți ani. Cum am ajuns la Paris am început să caut familia binefăcătorului meu. Căutările mi-au fost însă zadarnice. Văduva, căci ea trebuie să fie, mi-ai spus că vine aici în fiecare săptămână.

— Da.

— Joia?

— Parcă...

— Aici voi găsi-o, dacă aș ști că aștept aici un an întreg. Nu m-am întors degeaba din Anglia... Nu în zadar a scris cuvântul *„Dreptate"* pe acest mormânt.

René mulțumi paznicului, se mai uită o dată la mormânt și plecă.

Paznicul, emoționat și el de cele auzite, plecă și el murmurând:

— Ce istorie!... Ciudat lucru!

Ducele rămase singur lângă mormânt cu mâinile încleștate pe ramurile salciei, țintuit locului, cu ochii rătăciți, cu fruntea transpirată.

— Un răzbunător! murmură el. Un răzbunător după 20 de ani. Cine e omul acesta? de unde este? ce dovezi are? ce întâmplare i-a dat în mână dezlegarea enigmei nedezlegate până acum, cheia acestei crime ascunsă de atâta vreme?

Bătrânul lăsă capul să-i cadă pe piept, dar îl ridică imediat.

În ochi îi strălucea un fulger de hotărâre.

— Omul acesta vine din Londra, și caută pe văduva lui Leroyer. Lucrul acesta trebuie ținut minte...

Ochii îi străluciră fioroși.

Plecă. Se opri ceva mai departe în fața unui monument funerar pe care o cărare îngustă îl despărțea de mormântul decapitatului.

Era un mormânt frumos, din granit, pe care sub o coroană ducală erau scrise aceste cuvinte: **Familia de la Tour-Vaudieu.**

Printr-un capriciu al sorţii, a cărui ciudăţenie cititorii noştri o vor pricepe în curând, Paul Leroyer dormea somnul de veci în apropierea lui SIGISMUND, duce de la Tour-Vaudieu.

Bătrânul mai aruncă o privire scurtă lucrărilor de extindere ce abia fuseseră terminate; apoi se întoarse la biroul cimitirului pentru a iscăli hârtiile.

Peste 10 minute era în trăsura ce se îndrepta spre minunata lui casă din strada St. Dominic, ce o moştenise de la mama sa după moartea tragică a fratelui său, Sigismund, omorât în duel în ziua când doctorul Leroyer murea ucis pe podul Neuilly.

Era aproape ora 10 dimineaţa. Ducele coborî, porunci să nu se deshame caii şi anunţă că nu va lua masa acasă. Merse la biroul său şi scrise câteva rânduri pe o hârtie cu blazonul său, o puse în plic şi scrise pe el:

D-lui THEFER,
Inspector al brigăzii de siguranţă.
La Prefectura Poliţiei.

Puse plicul în portofel, se sculă să plece, când auzi bătând în uşă:

— Intră! zise el.

Uşa se deschise şi intră un tânăr de vreo 21 de ani, cu figura veştejită din cauza studiului care îmbătrâneşte fără vreme.

Tânărul purta haine de doliu.

— Bună ziua, tată, zise el apropiindu-se de duce, care îl luă de mână.

— Bună ziua, Enric.

Tânărul era fiul vitreg al ducelui şi se numea Enric, marchiz de la Tour-Vaudieu.

Adoptarea se făcuse în nişte împrejurări ciudate despre care e bine să ştim câte ceva.

Peste un an de la moartea fratelui său mai mare Sigismund, George de la Tour-Vaudieu devenind duce şi foarte bogat, regina Maria-Amelia vru să-l facă să ia de nevastă o orfană de familie foarte mare, d-ra de Pontarme, aproape fără avere, dar care urma să moştenească un unchi bătrân, foarte bogat şi cam ciudat, marchizul de Lesnevei.

Moştenirea era foarte mare, încât noul duce, ambiţios şi vrând să facă pe plac reginei, acceptă.

După căsătorie ducele vru să-l determine pe bătrân să le dea bani, dar nu reuşi. Ciudat cum era, bătrânul le spuse că nepoata sa nu va moşteni decât venitul şi că proprietatea va fi moştenită de fiul lor. Vroia ca acest fiu să fie băiat; dacă nu, va lăsa totul unui spital.

Lovitura fu cumplită pentru cei doi. Ştiau că ceea ce zisese odată bătrânul era bun zis.

Trecură doi ani şi fiul aşteptat nu sosi, în ciuda tuturor doctorilor consultaţi. În final doctorii le-au spus că doamna nu va putea avea niciodată copii.

— M-a luat dracu! îşi zise ducele. Regina, aflând de necazul lor, încercă să-l înduplece pe bătrân, dar nu reuşi. Bătrânul le promise că le va lăsa moştenirea dacă vor înfia un copil.

Ducele, bucuros, se duse la orfelinatul din strada Iadului şi peste 15 zile un băiat depus la Copiii găsiţi devenea marchiz de la Tour-Vaudieu. Peste o lună bătrânul a murit.

Ducele, tutore al fiului său, intră în posesia bunurilor lasate de bătrânul Lesnevel.

Enric crescu; era deştept, cu caracter frumos şi o inimă minunată, reuşind să câştige iubirea celor care îl înconjurau.

Ducele însuşi îl iubea atât cât putea el iubi, adică într-un mod egoist.

Copilul se dezvolta frumos şi fizic, şi intelectual. Era chipeş, deştept şi, după studii strălucite de drept, deveni avocat. Ducele, când auzi că Enric vrea să pledeze, îl privi mirat şi nemulţumit:

— Eu cred că glumeşti când spui că vrei să pledezi!

— Nu! răspunse tânărul

— De ce să pledezi?

— Să-mi fac datoria.

— Datoria ta este să porţi un nume mare şi să trăieşti cum cere rangul tău.

— Să nu fac nimic, tată?

— Petrece...

— M-aş plictisi grozav cu petrecerile.

— Ce plăcere găseşti *apărându-i pe văduvă şi pe orfan?* zise ducele în batjocură.

— Aceasta mă face fericit, tată, nu plăcerile...

— Acest lucru este bun pentru cineva care trebuie să-şi facă meseria.

— Dar eu sunt avocat, tată.
— Ai bani, nu-ţi mai trebuie.
— Voi apăra fără plată.
— Te vei înscrie în barou cu numele *Marchizul de la Tour-Vaudieu?*
— Nu.
— Dar cum?
— Pur şi simplu Enric de la Tour-Vaudieu. Titlul ar putea îndepărta pe oamenii simpli şi săraci şi eu tocmai lor aş vrea să le fiu folositor.
— Ai nişte idei foarte vulgare.
— Poate, dar sunt onorabile.
— Bine, fă cum vrei.
— Te supără purtarea mea, tată?
— Nu, mă miră doar; aş fi vrut să mergi prin saloane, să intri în lume. Eu nu te opresc. Eşti un fiu bun... fă cum crezi.
— Mulţumesc, tată.
Enric intră în avocatură şi obţinu un succes răsunător.

În momentul când îl vedem intrând în biroul tatălui său, Enric era un tânăr cu înfăţişare plăcută dar cam obosit.
— Ce ai azi, eşti cam palid, Enric? zise ducele.
— Nu am nimic, tată, am lucrat prea mult astă noapte.
— Te oboseşti prea mult.
— Trebuie să studiez un dosar.
— Ce proces ai?
— Un proces de adulter al unei biete femei vinovate, dar a cărei purtare este îndreptăţită de purtarea ticăloasă a soţului ei.
— Mai bine un dosar ca acesta decât ca cel pe care l-ai susţinut zilele trecute. Nu mai apăra duşmanii guvernului pe gazetari, fiindcă îmi faci mie rău.
— Am procedat cum îmi dictează cugetul.
— Ai putea să taci; eşti Tour-Vaudieu, ce dracu! nu uita!
Tăcură amândoi.
— Valetul mi-a spus că vei mânca acasă.
— Da. Am treabă. Doreşti ceva?
— Vroiam să te întreb dacă te-ai ocupat de prietenul meu Ştefan Loriot?
— Doctorul acela?

— Da.

— Am vorbit ieri, dar nu am o veste prea bună să-ţi dau.

— Locul de doctor de la spitalul Beaujon a fost dat altuia?

— Da.

— De ce nu i-a fost dat lui?

— Era prea tânăr.

— Este adevărat, nu are decât 21 de ani, dar este foarte deştept.

— N-am putut face nimic.

— Îmi pare aşa de rău. Este un prieten minunat! Nimeni nu-l cunoaşte mai bine decât mine.

— Nu-ţi poţi găsi prieteni de rangul tău?

— Ştefan este fiul unui soldat mort pe câmpul de luptă în Algeria.

— Ştiu, ştiu, spuse ducele cu dispreţ; a fost luat şi crescut de unchiul său... un birjar.

— Om cinstit tată, şi o mamă bună care i-a dat o educaţie frumoasă, la fel ca şi a mea, prin ducele de la Tour-Vaudieu. Nu ţi se pare mişcător acest lucru, tată?

— Sunt de acord cu tine, dar nu eşti prudent. Este posibil ca suveranul să te cheme în locul meu în senat, iar tu trebuie să fii vrednic de o aşa favoare. Este suficient că vrei să te căsătoreşti cu fiica unuia din opoziţie...

— Dar tu ai fost cu ideea căsătoriei, tată.

— Pentru că te ştiam îndrăgostit de domnişoara de Liliers şi nu vreau să mă împotrivesc sentimentelor tale.

— În iubire, zise Enric.

— Nici în politică, zise ducele zâmbind. O să te schimbi, mai târziu, când va veni ambiţia. Acum mă duc. Tu mănânci acasă?

— Da.

— Mergi apoi la tribunal?

— Nu, astăzi nu pledez.

— Ai fost ieri la cimitir?

— Da, zise ducele tresărind.

— S-au terminat lucrările?

— Da.

— Azi mă voi duce şi eu să mă rog pentru aceea căreia îi ziceam mamă, şi să-i pun nişte flori.

Se despărţiră. George se urcă în trăsura ce-l aştepta.

— La Café Anglais! porunci ducele.

La cafenea, ducele aruncă el însuşi în cutia de scrisori scrisoarea pentru Thefer.

Enric mâncă repede, apoi ieşi pe jos în oraş. Vroia s-o ia pe strada Caruselului, când îşi auzi numele. Lângă el se opri o birjă din care coborî un tânăr:

— Bună ziua, domnule, duce.

— Bună ziua, domnule Loriot.

Tânărul Loriot, după cum spusese ducele, era un tânăr frumos de vreo 21 de ani, oacheş, cu figură blândă dar energică. Birjarul era unchiul lui Ştefan Loriot, un om de vreo 50 de ani, roşu la faţă, cu părul cărunt, cu ochii vii şi zâmbea mereu...

— Spre tine plecasem, Ştefane. Am vorbit cu tata.

— A putut face ceva?

— Nu, dragul meu prieten.

— Deci au angajat pe altul?

— Da; înainte de a vorbi cu tata.

Ştefan se întristă.

Petre Loriot, care auzise totul de pe capră, zise:

— Ei şi ce? Doar nu te-oi supăra pentru atâta lucru. Poate o să primeşti un loc mai bun...

— Aşa e, unchiule, dar...

Petre se dădu jos de pe capră şi veni la tineri:

— Nu mai încape nici un dar. Nu o să izbuteşti dintr-o dată la 21 de ani. Ştii proverbul *Încetul cu încetul se face oţetul.* Eu am început cu două gloabe, care abia se ţineau pe picioare şi care au căzut înţepenite la intrarea Neuilly, acum 20 de ani. Aveam o hodoroagă de trăsură, vai de mama ei, nr. 13, număr rău, după cum se spune. Azi am în grajd patru cai buni şi în şopron trei trăsuri minunate. Uită-te la asta, tocmai nr. 13!... În scrin am câteva obligaţii, dar nu le-am făcut pe toate odată... încet-încet. Fă ca mine: ai răbdare, vrei şi tu prea mult dintr-o dată.

— Domnul Loriot are dreptate; nu trebuie să te amărăşti.

— Sunt mâhnit, ce să fac?

— De ce?

— Foarte multe lucruri depindeau de postul acesta: viitorul meu, fericirea mea.

— Ce viitor! zise Loriot-unchiul; ai clientelă, şi o să ai şi mai multă, iar fericirea în şase luni... negreşit.

— Dar unchiule, numirea mea, zise Ştefan, mi-ar fi îngăduit să mă plătesc puţin de dumneata, care mă ţii de atâta vreme.

— Nu mai spune prostii! Banii pe care i-am cheltuit

erau ai tăi. Tot eu îţi sunt dator, fiindcă mă îngrijeşti şi nu-mi ceri nimic.

— Aş fi vrut să te laşi de birjărit şi să stai lângă mine.

— Taci! zise bătrânul Loriot mişcat. Nu-mi părăsesc eu biciul şi hăţurile, asta e afacerea mea, viaţa mea. În ziua când mă voi da jos de pe 13 al meu mă voi da pentru totdeauna şi va trebui să-mi porunceşti coşciugul. Birjar sunt, birjar vreau să mor. Petre se opri puţin şi apoi continuă:

— Iartă-mă domnule Enric, dar la 12 trebuie să iau pe cineva.

— Du-te, unchiule, eu mai am de vorbit cu domnul de la Tour-Vaudieu.

— Când mai treci să mă vezi, Ştefane?

— Cât de curând, unchiule.

— Ştii că mi-ai promis că mă vei duce zilele astea...

— Ştiu.

— Vreau să-mi văd viitoarea nepoată, nu o pot iubi fără s-o cunosc; aş vrea s-o iubesc. Tânărul roşi.

— La revedere, domnule Enric.

Birjarul plecă.

— Ce om cumsecade!.. zise Enric.

— Nu există altul mai bun ca el, răspunse Ştefan. Îl iubesc ca pe tatăl meu şi vreau să-l iau lângă mine când voi fi numit, în ciuda biciului şi hăţurilor lui.

— Ştiu că îţi este foarte greu; ai vreun plan să te însori?

— Plan... zi vis.

— E vorba se vede de vreo unire cu vreo fată bogată, unire pe care ar înlesni-o numirea ta într-un post însemnat.

— Nu, căsătoria ce-mi doresc nu-mi va aduce nici-un ban.

— Eşti îndrăgostit?

— Da, dragă Enric.

— Serios?

— Da.

— Pe cine iubeşti?

— Pe o fată săracă, dar frumoasă.

— O cunoşti de mult?

— De vreo lună, am fost chemat la fratele său bolnav de piept — şi el un tânăr de vârsta noastră — şi m-a uimit frumuseţea Bertei, căci aşa o cheamă, precum şi dragostea pentru fratele său. Mă tem că şi mama sa este bolnavă, şi n-o prea poate ajuta.

Mi-am dat inima acestei fete energice, devotate, al cărei frate va muri în curând. Peste puţin timp va rămâne numai cu mama sa, bolnavă şi ea, cum ţi-am spus, şi pe care se pare că o sapă o mare mâhnire. Băiatul le ţinea prin munca lui.

Când va muri Abel, când va fi murind şi doamna Monestier, Berta, părăsită de toţi, nu va muri şi ea? Cine îi va da puterea să trăiască?

— Iubirea pe care o are pentru tine.

— Dar mă iubeşte oare? Nu ştiu şi nu cred.

— Nu i-ai spus că o iubeşti?

— Nu.

— Trebuia să-i spui.

— N-am îndrăznit.

— De ce?

— Mi s-ar fi părut că fac o faptă rea vorbind despre iubire lângă patul unui muribund... Şi apoi, m-ar fi ascultat Berta, m-ar fi înţeles?

— Trebuie să o ceri mamei sale.

— Aşteptăm... Ştii acum ce mă opreşte...

— Numirea pe care nu ai dobândit-o?

— Da.

— Rău faci!

— De ce?

— Ştiu că poziţia sigură pe care ai fi avut-o te-ar fi făcut mai încrezător, dar nereuşita nu trebuie să te împiedice. Câştigi destui bani ca să-i oferi fetei pe care o vei lua de nevastă o viaţă simplă, dar fericită. Viitorul îţi este în faţă, vei ajunge departe, nu te codi, spune-i...

— Dar dacă nu mă iubeşte?

— Tu judeci pe toată lumea după tine...

— Nu se poate. Cine nu te-ar iubi pe tine?

— Ba nu; sunt drept, asta e... domnişoara Berta nu te-a putut vedea fără a te preţui, fără a te stima, fără a te privi cel puţin ca pe un prieten. De la prietenie până la iubire, între un băiat frumos şi o fată drăguţă, depărtarea este mică. Biata fată n-a cunoscut decât amărăciunile vieţii. Va primi cu iubire pe bărbatul care-i va arăta viitorul simplu şi fericit.

— Crezi?

— Da. De m-aş îndoi de fericirea ta, m-aş îndoi de a mea; tot ce am făcut până acum am făcut la fel: eu am ieşit doctor în drept, iar tu ai terminat medicina.

Eşti îndrăgostit, sunt îndrăgostit, şi sper ca în ziua în

care domnişoara Isabela de Lilier va deveni nevasta mea, tu îţi vei da numele domnişoarei Berta Monestier.

Ştefan îl strânse de mână, cu afecţiune.

— Eşti un prieten foarte bun!

— Te-ai îndoit vreodată de mine?

— Nu, dar mi-o mai dovedeşti încă o dată cât îmi eşti de devotat.

— Acum am curaj şi acest curaj mi l-ai insuflat tu!

Ştefan îi povesti lui Enric despre doamna Monestier, care era văduvă de 20 de ani şi care umbla cernită după soţul său, pe care îl iubise foarte mult; fiul său era foarte priceput în mecanică şi era pe punctul de a-l pierde. După ce îi povesti toate acestea, Ştefan îşi luă rămas bun de la Enric, şi se îndreptă spre casa doamnei Monestier.

Doamna Monestier, sau mai bine zis doamna Leroyer, locuia cu copiii săi într-un apartament la etajul al treilea, într-o casă pe strada Notre-Dame-Des-Champs, lângă strada Vavin în cartierul Luxemburg. Locuinţa compusă din patru încăperi era foarte curată şi simplu mobilată.

În casa din strada Notre-Dame-Des-Champs era o atmosferă de jale. Abel îşi trăia ultimele clipe. Fusese foarte frumos şi încă mai era. Era sfâşietor să-l vezi acum slab şi prăpădit.

Lângă pat, într-un fotoliu de nuc, stătea d-na Leroyer cu mâinile împreunate, uitându-se la bolnav. Se ruga. Era o femeie de 45 de ani, cu părul alb, faţa zbârcită de griji şi de dureri, cu sănătatea şubredă, care neliniştea pe Ştefan.

O fată de 22 de ani, care părea de 18, frumoasă, cu ochii albaştri, stătea în picioare la capul bolnavului.

Era Berta.

Abel făcu o mişcare şi zise:

— Mi-e sete.

Ea îi ridică capul şi-i dădu doctoria dată de Ştefan. Băutura îl întări puţin:

— Ce bună eşti, Berta! zise el.

Aceste cuvinte aşa de simple pricinuiră mamei şi fiicei o emoţie atât de mare, încât inimile lor prea pline se revărsară şi începură să plângă.

— Plângeţi?.. întrebă trist Abel. Am zis ceva ce v-a mâhnit?

— Nu, nimic, dragă frate, răspunse Berta, ştergându-şi ochii şi sărutându-l pe bolnav, nu ne-ai putea supăra

niciodată, dar ni se rupe inima când te vedem suferind.

— Nu sufăr şi dacă prin îngrijirea doctorului voi scăpa de tusea asta mă voi vindeca definitiv. O să mai vină doctorul?

— Da, frate. Se apropie ora când trebuie să vină.

— Ce bun este!

— Bun, devotat şi milos, zise doamna Leroyer, se poartă cu noi ca un prieten vechi.

Berta plecă capul fără a scoate un cuvânt şi un nor de roşeaţă îi apăru în obraz.

Abel continuă:

— Cum vom putea răsplăti atâta grijă?

— Nu-ţi fă griji! Şi se înroşi foarte tare.

— Suntem atât de săraci acum...spuse bolnavul. Sunt de două luni în pat, două luni de când nu mai câştig nimic. Curând va sosi mizeria... Oh!... Doamne!... Şi Abel începu să plângă.

— Nu te mâhni, dragul meu, zise doamna Leroyer, mai avem bijuteriile. Vom putea trăi până te vei face bine.

— Ah! nu! nu vreau să vindeţi bijuteriile! zise bolnavul... ce veţi face dacă voi muri eu?

— Să mori? zise doamna Leroyer. Nu mai spune aşa ceva, căci mă omori!

— Goneşte gândurile astea triste! Eu sunt în putere şi voi putea lucra. Nu vom duce nici o lipsă. Doctorul e tot atât de dezinteresat precum este de bun şi de priceput. Abel începu să tuşească din ce în ce mai tare. Biata mamă înţelese că moartea putea veni dintr-un moment în altul, să-i răpească copilul iubit.

Vedea realitatea îngrozitoare.

Berta ştia de mult timp, dar avea puterea să-şi ascundă durerea.

Se auzi clopoţelul.

— Trebuie să fie doctorul! zise ea fericită de venirea lui, care avea să întrerupă o scenă atât de dureroasă.

— Bine ai venit, d-le doctor, zise Berta; te aşteptam cu nerăbdare.

— Ce face bolnavul? întrebă el.

— Tot ca ieri, zise Berta, dar e mai slab şi tuşeşte mai mult şi a început să se întristeze... Mi-e frică doctore, dacă va muri, va muri şi mama.

— Liniştește-te, te rog, domnişoară, zise doctorul. Va muri precis. Datoria mea este să-ţi spun adevărul. Ceea ce trebuie să facem noi este ca această lovitură să nu o

omoare pe mama dumitale. Nu putem să o trimitem undeva câteva zile?

— Nu-i spune acest lucru mamei, fiindcă ar bănui că Abel este în primejdie. Îmi este frică să nu înnebunească sau să moară. Voi rămâne singură atunci... singură între două morminte...

Ştefan simţea nevoia să cadă în genunchi şi să-i zică:

— Nu ştii că te iubesc? Nu ştii că dorinţa mea cea mai mare este să înlocuiesc pentru dumneata restul lumii!

Dar în faţa acestei situaţii deznădăjduite, nu îndrăznea să-şi dezvăluie taina inimii.

— Nu vei fi singură, domnişoară, nu vei fi singură, murmură el sfios. Eu sunt aici şi sunt prieten devotat... Te îndoieşti?

— Nu, domnule Ştefan, mi-ai dat atâtea dovezi de prietenie.

— Atunci ai încredere în mine... dacă ai şti cât aş vrea să te ştiu fericită!

Pentru prima dată doctorul vorbea astfel Bertei. Fata îl asculta cu emoţie.

Cuvintele lui Ştefan, dar mai ales accentul cu care ele au fost spuse, îi atinseră inima. Berta înţelesese ceea ce doctorul nu îndrăznise să-i spună. Îi ghici taina, se simţi iubită nu cu prietenie, ci cu dragoste.

Această descoperire îi produse bucurie, dar în acelaşi timp o şi sperie puţin.

Pentru a trece peste momentul care o emoţionase, Berta îi zise:

— Domnule Ştefan, haidem să-l vedem pe fratele meu! Şi intră înaintea doctorului în cameră.

Ştefan îşi dădu seama dintr-o privire de situaţia critică în care se afla bolnavul.

— Tuşeşte foarte mult, domnule doctor, zise doamna Leroyer, şi-i arătă batista cu care ştergea la gură pe muribund. Era plină de sânge. Ştefan tăcu însă, schimbă cu Berta o privire semnificativă, care-i da de înţeles că sfârşitul era aproape.

Abel văzu şi înţelese. Întinse spre Ştefan mâna şi, trăgându-l cu urechea la gura lui îl întrebă:

— Sunt bărbat şi am curaj. Nu-mi ascunde nimic. S-a sfârşit, nu-i aşa? Nu mă înşela, spune-mi adevărul!

Ştefan fusese de faţă la multe agonii, dar când îl auzi pe Abel se înfioră.

— Ce ţi-a spus doctore? întrebă doamna Leroyer cu spaimă.

— Nimic neliniştitor, doamnă. Ar vrea să doarmă şi m-a rugat să-i dau ceva de băut.

Abel se uită la el cu recunoştinţă. Berta aduse de scris, şi Ştefan făcu reţeta.

— E cea din urmă, gândi Ştefan şi ochii i se umplură de lacrimi. Se întoarse spre doamna Leroyer:

— Dumneata cum te mai simţi, doamnă Leroyer?

— Mă simt slăbită, doctore, şi durerea mă omoară.

— Curaj, doamnă. Nu te lăsa pradă durerii; ai nevoie de îngrijiri şi de linişte.

— Cum oare aş putea să fiu liniştită?

Înainte ca doctorul să plece, doamna Leroyer îl luă în camera alăturată şi îl întrebă care este situaţia exactă a lui Abel.

Doctorul îi răspunse:

— Doamnă, ştiinţa este neputincioasă; viaţa lui Abel este în mâinile Domnului şi numai el mai poate face o minune.

Angela se îngălbeni, ochii i se măriră de spaimă. Îşi împreună mâinile şi buzele i se întredeschiseră spre a da un ţipăt de revoltă împotriva soartei care-i omora copilul.

— Bagă de seamă, doamnă, să nu te audă!

Aceste cuvinte au fost de ajuns pentru a înlătura criza de deznădejde la care se aştepta Ştefan.

Doamna Leroyer lăsă capul în piept şi începu să plângă înăbuşit. Doctorul se uită la ea cu milă, apoi intră în odaia lui Abel.

— Pe diseară, dragul meu, îi zise, şi curaj. Bolnavul se uita spre cer şi un zâmbet de resemnare se ivi pe buzele pătate de sânge.

— Curaj voi avea.

Ştefan ieşi făcându-i semn Bertei să-l urmeze.

Intrară amândoi în odaia în care plângea Angela.

— Doctore, zise fata, punând maşinal mâna pe umărul lui Ştefan, căci o lăsaseră puterile, fratele meu va vedea ziua de mâine?

— Pregăteşte doctoria, domnişoară, zise el. Voi veni diseară.

Berta înţelese de ce nu-i răspunse doctorul, şi începu să plângă.

Ştefan îi puse mâna pe braţ:

— Gândeşte-te la mama ta, îi zise, şi-i arătă pe Angela

care, cufundată cum era în durere, părea că nici nu ştie că sunt acolo.

— Aşa e! trebuie să mă gândesc că voi rămâne singură să o îngrijesc.

— Nu singură, eu voi fi aici. Voi înlocui pe fiul său.

— Mulţumesc doctore, îţi mulţumesc mult pentru devotament şi afecţiune. În numele mamei le primesc.

După ce auzi uşa închizându-se în urma doctorului, Abel o strigă pe mama sa. O chemă lângă pat şi o rugă să fie puternică fiindcă vrea să-i vorbească.

Ea îi făgădui.

— Voi muri, zise el, sunt sigur.

— Abel!

— Nu mă întrerupe! mi-ai făgăduit că mă vei asculta, te rog în numele tatei!

Auzind aceste cuvinte, Angela tresări din tot corpul. Se ridică şi se uită în ochii lui Abel.

— În numele martirului, care a fost tatăl tău, te voi asculta cu curaj.

— Trebuie să ştii să mă asculţi; ştii că avem de păstrat o taină până în ziua reabilitării tatălui meu, căci simt că va veni şi ziua dreptăţii; sora mea nu trebuie să ştie că purtăm un nume care nu este al nostru. Când voi muri va trebui să dai actele la Ofiţerul stării civile şi în aceste acte se va vedea că Abel Monestier era de fapt Abel Leroyer, fiul lui Leroyer, omorât pe eşafod acum 20 de ani. Fă toate acestea singură, ca să nu afle Berta nimic. Pe mormântul tatei este un sfânt cuvânt: DREPTATE! şi pe al meu vreau tot un singur cuvânt: ABEL.

— Bine.

— Juri?

— Da.

— Vei avea puterea să faci ceea ce ţi-am cerut?

— Da.

— Mulţumesc, mamă. Acum pot muri în pace. Taina ruşinii va fi bine păstrată.

— Da, răspunse nenorocita mamă, până în ziua reabilitării, de va sosi vreodată ziua aceea, Berta nu va afla că tatăl ei a sfârşit pe eşafod, pentru a plăti o crimă pe care a săvârşit-o altul.

— Bine mamă, bine; aşa trebuie să fie. Tatăl meu era nevinovat, ştim, suntem siguri, dar judecătorii orbi au zis că e vinovat; dovezile materiale despre nevinovăţia lui nu le-am putut găsi de 20 de ani, de când le tot căutăm. Numai o minune ar mai spăla pata sângeroasă care

murdărește amintirea martirului... Voi muri și pata tot nu s-a șters! Bolnavul fu apucat de o tuse cumplită.

— Odihnește-te, nu mai poți! zise d-na Leroyer.

— Mi-a trecut, zise Abel când tusea încetă. Ascultă, n-am terminat încă.

— Spune!

— De multe ori am vrut să-i spun Bertei taina îngrozitoare... vroiam să o pun să promită că se va dedica operei de descoperire a dovezilor nevinovăției tatălui nostru... Am gândit numai, căci o fată nu poate face nimic pentru a-l descoperi pe ucigaș, unde se ascunde. Abel vru să mai urmeze, dar nu mai putu. Capul îi căzu pe pernă.

— Ah! te binecuvântez, strigă d-na Leroyer printre suspine, ridicând capul bolnavului și sărutându-l, te binecuvântez pe tine, cel mai bun fiu!

Bolnavul zise abia vorbind:

— Când voi muri... du-te singură la mormântul tatei... și du-i din partea mea o coroană... Adio mamă, adio!

Când intră Berta cu doctoria, Abel se uită la ea, zâmbi și închise ochii.

Să părăsim acum umila locuință, în care atâtea lacrimi s-au vărsat și în care atâtea vor mai curge...

Banda de hoți pe care pusese mâna poliția fusese dusă la secția de la bariera Clichy; de acolo au fost duși la prefectură. Cuvintele comisarului ne-au arătat de ce fusese închis Fir. Fir, când nu putea face altceva, fura din prăvălii; astfel furase cele șase ceasornice găsite în lada lui. Știm și ce făcuse în cârciumă și cum era să spintece cu cuțitul pe comisar, dacă nu era René Moulin.

Sala în care hoții așteptau interogatoriul era o sală cu paturi de lemn pe margine. Când intrară Fir și notarul, sala nu era prea plină. Fir, furios, nu zicea nimic. Notarul tăcea și el. Mai târziu nu mai putu ține și-i zise lui Fir:

— La ce te gândești?

— Dar tu? Îl întrebă Fir încet, căci nu aveau voie să vorbească.

— La toate cele întâmplate.

— Eu mă gândesc că în loc să avem bani, stăm la răcoare.

— A cui este vina?

— O fi a mea?

— Da.

— Cum așa?

— Tu ai vrut să vii la Litrul de Argint. Ion ţi-a spus că locul nu e sigur.

— Nu-mi vorbi de el! zise Fir scrâşnind din dinţi.

— De ce?

— Pentru că e un Iuda. Îi voi sparge capul când voi da de el.

— Dar ce a făcut? întrebă notarul.

— Nu înţelegi?

— Nu.

— El ne-a vândut poliţiştilor!

— Aş!

— De ce n-a venit la întâlnire?

— Eu nu cred să-şi vândă el camarazii.

— De ce n-a venit la întâlnire?

— O fi sosit prea târziu.

— Aş! N-ai auzit ce a spus comisarul: — Pe tine te căutam...

— Aşa e!

— Cine i-a spus că eram acolo, dacă nu Ion?

— Au făcut percheziţie la tine acasă, au dat de ceasornice, îţi ştiau semnalmentele, au călcat cârciuma şi te-au găsit.

— O fi, dar eu zic că Ion ne-a făcut-o; ca să pună singur mâna pe averea din strada Berlinului.

— Ai de gând să i-o faci? întrebă notarul neliniştit.

— Ba bine că nu...

— Vrei să-l denunţi?

— Da.

— Eşti nebun?

— De ce?

— Dacă vei vorbi despre afacerea din strada Berlinului, la care eşti părtaş, vei primi cinci ani, de nu te-or trimite la muncă silnică.

Fir se scărpină în cap.

— Ai dreptate! zise el.

— Gândeşte-te bine: dacă Ion nu a făcut nimic în strada Berlinului scapă, şi tu ai!... Aşa e?

— Da.

— E un ticălos dacă ne-a denunţat cu scopul să pună mâna singur pe tot ce este în strada Berlinului cât vom fi noi închişi. Dar nu e bine să-l denunţi.

— Mi-o va plăti el!...

— Cum?

— Când cauţi, găseşti!

Uşa se deschise şi intrară alţi arestaţi. Fir şi notarul nu mai vorbiră.

A doua zi de dimineaţă, arestaţii au fost sculaţi să mătură sala. Cei doi bandiţi începură iar să vorbească într-un colţ.

— O să te cheme la interogatoriu. Nu vorbi nimic despre mine!

— Bine.

— Juri?

— Jur!

— Nici de strada Berlinului.

— Nici.

— Îl ierţi pe Ion? Fir scrâşni din dinţi:

— Nici mort! zise el.

— Îl vei denunţa?

— Asta e treaba mea, dacă vrei să rămânem prieteni, nu-mi mai vorbi de el.

Uşa se deschise şi în prag apărură trei paznici. Unul strigă:

— Prosper Landier...

— Aici! zise un tânăr de vreo 18 ani.

— Bernard Joliet.

— Aici!

Claudiu Landry, zis Fir în Patru.

— Aici!

— La interogatoriu! zise paznicul.

Fir porni primul, gândindu-se ce să răspundă.

Fu chemat primul. Judecătorul de instrucţie stă la masă. Alături era grefierul, pregătit să scrie ce va spune arestatul.

Magistratul se uită drept în ochii lui Fir. Ştim că banditul nu era nici urât, nici prost îmbrăcat.

— Cum te numeşti? Câţi ani ai? Unde te-ai născut? întrebă judecătorul.

Fir răspunse blând şi umilit.

Judecătorul continuă:

— Eşti învinuit că ai furat 6 ceasornice din galantarul unui ceasornicar, din foburgul St. Denis. Ce ne mai poţi răspunde?

— Am furat, domnule judecător, dar îndrăznesc să spun că nu sunt aşa de vinovat.

— Cum aşa? Ai fost văzut când ai furat şi s-au găsit şi lucrurile la tine.

— D-le judecător, nu eram singur, mă uitam, dar eu n-am pus mâna pe nimic...

— Ţi s-au dat semnalmentele, zise judecătorul.
— Fiindcă eram alături de un altul...
— Cine altul? complicele dumitale?
— Da, dar el a pus mâna, eu numai păzeam.
— Poate că tot el le-a dus la dumneata acasă?
— Da, aşa este... A zis să le ţin eu până o găsi pe cineva să le vândă. Bunătatea mea m-a pierdut.
— Bunătatea interesată să te şi cred... După vindere împărţeaţi banii...
— Apoi acesta este un lucru firesc, d-le judecător.
— Cum îl cheamă pe celălalt?
Fir îşi plecă capul.
— Haide, spuse judecătorul, răspunde; dacă eşti numai părtaş spune-l pe cel care a furat, de nu, mă vei face să cred că ai născocit totul, pentru a îndepărta de dumneata responsabilitatea. Ai mai furat şi altă dată. Prima dată ai furat tot dintr-un galantar. Ai fost osândit numai la două luni, căci nu mai fusesei osândit; dar acum judecătorii vor fi mai duri, te vor trimite 13 luni în vreo puşcărie şi te vor pune câţiva ani sub supraveghere. Dar dacă dovedeşti că ai un părtaş mai vinovat decât dumneata, lucrurile se schimbă.
Fir se îngălbeni şi începu să tremure. Supravegherea speria rău pe hoţi; după ce ieşeau din închisoare, erau obligaţi să stea într-un loc, unde li se spunea. Dacă încercau să vină în Paris, erau repede prinşi şi osândiţi din nou.
— Pentru 6 ceasornice, dintre care 2 stricate, 13 luni de închisoare?
— Acesta este termenul cel mai mic, dacă eşti autorul principal al furtului. Dacă eşti numai complice, lucrurile se schimbă. Poate că s-ar uita şi încercarea de a lovi pe comisar.
Fir îşi împreună mâinile şi luă o înfăţişare rugătoare, foarte bine prefăcută.
— Domnule judecător, îngâna el cu glas care era înecat în lacrimi false, mă căiesc din toată inima, jur.
— De nu s-ar fi amestecat un tânăr îl omorai. Acum să vedem cum e cu ceasornicele: le-ai furat tu, sau complicele tău? Dacă ai un complice cum îl cheamă?
— Pe camaradul meu îl cheamă Ion-Joi, poreclit Ciocârlie.
Magistratul luă un creion şi scrise un mandat de aducere pe numele lui Ion-Joi.
Întorcându-se spre Fir întrebă:

— Cine e Ion-Joi?

— E unul care a suferit mai multe condamnări, dintre care una de 5 ani şi 10 ani supraveghere.

— Unde stă?

— În strada Vinaigriers.

— Numărul?

— 21.

Grefierul citi ceea ce spusese Fir şi îl puse să semneze.

Duceţi pe arestat, zise judecătorul.

Fir făcu o mişcare pentru a cere voie să vorbească.

— Ce doreşti? îl întrebă judecătorul.

— O să arestaţi şi pe Ion?

— Da, dar de ce?

— Vă rog să nu mă puneţi în acelaşi loc cu el, fiindcă este foarte rău, va dori să se răzbune, şi când va afla că l-am denunţat îmi va sparge capul. Trimiteţi-mă la Madelonettes.

Madelonettes era un arest preventiv, ce va fi dărâmat peste câţiva ani.

— Bine, zise judecătorul, vom vedea.

— Mulţumesc, domnule judecător, că îmi salvaţi viaţa.

Judecătorul dădu uşierului o hârtie, pe care scrise câteva rânduri şi mandatul de arestare, apoi se adresă unui agent care studia un dosar:

— Jobin...

— Da, domnule.

— Te însărcinez cu această afacere.

— Despre ce e vorba, d-le?

— De o arestare în strada Vinaigriers 4.

— Pe cine trebuie să arestez?

— Pe un oarecare Ion-Joi.

— A! îl cunosc. E un recidivist care s-a întors la Paris după supraveghere.

L-am urmărit mult, dar e foarte şiret, nu-l poţi prinde uşor.

— Îl cunoşti dacă îl vezi?

— Da. Este un om de 43-45 de ani, slab ca un schelet.

— Ia 2 agenţi, care-i vrei, şi dă-i drumul. Poftim mandatul. Iute...

— Numai să vină acasă...

— Înainte de asta, fă pentru mine un drum care nu te va face să întârzii.

— Cu plăcere.

— Du plicul ăsta pecetluit la Minsterul de Justiţie, secţia afaceri politice. Dă-i-l şefului de birou în mână, spune-i că e de la mine. E ceva important.

— Să iau o chitanţă de primire?

— Nu.

Jobin ieşi.

Să ne întoarcem acum la cei doi hoţi!

Notarul aştepta cu nerăbdare să se întoarcă Fir.

— Ei! Ce ai făcut? zise cum îl văzu.

— O să mă închidă şi o să mă supravegheze un timp, dar nici Ion n-o să scape.

— L-ai denunţat.

— Da.

— Cum?

— Am spus că este autorul principal al furtului de ceasornice.

— De mine n-ai zis nimic?

— Nu. Tu îmi eşti prieten. Am rugat pe judecător să mă ducă la Madelonettes. Vezi fă ceva şi vino şi tu să facem chef...

Peste două ore Fir fu urcat cu alţii în dubă.

— De nu vei găsi vreun mijloc să scapi, nene Joi, ai păţit-o; cu trecutul tău o să mănânci ani buni de popreală. La sosire îl aşteptă pe Fir o mare dezamăgire: nu fu dus la Madelonettes, ci la Sf. Pelagia.

Ion nu bănuia nimic. Se întorsese acasă la trei noaptea şi se culcase întrebându-se dacă femeia de pe puntea Neuilly era una şi aceeaşi cu doamna Dick Thorn.

Locuinţa lui era situată la etajul 5 al unei case în spatele căreia era canalul St. Martin. Printre lucrurile lui sărăcăcioase se afla şi o masă cu instrumente de gravor. Locuia de mult timp aici şi proprietarul era foarte mulţumit de el. Vecinii îi apreciau talentul de gravor în aramă. Şi-ar fi putut câştiga existenţa în mod cinstit şi cu destule avantaje, dacă societatea nu l-ar fi corupt. Ştiind că poliţia nu se prea ocupă de cei cu astfel de mijloace de trai, se făcea adesea că lucrează. Îşi plătea regulat chiria, nu primea pe nimeni în vizită şi nu-şi da adresa nici complicilor săi. O dată cu vârsta devenea şi mai bănuitor.

De obicei lucra de unul singur, adică fără complici, ştiind că aceştia sunt primejdioşi. În afacerea din strada Berlinului ajunsese din întâmplare. Nu era prea bucuros de această afacere; simţea o frică instinctivă şi avea perfectă

dreptate, mai ales când îşi aducea aminte de ce păţise la Neuilly, din cauza unei femei. Era ora 9 dimineaţa, Ion se trezi, şi îmbrăcându-se, scoase din buzunar sculele pregătite pentru spargerea din strada Berlinului. Le ascunse sub o cărămidă, în sobă. Acum putea să vină poliţia: nu va găsi nimic compromiţător.

Se gândi ce are de făcut. Trebuie să afle amănunte despre femeia din strada Berlinului. Dacă e ea, cea de la Neuilly, apoi va afla uşor şi unde e ducele de la Tour-Vaudieu. Dacă sunt ei, averea e ca şi a lui.

Mâncă la bariera Villette, apoi plecă spre strada Berlinului.

Îl vom lăsa pe Fir şi vom intra în strada sus-amintită. Geamul tăiat o speriase foarte tare pe bucătăreasă. Urcă repede la etaj şi bătu la uşa stăpânei sale. Doamna Thorn era încă în pat, dar nu dormea.

— Sunt hoţi în casă, doamnă, zise înspăimântată bucătăreasa.

— Hoţi? zise fosta Claudia Varni.

— Da.

Ea îşi aduse aminte de zgomotul din timpul nopţii şi bănuiala bucătăresei i se păru întemeiată.

— Ia-i văzut?

— Nu, dar...

— Spune atunci ce te face să crezi...

Bucătăreasă spuse ce ştia. Doamna se dădu jos şi merse la bucătărie pentru a vedea geamul spart. Înainte cercetă însă cu mare grijă cutiile cu acte şi bani, pentru a se asigura că nu lipseşte nimic.

În bucătărie găsi o bucată de geam cu pastă pe ea. La vederea geamului rotund, faţa văduvei se îngălbeni şi îşi încruntă sprâncenele. O amintire îndepărtată i se trezi în minte.

— Ciudat; acum 20 de ani un om, Ion-Joi, a pătruns la Neuilly, unde stăteam, în acelaşi fel spre a mă jefui, apoi a devenit complicele meu şi a murit otrăvit.

„Ciudat de tot", îşi zise ea apoi în gând, „nu cumva nu a murit?"

— Să chem pe domnul comisar, doamnă?

Stăpâna tresări.

— Du-te la geamgiu să pună geamul, asta trebuie să faci!

— Dar...

— Pleacă, zise Claudia, fă ce-ţi zic...

— Bine, doamnă.

— Nu trebuie să spui nimănui despre ceea ce s-a întâmplat în această noapte aici. Dacă nu-ţi ţii gura, te voi concedia!

— Nu voi spune, doamnă!

Bucătăreasa se uita la stăpâna sa din ce în ce mai mirată. Nu înţelegea de ce nu vrea să anunţe poliţia despre acest furt, care putea să se repete.

Ieşi mirată.

Rămasă singură, Claudia Varni lăsă să-i cadă din mână bucata de geam care se sparse. Apoi luă un cuţit şi scoase geamul ce mai rămăsese prins de fereastră.

— Nu trebuie să ştie nimeni, nimic. Nu-mi plac de loc cercetările poliţiei.

Urcă la etaj foarte preocupată şi buzele ei şopteau involuntar numele lui Ion-Joi.

— Peste putinţă! zise ea aproape tare. A murit Ion-Joi. Degeaba l-am căutat acum 20 de ani; otrăvit, s-a rostogolit în Sena, unde aruncase pe copilul Esterei şi al ducelui Sigismund de la Tour-Vaudieu.

Apa adâncă i-a păstrat cadavrul. Singurul complice al crimei de pe puntea Neuilly nu mai trăieşte; dacă printr-o minune ar fi scăpat, nu va mai putea să mă recunoască după 20 de ani. S-ar putea să nu fi fost Ion-Joi, dar indiferent cine ar fi fost, n-a furat nimic. Nu mai vreau să mă gândesc; voi pune gratii la ferestre şi cu asta, basta...

Doamna Thorn sună să vină slujnica, pentru a se îmbrăca. În acest timp, geamgiul adus de bucătăreasă punea geamul.

În aceeaşi zi, Claudia aştepta caii şi trăsura pe care le comandase în ajun.

Îi mai trebuia un fecior, deoarece vizitiul venea o dată cu trăsura.

Ion-Joi ajunse în strada Berlinului dornic de a şti dacă băgase cineva de seamă încercarea de furt din noaptea trecută.

Casa era foarte liniştită.

Banditul se strecură după schelele unei case care se construia peste drum de casa Claudiei.

Peste un ceas de aşteptare văzu sosind o trăsură nouă trasă de doi cai frumoşi; în trăsură se mai aflau încă doi oameni în afară de vizitiu.

Unul din oameni sună la numărul 24. Poarta se deschise. Trăsura intră.

— Bun, zise Ion. O să aibă slugi. Peste câteva zile voi face cunoştinţă cu ei şi astfel o să aflu câte ceva. Acum trebuie să aflu adresa ducelui de la Tour-Vadieu. Probabil că stă într-o stradă vestită. Cum voi afla unde stă, mă voi posta în apropiere şi nu o să mă mişc de acolo până nu o să-l văd. Dacă este omul de pe puntea Neuilly, apoi...

Ion plecă. Trecând prin piaţa Vendôme, văzu vreo patru trăsuri de casă stând la poarta Ministerului de Justiţie. Lui Ion îi veni o idee.

— Vizitiii ăştia se cunosc între ei. Să-i întreb dacă îl cunosc pe duce.

Lângă una dintre trăsuri se afla un fecior. Îi zise:

— Domnule, aş vrea să te întreb ceva...

— Ce doreşti? întrebă feciorul.

Ion continuă:

— După cum văd, dumneata eşti la o casă mare...

— Da.

— Nu cumva îmi poţi da adresa unui senior mare?

— Cum se numeşte?

— Ducele de la Tour-Vaudieu.

Feciorul începu să râdă.

— De ce râzi? zise Ion, am zis ceva de râs?

— Nu râd de asta...

— Dar?

— Râd de întâmplare.

— Cum?

— Vezi colo o caretă cu doi cai negri?

— Da.

— E trăsura ducelui de la Tour-Vaudieu.

— Mulţumesc.

Ion îşi frecă mulţumit mâinile. Faţa i se înveseli. Se duse la trăsura ducelui.

— Domnule, zise el feciorului; mi s-a spus că ai cinstea să fii în slujba domnului duce de la Tour-Vaudieu.

— Da aşa e! spuse feciorul.

— Îl aştepţi aici?

— Da, pentru a ne duce la senat.

— Iese curând din minister?

— Da.

— Îl voi putea vedea?

— Bineînţeles.

— Şi voi putea să-i şi vorbesc?

— Asta e o altă problemă; domnul duce nu vorbeşte aşa, cu oricine. Dar ce ai să-i spui?

— Sunt fiul unui servitor al tatălui său şi doream să-l rog să-mi dea un loc la grajduri.

— Toate locurile sunt ocupate; dar poate că domnul duce va face ceva pentru dumneata.

Nu-i vorbi însă în stradă, căci nu-i place. Aşteaptă până se va întoarce în strada St. Dominic.

— Bine, aşa voi face. Îl voi aştepta până iese, să-l văd la faţă.

În momentul acesta un om cu înfăţişarea unui funcţionar ieşi şi se îndreptă spre o trăsură ceva mai sărăcăcioasă. Când trecu pe lângă Ion-Joi tresări, se opri şi se uită cu atenţie la hoţ. După ce-l privi un minut, veni la el şi îl luă de braţ.

Banditul, a cărui conştiinţă nu era prea curată, se simţi cuprins de grijă:

— Ce doriţi, domnule?

— Am să-ţi spun două vorbe, zise Jobin.

— Mie? întrebă hoţul, încercând să-şi desfacă braţul. Greşeşti, n-ai de unde să mă cunoşti.

— Ba da.

— Nu cred.

Jobin îi dpuse încet la ureche:

— Eşti Ion-Joi, zis şi Ciocârlie?

— Şi dacă eu sunt Ion-Joi... dumneata cine eşti?

— Un agent al poliţiei.

— Şi? Eu mi-am isprăvit pedeapsa şi supravegherea. Ce ai cu mine?

— Eu nimic.

— Atunci...

— Domnul Buvarel, judecătorul de instrucţie, vrea să-ţi vorbească.

— Nu merg!

— Zău?

— Zău.

Ion încercă iarăşi să scape.

Jobin, care nu avea chef să-l scape, îi suci mâna la spate şi-i şopti:

— Nu te împotrivi şi nu face scandal. Am mandat de aducere pentru dumneata. Trebuie să mă urmezi.

— Mandat? repetă Ion încremenit.

— Da. Vrei să-l vezi?

— Nu. Dar pentru ce ai mandatul acesta?

— Nu ştiu. Dumneata trebuie să ştii.

— N-am făcut nimic.

— Îi vei spune judecătorului şi el îţi va da drumul.

În acest timp, doi sergenţi care mirosiseră că se întâmplă ceva, se apropiară.

Agentul le zise:

— Sunt Jobin de la siguranţă.

Sergenţii salutară.

— Am mandat de aducere pentru domnul. Luaţi-l!

Ion plecă capul:

— Mă arestează fără ca măcar să ştiu pentru ce. Îmi pare rău că nu l-am putut vedea pe duce, ce nenoroc!

Peste câtva timp Ion era în arestul poliţiei.

— Mai aveam puţin şi puneam mâna pe avere, îşi zise Ion plimbându-se ca o fiară prin arest, şi mă pomenesc închis. De ce? Astă noapte n-am furat nimic şi cine ar fi ghicit că am intrat în casă? În ultimul timp am lucrat numai singur, deci n-a avut cine să mă trădeze. Trebuie să fie vreo greşeală la mijloc.

Pe când gândea astfel, intră cineva pe uşă. Ion nici nu simţi. Se pomeni cu o mână pe umăr. Se întoarse repede. Lângă el se afla notarul. Se uită la el zâmbind.

— Notarul! murmură Ion.

— După câte mi-a spus Fir, era sigur că o să vii.

— Ce vrea să însemne asta?

— El te-a denunţat.

— Fir?

— Da. Eu am căutat să-l opresc, dar nu a vrut să mă asculte.

— Dar ce a avut cu mine?

— Are un necaz de moarte pe tine.

— De ce?

— Crede că tu ai făcut să fim prinşi la *Litrul de Argint,* pentru ca să te duci singur în strada Berlinului.

— Dar nu e adevărat!

— Eu te cred, dar el...

— N-am lucrat cu el, ce a putut spune de mine?

— Nu ştiu, dar păzeşte-te! ai grijă ce spui la interogatoriu...

— Ticălosul! Este aici?

— Nu, s-a dus la interogatoriu şi apoi mi se pare că-l va duce la Madelonettes.

Ion scrâşni din dinţi:

— Numai să mă trimită şi pe mine acolo şi pe urmă, las pe mine...

— Te sfătuiesc să te liniştești! S-ar putea să se întâmple cine ştie ce şi să o păţeşti mai rău.

— Tot o să mă răzbun... zise Ion pe care mânia îl făcea să turbeze.

— E şi vina ta, zise notarul.
— A mea?
— Da.
— De ce?
— Dacă ai fi venit la cârciumă...
— Am fost.
— Mai târziu, poate...
— Când vă ducea poliţia pe voi. V-am văzut trecând. N-am putut veni mai devreme.
— Nu ne-ai vândut tu, nu-i aşa? Zise notarul sfios.
Ochii lui Ion se înroşiră şi faţa lui luă o înfăţişare îngrozitoare.
— Eu, să-mi trădez camarazii? zise Ion; dar ce, sunt mişel ca Fir? mă crezi tu în stare să fac un asemenea fapt? Dacă tu crezi aşa ceva despre mine nu-mi spune, că te sugrum!
Notarul se dădu un pas înapoi.
— Nu, nu cred, zău, ştiu că eşti băiat bun... I-am spus şi lui Fir de o sută de ori. Dar şi tu... de ce n-ai venit. Lipsta ta i-a dat de bănuit.
Ion dădu din umeri.
— Fir e un dobitoc. Trebuia să ştie că singur nu puteam face nimic.
— Aşa e, dar ce să-i fac? Şi ce afaceri mai am fi făcut... mai ales cu Vaudieu...
Ion încruntă sprâncenele. Cuvintele notarului îi deschiseră iar rana care sângera, punându-i în faţa ochilor speranţele pierdute.
— Mare ghinion, zise Ion.
Convorbirea le fu întreruptă de ora mesei. Să-i lăsăm să mănânce şi să ne întoarcem la casa lui George de la Tour-Vaudieu.
După masa luată împreună cu fiul său, ducele intră în cabinetul său de lucru foarte îngrijorat. Se aşeză lângă sobă şi sună. Feciorul intră imediat.
— Ferdinand, zise ducele, aştept o persoană, care va veni, cred, între nouă şi jumătate şi zece. Te rog s-o introduci imediat la mine. Este vorba de domnul Thefer.
— Am înţeles, domnule duce!
— Ziarele au venit?
— Da. Le-am pus pe birou.
— Să înhămăm caii, domnule?
— Nu, nu mai ies. După ce o să vină d-nul Thefer, poţi pleca.

Feciorul ieşi. George se duse la birou, rupse banda unui ziar şi începu să citească. Citi puţin şi se opri. Ziarul îi scăpă din mână. Privi fix, apoi se încruntă.

— Trecut îngrozitor, trecut blestemat! Îşi zise el. Eu, ducele George de la Tour-Vaudieu, aşa de sus pus prin nume, prin avere, prin influenţă, să tremur mereu.

Ce n-am făcut pentru a avea această avere, pentru a avea acest titlu, care mi-a dat atât de puţină fericire! Am umblat prin noroi şi prin sânge! Ce geniu rău m-a împins la crimă? Claudia, Claudia Varni, demonul acela cu faţă de om; ea, ea m-a făcut rob şi s-a folosit de mine. Claudia m-a făcut hoţ, falsificator şi ucigaş. Dacă trăiesc acum, sunt liber şi duce, milionar, apoi acestea le datorez întâmplării!

Ducele îşi plecă capul şi rămase aşa o bună bucată de timp. Apoi reluă:

— Despărţindu-mă de Claudia de 20 de ani, credeam că va ieşi din viaţa mea.

Credeam că a murit! Câteva cuvinte ale omului de la cimitir m-au lăsat să înţeleg că această aspidă trăieşte şi că un răzbunător o va scoate din umbră şi se va sluji de ea, împotriva mea.

Ducele se ridică:

— Ce doreşte acest răzbunător? A zis că are dovezi... Vrea să mă dea pe mâna justiţiei!... Nu va putea...Crima s-a prescris... Vrea să reabiliteze cu orice preţ amintirea acelui inocent osândit... şi această reabilitare va fi o ruşine pentru mine, fiindcă se vor pronunţa numele adevăraţilor criminali cărora legea nu le mai poate face nimic, dar cărora opinia publică... Ducele se întrerupse. Îşi ascunse faţa în palme. După un moment de tăcere urmă cu un ton înfiorător:

„Această taină îngrozitoare trebuie să rămână în întuneric! Nenorocirea se va abate peste capul celui ce o va scoate la lumină!"

Ducele se prăbuşi pe un scaun. Avea privirea unei fiare gata să se arunce asupra pradei sale.

Să-l lăsăm pe duce în furia lui, şi să vedem de unde au început evenimentele puse până acum sub ochii cititorilor.

În 1835 un om cinstit, neînsurat, doctorul Leroyer, locuia la Brunoy, unde era doctor de mai mulţi ani. Doctorul trăia singur, cu o guvernantă bătrână, foarte devotată şi adevărată stăpână în casă. Guvernanta se numea Suzana. Unica rudă a doctorului era un nepot,

Paul Leroyer, însurat, tată a doi copii, un mecanic destoinic, inventator, care visa avere şi glorie.

Într-o seară de noiembrie, pe o vreme urâtă de tot, după ce se întorsese obosit şi se pregătea să se aşeze la masă, un rândaş de la Calul Alb, singurul han din Brunoy, îi aduse o scrisoare neiscălită.

Iată ce era în scrisoare:

„Dl. doctor Leroyer e rugat să binevoiască a veni îndată la casa mobilată a doamnei Rougeau-Plumeau. Domnul doctor e aşteptat cu nerăbdare şi va fi primit cu recunoştinţă, dar să se grăbească: e vorba de o viaţă."

Doctorul aflase de la Suzana că nişte străini luaseră cu două zile în urmă, în chirie, vila gotică aparţinând văduvei Rougeau Plumeau. Nu ştia nimeni cine erau aceştia. În scrisoare nu era nici o iscălitură. Cuvintele „e vorba de o viaţă" îl determinară pe doctor să plece îndată. Cu toate rugăminţile servitoarei de a nu pleca pe ploaie, totuşi plecă. Îl primi o slujnică ce îl conduse la o doamnă grasă şi sănătoasă tun. Doamna Amadis, căci aşa se numea, îl puse să jure că niciodată nu va spune pentru ce îl chemase. Doctorul, om cinstit şi cu frica lui Dumnezeu, îi spuse că nu poate jura până nu ştie despre ce este vorba. Vroia să plece. Atunci văduva îi spuse cele ce vom afla şi noi:

Flora-Celisa-Rosalba-Pitois, fata unei spălătorese din Piaţa Maubert şi a unui necunoscut, văduva luĭ Amadis Parpillot, avea vreo 53 de ani.

Locuia la etajul I al unei case frumoase din strada St. Louis la Marais.

Doamna Amadis moştenise o avere foarte mare: era o fiinţă foarte bună, dar o visătoare cu capul în nori. Vroia cu orice preţ să fie şi ea amestecată într-o aventură, aşa ca în cărţi. Şi întâmplarea o sluji.

La etajul al II-lea al casei în care locuia doamna Amadis sta domnul Darieux, fost colonel în armata imperială, ofiţer al Legiunii de Onoare.

Darieux îşi dădu demisia şi se amesteca în toate conspiraţiile bonapartiste.

Ofiţerul avea o fată frumoasă şi foarte bine educată. Ofiţerul lipsea adesea. Estera se plictisea singură şi atunci ofiţerul, care nu ştia trecutul doamnei Amadis, proprietara sa, îi încredinţa acesteia pe fiica sa atunci când era plecat.

D-na Amadis avea lojă permanentă la operă. Într-o seară când nu putu să meargă, îi dădu ofiţerului loja sa.

Tânărul duce Sigismund de la TOUR-VAUDIEU, pair al Franţei, care era şi el la operă, o văzu pe Estera şi se îndrăgosti de ea. Vru să ştie cine este. Află. Întâlnire nenorocită! Iubire nenorocită! Acesta era punctul de plecare al unei drame înspăimântătoare. Ducele făcu tot posibilul de a fi primit în casa văduvei, care era încântată de vizitele unui om de rangul lui. Ducele o iubea pe Estera cu o iubire pură fără cel mai mic gând murdar. Vroia s-o ia de nevastă. Atunci când îi spuse mamei sale cu cine o să se însoare, mama sa care îl iubea ca pe lumina ochilor săi şi vroia să-l vadă însurat, când auzi cine este fata se înfurie cumplit.

Jean Derie, avocat al parlamentului, votase moartea lui Ludovic al XVI-lea.

Estera era deci nepoata unui regicid. D-na de la Tour-Vaudieu îi spuse fiului său că preferă să-l ştie mort decât pătat. Ducele înţelese că nu era nimic de făcut. Trebuia să-şi smulgă această iubire din inimă; dar cei care luptă cu iubirea sunt dinainte învinşi. Sigismund îşi reluă vizitele la d-na Amadis.

Aceasta era ocrotitoarea întâlnirilor. Ducele îi promise Esterei că va deveni ducesa de la Tour-Vaudieu. După trei luni Estera îi spuse:

— Dragul meu, dă un nume copilului nostru.

El căzu la picioarele mamei sale spre a o implora, dar aceasta fu neînduplecată. Tânărul vru s-o ia de soţie fără voia părinţilor lui, dar fata nu a vrut să intre cu sila într-o familie care o respingea. Trecură alte şase luni, termenul naşterii copilului se apropia. Doamna Amadis făcu tot ce putu ca tatăl Esterei să nu afle situaţia în care era fiica sa; convinse pe bătrân s-o lase pe Estera la ţară pentru câtva timp.

O instală la Brunoy şi chemă pe doctorul Leroyer, căruia îi spuse despre ce este vorba.

Dându-şi seama de situaţie, doctorul jură că nimeni nu va afla acest secret. Fu dus la Estera. Aceasta era slăbită, dar nu era aproape să nască.

Doctorul plecă promiţând că va reveni.

Sigismund avea un frate mai mic plin de toate viciile. Din cauza purtării lui scandaloase, mama sa îl izgonise din casă. Avea 30 de ani şi era în stăpânirea farmecelor unei femei viclene şi vicioase pe nume Claudia Varni. Era

femeia ale cărei dorinţe nesăbuite îl făcuseră pe George să-şi cheltuiască tot cei rămăsese de la tatăl său şi să facă o mulţime de datorii. Curând nu mai putu dobândi bani în nici un fel. La mama lui nici nu îndrăznea să se gândească să-i ceară bani. O singură speranţă îi mai rămânea: moartea lui Sigismund. Ducele era tânăr, sănătos şi nu se gândea să moară.

Cu toate acestea, dacă ducele nu se însura se putea organiza un accident, un duel care i-ar fi dat lui George titlul şi milioanele lui Sigismund.

Claudia începu să-l urmărească pe duce pas cu pas. Astfel află de iubirea ducelui pentru Estera, precum şi faptul că Estera era gravidă. Îi urmări şi în ziua în care d-na Amadis şi Estera se stabiliră la Brunoy, unde naşterea copilului făcea să dispară ultima speranţă a lui George, Claudia spuse lui George tot ce aflase.

Ticăloşii făcură un plan îngrozitor şi pentru a-l împlini veniră să se stabilească la Brunoy, la hanul Calul Alb. D-na Amadis chemase, aşa cum ştim, pe doctor, printr-o scrisoare grabnică.

Claudia urmări pe doctor deghizată în bărbat până la casa văduvei şi apoi până la el acasă. Când să închidă poarta, ea îi sări înainte şi-i spuse că ar dori să-i vorbească. Doctorul îi îndeplini dorinţa. Ceea ce îi spuse cu neruşinare femeia îl făcu să încremenească:

— Doctore, ai să te duci la o naştere în curând. O femeie care naşte este între viaţă şi moarte şi viaţa unui copil care se naşte atârnă adesea de un fir de păr. Dacă moare mama va muri şi copilul. Iată ce vei primi pentru aceasta! Claudia îi puse pe masă zece hârtii de câte 1 000 de franci. În momentul în care înţelese despre ce este vorba, doctorul puse mâna pe pistol şi izgoni pe ticăloasă.

Claudia se duse la George. Una din combinaţiile planurilor lor se dusese pe apa sâmbetii. Rămăseseră însă altele separate. Trebuia să afle când va naşte Estera. Lucrul era greu, fiindcă d-na Amadis adusese cu ea o slujnică foarte credincioasă.

Claudia zise:

— Nu trebuie să plecăm din Brunoy până nu va naşte. Pe urmă vom afla cui va încredinţa copilul. Se mutară de la han într-o căsuţă lipită de zidul vilei gotice.

George plecă la Paris pentru a-i aduce Claudiei haine de damă, fiindcă trebuia să continue urmărirea doctorului şi în haina bărbătească ar putea să o recunoască. Cu

ajutorul unui binoclu puteau urmări tot ce se întâmplă în vila gotică.

George execută ca un rob supus toate poruncile Claudiei. În ziua când vroia să pună şaua pe cal spre a se duce la Paris, George zări în curte un birjar care îşi înhăma calul.

Acest birjar era Petre Loriot şi le adusese în ajun la Brunoy pe d-na Amadis, pe Estera şi pe slujnică. Birja sa avea nr. 13. Se pregătea să se întoarcă la Paris. George îl rugă să-l ia şi pe el.

După amiază, pe la ora 4, Claudia îl zări sosind în goana calului pe ducele Sigismund. Acesta opri la han şi întrebă unde este vila Rugeau-Plumeau. Prezenţa ducelui le îngreuna planurile. Ducele plecase spre vilă, dar trebuia să se întoarcă să-şi ia calul. Este posibil să dea nas în nas cu fratele său. Trebuia să facă ceva spre a evita întâlnirea. Se hotărî să-şi aştepte amantul la 200 de metri de ultima casă din Brunoy. Pe la 8 se auzi o trăsură. Era George. Îl opri. Îi spuse în câteva cuvinte cum stau lucrurile.

— Du-te, îi zise Claudia, la casa pe care am luat-o cu chirie şi pe a cărui cheie o ai, şi nu mai da pe la han.

— Bine, aşa voi face. George se duse la casa închiriată şi dădu din trăsură jos tot ce adusese de la Paris. Urcă la etajul I pe o scară strâmtă şi abruptă. Dete perdelele la o parte şi Claudia văzu grădina casei gotice în care se putea uita fiindcă arborii erau fără frunze. Una din ferestre era luminată.

— Te uiţi? O întrebă George.

— Da, e minunată casa. Dă-mi te rog binoclul.

Cu ajutorul binoclului se afla în faţa unui spectacol interesant pentru ea. D-na Amadis sta lângă foc şi mărturisea ceva cu căldură. Sigismund umbla de colo-colo prin odaie. Deodată se opri în faţa doctorului Leroyer şi-i spuse ceva. Peste câteva minute d-na Amadis se sculă de pe scaun în vreme ce ducele şi doctorul se apropiau de patul în care era Estera.

— Bine am făcut că am venit aici, zise Claudia, mi se pare că se apropie ceasul naşterii. Într-adevăr, peste cinci minute Estera născu. Doctorul spuse:

— E băiat! Sigismund nu mai putea de bucurie. Se întristă deodată; starea mamei se înrăutăţea.

Doctorul îi spuse tânărului că va trebui să ceară sfatul şi altor confraţi. Plecă spre uşă, dar Sigismund îl opri. Schimbară câteva vorbe, după care doctorul plecă. Ducele se aşeză pe patul lăuzei.

— De ce o fi plecat doctorul? întrebă Claudia. Răspunsul la întrebare veni peste o jumătate de oră. Doctorul intră cu preotul.

— Ah! zise Claudia. Estera moare şi a adus preotul să o împărtăşească. Se înşela; nu ghicise tot adevărul.

Crezând că Estera va muri, Sigismund vroia să-şi legitimeze copilul in extremis.

Preotul ascultă spovedania bietei femei, apoi botează copilul cu numele de Petre-Sigismund-Maximilian. Martori au fost doi ţărani din Brunoy. Peste câteva momente Estera era ducesa de la Tour-Vaudieu.

Claudia asista neputincioasă, galbenă de mânie şi mută de încremenire la spectacolul prin care îşi vedea spulberate ambiţiile.

— Cununaţi! zise ea. Auzi, George?

— Cununaţi! repetă marchizul.

— Da.

— Cununia nu e valabilă.

— De ce?

— N-au făcut formalităţile legale.

— Uiţi că legea permite căsătoriile in extremis? Căsătoria lui e bună şi legitimează pe bastard.

— Atunci pentru noi totul e pierdut.

— Poate.

— Ce mai speri?

— Nu ştiu, dar aştept.

Claudia îşi relua locul de unde spiona. Văzu pe Sigismund sărutând pe Estera şi pe copil, strângând mâna doctorului, luându-şi pălăria şi plecând repede.

Claudia ieşi afară şi se ascunse după poartă. Văzu pe Sigismund luându-şi calul de la han şi plecând în goană spre Paris.

— Pleacă la Paris. Avem toată noaptea la îndemână. Putem pune ceva la cale. Poarta rămăsese deschisă. Claudia se strecură şi luă de pe culme două rânduri de haine de cărăuş. Se îmbrăcă cu ele peste ale ei şi se duse să sune la uşa vilei.

— Ce doreşti? întrebă slujnica.

— Doctorul Leroyer e aici? întrebă Claudia deghizată.

— Da.

— Spune-i să meargă acasă fiindcă slujnica lui este pe moarte.

Curtezana plecă. Plecă şi doctorul imediat acasă. Claudia se întoarse la George.

— Ce e cu hainele astea? o întrebă el.

— Taci şi îmbracă-te şi tu cu hainele astea. Spoieşte-te cu funingine pe faţă. Ducele o ascultă ca un copil.

— Eşti gata? Să mergem.

— Unde?

— La vila gotică, pentru a fura bijuteriile doamnei Amadis.

— Să furăm? se miră George.

— Furtul este numai un pretext. În luptă vei stinge lumânările şi ca din întâmplare o mobilă va cădea peste copil. De Estera nu ne pasă, fiindcă va muri singură.

Săriră zidul. O scară care slujea la tăiatul crengilor fu rezemată de zid. Ea ajungea până la fereastra Esterei.

George urcă, dădu un brânci ferestrei şi intră. Arăta îngrozitor cu funinginea pe faţă. Se auziră două ţipete ascuţite: unul al doamnei Amadis, care se vârâse într-un colţ de groază, şi altul al Esterei, care se ridică din pat nebună de spaimă. George îşi aduse aminte de ce îi spusese Claudia.

Zmulse câteva bijuterii de la doamna Amadis, şi dădu jos lampa. Odaia rămase luminată numai de cărbunii din sobă. George se îndreptă spre leagănul copilului. Estera îi observa mişcarea şi cu ultimele forţe se ridică precum o leoaică şi aşezându-se în faţa leagănului, strigă:

— Ticălosule, nu te vei atinge de copil! Ridică pumnul să o izbească pe tânăra femeie în piept. Estera se feri şi într-un acces de furie până la delir apucă cu mâinile ei firave pe marchiz de gât şi îl strânse cu o putere supraomenească. D-na Amadis venindu-şi în fire strigă cât putea:

— Hoţii! Săriţi!

În acelaşi timp la poarta vilei sună cineva. George, aproape sugrumat, se zbătea în zadar. Nimic nu putea desface degetele care-l strângeau cu putere.

Claudia auzise tot. Urcă repede scara. George, doborât, horcăia; Claudia scoase un pistol din buzunar şi trase în Estera. Ea îl scăpă pe ticălos şi căzu pe spate gemând. Marchizul se ridică şi susţinut de Claudia dispărură în noapte în timp ce doctorul intră în cameră însoţit de slujnică. Aprinse lumina şi înţelese pentru ce fusese amăgit.

Estera, plină de sânge, fu întinsă pe pat. Era leşinată şi rana nu era mortală.

D-na Amadis alergă la copil; Dumnezeu îl ocrotise şi pruncul îşi dormea somnul nevinovat.

Să-i urmărim în continuare pe cei doi bandiţi: Claudia şi George.

Claudia îl târa pe George după ea ca pe un sac. Când intră în casă îşi duse mâinile la gât. Claudia îi dădu un pahar de Madera şi-i porunci să se spele pe faţă. Nu găsi apă şi se spălă cu şampanie. Apoi scoaseră hainele pe care le folosiseră să se deghizeze.

— Să plecăm! zise Claudia.

— Unde?

— La Hanul Calul Alb, unde avem camere. Trebuie să nu ne vadă nimeni când intrăm şi dacă se va cerceta nu o să ne bănuiască nimeni.

Când se lumină de ziuă sosiră de la Paris doi doctori, aduşi de ducele Sigismund. Doctorul le povesti ce se petrecuse în timpul nopţii. Estera dormea un somn tulburat. Ducele cu lacrimi în ochi se aşeză alături de pat pe un scaun. Doctorii sosiţi de la Paris întrebară pe Leroyer despre starea bolnavei.

Estera se deşteptă şi zâmbea celor prezenţi. Privirea ei era de asemenea veselă.

Începu să cânte.

— A scăpat domnule duce, dar nu te bucura: e nebună! În ziua aceea luă o hotărâre. Îi va cere colonelului Derieux pe Estera de nevastă. Ajuns la casa doamnei Amadis văzu poarta cernită. I se spuse că domnul Derieux murise în urma unui infarct.

În ziua dinaintea morţii un comisar venise să-l aresteze ca implicat într-un complot.

Peste o săptămână, Estera mergea bine cu sănătatea. Nebunia ei dulce şi liniştită părea de netămăduit. D-na Amadis, cauza inconştientă a tuturor nenorocirilor Esterei, n-o părăsea nici o clipă. Sigismund vroia s-o ducă la Paris:

— Aş vrea ca Estera să fie bine, să pot cădea în genunchi în faţa mamei mele şi să-i spun: acum e fata dumitale, binecuvânteaz-o şi iubeşte-o. Dar Estera nu e prea bine, va mai trebui să aştept.

Ducele îl rugă pe doctor să se ocupe de copil şi să-i fie ca şi un părinte.

Doctorul, om cu inima bună, consimţi. La sfârşitul săptămânii d-na Amadis şi Estera plecară la Paris. Seara doica găsi între scutece o scrisoare pentru doctor: *Pentru domnul doctor Leroyer.* Înăuntru erau 12 000 de franci şi o scrisoare în care ducele îi spunea că va primi în fiecare an o sumă asemănătoare.

Claudia şi iubitul ei nu plecaseră de la han. Ştiau că Estera înnebunise, că era la Paris cu d-na Amadis şi că prunc ul fusese încredinţat doctorului. Ştiau ceea ce trebuia să ştie. Nu mai aveau de ce să stea la Brunoy.

Claudia îi spuse lui George:

— Dacă o să mă asculţi, vei fi pair al Franţei şi duce de la Tour-Vaudieu. Copilul va dispărea când va veni ora.

Plecară din Brunoy şi veniră la Paris.

Să vedem acum ce putem şti despre Paul Leroyer, unicul nepot al doctorului:

Paul era mecanic; un mecanic destoinic ce îi plăcea să facă tot felul de invenţii.

Nu era un bun administrator şi din această cauză cele 100 000 de franci agonisiţi se duseră pe tot felul de invenţii din care nu scotea nici un ban. Rămase sărac lipit pământului.

Era însurat cu o fată frumoasă ale cărei calităţi morale suplineau lipsa banilor.

Paul spera să-l scoată deasupra nevoii ultima sa invenţie, o maşină necesară în industrie şi care făcea nişte servicii deosebite. Maşina trebuia prezentată unor savanţi şi unor industriaşi. Maşina s-a defectat şi Paul avea nevoie de timp şi bani pentru a o repara. Paul nu mai avea bani şi se hotărî să-i ceară unchiului său.

Se duse la Brunoy şi seara se întoarse cu banii. Invenţia era ca şi făcută, numai că primi pe ea foarte puţini bani, cât să-şi ducă viaţa de azi pe mâine.

Peste doi ani, adică pe la începutul anului 1837, Estera şi d-na Amadis stăteau tot împreună în casa din Sf. Louis la Marais.

Estera era tot nebună, dar din când în când avea momente de luciditate.

În fiecare zi de luni doctorul primea vizita ducelui Sigismund, care venea să-şi vadă copilul.

Cu mama lui relaţiile se îmbunătăţiseră şi ducele aştepta nerăbdător ziua când va putea să-i prezinte copilul şi soţia sa.

În acest timp cei doi complici, George şi Claudia, urzeau planuri de îmbogăţire prin crimă şi fărădelegi.

Copilul creştea, iar ducesa bătrână era din ce în ce mai bolnavă.

Marchizul nu mai găsea niciunde bani de împrumut; cu toate acestea amanta sa nu-l părăsea nu pentru că-l iubea, ci pentru că instinctul îi spunea că în curând George va fi

bogat şi că va pune şi ea mâna pe ceva. George se ascundea pentru a nu fi închis din cauza datoriilor. Închiriaseră o casă mobilată la Neuilly, îşi schimbaseră numele şi nu primeau pe nimeni.

Marchizul era disperat. Încărunţise şi părea cu 10 ani mai bătrân. Într-o seară Claudia veni târziu acasă. Lipsise mai toată ziua şi era deja 9 seara.

— Ai adus bani? O întrebă George.

— Nu. Nu găsesc nicăieri. Cămătarii au aflat că mama ta este pe moarte, au cercetat şi au aflat că tu ţi-ai mâncat toată partea. Vor să te dea în judecată.

— Sunt pierdut!

— Nu, am reuşit să-i conving să aştepte 8 zile...

— Ce să fac în 8 zile?

— Poţi fi bogat.

— Cum?

— Prin punerea în aplicare a planurilor pe care ni le-am făcut.

— A!

— Cunoşti pe căpitanul Corticelli?

— Pretinsul gentilom italian, aşa de tare în duel.

— Da. Peste 8 zile fratele tău va fi omorât.

— Cum?

— În duel.

— De Corticelli?

— Da!

— Fratele meu nu se va bate cu el.

— Va fi obligat.

— Bine, dar...

— Dar ce?

— Ducele să sperăm că moare, dar rămâne copilul. Probabil Sigismund a făcut un testament...

Claudia scoase din poşetă o scrisoare nelipită. O arătă lui George.

— Cunoşti acest scris? îl întrebă.

— Da.

— Al cui este?

— Al fratelui meu, zise marchizul după ce citi tare aceste cuvinte:

D-lui Doctor Leroyer,
La Brunoy

Dragă doctore,

Nişte împrejurări neprevăzute m-au făcut să-mi schimb planurile; nu ştiu încă dacă să mă întristez sau să mă bucur.

Vino, te rog, mâine seară la ora 10,00 cu copilul în Piaţa Concordiei. Acolo te va aştepta un om de încredere cu o trăsură şi te va aduce la mine.

Omul acesta se va apropia de dumneata şi te va striga pe nume. Nu răspunde la scrisoare şi nu spune nimănui de la Brunoy că pleci.

Fă în aşa fel încât să ajungi la Paris la ora fixată fără a vorbi sau a te vedea cu cineva.

Acesta este un lucru foarte important.

Devotatul d-tale,
Ducele S. de la T.V

George termină scrisoarea de citit şi se uită întrebător la Claudia. Ea îi explică lui George că această scrisoare îi va fi dată doctorului, care va veni la întâlnire aducând şi copilul.

Claudia continuă:

— Am găsit într-una din mobilele tale o scrisoare a fratelui tău. Slujnica mea a sucit capul unui servitor de-al ducelui, care punea la fiecare opt zile câte o scrisoare adresată doctorului Leroyer, la Brunoy. Am avut-o pe ultima în mână, aşa că ştiu ce-i scria ducele doctorului.

Am descoperit la Paris un fost notar care abia a ieşit din puşcărie şi care n-are seamăn în imitarea scrisului cuiva. Pentru 200 de franci mi-a făcut această capodoperă dictată de mine. George era nebun de bucurie.

— Am scăpat, iubito! Trebuie să trimitem urgent scrisoarea.

— Nu aşa repede, zise Claudia.

— De ce?

— Trebuie să rezolvăm mai întâi cu duelul şi pe urmă ne trebuie un hoţ căruia să-i dăm nişte bani pentru a ne scăpa de copil şi de bătrân.

— Unde să găsim un asemenea om?

— La cârciuma de la podul Courbevoie, acolo sunt destui borfaşi.

— Cine se va duce să caute?

— Tu...

— Eu?

— Când?

— În noaptea asta.

— Bine.

George se deghiză şi plecă spre podul Courbevoie.

Claudia, zdrobită de oboseală, se așeză în pat și adormi.

Paul trebuia să găsească urgent 6 000 de franci a doua zi, înainte de miezul nopții, or să se omoare pentru a nu ajunge înaintea juraților. Dar unde să-i găsească? Numai un om îi putea veni în ajutor: unchiul său, doctorul Leroyer.

Angela, soția sa, îi dăduse ideea.

Paul se simțea jenat, dar totuși acceptă.

Promise soției sale că a doua zi va merge la unchiul său. În timpul când Paul amintea acest lucru soției sale, Claudia punea în cutia poștală scrisoarea pentru doctorul Leroyer, scrisoare al cărei conținut îl știm.

În dimineața aceleiași zile spadasinul Corticelli reuși să-l determine pe Sigismund să se bată în duel a doua zi. Paul făcu trei ore până la Brunoy.

Doctorul primise scrisoarea de la Claudia și nici nu-i trecu prin cap că nu este de la Sigismund. O aruncă pe foc așa cum i se ceruse.

Când plecă Paul Leroyer din Paris, ducele de la Tour-Vaudieu, după ce scrisese o mare parte din noapte, puse într-un plic ceea ce scrisese. Pe plic scria:

„Acesta este testamentul meu".

Acest plic fu introdus în altul. Ducele pecetlui plicul și scrise pe el adresa doctorului Leroyer. Chemă feciorul și-i spuse:

— Dacă nu mă întorc până la prânz, să pui scrisoarea aceasta la poștă.

— Bine, domnule duce.

Când veniră martorii lui Sigismund, plecară toți spre locul unde avea loc duelul. La ora opt și zece minute ducele cădea lovit de moarte de Corticelli.

Cam în același timp Paul Leroyer intra la unchiul său. Doctorul se sperie când îl văzu pe nepotul său palid și frământat. Îl întrebă cu iubire ce i s-a întâmplat. Când află că este vorba de bani, doctorul își reveni:

— Ce? Îți trebuie bani? Îți dau cu bucurie din moștenirea care va fi a ta 14 000 de franci. Îți ajung?

Paul mulțumi cu lacrimi în ochi.

— Vom merge la notarul meu, urmă doctorul, la Ville-Neuve-St. George, și vei primi suma.

Notarul nu era acasă, era să ia un testament și nu se întorcea până la ora șase.

— Eu mă întorc la Brunoy şi voi veni la ora şase la notar să iau banii.

Paul se întoarse la Paris, pentru a-i spune soţiei sale ce rezolvase.

Doctorul îi spuse apoi lui Paul să se întâlnească în Piaţa Regală între orele opt şi nouă.

La ora şase doctorul se întoarse la notar şi luă banii, fără a-i spune acestuia pentru ce-i trebuie.

La ora 8, doctorul, cu copilul în braţe, îşi lăsă brişca la un han vecin şi luă o brişcă de piaţă pentru a merge la întâlnirea cu nepotul său. Doctorul îi spuse lui Paul că nu se va întoarce la Brunoy şi că s-ar putea să doarmă la el.

— Dacă voi întârzia, zise doctorul, să nu vă neliniştiţi. Paul trebuie să meargă la Courbevoie să plătească datoria. Doctorul urcă în birjă fără a-l ruga să-l însoţească, având în vedere cele scrise de duce ca nimeni să nu afle de acest drum.

Cum urcă, doctorul spuse birjarului:

— Du-mă la capătul străzii Rinoli în Piaţa Concordiei.

Paul dorea să ia o birjă, dar începuse să plouă şi nu găsi decât după mult timp.

— La Courbevoie, zise Paul.

— Cam departe! îi spuse birjarul. Caii sunt foarte obosiţi, dar să încercăm. Poftim... nr. 13... şi lumea zice că nu e număr norocos. Nu mi-au lipsit niciodată clienţii şi deci nici banii. Toţi îl cunosc în Paris pe Petre Loriot.

Petre Loriot, acelaşi care adusese cu doi ani în urmă pe Estera şi pe doamna Amadis.

Să vedem ce se mai petrece în Vila de la Neuilly:

George şi Claudia aflaseră deja de rezultatul duelului şi nu-şi mai încăpeau în piele de bucurie.

La ora 8 plecară la Paris, de unde se întorseseră cu o birjă veche, la care erau înhămaţi doi cai zdraveni mânaţi de însăşi Claudia, deghizată în birjar. Cum intră în casă Claudia scoase din buzunar o sticluţă mică.

— Dă-mi o sticlă de vin de Madera, îi zise ea lui George.

George îi dădu sticla şi curtezana vărsă în ea conţinutul sticluţei.

— Pentru cine pregăteşti băutura? întrebă George.

— Pentru Ion-Joi, ca să nu aibă norocul să ne întâlnească atunci când vom fi bogaţi şi să ne şantajeze.

— Bravo, Claudia! Te gândeşti la toate...

Îl chemară pe hoţ şi-l îmbrăcară cu nişte haine aduse de Claudia, apoi îi zise dându-i 100 de franci:

— Uite jumătate din ce ţi-am făgăduit. După ce termini treaba vei primi restul. Să mergem!

Claudia urcă pe capră cu Ion lângă ea, iar George urcă în trăsură.

O luară pe Champs Elysées.

La 10 fără un sfert opriră în piaţa Curbevoie, aproape de Pont-Tournant, şi George coborî din trăsură.

Pe timpul acela în locurile acelea nu existau lămpi. Piaţa era întunecată şi pustie şi ploua mărunt şi rece.

George se duse la locul ştiut, dar doctorul Leroyer nu venise.

Trecură câteva minute şi se auzi orologiul bătând de 10 ori. George auzi un zgomot.

— Doctorul trebuie să fie, zise el.

Într-adevăr era doctorul, care ţinea în braţe copilul lui Sigismund.

Se apropie de George, care prin întuneric, mai mult îl simţi decât îl văzu.

Şi zise:

— D-ta eşti, domnule, persoana pe care trebuie să o aştept?

— Pe cine aşteptaţi? întrebă doctorul.

— Pe domnul Leroyer de la Brunoy.

Marchizul adăugă încet:

— Şi eu sunt servitorul devotat, omul de încredere. Aceste cuvinte ale lui George nu-i mai lăsară nici o umbră de îndoială.

— Bine, zise bătrânul, sunt la ordinul dumneavoastră.

— Haideţi, trăsura ne aşteaptă!

— Doctorul îl urmă pe George şi urcară împreună în trăsura condusă de Claudia. O luară spre Neuilly. În urma lor la 200 de paşi era o altă trăsură, cu nr. 13, care-l ducea la Courbevoie pe nepotul doctorului. Caii lui Petre Loriot erau foarte obosiţi şi rămaseră mult în urma primei trăsuri. Paul era nerăbdător. Cu vreo 100 de metri înainte de capătul podului Neuilly, caii lui Loriot se opriră. Petre îi biciui, dar în zadar; caii nu se mişcau. Unul dintre ei căzu, rupând oiştea. Loriot coborî şi când îşi dădu seama despre ce este vorba îi spuse lui Paul. Acesta plecă pe jos. Când se întâmpla necazul lui Loriot, trăsura Claudiei era pe pod.

Când ajunse la jumătatea podului, curtezana lăsă caii la pas şi-i zise lui Ion-Joi:

— A venit momentul să-ţi câştigi libertatea şi banii!

— Ce trebuie să fac? întrebă Ion.

— Ia cuţitul acesta şi când voi opri trăsura, tu cobori. Cele două persoane care se află în trăsură vor coborî şi ele. Îl vei lovi cu cuţitul între umeri pe cel care are copilul în braţe. După aceea îi arunci corpul peste pod. La fel vei face cu copilul.

— Bine! murmură Ion.

— Tremuri, de parcă ţi-ar fi frică!

— Nu tremur de frică.

— Dar?...

— Sunt ud până la piele.

— Îţi este frig, deci?

— Da.

Claudia scoase din buzunar sticla despre care am scris mai înainte:

— Bea! E vin de Madera... asta te va încălzi şi-ţi va da şi curaj. Ion bău toată sticla.

— Bun vin! zise el. Alunecă...

Claudia opri trăsura. Cei trei coborâră. Ion era în spatele celor doi. Curtezana întoarse şi se îndreptă spre Neuilly, apoi opri trăsura la vreo sută de paşi.

— Unde suntem? întrebă doctorul, dar nu mai apucă să audă răspunsul căci Ion ridică mâna şi-l lovi pe bătrân.

Doctorul dădu un ţipăt groaznic şi scăpă copilul din braţe. Gemu de durere şi se prăbuşi. Ion ridică trupul inert şi-l aruncă peste pod în Sena. George îi dădu criminalului ceilalţi 100 de franci şi-i spuse:

— Copilul acum... iute... haide!

— Mă duc să-l înec mai departe... răspunse ucigaşul luând biata fiinţă fără apărare şi dispărând în întuneric spre Courbevoie.

Marchizul nu se mai luă după el, ci se întoarse alergând pentru a ajunge trăsura.

La câţiva paşi de locul crimei se lovi de Paul Leroyer, care se ducea la omul de afaceri Morisseau pentru a-şi plăti datoria. Paul auzise ţipătul disperat al doctorului, un fel de geamăt dureros, şi zgomotul ce-l făcuse corpul căzând în apă.

Se oprise şi ascultase, dar era linişte.

— Se vede că m-am înşelat! îşi zise el şi-şi continuă drumul. Atunci s-a lovit de George. La jumătatea podului

iar i s-a părut că aude ceva. Se aplecă peste pod să audă mai bine, dar iarăşi nu mai auzi nimic. Peste cinci minute bătea la uşa lui Morisseau.

— Bună seara, zise Paul.

— Bună seara, domnule Loriot.

— Am venit să-mi plătesc datoria. Poftim banii şi dă-mi poliţele.

Morisseau făcu un gest de mirare şi groază:

— Banii aceştia sunt plini de sânge! strigă el, şi ai sânge şi pe mâini.

Paul simţi o spaimă cumplită, ce i se citea şi-n priviri. Începu să tremure.

— Ah! murmură el, înţeleg. Ţipătul acela, gemetele, se lămuresc toate acum... S-a săvârşit o crimă lângă mine...

— Crimă? repetă Morisseau, care îndată bănui ceva.

— Da.

— Ce crimă?

Paul îi povesti. Morisseau îl asculta, dar nu-l credea. Luă banii şi-i dădu poliţele. Paul plecă spre Paris, iar Morisseau, cu toate că era aproape miezul nopţii, se duse să-l caute pe comisarul de la Courbevoie să-i spună ce aflase.

După crimă, Ion-Joi luase banii şi cu fiul lui Sigismund în braţe fugise spre Courbevoie.

La capătul punţii se întoarse spre dreapta şi coborî. Se opri obosit cu fruntea plină de sudoare. Privi copilul pe care trebuia să-l omoare. Era abia de 2 ani şi nu înţelegea pericolul ce-l pândea, dar înţelegea din instinct că era în mâini străine şi-i era frică.

Copilul nu plângea, însă ochii săi se uitau ţintă la faţa galbenă a lui Ion şi mâinile i se încleştară de haina lui. Sigur că nu era nimeni prin preajmă. Ion ridică pruncul pentru a-l arunca. Ca un trăznet îi lovi urechile spusele copilului.

— Nu sus!... Ion se opri. Lăsă mâinile în jos şi se uită iar la copil. Acesta îi mângâie obrazul cu mâinile.

— Să mă ia dracu de te voi îneca, un câine şi tot nu-ţi vine să-l omori când îţi linge mâna... ai scăpat, haide, sărută-mă! Se îndepărtă de apă şi trecu pe lângă Petre Loriot, care reuşise să ridice calul şi se chinuia să lege oiştea pentru a ajunge la Paris. Ion se îndepărtă câţiva paşi de trăsură şi simţi că ceva ciudat se întâmplă cu el. Transpira tot. Ochii i se înnegurară şi în piept simţea o durere mare.

— Dar ce am? se întreba el, ştergându-şi fruntea cu o mână şi cu cealaltă ţinând strâns lipit de corp copilul. N-am băut nimic afară de sticluţa cu vin. O să-mi treacă. Durerea se micşoră. Porni, dar simţi că picioarele nu-l mai ascultă şi o sete nebună îl mistuie. Se opri iarăşi.

— Ce am? Parcă arde ceva în mine.

După ce trecu bariera Stelei îşi dădu seama că nu mai poate. Se gândi la copil. Privi în jur şi-n apropiere văzu o casă dărâmată la poarta căreia lăsă amărâtul copil.

— Tot mai bine o să-i fie în altă parte decât cu mine! îşi zise Ion.

Căzu câţiva paşi mai încolo. Otrava Claudiei îşi făcuse efectul. Dădu un ţipăt răguşit, care se transformă în geamăt.

Îl auziră doi sergenţi care-şi făceau rondul. Îl transportară la Spitalul Beaujore.

Un doctor tânăr care-l văzu îşi dădu imediat seama ce are şi-i administră o contraotravă puternică. Vreme de o lună Ion-Joi fu între viaţă şi moarte.

Trecură două luni fără ca Ion să se vindece pe deplin. Nu înţelegea cum de putuse să-i fie aşa de rău. Îl întrebă pe doctor ce s-a întâmplat şi acesta îi spuse că fusese otrăvit.

Cuvintele doctorului îl lămuriră. Îşi aduse aminte de sticla de vin a Claudiei. Înţelese tot şi chiar foarte bine. Jură să se răzbune. Peste 3 luni ieşi din spital vindecat şi cu 200 de franci în buzunar, preţul blestemat al crimei. În ziua în care el ieşea din spital, cădea pe eşafod capul martirului Paul.

Idea lui fixă deveni răzbunarea pe acei mizerabili care-l făcuseră să devină criminal. Oricât îi căută, nu reuşi să-i afle; dar Ion nu se descurajă nici după ce trecuseră 20 de ani. Ştia că într-o zi îi va găsi şi că o să sosească şi ceasul răfuielii.

Acum 20 de ani, când se afla atât de aproape de ţelul care-l călăuzise atât de mult timp, denunţarea lui Fir îl îndepărtase şi-l vârâse la răcoare pentru o hoţie pe care n-o săvârşise şi de care nu ştia nimic.

Să vedem ce s-a întâmplat cu fiul lui Sigismund!

Copilul trezindu-se singur a început să ţipe. Ţipetele lui au fost auzite de Petre Loriot, care trecea prin faţa casei dărâmate cu oiştea legată ca vai de ea.

Birjarul îl încălzi cât putu pe copil şi-l legănă în braţe. Îşi zise:

— Ce inimă de câine a putut avea acel om care a lăsat afară, pe un aşa timp, un biet copil atât de mic şi fără apărare?!

Şi Loriot îl sărută pe copil. Copilul se linişti.

— Dar ce să fac cu el? se gândi birjarul: Mai am unul de crescut, fiul răposatului meu frate.

Se gândi puţin, apoi îşi zise:

— Dar casa din strada Iadului pentru ce e făcută? Aşa... îl duc şi-l pun la copiii găsiţi.

Lăsă copilul la orfelinat. De haina lui prinse cu un ac nr. 13. Copilul fu trecut în registru cu numele de Enric Treisprezece, iar în procesul verbal nu era trecută decât data: 24 septembrie 1837.

Claudia Varni deveni respectabila nevastă şi pe urmă văduvă a lui Richard Dick Thorn.

Marchizul George de la Tour-Vaudieu deveni duce şi pair al Franţei. Caracterul lui se schimbă în întregime: deveni autoritar şi orgolios. Creditorii veniră plecaţi şi umiliţi în faţa lui. Intendentul le plăti tuturor. Trecutul lui nu mai exista. Era primit în cele mai bogate case.

Claudia, rămasă în părăsire, după ce văzu că nu poate deveni ducesă începu să ameninţe. George îi râse în nas.

— Ce-mi poţi face? Sunt pair, sunt puternic!

Îi dădu pentru a scăpa de ea 300 000 de franci, cu condiţia să plece din Franţa. Criminala acceptă, părăsi Parisul şi se stabili la Londra.

Cu ţinuta ei mândră, cu trăsăturile frumoase reuşi să-l cucerească pe d-nul Dick Thorn, care o luă de nevastă.

Avură o fată pe care au botezat-o cu numele de Olivia.

Bărbatul său avea o avere foarte mare încât Claudia îşi putu satisface înclinaţia sa spre lux. Cheltuia cât vroia, însă nu-l uita pe George. Avea la Paris multe cunoştinţe care-i spuneau ce făcea acesta. Aflase că se însurase şi că fusese obligat să înfieze un copil.

Claudia ducea la Londra un trai pe picior mare şi cheltuielile ei nesăbuite făcură ca averea soţului ei să se spulbere.

Acesta nu îndrăznea să-i zică nimic, din cauza marei dragoste ce i-o purta. Muri de supărare şi, după moartea lui, ea constată că nu mai are decât 80 000 de franci. Plecă la Paris.

Începu să se gândească serios la ducele George; îşi făcuse un plan. Ştim că se mutase în strada Berlinului. Am văzut pe Ion-Joi intrând în casa ei pentru a fura, şi ştim care este rezultatul acţiunii lui.

Să continuăm povestirea de unde am lăsat-o! Cititorii noştri ştiu trecutul lui George de la Tour-Vaudieu duce şi senator şi au înţeles spaima ce l-a cuprins pe acest om văzând că după 20 de ani a apărut pe neaşteptate un răzbunător, René Moulin, pe care-l întâlnise la cimitir.

Ducele nu mai ştia de mulţi ani nimic despre amanta sa. Începu să se gândească cu spaimă la ea şi spaima ar fi crescut dacă ar fi ştiut că era în Paris şi că vroia să-l caute.

Este ora 10 seara. În cabinetul său ducele aşteaptă cu nerăbdare pe inspectorul brigăzii de siguranţă.

Auzi paşi în camera alăturată, apoi ciocănituri în uşă:

— Cine e?

— Eu, răspunse feciorul.

— Intră!

— Domnule, a venit inspectorul Thefer.

— Să poftească.

Thefer intră. Era un om de vreo 35 de ani. Nu era deosebit de un om obişnuit; numai ochii aveau o vioiciune neobişnuită.

— Ţi-am scris, domnule Thefer.

— Am primit scrisoarea dumneavoastră, domnule duce.

— Ia loc!

Se aşezară amândoi pe scaune. Urmă un moment de tăcere, după care ducele zise:

— Eşti mulţumit cu slujba ce o ai la Prefectură?

— Da, domnule duce, şi vă mulţumesc cu recunoştinţă pentru protecţia dumneavoastră şi pentru ajutorul ce mi l-aţi dat spre al putea ocupa.

— De-aş putea, aş face şi mai mult pentru dumneata.

— Sunteţi prea bun, domnule duce.

Îşi zise în gând:

„Se vede că are să-mi ceară vreun serviciu".

George avea întradevăr nevoie de Thefer, dar dorea să apeleze la el pe ocolite.

Ducele îl întrebă:

— Faci parte din serviciul care se ocupă cu afaceri politice?

— Da, domnule duce.

— Atunci cunoşti comploturile duse împotriva ordinii publice şi a vieţii suveranului care se urzesc în străinătate?

— Da, dar până acum nu s-a descoperit nimic. Căutăm să prindem pe unul care să ni-i dea în mână pe toţi.

— N-ați pus mâna pe niște bombe ce veneau de la Londra?

— Ba da, într-o casă...

— Omul la care le-ați găsit n-a spus nimic?

— Nu l-am putut prinde. Dispăruse, n-am reușit să-i dăm de urmă.

— Thefer, zise ducele, dacă ai pune mâna pe unul dintre acești agenți ai Italiei, care vin de la Londra, ai câștiga în fața superiorilor tăi, nu-i așa?

— Da, în urma unui asemenea lucru aș ajunge departe!

— Dacă te-aș ajuta eu, ce-ai zice?

— Dumneavoastră, domnule duce?

— Da, am văzut eu un asemenea agent misterios. Am fost alături de el cum sunt de dumneata acum.

— Unde, domnule duce?

— La Paris!

— Cum?

— Este aici de câteva zile.

— Știți unde stă, domnule duce?

— Nu, dar îți spun cum poți să-l arestezi.

— Cum?

— Joia viitoare se va duce la cimitirul Montparnasse. Acolo l-am întâlnit, acolo se va întâlni cu o femeie care este în legătură cu conspiratorii din Paris.

— Cine este femeia?

— Nu știu și nu trebuie să te ocupi acum de ea; mai târziu vom vedea. Pe el trebuie să-l arestezi. Când îl vei aresta vreau să fiu și eu de față, să aflu tot ce știe, ce hârtii are asupra lui.

Inspectorul siguranței asculta cu mare atenție și realiză că ducele se teme de acel om. Întrebă cu sfiiciune:

— Omul acesta este vrăjmașul dumneavoastră, domnule duce?

Senatorul răspunse cu solemnitate:

— Cum să-mi fie vrăjmaș din moment ce nu-l cunosc decât de 24 de ore?

— Am înțeles, dar este sigur că vom găsi la el hârtii compromițătoare?

— Da. Perchiziția la care voi fi martor va da rezultate neașteptate și folositoare avansării dumitale. Ar fi bine să nu se afle nimic la Parchet.

— Dar trebuie să mă adresez parchetului spre a-mi da mandate.

— Cum, zise ducele, n-ai mandate la dumneata?

— Nu, dar voi încerca să-mi procur unul fără nume.

— Lasă locul gol, vei pune numele mai târziu, după arestare.

— Acest lucru este ilegal.

— Aşa e, dar scopul justifică tot.

— Domnule duce, s-ar putea să-mi pierd slujba şi voi rămâne muritor de foame.

— Fii fără grijă! Iau toată răspunderea asupra mea. Acest om trebuie arestat! Trebuie, înţelegi?!

— Va fi!

— Bine.

— Daţi-mi ordine şi mă voi supune.

— Joi la orele 8 sau 9, individul va fi la cimitirul Montparnasse. Eu voi fi acolo şi va trebui să fii şi dumneata.

— Singur?

— Crezi că poţi lucra singur?

— Am să iau şi doi agenţi.

— Oameni de încredere?

— Da!

— Bine.

— Unde să vă aştept?

— La poarta cimitirului; eu voi fi îndărătul lui şi ţi-l voi arăta.

— Apoi?.

— Apoi vei afla unde stă şi-l vei aresta acasă. Pentru că vei avea cheltuieli, poftim 2 000 de franci. După ce-l vei aresta o să mai primeşti, iar în ceea ce priveşte postul te voi ocroti, nu vei duce lipsă de nimic.

— Mulţumesc, domnule duce.

— N-ai pentru ce.

— Joi voi fi la poarta cimitirului, la ora hotărâtă. Thefer salută şi ieşi. George îşi continuă gândurile:

„Dacă nesocotitul prieten al familiei Leroyer are hârtii compromiţătoare pentru mine la el, voi pune mâna pe ele"

Cele istorisite se petreceau într-o sâmbătă seara, cu cinci zile înainte ca René Moulin să meargă să o aştepte pe Angela Leroyer la mormântul soţului ei. Ştiu că atunci îi spusese paznicul că s-ar putea să o găsească pe văduvă. René era nerăbdător.

El nu avea decât o ţintă: să-i găsească pe văduvă şi pe copii. Alergă toată ziua cercetând. Veni şi a doua zi şi a treia zi. Nu află nimic.

— Voi veni şi joi... Dar până atunci ce să fac?

Îl cuprinse foamea şi intră într-un birt din Piaţa Bastiliei. Venea mereu în cartierul unde se născuse şi unde-l cunoscuse pe Paul Leroyer, pe Angela, pe Abel, pe Estera.

După ce mâncă îşi continuă căutările. Trecând pe lângă casa unde locuise Paul Leroyer, văzu că e de închiriat. Intră bucuros.

— La ce etaj este odaia de închiriat? întrebă el pe portăreasă.

— La etajul patru.

— Cu ce preţ?

— 400 de franci.

— Este liberă?

— Da, de azi este liberă, era ocupată de nişte oameni cumsecade care au moştenit ceva şi au plecat acum câteva zile. Dar nu este numai o cameră.

— Dar?

— Sunt patru: dormitor, sufragerie, bucătărie şi un cabinet.

— Pot fi văzute?

— Da. Dar mai întâi trebuie să-ţi pun câteva întrebări: Ce eşti dumneata?

— Mecanic.

— Lucrezi acasă?

— Nu, dar acum sunt, cum s-ar zice, om cu venit.

— Te întreb toate astea fiindcă stăpânul casei vrea numai oameni liniştiţi.

— Şi eu iubesc liniştea.

— Eşti însurat, domnule?

— Nu.

— Trebuie să-ţi spun că nu ai voie să primeşti femei în casă. Dacă vine vreuna, a doua zi vei părăsi locuinţa.

— Bine, sunt de acord.

— Ai câini şi pisici?

— Nu

— Bine.

— Se vede că aveţi numai chiriaşi însuraţi pe aici.

— Da.

— Haidem acum să văd şi eu odăile.

Portăreasa urcă înainte şi René după ea.

— Domnule, parcă v-am mai văzut undeva, îi zise portăreasa schimbând tonul.

— Da, aici. Am venit să vă întreb de o familie care a stat aici.

— Da, îmi amintesc. Aţi găsit-o?

— Nu, dar sper să-i dau de urmă.

Ajunseră la etajul 1:

— Vedeţi ce curat este pe aici? întrebă cu mândrie portăreasa; aici stă o doamnă bătrână, doamna Amadis, cu o nepoată a dânsei, Estera, care este cam nebună, dar are o nebunie blândă, nu face gălăgie.

Tot vorbind ajunseră la etajul 4. Odăile pe care le văzu îi plăcură lui René. Coborî pentru a plăti chiria înainte pe o lună. La etajul I o zări pe doamna Amadis însoţită de nepoata sa şi de două slugi. Salută.

D-na Amadis era o femeie de 73 de ani, se mai îngrăşase puţin de cum o ştim, dar era tot cochetă.

Tânăra era ducesa Estera de la Tour-Vaudieu, a cărei poveste o ştim. Avea aproape 39 de ani, dar părea mult mai tânără.

D-na Amadis stătu puţin de vorbă cu portăreasa. În acest timp, Estera se uita la René care-şi zicea în gând: „Biata femeie, asta trebuie să fie cea despre care mi-a vorbit portăreasa" Estera nu-l mai privea; o luă pe d-na Amadis de braţ şi o întrebă cu glas dulce:

— Unde mergem?

— Să ne plimbăm, draga mea, îi răspunse bătrâna.

— La Brunoy?. întrebă Estera.

— Nu, nu azi... mergem în Piaţa Regală.

D-na Amadis se întoarse spre portăreasă:

— O auzi? îi zise, tot aceeaşi întrebare mi-o pune. Când o aud mi se sfâşie inima. Şi când te gândeşti că fără vorba aceasta ar fi cu judecată ca noi toţi. Cuvintele *la Brunoy* îl izbiră pe René. Îi aduceau în minte pe Paul Leroyer şi pe doctor.

— Ce-o fi vrut să spună cu vorba aceasta? întrebă portarul

— Mi se pare că a înnebunit acum 20 de ani, răspunse portăreasa. Sta la Brunoy cu doamna Amadis. E o istorie cumplită, despre care au vorbit mult ziarele. O îngrijea un doctor care a fost ucis; acest lucru l-am aflat de la slugi. De întrebat n-am întrebat niciodată. În mintea lui René erau multe supoziţii.

— Doctorul ucis nu va fi tocmai doctorul Leroyer? Bine am făcut că am luat cu chirie casa aceasta, poate voi afla lucruri care m-ar putea interesa. Plăti chiria şi plecă să-şi cumpere mobilă.

Să vedem acum ce fac cele două femei sărmane: d-na Amadis şi Estera. Doamna Amadis, după ce Estera

înnebunise, s-a dedicat cu trup şi suflet îngrijirii şi supravegherii acesteia. Se ţinu de vorbă. Vreme de doi ani ducele asigură văduvei o pensie considerabilă.

Au fost chemaţi cei mai vestiţi medici, dar n-au putut face nimic.

— Numai timpul, ziseră ei, o poate face bine, noi nu.

Ducele muri. D-na Amadis avea bani suficienţi, aşa că nu simţi lipsa banilor ducelui. Ceea ce o speriase era moartea doctorului şi a ducelui Sigismund. Îşi imagina că la mijloc trebuie să fie un complot misterios de al cărui capăt nu putea da. De 14 ani, în timpul iernii, locuia în strada St. Louis. Vara mergea la o proprietate a ei lângă Orléans.

În momentul când o reîntâlnim este toamnă şi ea se întoarse de puţin ţimp la Paris. Profita de ultimele zile frumoase pentru a se plimba cu Estera pe sub copacii din piaţă.

Împrejurul lor se jucau copiii. Estera îi privea zâmbind şi părea a-şi aduce aminte de copilul ei. Alteori se întrista şi plângea.

În vreme ce cele două femei stăteau în Piaţa Regală, René cumpără şi mobilă şi se mută chiar în aceeaşi zi. Îşi aşeză lucrurile şi hârtiile. Scoase din portofel o hârtie mototolită, pătrată:

— Această hârtie este sfântă, murmură el. Este reabilitarea lui Paul Leroyer. Este onoarea înapoiată oamenilor cinstiţi.

Zicând aceste cuvinte René desfăcu hârtia pe care erau scrise câteva rânduri cu un scris subţire de femeie.

— Da, urmă el studiind acele rânduri pe care le ştia pe dinafară, nu mă înşel! Aici e dovada nevinovăţiei lui Paul Leroyer. Este imposibil ca cea care le-a scris să nu fie părtaşă la crimă. Şi citi:

Dragă George,

Te vei mira precis şi poate nu vei fi încântat, când vei afla că după 20 de ani n-am murit, chiar dacă m-ai părăsit. Voi veni la Paris şi cred că te voi întâlni.

Ai uitat pactul ce ne leagă? Nu cred, dar toate sunt cu putinţă. Dacă ai uitat, îţi voi aduce aminte cu aceste vorbe: **Piaţa Concordiei, Puntea de la Neuilly. Noaptea de 24 septembrie 1837.**

Nu cred că mă vei fi uitat cu totul.

Claudia, care ţi-a fosta amantă, va fi primită, cred, ca o veche prietenă.

René murmură îndoind hârtia:

— Negreşit aici este vorba de crima de la Neuilly. La amorul doctorului face aluzie această *Claudia.* A fost complicea lui George, cel căruia îi scrie.

De ce l-ar fi omorât? Este aici un mister pe care-l voi afla. Claudia zice că vine la Paris. Acum trebuie să fie la Paris; o voi căuta după ce voi găsi pe d-na Leroyer. Tăcu puţin, apoi continuă:

— Cum se poate ca femeia aceasta, dibace nici vorbă, să scrie aceste rânduri care o învinovăţesc? Cum a pierdut această hârtie în odaia de hotel unde am găsit-o eu? Dumnezeu a făcut ca acest act de înţeleasă nebunie să facă să se afle adevărul peste 20 de ani. René puse hârtia în portofel şi-l încuie.

Să vedem cum a pierdut Claudia hârtia ce o demasca: Înainte de a veni la Paris, Claudia Varni aranjase afacerile soţului său. Găsise cumpărător pentru uzină, casă şi mobilă. După vinderea casei locuiră câteva zile într-un hotel. Olivia nu părăsise hotelul. Claudia era tipul de om care nu făcea nimic fără a pune foarte bine lucrurile la punct. În dimineaţa dinaintea plecării, Claudia scrise lui George pentru a-l înştiinţa că vine la Paris.

Ea cântărise fiecare cuvânt. Ceea ce găsise George era copia scrisorii scrise de Claudia. Urma să o retranscrie când îi trecură prin cap alte gânduri.

— De ce să-i scriu? se întrebă ea. Scrisoarea aceasta este compromiţătoare pentru mine şi s-ar putea să-l facă pe duce să se ferească de mine. Mă voi duce pe neaşteptate. Voi arde această hârtie. Vroia să aprindă o lumânare pentru a o arde, când intră fiica sa.

— Mamă, zise ea, a venit cumpărătorul casei noastre şi vrea să vorbească cu tine pentru că au sosit hamalii să ducă lucrurile pe vapor.

Claudia mototoli hârtia şi o introduse în buzunar, apoi ieşi. Peste un ceas Claudia reveni acasă. Olivia o anunţă că este vremea plecării. Claudia îşi puse pălăria, blana şi uitând de scrisoarea mototolită, scoase batista din buzunar şi în acelaşi timp şi hârtia. Scrisoarea căzu şi se rostogoli până spre cămin, unde pieri pe jumătate în cenuşa ce era pe jos. Plecară. Pe vapor, Claudia îşi aduse aminte de scrisoare. La început se nelinişti, apoi îşi zise că, chiar dacă o găseşte cineva, nu-i va spune nimic.

După plecarea lor, un francez care venea de la Southampton cere o odaie. Primi odaia în care locuiseră cele două femei.

Acest călător era René Moulin, care, căutând o bucăţică de hârtie să-şi aprindă ţigara, găsi hârtia mototolită. Cuvintele franţuzeşti scrise pe ea i-au atras atenţia. Citi o dată, de două ori şi dete un ţipăt. Găsise dovada pe care o căuta de 20 de ani.

Să revenim în Piaţa Regală! După ce-şi termină de aranjat hârtiile în sertar, desfăcu un alt portofel negru şi scoase din el bilete de bancă şi ceva aur. Puse aurul pe masă. Banii îi vârî în buzunar.

— Cine ştie ce se poate întâmpla?! nu las nimic la îndemână — aurul care-l am îmi ajunge. Ieşi în oraş pentru a vorbi cu un bancher.

Să-l lăsăm pe René şi să ne întoarcem la familia lui Paul Leroyer.

Abel trăi până a doua zi. Când Ştefan ajunse la locuinţa familiei Leroyer, o luă pe Berta de o parte şi-i spuse:

— Dacă ai nevoie, domnişoară, de un prieten într-o împrejurare dureroasă, care negreşit se apropie, cheamă-mă imediat!

Fata înţelese şi-i strânse mâna cu mare emoţie. Lacrimi nestăvilite începură să-i curgă din ochi. Doamna Leroyer îşi ascundea durerea cât putea. Făgăduise lui Abel să fie tare şi să păstreze taina. Durerea mamei şi fetei fu cumplită.

Aducându-şi aminte de jurământ, doamna Leroyer se ridică şi-şi şterse ochii.

— Berto, zise ea, suntem singure pe pământ. Ne trebuie curaj, curaj mult. Sărută-mă!...

Mama şi fiica se îmbrăţişară strâns. Câte lucruri minunate spunea îmbrăţişarea lor în apropierea patului mortului iubit!

— Fata mea, zise ea, doctorul Ştefan este un prieten bun, părea frate cu Abel, dă-i de veste să vină!

— Să te las singură mamă?

— Te rog, draga mea! Nu sunt singură. Abel este tot aici. Găseşte o birjă şi du-te! Cumpără în drum şi o lumânare!

După ce ieşi fata, Angela se duse lângă patul lui Abel. Zise cu un glas încet şi suav:

— Abel, copilul meu mult iubit, te duci să te întâlneşti cu tatăl tău, fără ai reabilita numele. Sarcina rămâne asupra mea. Grea sarcină! Voi putea să merg până la capăt? Ce pot face singură, dacă tu, copilul meu, nu mă vei ajuta din Cer, nu mă vei călăuzi şi nu mă vei susţine?! Îl sărută şi se gândi ce are de făcut. Luă din fundul unei mobile o cutie închisă. O deschise cu o cheie şi luă din ea hârtiile de familie.

Berta ieşi din casă ca o nebună. Luă o birjă şi comandă:

— Strada Cuvier, nr. 10.

Acolo locuia doctorul Ştefan Loriot. Când ajunse şi-l văzu, îi zise:

— Ah, doctore, doctore!

Nu mai putea zice nimic. Începu să plângă în hohote.

Doctorul o privi cu dragoste şi milă.

— Te-am pregătit, domnişoară, cum am putut mai bine de acest sfârşit. Ştiu cât este de dureroasă suferinţa dumitale, dar te rog fii mai puternică, te rog, nu te lăsa abătută...

— Crezi că o să pot? întrebă sfâşiată Berta.

— Da! Trebuie să poţi, căci ai de îndeplinit datorii mari. Gândeşte-te la mama dumitale, îneacă-ţi durerea, stăpâneşte-ţi disperarea. Trebuie să te linişteşti, pentru a ridica moralul mamei.

— Mă voi strădui doctore, căci îmi este frică să n-o pierd şi pe ea.

— O voi veghea şi eu cu dragoste de fiu, voi consulta confraţii mei mai pricepuţi şi o vom salva.

— Să te audă Dumnezeu, doctore!

— De ce ai lăsat-o singură în această seară?

— Ea a vrut, m-a trimis la dumneata!

— Atunci să ne întoarcem la dânsa!

— Aşa ar trebui.

— Dar mai întâi dă-mi voie să-ţi spun ceva, zise doctorul.

— Despre fratele meu?

— Nu...

— Dar?

— Despre viitor.

Berta se înfioră. Cuvântul viitor îi arăta realitatea îngrozitoare.

— Ascultă-mă Berta, urmă Ştefan şi te rog răspunde-mi sincer fără să mă minţi.

— Îţi voi răspunde.

— Este adevărat că trăiaţi din munca fratelui vostru?

Berta se roşi, dar răspunse.

— Da, doctore...

— Când s-a îmbolnăvit aveaţi economii?

— Puţine.

— Dar cu boala lui s-au cam dus, aşa-i?

Berta roşi iar. Era încurcată.

Ştim bine că doctorul n-o întreba numai de curiozitate, ci şi pentru că o iubea. Bertei nu-i venea să-i răspundă. Doctorul urmă cu glas mişcat:

— Iartă-mă domnişoară, că te întreb aşa, nu te mira! Dacă ai şti cât de mult mă interesează soarta dumitale!... Dacă ai şti cât te iubesc, m-ai înţelege de ce mă ocup atâta de dumneata. Lipsurile ar putea-o omorî uşor pe mama dumitale, deci te rog să nu-mi ascunzi nimic... Nu mai aveţi nimic, nu-i aşa?

— Da, doctore... aşa este. Suntem foarte sărace şi nici nu ştiu cu ce-l vom înmormânta. Fata plângea cumplit ascunzându-şi faţa în mâini.

Durerea fiinţei iubite sfâşia inima lui Ştefan:

— Nu plânge Berta, îi spuse el cu un glas tremurând de emoţie. Te-am întrebat pentru a fi sigur de un lucru pe care-l bănuiam. Să nu vezi în mine un doctor, ci un prieten. De azi îţi sunt frate, iar mamei tale fiu.

Berta înţelesese că Ştefan o iubea.

— Îmi primeşti devotamentul, Berta, nu-i aşa?

— În numele mamei îl primesc.

— Să mergem. Trebuie s-o văd pe mama ta, căreia emoţiile îi pot face mare rău.

— Să mergem, doctore.

— Ca să o pot îngriji, am nevoie şi de ajutorul tău.

— Al meu? zise Berta.

— Da.

— Cum?

— Trebuie să facem în aşa fel să creadă că mai aveţi bani.

— Este uşor, pentru că eu ţin socoteala banilor...

— Bine. Atunci îţi voi da eu 1.000 de franci.

— O mie de franci!? zise fata, care nu văzuse în viaţa ei o aşa sumă mare, nu pot primi...

— Nu primeşti?... Vrei să-mi pricinuieşti cea mai mare mâhnire? Ce ţi-am făcut?

— Eşti bun, domnule Ştefan... ştiu că mă iubeşti, voi

primi jumătate pentru a-l putea îngropa pe fratele meu, pe urmă voi lucra...

— Să lucrezi? Se vede că nu ştii cum e plătit lucrul femeilor! Te rog primeşte suma întreagă şi dacă ţie teamă că mama dumitale se va supăra. Chiar vrei să moară în lipsuri?

Ideea aceasta o făcu pe Berta să se înfioare.

— Primesc doctore, zise ea, şi să-ţi dea Dumnezeu într-o zi binele ce ni-l faci nouă azi.

Ştefan îi dădu suma, apoi plecară. Doamna Leroyer plecă să îndeplinească formalităţile trebuincioase.

Înmormântarea urma să aibă loc a treia zi, joi, la ora nouă dimineaţa.

René aştepta cu nerăbdare ziua de joi, pentru a merge la cimitir. Seara, la cafenea, ceruse un ziar. Citi naşterile şi morţile. Deodată dădu un ţipăt. La numele morţilor citi pe cel al lui Abel. Frederic Leroyer, 25 de ani.

— Ciudat, zise el, tremur! să fie oare el, fatalitatea urmăreşte oare cu atâta înverşunare familia nenorocitului? Am venit oare în Franţa tocmai când a murit cel căruia îi aduceam reabilitarea pentru tatăl său...

Să mă duc la primărie şi să întreb unde stă?... Acum e prea târziu. A doua zi la 7 se duse la Primărie, dar nu găsi pe nimeni.

Când se făcu ora 9, René se duse iarăşi la primărie. Întrebă unde locuieşte mortul şi i se răspunse că în strada Dame des Champs, nr. 19.

Se urcă în trăsură şi spuse numele străzii unde locuia familia Leroyer.

Ajunse tocmai când cortegiul plecase. Întrebă pe portăreasă, care îi spuse la care cimitir va avea loc înmormântarea. Află de la ea că familia Monestier era foarte săracă. Plângând, plecă spre cimitir. Cortegiul nu sosise încă.

În vreme ce aştepta, se întâlni cu trei persoane care se plimbau preocupaţi.

Aceştia erau inspectorul Thefer şi agenţii lui. René nu-i luă în seamă. Thefer le spuse agenţilor:

— Veţi sta în dreapta porţii, iar eu voi sta la stânga; mai plimbaţi-vă din când în când pentru a nu atrage atenţia asupra voastră, dar nu mă pierdeţi din ochi.

— Am înţeles!

— La un moment dat, un om va ieşi din cimitir şi îmi va spune ceva. Acest om va veni în urma altuia. Eu mă

voi îndrepta spre cel din față spre a-i transmite. Când mă vedeți vorbind cu el, veniți lângă mine.

— Bine, domnule inspector.

Peste 5 minute se opri o birjă. Din ea coborî ducele de la Tour-Vaudieu. Fostul amant al Claudiei era îmbrăcat simplu, dar își păstra distincția lui aristrocratică.

Thefer se apropie de el, îl salută și zise încet:

— Sunt gata domnule duce.

— Bine.

— Ce ați hotărât?

— Nimic încă, lucrul atârnă de cele ce vom afla aici. Nu pleca de la poartă, unde voi veni să-ți arăt pe primejdiosul conspirator.

— Nu mă voi mișca.

După aceste vorbe, ducele intră în cimitir și se îndreptă spre mormântul familiei sale.

Ducele dădu la o parte ramurile pâlcului de copaci ce despărțeau mormântul bogat de mormântul pe care scria: DREPTATE! și se uită.

Locul era pustiu și domnea o tăcere adâncă. Numai păsărelele cântau fără a se înfricoșa de vecinătatea morții.

George se rezemă de un pom, cu capul plecat în piept. Vise negre îi tulburau gândurile. Se gândea la mormântul vecin, unde dormea mortul nevinovat.

Nu-i părea rău de crima săvârșită, ar fi făcut alta fără ocolire, dacă ar trebui să-și dobândească titlul și averea de duce. Tremura văzând că se ivește un răzbunător după 20 de ani. Nu avea remușcări. Spaima însă îl stăpânea cumplit. Nici un om nu se apropia de mormântul lui Paul Leroyer.

Ceasul arăta orele 8,30. Paznicul spusese că d-na Leroyer venea joia între orele 8 și 9.

— Mă mir că n-a venit până acum! își zise el. Dacă i-a descoperit răzbunătorul între timp!...

Îl cuprinse frica, o frică îngrozitoare. Gândul că vrăjmașul său lucra în umbră îl înnebunea.

Îl scutură un fior rece și simți sudoarea scurgându-i-se de-a lungul corpului. Grija lui creștea pe măsură ce se apropia ora 9 și jumătate.

— S-au întâlnit! Precis s-au întâlnit! zise el ducându-și mâna la fruntea transpirată. Ce să fac?

Plecă spre poartă. În apropierea porții simți că inima-și oprește bătăile. René se plimba printre agenți, fără a-i lua în seamă.

Mecanicul se uită să vadă pe mama şi pe sora mortului. Nu le văzu.

— Să mă fi înşelat? Să nu fie el mortul... În timp ce el gândea aşa, două femei se dădură jos din trăsură. Erau însoţite de un tânăr care plângea.

Îşi dădu seama că sunt Angela şi Berta. Trecură pe lângă el. Mama, cernită, umbla cu capul în jos, un fel de geamăt îi scăpă dintre buze.

Fata îşi ţinea batista la gură pentru a-şi înăbuşi gemetele de durere.

René foarte mişcat, cu ochii în lacrimi, se luă după mort. Locul de veci al lui Abel nu putuse fi plătit pentru totdeauna.

Se afla la celălalt capăt al cimitirului. În momentul când convoiul o luă spre dreapta, un om care ieşi dintr-o alee laterală îşi scoase pălăria. Era ducele George.

Se uită la convoi şi deodată tresări. În mijlocul lumii recunoscu pe omul pe care-l aşteptase în zadar.

— El e!... Nu mă înşel!... murmură el. Ce convoi este acesta? Trebuie să aflu.

Se amestecă şi el în mulţime, cum făcuse René, şi urmă şi el coşciugul.

Scena aruncării pământului peste coşciug fusese îngrozitoare. Berta leşină. O duseră la trăsură. Ştefan veni lângă Angela care se rugă plângând.

— Liniştiţi-vă, doamnă, zise el, s-a sfârşit...

Văduva se ridică, transfigurată, cu faţa tragică.

— Doctore, zise ea încet şi cu glas grav, am mai multă putere decât crezi. Mergi la Berta şi supravegheaz-o.

— Cum? Ne părăseşti!

— Trebuie!

— De ce?

— Nu mă întreba, fiindcă nu-ţi pot spune.

Văduva nu-l mai asculta. Un om necunoscut se apropie de doctor şi-i zise:

— Du-te, domnule, fără grijă. Voi veghea eu asupra doamnei Monestier, fără să ştie... nu mă voi îndepărta. Omul care vorbise cu Ştefan era René Moulin.

Ducele nu-l pierdea din ochi. Ştefan Loriot privi pe René plin de încredere:

— Da domnule, supravegheaz-o dumneata, te rog!

— Mergi liniştit să vezi ce este cu domnişoara Berta.

Doctorul se mai uită o dată la doamna Leroyer, care îngenunchiase lângă groapă. Se îndreptă spre trăsură.

Mulţimea plecase. Lângă mormânt mai erau trei persoane: doamna Leroyer, îngenunchiată, René, în spatele ei, şi ducele George de la Tour-Vaudieu, ascuns.

— Pe cine vor fi îngropat aici? se întreba ticălosul.

Pe crucea de lemn cumpărată în ajun şi pusă la capătul mortului era cuvântul: ABEL.

— *Abel,* zise ducele, nu cunosc numele, nu ştiu cine este.

Doamna Leroyer se mai rugă puţin şi se ridică.

— Ce va face acum? se întrebă René.

— Cine este această femeie? se întreba George.

Angela plecă încet. O luă pe o cărăruie. René şi ducele o urmăriră printre morminte. Cimitirul era aproape gol. Ajungând în partea cea mai veche a cimitirului, d-na Leroyer se opri. Era în faţa mormântului soţului ei. Pe marmura neagră era scris cuvântul DREPTATE.

Căzu în genunchi şi plânse din nou. Ducele începu să înţeleagă. Simţi fiori când o văzu la mormântul lui Paul Leroyer.

— Ea e! zise el repede. Văduva mortului de pe eşafod. Dar omul care o urmează poate că i-a şi spus ceva.

Poate că deja cunoaşte dovada care mă va pierde!

Degetele lui George se încleştară de haină într-un acces de furie. Se furişă aproape de mormânt, de unde putea auzi tot. René se oprise la câţiva paşi. Doamna Leroyer se rugă şi plânse mult.

— Martir iubit, zise ea punând pe mormânt coroana pe care o adusese, dorinţa cea din urmă a fiului tău m-a adus aici. Abel ţi-a trimis una din coroanele mormântului său. Acum este lângă tine... v-aţi văzut, ţi-a spus că de 20 de ani venim mereu să îngenunchiem aici, ca să cerem lui Dumnezeu să ne arate pe cei care te-au lăsat să mori, victimă nevinovată a crimei pe care ei au săvârşit-o. N-am găsit nimic şi Abel a murit! Aşteptaţi amândoi! Voi ajunge în curând.

Paul, dragă Paul, numai eu ştiu de acum secretul morţii tale. Berta nu ştie şi nici nu va şti vreodată dacă în timpul puţinelor zile ce le mai am de trăit, nu se face o minune care să-mi dezvăluie mijlocul reabilitării tale.

Ducele asculta înspăimântat vorbele femeii.

— Femeia aceasta nu ştie nimic, se vede, dar răzbunătorul e aici, lângă ea, şi-i va spune tot... minunea se va împlini.

René era lângă ea.

— Nu-l deznădăjduiţi doamnă! Vă voi ajuta eu.

În momentul acela faţa ducelui era îngrozitoare. Unghiile îi sfâşiară pieptul; ochii aruncau scântei.

Doamna Leroyer se întoarse să vadă cine-i vorbeşte.

— Cine eşti dumneata, domnule? Ce te face să spionezi rugăciunea unei biete disperate?

— Cine sunt, doamnă?

Şi René se apropie de ea.

— Uitaţi-vă bine la mine, urmă el... Nu mă cunoaşteţi?

— Nu... mi se pare că te-am văzut undeva...

— Aveţi dreptate, peste 18 ani e greu să recunoşti un băiat cum eram eu. Mă cheamă René Moulin.

— René Moulin?

— Da. Nu vă spune nimic numele acesta, doamnă?

— Nimic.

„Eu nu-l voi uita"! îşi zise ducele.

— Doamnă, zise René, aţi uitat pe micul René, pe care Paul Leroyer îl luase în atelierul lui de lângă canalul St. Martin? René, căruia soţul dumneavoastră i-a fost ca un tată şi pe care l-a făcut om cinstit. René, care ţinea pe genunchi pe Abel şi pe Berta, René, care vă iubea pe toţi şi care acum vă iubeşte şi şi-ar da viaţa pentru dumneavoastră?

Aceste cuvinte deşteptară amintirile doamnei Leroyer:

— René! René!... zise ea, dumneata eşti... tu eşti, copilul meu? Oh iartă-mă că nu te-am recunoscut, dar de când ai plecat am plâns aşa de mult, am suferit atât!

— Ştiu tot, doamnă... răspunse mecanicul înduioşat.

— L-ai văzut pe Abel al meu... urmă doamna Leroyer, l-ai cunoscuţ când era copil, l-ai iubit şi acum a murit. A murit fără să-şi atingă scopul vieţii. A murit fără să poată dovedi nevinovăţia tatălui său.

— Vai! murmură René cu durere, dovezile pe care el le caută, dovezile nevinovăţiei le am eu.

— Ce spui René? zise d-na Leroyer pe care o emoţie puternică o făcu să tresară.

— Iertaţi-mă dragă doamnă, dacă spusele mele vă reînsufleţesc o aşa mare durere; de opt zile vă caut ca să vă aduc speranţa, dovezile nevinovăţiei patronului meu.

— Este imposibil!...

— De ce spuneţi acest lucru?

— Abel şi cu mine am căutat peste tot. Criminalii s-au ferit, cum s-au ferit de poliţie.

— Noi vom încerca să-i deconspirăm, doamnă, chiar dacă va fi foarte greu.

— Îi vom cunoaşte pe adevăraţii vinovaţi?
— Da.
— Îi vom putea da pe mâna judecătorilor, pe mâna călăului?
— Nu, doamnă!
— De ce?
— Cu ei justiţia omenească nu mai are ce face. A trecut vremea pedepsei, dar ruşinea o vor simţi. Vor fi pentru totdeauna arătaţi cu degetul. Vor sluji la reabilitarea amintirii soţului dumneavoastră şi veţi purta cu mândrie numele de Leroyer.
— Eşti pe urmele lor?
— Da.
— Ai dovezi?
— Da.
— Care?
— Acum 15 zile la Londra, o întâmplare neauzită, sau mai bine-zis, mâna lui Dumnezeu, a făcut să pun mâna pe această dovadă.
— Ce fel de dovadă?
— E o scrisoare scrisă de o femeie iar semnătura redă numele de botez al acesteia; vorbeşte de crima de la podul Neuilly şi dă data de care numai vinovaţii sau cei interesaţi îşi pot aduce aminte azi.
— Ah!
— Nu este tot.
— Ce mai este?
— De două zile numele *Brunoy,* pronunţat în faţa mea, m-a pus pe urme...
Angela, galbenă ca ceara, tremura. Speranţele lui René erau foarte slabe.
Se gândi puţin, apoi zise:
— Unde este scrisoarea?
— La mine... şi în această seară o vei primi. Vom căuta apoi împreună ceea ce ai căutat cu Abel. Vom ajunge la ţintă, vă jur.
— Ah! murmură d-na Leroyer. Fie binecuvântat Dumnezeul care te-a trimis să-mi aduci aceste speranţe... Angela era puternic emoţionată şi René o văzu împletindu-se şi ducându-şi mâna la inimă.
— Luaţi-mă de braţ, doamnă, zise René. Vă voi duce acasă în strada Dames de Champs, unde vă voi lăsa. De acolo voi merge la mine acasă de unde voi aduce dovada.
— Bine, abia aştept! zise doamna Angela.

René se îndepărtă încet cu văduva.

Ducele George de la Tour-Vaudieu nu pierduse un cuvânt din convorbirea lor. Părăsi în pripă locul de spionare şi se îndreptă spre poarta cimitirului.

Thefer, văzându-l schimbat la faţă îşi dădu seama că s-a întâmplat ceva. Se apropie.

— Ce este, domnule duce? întrebă el.

— Vino, zise George. Va ieşi imediat din cimitir.

— Singur?

— Nu! Cu femeia în doliu.

— Să-l arestăm?

— Da, fiindcă nu trebuie să ajungă acasă.

— Domnul duce ştie unde stă?

— Nu.

— Nu e mai bine să-l urmărim până acasă?

— Nu.

— Şi ştiu numele. Se numeşte René Moulin, este mecanic şi vine de la Londra.

— Aceste amănunte sunt suficiente pentru mandatul de arestare!

— Să mă anunţi când afli unde stă!

— Fiţi liniştit, domnule duce!

René apăru lângă poartă împreună cu d-na Leroyer.

— Vine, zise George.

— Omul cu barbă?

— Da!

Ducele plecă şi urcă în birja cu care venise. Zise birjarului:

— Stai aici!

Dorea să fie de faţă la arestarea lui Moulin. Thefer făcu un semn oamenilor săi. Aceştia erau gata.

René înainta susţinând pe Angela. Căută o birjă. Zări în partea cealaltă a străzii o birjă şi se îndrepta spre ea.

În faţa lui se postă Thefer, nemişcat şi zâmbitor.

— Doriţi să-mi spuneţi ceva, domnule!

Thefer îi puse mâna pe umăr:

— În numele legii eşti arestat!...

— Cine, eu? întrebă René.

— Da.

— Glumele acestea sunt de prost gust!

— Nu glumesc, domnule! zise Thefer.

— Atunci, înseamnă că mă confundaţi.

— Nu.

— Atunci?...

— Pe dumneata te căutăm.

— Pe mine? zise René începând să devină neliniştit. Nu se poate!

— Ba da! Nu eşti dumneata René Moulin, mecanic şi vii de la Londra?

— Aşa este. Ce s-a întâmplat; de ce sunt acuzat?

— Fii bun şi urmează-ne, domnule!

— René, copilul meu, zise Angela. Trebuie să fie o neînţelegere la mijloc, nu te împotrivi. După ce se lămuresc lucrurile, te aştept.

— Nu sunt vinovat de nimic, doamnă! Nu-mi este frică de poliţie. Urcaţi-vă într-o trăsură şi după ce se vor lămuri lucrurile voi veni să vă caut.

Angela se depărtă zdrobită de această nouă lovitură. Ea îl vedea depărtându-se pe cel cei adusese o rază de lumină. Îşi şterse lacrimile şi se urcă în birjă.

René se îndreptă spre Thefer.

— Vă urmez, domnule!

— Să mergem!

— Îmi dai voie să te întreb unde mă duci?

— La postul cel mai apropiat.

— Şi apoi?...

— Apoi... la poliţie.

— Bine.

Thefer primise ordin să-l ducă pe René de-a dreptul la poliţie.

După ce-l văzu arestat, ducele se îndreptă spre casă.

Thefer îl lăsă pe René singur în arest, pentru a putea completa mandatul şi a găsi un pretext plauzibil pentru arestarea lui.

Rămas singur în arest René îşi frământa mintea şi nu găsea nimic să-l facă vinovat. În minte îi stăruiau cuvintele inspectorului. "Vii de la Londra?" care-l luminară puţin.

Auzise şi el ca toată lumea de societăţi secrete ai căror şefi se aflau în Italia şi Anglia. „Asta trebuie să fie! Dar cum să mă dezvinovăţesc? Este foarte greu. Voi da adresele câtorva englezi care mă cunosc, dar până vine răspunsul, o să stau mult închis. Şi când te gândeşti că abia am descoperit-o pe doamna Leroyer, căreia i-am adus un licăr de speranţă. Cât o să fie de mâhnită că nu-i duc scrisoarea!...

„Dacă merg la mine şi găsesc scrisoarea, adio visuri!..."

Se învioră deodată: „Pentru a pune mâna pe scrisoare, trebuie să-mi ştie adresa, pe care n-o vor afla decât când

scrisoarea va fi în mâna sărmanei văduve! Trebuie s-o aibă şi o va avea!

În acest timp, într-o cameră a arestului, aşezat la masă, Thefer scria un mandat pe numele lui René Moulin şi profesiunea lui.

Făcu raportul în aşa fel încât arestarea să fie valabilă.

Mecanicul, se spunea în raport, era emisar al italienilor refugiaţi la Londra şi care complotau împotriva şefului statului. Ajuns la Paris, dădea de bănuit prin aceea că trăia fără să lucreze; deci trăia din subvenţiile duşmanilor Franţei. Aceste lucruri erau suficiente pentru a fi arestat.

Chiar dacă după interogatoriu nu se va găsi nimic, Thefer va fi considerat un om cu zel, şi René nu va fi liber decât peste câteva săptămâni. Acest lucru îl dorea şi ducele...

După ce termină raportul ordonă să fie adus arestatul.

În arest, René scoase portofelul din buzunar şi îl deschise. Luă două bancnote (una de 5 000 de franci şi alta de 100), le îndoi şi le ascunse într-un buzunar mic, ascuns în brâul pantalonilor.

— Pot să-mi fie luaţi şi voi avea nevoie de ei: scoase apoi nişte chei şi exclamă:

— Am uitat cheia de la sertar în broască! Adăugă apoi:

— Nu-i nimic, nu-mi mai dă de lucru s-o ascund! Scoase cheia locuinţei şi cu ajutorul briceagului o vâră în căptuşeala pardesiului, făcut dintr-o stofă groasă. Apoi îşi puse pardesiul, în momentul în care uşa se deschise:

— Poftim! se auzi un glas. Dumneata eşti René Moulin?

— Ştiţi bine, domnule! răspunse scurt René.

— Nu fi obraznic! îi zise Thefer cu asprime.

— Dacă mă consideri obraznic, du-mă în faţa cui trebuie să mă întrebe.

— Eu trebuie să te întreb cum trebuie... Vii de la Londra?

— Mi-ai spus singur că vin când m-ai arestat.

Inspectorul se încruntă.

— Unde vrei să ajungi cu băţoşenia asta?

— Nu sunt băţos, spuse René; spun numai că mă întrebi mereu acelaşi lucru, ceea ce pe mine mă plictiseşte, iar pe dumneata te oboseşte.

— Unde stai?

— Unde stau?

— Da.
— Gândesc că trebuie să ştii.
— Da, dar trebuie să-mi spui şi tu.
— Nu-ţi răspund.
— Poftim?
— Nu răspund.
— De ce?
— Dacă nu ştii unde stau, apoi nici eu nu spun. Fă-ţi meseria: caută!

Thefer se uita la René direct în faţă şi-i zise cu glas ameninţător:

— Deci vrei să fii chiar obraznic?
— Nu, domnule, dar dumneata eşti agent al Siguranţei, cred, cu toate că nu mi-ai dat dovada. Ai mandat de arestare pentru mine, nu l-am văzut, probabil că-l ai. Te supui şefilor dumitale, mă arestezi, bine. Dar dumneata n-ai voie să pui întrebări. Numai comisarul, judecătorul de instrucţie ori procurorul au acest drept. Du-mă în faţa unui magistrat şi când voi şti de ce sunt învinuit, voi răspunde.
— Deci nu-mi spui unde stai?
— Nu!
— Fii atent!

René nici nu-l mai băgă în seamă.

— Taci? inspectorul bătu nervos din picior. Îţi voi dovedi că aici numai eu sunt stăpân. Voi pune să fii percheziţionat.
— Poftim, zise René. Eşti în dreptul dumitale.

Când era nervos, Thefer vorbea sâsâit şi avea un tic nervos, care-i contracta buzele şi pleoapa din partea stângă a feţei.

Privi încruntat spre arestat. René îi spuse:

— Poftim să mă cauţi!

Thefer spuse unui agent să-l caute. René zise:

— Nu vă deranjaţi. Vă arăt eu tot ce am. Şi scoase toate lucrurile. Întoarse buzunarele pe dos.

Iată nişte chei...

— Cheile casei dumitale?
— Nu te priveşte pe dumneata asta... Uite portofelul, am în el după cum vezi 67 franci şi un nasture.
— Nu face glume cu mine, zise agentul furios. Şi-i puse mâna pe umăr. René se înfurie.
— Hei, până aici, domnule! Îţi dau voie să vorbeşti, dar mâinile, te rog, să le ţii acasă, ori nu mai răspund de reacţiile mele.

Thefer se dădu înapoi şi ridică din umeri:
— Hârtii ai?
— Cum să nu?
— Unde sunt?
— Nu le ţin în buzunar. Nu ştiam că-mi vor trebui.
— O să vedem.

Thefer începu să-l caute personal, dar cu toată stăruinţa nu găsi nimic.

Inspectorul făcea spume la gură de necaz, dar nu lăsă să i se vadă dezamăgirea. Prizonierul nu-i spusese unde stă şi el nu avea ce-i spune ducelui, dar când va vorbi în faţa judecătorului de instrucţie va afla: oricum nu mai este o primejdie pentru duce; e închis, şi închis va sta pentru un timp.

Zise agenţilor:
— Duceţi pe domnul la prefectură! René întinse mâna să-şi ia banii, dar Thefer nu-l lăsă:
— Banii ţi se vor înapoia la prefectură, dacă vei fi nevinovat, zise el, şi băgă banii în buzunar.

René se gândi cu groază la faptul că trebuie să treacă prin Paris între soldaţi. Îi zise lui Thefer:
— Eu cred c-ar trebui să luăm o birjă şi să vii dumneata cu mine, nu soldaţii!
— O plăteşti dumneata?
— Da!
— Bine, hai!

Peste trei sferturi de oră, după formalităţi, mecanicul era la arest. Thefer prezentă raportul comisarului. Acesta îl felicită şi făcu raport judecătorului de instrucţie.

Mecanicul fu trimis la Pelogia, fără a i se spune de ce este învinuit. Thefer plecă spre duce pentru a-l înştiinţa ce întorsătură luaseră lucrurile.

— N-aveţi grijă domnule duce, zise Thefer, cum vom afla unde stă, vom sosi acolo înaintea judecătorului de instrucţie.

Doamna Leroyer, după noile emoţii, ajunse acasă epuizată.

Ştefan, ajutat de o vecină, îngrijea de Berta.

Biata fată abia îşi revenise în simţiri. Criza trecuse.

Doamna Leroyer era în starea pe care o ştim. Nu auzea ce i se spune, un cutremur nervos o cuprinsese şi părea că-şi pierduse minţile. Dinţii îi clănţăneau şi pe frunte îi curgea năduşeala. O aşezară pe pat. Ştefan o consultă şi scrise o reţetă. O boală de inimă o chinuia de

mai mult timp. Inainte de a pleca, Ştefan chemă pe Berta în camera alăturată:

— Mama dumitale este în stare foarte gravă şi are nevoie de îngrijire deosebită. Dă-i doctoriile pe care i le-am prescris.

— Voi îngriji-o, Ştefane!

— Ia-o pe femeia care este aici să vă ajute. Mi se pare o femeie deşteaptă şi cu multă bunăvoinţă.

Ţie îţi recomand linişte, priveşte lucrurile viitoare fără spaimă. Ştii că ai în mine un prieten de nădejde.

— Ştiu că ne iubeşti; zise Berta.

Supunându-se unei porniri puternice o sărută pe frunte.

Berta tresări şi pentru o clipă uită de toate durerile şi supărările. Era prima sărutare pe care o primise şi se simţea iubită.

Doctorul plecă zicându-şi:

„Va fi soţia mea! Jur!"

După trei zile starea doamnei Leroyer era aceeaşi, Ştefan îşi dădu seama că o frământă ceva, dar nu îndrăznea s-o întrebe.

Să ne întoarcem la Ion-Joi. Trecuseră opt zile de la arestarea lui. Abia a patra zi de la arestare află de ce era învinuit. Jură pe toţi Dumnezeii că nu este vinovat, dar nu putea scăpa aşa uşor un arestat cu trecutul lui. Ceru să fie dus la Madelonettes, cu gândul de a se răzbuna. Magistrul nu-l ascultă şi-l trimise la Sf. Pelogia.

Cititorii ştiu că şi Fir era acolo. Când Ion ajunse acolo, primul om pe care-l întâlni fu Fir. Când îl văzu pe Ion se îngălbeni. Se îndreptă spre Fir zâmbind şi strângând din pumni. Fir în Patru cugetă:

„Nu pare supărat pe mine".

Şi aşteptă liniştit pe Ion.

Când se apropie de Fir, Ion, cu o putere de uriaş, îl lovi pe acesta direct în nas. Sângele ţâşni şi căzu pe spate, dar se ridică imediat repezindu-se spre Ion.

Acesta se aştepta la atac. Îl apucă şi-l bătu zdravăn până apăru paznicul.

Ion fu băgat în carceră, iar Fir la infirmerie. Când ieşi, îl trimiseră direct la Madelonettes.

René Moulin fu dus de la prefectură direct la Sf. Pelogia.

Fu întrebat dacă vrea să stea separat sau la comun.

Răspunse că vrea să stea cu toţi.

Când intră în curtea închisorii deţinuţii îl înconjurară. Vroiau să ştie ce-a făcut şi să se împrietenească cu el. El inventă o vină oarecare şi merse cu toţi la cantină. Prin felul lui de-a fi căpătă simpatia tuturor.

El dorea să-şi facă un prieten printre deţinuţi care vor fi eliberaţi şi să ducă o cheie şi un bileţel doamnei Leroyer, în care să-i scrie cum poate să pună mâna pe scrisoare.

Planul era greu şi primejdios. Arestaţii povestiseră de ce erau închişi şi nu găsi pe niciunul de încredere. Cum sta pe gânduri neştiind ce să facă, uşa se deschise şi în cameră intră un deţinut.

— Unde l-am mai văzut? îşi zise René. Pe când se întreba, deţinutul se îndrepta spre el:

— Dacă nu mă înşel, dumneata nu erai la Litrul de Argint când a venit Poliţia? Am băut amândoi. Eu sunt Ion-Joi şi vin direct din carceră.

— Eu sunt, zise René, şi te cunosc.

— Îmi pare bine să te văd.

— Şi mie, cu toate că mi-ar fi părut bine să te văd în altă parte.

— De!...

— Dar aici nu eşti pe drumul care să-ţi aducă avere, cum spuneai...

— Am s-apuc eu şi pe drumul ăla...

— Deci tot mai speri?

— Vai de mine!...

— Amin. Dar de ce te-au arestat?

— Nu ştiu, răspunse René.

— Ei aş!

— Zău.

— Adică ai mai multe păcate şi nu ştii pe care-l ispăşeşti?

René înţelese că Ion îl credea hoţ. Nu încercă să-l convingă altceva. Poate putea să se slujească de Ion.

— E ceva adevărat aici, dar până la interogatoriu nu ştiu de ce sunt aici.

— Să dea Domnul să te poţi dezvinovăţi. Eu n-am reuşit.

— Eşti învinuit de hoţie?

— Da.

— Ce ai furat?

— Nişte ceasornice, dar voi dovedi că sunt nevinovat şi scap.

— Aş fi bucuros!
— Mulţumesc. Ai găsit femeia pe care o căutai?
— Da, dar degeaba...
— De ce?
— Când să vorbesc cu ea m-au arestat.
— Ce ghinion!
— Abia i-am spus ce aveam de spus, dar nu poate face nimic fără mine. Este vorba de o afacere serioasă şi foarte importantă.
— Vreo sumă mare de bani? întrebă Ion.
— Nu, o scrisoare care este la mine acasă şi de care atârnă onoarea familiei ei. Până ies eu s-ar putea să moară. Părea foarte bolnavă.
— Este vorba de un secret de familie?
— Da!
— Nu te-ai gândit c-ar putea-o găsi poliţia?
— Nu ştie unde stau.
— De ce n-ai vorbit cu un camarad care iese în curând?
— M-am gândit, dar am hârtii însemnate la mine, şi cine ştie dacă cel pe care-l însărcinez n-ar citi scrisoarea ce i-aş da-o şi n-ar face percheziţie în locul poliţiei?
— Se poate întâmpla, dacă nu alegi bine omul. Trebuie să ştii care merită şi care nu. Ţii mult ca doamna să afle locul unde este hârtia ce-o interesează...
— I-aş da un napoleon celui care ar face treaba asta în mod conştiincios.
— Banii sunt bani, dar eu mă însărcinez să-ţi găsesc omul care se va duce fără bani.
— Aici?
— Dar unde?
— Eşti sigur?
— De el?
— Da.
— Va ieşi peste 2-3 zile.
Ion se depărtă când se deschise uşa. Un deţinut strigă:
— La ciorbă!
Ion se opri.
— Vom vorbi după ce mâncăm.
— Lasă ciorba altora, îţi dau eu mâncarea mea şi-ţi dau şi un pahar de vin.
— Pe cuvânt?
— Nu crezi?
— Ba da, cred şi-ţi mulţumesc!

În momentul acesta un om strigă:

— René Moulin!

Primi un coş cu mâncare bună care fusese cercetat la poartă. Ion îşi lingea buzele.

René îi făcu semn să mănânce.

George de la Tour-Vaudieu era mai neliniştit decât René. Nu reuşise să afle adresa lui René şi regreta că nu-l lăsase pe Thefer să-l aresteze acasă.

Se gândea că-i va afla adresa, dar vroia să intre mai repede în posesia hârtiei compromiţătoare.

Îi dăduse ordine lui Thefer să supravegheze casa doamnei Leroyer. În afara lui Ştefan nu intra nimeni.

Thefer află că luni René va fi interogat. Se duse la duce să-l anunţe. Bănuise că era vorba de ceva foarte compromiţător pentru duce. Ştia că ducele avusese o tinereţe de om destrăbălat şi Thefer era un om deştept, pricepuse că „acel ceva" vorbea despre trecut.

Ducele îl întrebă:

— Eşti sigur că n-a scris femeii aceleia?

— Bineînţeles. Casa este supravegheată zi şi noapte şi în afară de doctor nimeni nu le vizitează.

— E bolnavă?

— Pe moarte...

— De unde ştii?

— De la vecini.

— Oare nici mama, nici fata n-au încercat să-l vadă?

— Nici nu ştiu unde este.

— Bravo, Thefer, eşti deştept şi devotat!

— Fac şi eu ce pot pentru domnul duce. Am simţit că sunteţi ameninţat de o mare primejdie şi vreau să vă ajut s-o depăşiţi.

— Aşa este. Aş putea plăti scump o nebunie din tinereţe. Ai făcut cercetările despre Claudia Varni?

— Nu există în Paris o femeie cu un asemenea nume.

— Nu o fi în Anglia?

— Nu. Am cercetat. A fost acum 18 ani.

— Şi?...

— I s-a pierdut urma.

— Dar atunci ce scrisoare este aceea despre care vorbea Moulin?

— Aveţi răbdare şi vom afla!...

— Cum?

— Din interogatoriul lui René. În acelaşi timp v-aş sfătui să dispăreţi din Paris o perioadă.

— După ce vizitez locuința lui René. Zicând acestea ducele introduse mâna în buzunar și-i dădu 1.000 de franci lui Thefer care plecă fericit.

Ducele rămase neliniștit. Își dădu seama că fosta lui amantă este amestecată în complotul ce-l simțea urzindu-se împrejurul lui. Dacă nu era mâna ei, atunci vreo neatenție de-a ei îi pusese pe urmele lui.

Nu-l mulțumiseră spusese lui Thefer.

Claudia se adresă *agenției Roch și Fumel* pentru a afla mișcările ducelui. Fumel îi ceru 1.000 de franci înainte și-i promise că în trei zile îi va spune totul despre senator.

Claudia vroia să știe totul pentru a ști cum să acționeze.

În același timp își dădea stăruința să-și facă locuința vrednică de a primi oaspeți de seamă. Pe cine?

Ea nu avea prieteni la Paris, dar avea multe scrisori de recomandare de la Londra, care îi putea deschide ușile multor case nobile. Pentru aceasta îi trebuiau bani, mulți bani. Se gândea cu ce mutră încruntată o va primi George.

Într-o dimineață primi pe *domnul Babilas Samper, din partea domnului Fumel.* Claudia îl invită în salonaș. Peste câteva minute intră un om de patruzeci de ani, înalt, slab și elegant.

— Îmi aduceți știri, domnule?

— Da!

— Spuneți, vă rog!

Se așezară pe scaune. Detectivul scoase un carnet și îl deschise.

— Mai întâi despre trecutul ducelui. Trecutul adesea explică prezentul.

— Așa este, zise Claudia. Spune ce-ai aflat!

— Nu prea am amănunte... A avut o tinerețe nesăbuită, avea multe femei, era stăpânit de una, Claudia Varni, frumoasă și stricată, care-l ducea de nas, se slujea de el pentru a-și satisface capriciile și care îl ducea spre mizerie și dezonoare.

Era aproape ruinat când fratele său mai mare, Sigismund, a fost omorât în duel. Atât.

— Bine. Vorbește-mi de prezent. Câtă avere are?

— Un venit de 30.000 franci anual.

— Frumoasă cifră. Ce face cu ea?

— Trăiește normal, fără exagerări. Lumea zice că este foarte iubit și apreciat la curte.

— Primește?

— Foarte rar. Nu poate să nu primească cu poziția lui.
— Are amantă?
— Nu. Este văduv de numai 6 luni.
— Este iubit de lume?
— Da, dar mai mult de Enric, fiul său, care este și un bun săritor.
— Câți ani are Enric?
— 22.
Claudia se gândi puțin.
— De câți ani este căsătorit?
— De 18.
— Atunci fiul este un copil dinaintea căsătoriei?
— Nu. Este un fiu adoptiv. Și agentul îi spuse în ce condiții se făcuse această înfiere.
— De unde l-a luat?
— De la orfelinat.
— Lucrează ceva?
— Da, muncește mult, este avocat distins și nu are aceleași păreri politice cu tatăl său.
— Ce se mai spune despre el?
— Se va căsători în curând cu unica fiică a contelui Lilliers, care are multe milioane și e deputat al opoziției.
Claudia se încruntă.
— Ești sigur de asta?
— Nu, am auzit!
— Cum se numește domnișoara?
— Isabela.
— E frumoasă?
— Minunată. Și cei doi tineri se iubesc „la nebunie".
— Unde stă fata?
— Pe strada Sf. Florentin.
— Ai pe cineva printre servitori?
— Da, pe slujnica domnișoarei Isabela.
— Ai încredere în ea?
— Sigur.
— Alte amănunte acum. Ai fost în strada Sf. Louis, la numărul ce ți l-am spus?
— Da, și n-am reușit să aflu mare lucru despre doamna Amadis și despre nebună.
— Vreau să știu neapărat dacă aceste două femei mai trăiesc. Adu-mi în trei zile ceva sigur despre ele și-ți voi dubla suma.
— Voi încerca.
— Te rog așază-te la masă și scrie tot ce mi-ai spus.

Să ne întoarcem la Sf. Pelagia:

Ion-Joi şi René mâncaseră şi băuseră împreună.

Ion mulţumi lui René şi plecă să găsească omul despre care-i vorbise lui René. Îl întâlni imediat.

— Bună ziua, *Ungen,* zise Ion.

— Bună.

— Vrei să faci un serviciu unui camarad, băiat bun, şi să câştigi un napoleon?

— Cum să nu! Despre ce este vorba?

— Hai la „căldură"

„Căldura" era o sală mare cu bănci pe margini şi cu o sobă mare la mijloc.

Fiind cald, nu era nimeni acolo.

René intră şi el cu cei doi. Ion îl prezentă lui René.

— El este camaradul!

— Îmi place faţa dumitale camarade, îţi voi face cu plăcere serviciul dacă-mi stă în putinţă.

— Mulţumesc.

— Voi ieşi peste trei zile, dimineaţa. Despre ce este vorba?

— Să duci o scrisoare şi o cheie.

— Se poate. Atât?

— Atât; să le duci la o adresă, apoi să vii aici să-mi aduci un pachet de tutun.

— Bine, îţi dau cuvântul meu, şi cuvântul meu este cuvânt.

— Ştiu că eşti un om cumsecade şi de aceea îţi spun că de dumneata depinde liniştea şi onoarea a două femei. Nu le vei duce averi, ci numai liniştea şi onoarea. Vei face o faptă bună.

— Şi vei pune mâna pe 20 de franci, zise Ion.

— N-am nevoie de bani, când este vorba de o faptă bună, zise Ungen. Dar cum voi ieşi cu ele, căci mă vor controla. E mare cheia?

— Nu. Încape aici! Şi René îi arătă locul unde avea cheia.

— Foarte bine. Tot acolo o voi pune şi eu, iar scrisoarea o voi coase în brâul pantalonilor. Te rog să mi le dai seara, pentru a nu ne vedea cineva vorbind în dimineaţa plecării.

— Şi când le vei duce?

— La un ceas după ce voi ieşi.

— Mulţumesc.

Seara la culcare, René îl întrebă pe Ion:

— Eşti sigur că pot avea încredere în Ungen?

— Da, răspund ca de mine! Şi Ion vorbi atât de convingător încât René îl crezu. René nu putu dormi. Îşi concepea scrisoarea către d-na Leroyer.

Iat-o:

Dragă doamnă,

Nu ştiu de ce sunt arestat. Cred că este vorba de politică, ceea ce eu n-am făcut niciodată.

Vă trimit scrisoarea pentru a începe fără mine încercările de redobândire a reabilitării soţului dumneavoastră şi minunatului meu patron.

Scrisoarea de care v-am vorbit conţine indicii preţioase. Este în cutia din dreapta sertarului din odaia de culcare, cheia este în broască. Este un plic albastru pe care scrie: Dreptate!

Trebuie să luaţi acest plic împreună cu banii din sertar şi titlurile de rentă pe care vi le încredinţez. Va trebui să dau judecătorului de instrucţie adresa şi nu vreau să se amestece justiţia în modesta mea avere.

O dată cu scrisoarea trimit şi cheia. Îndată ce primiţi scrisoarea mergeţi la etajul 4, în casa din strada Regală nr. 21. Nu întrebaţi pe portăreasă. Dacă vă întreabă ceva spuneţi-i că mergeţi la d-na Sangleis, croitoreasa.

Curaj, d-nă, şi speranţă. Cu ajutorul lui D-zeu voi fi curând lângă dumneavoastră pentru a vă ajuta.

Devotatul dumneavoastră,

René Moulin

P.S. Nu daţi nimănui adresa mea.

Mai citi o dată, apoi scrise adresa:

Doamnei Monestier

Strada Notre-Dame-Des-Champs, 19.

Mecanicul avea încredere în Ion-Joi, dar nu atât încât să-i spună despre ce este vorba. Ion credea că René lucra *făcând pe marele,* şi se gândea să se însoţească cu el când vor ieşi.

— Domnule când vom ieşi îţi voi plăti bunătatea dumitale, zise Ion.

— Nu-mi eşti dator nimic, zise René. Eu nu fac nimic din calcul.

— Nici eu, dar mi-ar place să ne îmbogăţim amândoi.

— Tot te mai gândeşti la moştenire?

— Da, dar nu e moştenire.
— Dar ce?
— Altă afacere!
— Ce anume?
— Mă voi folosi de un secret pentru a câştiga bani mulţi.
— Un *şantaj?*
— Da. Cunosc un secret mare de tot.
René se întreba ce secret ştie Ion şi pentru a afla se hotărî să-l îmbete, dar în închisoare băutura era oprită.
Fură chemaţi la interogator câţiva arestaţi, fu şi Ion printre ei. Se întoarse târziu după amiază.
— Ei, zise René, ce-ai făcut?
— N-o să pot scăpa fiindcă sunt recidivist. Juraţii îşi vor zice: „Poate că n-a furat acum, dar a furat cândva, mai bine să-l osândim". Eu voi aduce martori care ştiu că n-am furat ceasurile, dar dacă n-am avocat, degeaba.
— Nu vă dă tribunalul?
— Avocat din oficiu! zise Ion cu dispreţ. Mai bine vorbeşti singur.
— Ia-ţi altul.
— De unde să am eu bani? Trebuie 60—80 de franci.
— Voi face eu ceva pentru dumneata. Voi aduce avocat pentru mine şi-l voi ruga să se ocupe şi de dumneata.
— Adevărat? Vei face asta pentru mine?
— Da!
— Să ştii că de acum încolo va fi între noi prietenie pe viaţă şi pe moarte. Cunoşti vreun avocat?
— Nu.
— Ar trebui să cauţi unul mai înainte, ca să aibă timp să studieze dosarul.
— Cui să mă adresez?
— Este aici un tânăr arestat pentru diamante şi iscălituri false. Are aproape zilnic întâlnire cu un avocat. Îi vom cere adresa.
— Îl cunoşti?
— Nu, dar asta nu este o piedică.
Falsificatorul era un băiat de 22—23 ani, îmbrăcat cu eleganţă pretenţioasă. Se plimba de două ore prin curte, fără a intra în vorbă cu ceilalţi. Ion îl târî pe René după el până în faţa arestatului şi îl salutară:
— Mă iartă, domnule, dacă te supăr. Aş vrea să-ţi cer adresa avocatului dumitale spre a o da tovarăşului meu, care are nevoie de ea.

Arestatul scoase o carte de vizită şi o dădu lui Ion. Acesta citi:

Enric de la Tour-Vaudieu,
avocat
strada Sf. Dominic

Făcu o mişcare şi rămase cu ochii mari şi aţintiţi pe cartea de vizită.

— Dar ce ai? întrebă tânărul mirat?

— Nimic... Nimic... îngână hoţul a cărui mână tremura. Numele acesta...

— De ce te miră?

— Cunosc mulţi De la Tour-Vaudieu, am auzit vorbindu-se de ei, dar nu ştiam că este un avocat în familie.

— Este unul!

— Ducele, senatorul?

— Nu!

— Atunci?

— Fiul său. E marchiz, dar îi poartă titlul.

— Fiul său? Mulţumesc domnule. Camaradul meu se va adresa imediat lui... Îl salută şi plecă urmat de René care îl întrebă:

— De ce ai fost aşa mirat când ai auzit numele avocatului? Ce s-a întâmplat?

— Sunt multe! zise Ion. Cartea asta din mâinile mele este un noroc nebun.

A doua seară Ungen veni să ia cheia şi scrisoarea. Întrebă unde să o ducă.

— În strada Notre-Dame-Des-Champs, nr.19, adresa este pe plic.

— Ce să mai spun?

— Numai trei cuvinte: curaj şi speranţă! Dar să bagi de seamă că sunt două femei în casă. Lucrurile să le dai numai celei bătrâne.

— Am înţeles.

— Şi când voi fi liber şi vei avea nevoie de un prieten vino, René Moulin te va aştepta! Nu voi uita ce ai făcut pentru mine. Când ieşi?

— La 8.

— Deci la 9 eşti acolo şi înainte de 11 îi aduci lui Ion tutunul.

Se despărţiră. René petrecu o noapte tulbure.

A doua zi clipele treceau şi mai greu. Paznicul intră cu o hârtie în mână şi chemă un grup de 10 arestaţi pentru interogatoriu. Printre ei era şi René.

— În sfârşit voi afla şi eu de ce sunt arestat. Numai dacă ar aduce Ungen tutunul aş putea spune unde stau şi aş fi mai liniştit.

— La ce te gândeşti?

— La Ungen.

— N-a sosit încă vremea să vină.

— Aşa e...

Neliniştea lui René era uşor de înţeles: dacă spunea adresa înainte de sosirea lui Ungen cu tutunul se alegea praful de toate speranţele lui. Poliţia ar fi sosit înaintea d-nei Angèla şi ar fi luat totul.

Thefer instalase doi agenţi care să supravegheze casa d-nei Loriot. Unul dintre ei se instală în faţa prăvăliei cârciumarului de la nr. 19, iar pe al doilea îl instală pe post de frate al portăresei, sosit în vizită.

Acesteia îi explică în cuvinte simple că este vorba de liniştea guvernului şi că chiriaşii trebuie supravegheaţi.

Thefer îi dădu 100 de franci şi-i atrase atenţia să-şi ţină gura. Peste un ceas mai toţi ai casei ştiau că va sosi fratele portăresei.

A doua zi de dimineaţă sosi un ins de 50 de ani care se îmbrăţişă cu portăreasa.

Când Ungen ieşi din Sf. Pelogia o ţinu aţă spre casa d-nei Leroyer. Se gândea că din moment ce de scrisoarea lui depindeau onoarea şi liniştea unei familii trebuia să fie cu mare atenţie. Când să treacă strada îl văzu un comisar ieşind din cârciuma lui Joi. Îl recunoscu ca fiind unul din agenţii inspectorului Thefer.

Ungen ajunse în faţa casei din Dames-des-Champs la ora 8,30. Ştiind că este vorba de o scrisoare foarte importantă se uită cu mare atenţie în jur şi nu mică îi fu surpriza când zări pe unul din agenţii lui Thefer deghizat în comisar. Urmări în continuare pe comisar şi-l descoperi şi pe a-l doilea agent. Îşi dădu seama că locuinţa este supravegheată. Vru să se retragă, dar îşi aduse aminte că promisese să ducă scrisoarea la destinaţie. Se întoarse şi, ridicându-şi ochii, văzu la etajul II firma unui croitor: Lambouillat. Agenţii nu-l cunoşteau, aşa că îşi făcu curaj şi urcă. Un glas de bărbat îl strigă:

— Hei! Pe cine căutaţi? îl întrebă omul pe care-l identificase ca fiind al doilea agent.

— Mă duc la Lambouillat, croitorul, ce pofteşti?

Răspunsul era ticluit în aşa fel încât agentul nu bănui nimic.

— Bine, zise el.

Bătu la uşa lui Lambouillat. Îi deschise o fetiţă şi Ungen o întrebă unde stă d-na Monestier. Fetiţa-i spuse că stă alături. Era pe punctul de a bate la uşă, când aceasta se deschise şi în pragul ei se ivi femeia cernită.

— Pe noi ne căutaţi, domnule? zise ea.

— Pe doamna Monestier.

— Poftim în casă! şi Berta îi făcu loc să intre.

— Despre ce este vorba?

— Vreau să vorbesc cu doamna Monestier.

— Este foarte bolnavă, domnule! Mi se pare că doarme.

— Trezeşte-o, domnişoară! Este ceva foarte important.

Angela auzi convorbirea şi întrebă:

— Cine este, Berta?

— E un domn, mamă, pe care nu-l cunosc. Vrea să vorbească cu dumneata.

— Pofteşte-l, pofteşte-l în camera mea!

Fata îl introduse pe Ungen, care se simţi cuprins de milă când văzu femeia epuizată, cu faţa galbenă ca ceara.

Angela îl întrebă ce doreşte.

— Vreau să vorbesc numai cu dumneavoastră, doamnă! Am de îndeplinit o promisiune.

Berta ieşi. Ungen continuă:

— Sunt trimis de René Moulin!

Ochii Angelei străluciră.

— Este liber?

— Nu, doamnă, el nu e încă, dacă era liber venea personal. M-a rugat să vă aduc aceste două lucruri, o scrisoare şi o cheie. Ungen îi dădu lucrurile şi îi spuse:

— Vă trimite lucrurile şi mi-a spus să vă spun: curaj şi speranţă! Vreau să vă mai spun un lucru foarte important. Casa dumneavoastră este supravegheată de doi agenţi de poliţie: unul la poartă, deghizat în comisar, şi altul în odaia portăresei. Nu ştiu de ce, dar vreau să ştiţi şi dumneavoastră. Ungen plecă mulţumit fiindcă îşi îndeplinise misiunea. Era ora 9,35. Cumpără un pachet de ţigări şi se urcă într-o birjă, la 10 fără două minute era în faţa închisorii. În acel moment paznicul striga pe cei ce trebuiau interogaţi.

Cei chemaţi intrară în grefă. René era şi el şi era foarte chinuit. Ungen stătea lângă „cutia pentru hoţi" Ridică mâna dreaptă în care avea tutunul şi zise tare: Hm!

René ridică ochii şi îl văzu; simţi că i se ia o piatră după inimă. Putea spune unde locuieşte şi putea să-şi dovedească nevinovăţia.

Thefer aştepta cu nerăbdare interogatoriul lui René, pentru ai putea comunica ducelui George adresa lui René.

Când află că în sfârşit René va fi interogat, Thefer se duse la Prefectură. Înainte scrise ducelui rugându-l să-l aştepte după amiază acasă, pentru a-i comunica lucruri interesante.

René mâncă şi bău bine. Timpul trecea încet. Abia pe la ora 4 îl chemară la interogatoriu.

Îl interogă judecătorul de instrucţie pe care-l chema Camus Bressoles. Magistratul era aşezat la birou cu spatele la fereastră.

René intră şi salută. Frica-i dispăruse şi era bine-dispus. Fiind convins că d-na Leroyer va pune mâna pe scrisoare chiar în seara aceea, era hotărât să spună tot adevărul.

— Cum te cheamă? întrebă judecătorul.

— René Moulin.

— Unde te-ai născut?

— La Paris, în strada Sf. Anton, nr. 185.

— Câţi ani ai?

René spuse şi judecătorul continuă:

— Ce meserie ai?

— Mecanic.

— Ai familie?

— Nu.

— Rude?

— Nu.

— Vii de la Londra?

— Da, adică de la Portsmouth.

— Dar ai trecut prin Londra?

— Am stat câteva ore la hotelul Cartembury. Trebuia să mă întorc în Franţa. Veneam de la Portsmouth, unde am lucrat 18 ani ca maistru într-o fabrică.

— De ce ai plecat?

— Fostul meu patron a murit şi cel nou nu-mi plăcea.

— Care erau ocupaţiile în timpul liber?

— Citeam, studiam mecanica fiindcă niciodată nu poţi şti îndeajuns.

— Mergeai la întrunirile pe care le ţineau francezii refugiaţi acolo.

— Am fost, dar foarte rar, de 3—4 ori. Nu mă interesau discuţiile lor.

— Nu te interesau?
— Nu.
— Dar vorbeau despre politică?
— Numai politică.
— Atunci?
— De aceea nu-mi plăcea, fiindcă eu nu pot suferi politica.

Judecătorul tăcu puţin. Studie atent pe René şi nu observă nici o tulburare pe faţa lui liniştită. Reluă:
— Italienii veneau la întâlnirile de la Portsmouth?
— Da.
— Mulţi?
— Vreo 10—12.
— Cunoşteai personal pe vreunul?
— Orsini, Benedetti, Brucini, dar nu erau prieteni intimi; beam câte o bere împreună.

René răspunse repede la toate întrebările fără să se poticnească.
— Vorbeşte mai rar, nu te grăbi!

Mecanicul se înclină.

Judecătorul continuă:
— Mărturiseşti că aveai legături cu aceşti italieni?
— Ba nu, d-le, spun numai că-i cunoşteam.
— Dar erai intim cu mulţi francezi? Le cunoşteai părerile?
— Erau revoluţionari şi nu se fereau, dar eu nu aveam nimic comun cu ei.
— Nu?
— Nu, d-le. Eu munceam. Politica nu-mi place, cum v-am mai spus: pe urmă nu pot suferi revoluţiile, căci ele închid atelierele.
— Când ai plecat în Franţa ai anunţat pe cineva?
— Da, pe portarul meu, căruia i-am cerut să-mi facă plata, şi pe prietenii mei.
— Dar italienilor?

René tăcu şi căută în gând să vadă dacă spusese vreunui italian.

Văzându-l că tace magistratul îi zise:
— Îţi pregăteşti răspunsul? deci vrei să minţi?
— Nu, domnule, dar încerc să-mi aduc aminte dacă am spus cuiva.

Îmi pare rău. Pentru mine acest lucru nu are nici-o importanţă.
— De ce ai venit la Paris?

— Să-mi văd ţara şi să-mi caut de lucru.
— Altă ţintă nu aveai?
— Nu.
— Nu este adevărat. Minţi!
— Dar, domnule...
— Taci! Când ai venit la Paris, ai căutat din casă în casă şi ai întrebat de o familie necunoscută, dar în realitate îţi căutai părtaşii...
— Părtaşii?
— Da!
— Despre ce părtaşi vorbiţi, domnule, şi de ce sunt învinuit?
— Nu ştii?
— Jur că nu ştiu!
— Eşti acuzat ca fiind complotist împotriva siguranţei statului şi a împăratului.

René rămase câteva secunde cu gura căscată apoi reluă:

— Eu? Eu conspirator?... Eu să complotez împotriva statului şi chiar a împăratului? Aceasta este o nebunie! Protestez!
— Spune drept: de ce ai venit la Paris?
— Ca să caut de lucru, cum am spus.
— Dă-mi lista patronilor la care ai căutat de lucru!

La această întrebare nu se gândise René. Plecă ochii ştiind că nu ceruse de lucru nimănui. Judecătorul continuă:

— Vezi?... Tot tăgăduieşti că faci parte dintr-o asociaţie secretă?
— Da!
— N-ai nimic pe conştiinţă?
— Nu.
— Eşti arestat din greşeală?
— Da! Jur!

René răspunse serios la întrebările ironice ale judecătorului, dar începuse să se neliniştească, văzând ce întorsătură luau lucrurile.

— Dacă erai total nevinovat, de ce n-ai răspuns inspectorului?
— Pentru că n-avea dreptul să-mi pună întrebări.
— Atunci spune-mi mie de ce umbli din casă în casă?
— Pentru a rezolva o afacere de familie.
— Dar ai zis că n-ai familie?
— Aşa este; dar există o familie de care mă leagă

sentimente. Este vorba de familia fostului meu patron, care m-a crescut de mic copil, m-a educat, m-a ocrotit... El a murit. Şi caut familia pentru a-mi plăti datoria recunoştinţei.

— Ai găsit-o?

René nu răspunse. Îi trecu prin cap toate necazurile d-nei Leroyer şi continuă:

— Domnule, zise el cu glas emoţionat, nu mă întrebaţi acest lucru. Este vorba de o taină care nu-esta a mea şi de care nu mă pot atinge, dar jur pe onoarea mea, şi sunt om cinstit, domnule, că această taină n-are nimic comun cu politica. Este vorba de onoarea unei familii şi eu nu am dreptul să ating această onoare. Cercetaţi-mi trecutul şi veţi vedea că nicicând n-a fost pătat.

René îşi încrucişă braţele pe piept şi aşteptă. Judecătorii nu erau încrezători; totuşi, ceva din glasul lui René avea accente de adevăr, încât Camus Bresolles nu mai fu sigur că are în faţă un vinovat.

— De ce n-ai dat adresa inspectorului?

— Pentru acelaşi motiv care m-a făcut să nu-i răspund. Îşi atribuia un drept pe care nu-l avea.

— Acum răspunzi?

— Da! Stau în Piaţa Regală, nr. 24, la etajul 4.

— Sub ce nume locuieşti?

— Sub numele meu, domnule, René Moulin.

— Stai în camere mobilate?

— Nu, am mobilele mele.

— Cheile de pe masă sunt ale dumitale?

— Da.

— Arată-mi cheia de la casă! René fu iarăşi pus în situaţie delicată, la care nu se gândise. Răspunse vinovat:

— Nu o am, domnule!

— Cum nu o ai?

— Am pierdut-o când am fost arestat. Nu era în acelaşi loc cu celelalte.

Judecătorul zâmbi:

— Mă miră minciuna dumitale. Eşti un om deştept şi ştii foarte bine că noi putem deschide şi fără cheie.

— Ştiu domnule, şi mai ştiu că nu veţi găsi nimic ce-ar putea să mă facă vinovat.

— Domnule grefier, citeşte-i interogatoriul şi dă-i-l să-l semneze.

René fu dus în arest. După ieşirea lui judecătorul puse interogatoriul şi procesul verbal într-un dosar şi scrise pe o hârtie:

„Pentru comisarul serviciului judiciar şi pentru şeful siguranţei"

Şi mai jos:

„Faceţi mâine dimineaţă percheziţie la domiciliul numitului René Moulin, în prezenţa sa. Luaţi obiectele ce ar putea da de bănuit"

Puse data şi semnă. Sună. Intră un funcţionar:

— Du acestea la serviciul judiciar!

Apoi murmură:

— Pentru azi este deajuns! Mă duc să mănânc.

Thefer pândea sfârşitul interogatoriului lui René. Îl văzu pe René ieşind. Urmări pe grefierul lui Camus Bressolles, încredinţat că va afla ceva de la el. Îi ieşi înainte.

— Cu ce treburi Lambert?

— Am să duc de lucru domnului comisar de la judiciar!

— Ce anume?

— Am de făcut o percheziţie mâine.

— La cine?

— La unu, René Moulin.

Bucuria se zugrăvi pe chipul lui Thefer. În curând ştia că va fi în posesia dosarului, fiindcă şeful judiciarului îi va cere agenţi pentru percheziţie. În acel moment intră şeful său care-i înmână dosarul spunând:

— Mâine, vei scoate pe numitul René Moulin de la închisoare şi te vei duce să faci percheziţie la el, în Piaţa Regală nr. 24 la etajul 4. Ia doi agenţi cu dumneata. Poftim ordinul şi fii atent ce faci!

— Fiţi liniştit, domnule!

Dădu ordinele necesare pentru a doua zi şi urcă în trăsură pentru a ajunge la duce.

D-na Leroyer era curioasă să vadă ce-i scrie René. În timp ce Berta îi pregătea doctoria, deschise scrisoarea. Citi. O mai citi o dată.

Pentru prima dată în ultimul timp faţa i se lumină.

Fata observă schimbarea petrecută pe faţa mamei sale.

— Ai primit o veste bună, mamă dragă, nu-i aşa?

— Da, fata mea.

— De la cine?

— De la René Moulin.

— Lucrătorul acela pe care-l iubea tata şi l-ai întâlnit la cimitir... O pot citi şi eu?

Doamna Leroyer dădu din cap. Berta nu zise nimic.

Peste un minut întrebă:

— Ce doreşte Moulin?

— Să-i fac un serviciu.

— Şi de asta eşti veselă...?

— Da! căci sunt fericită să-i fac un bine celui ce ne iubeşte.

Berta înţelese că mama sa îi ascunde ceva.

— De ce n-a venit personal să te vadă?

— Nu poate, este închis pentru o vină pe care n-o are.

— L-ai văzut acum câteva zile?

— Da!

— Atunci cum de e închis?

— L-au arestat imediat după ce ne-am întâlnit. Eu credeam, ca şi René de altfel, că poliţiştii au greşit şi că-l vor elibera imediat; de aceea am considerat de prisos să-ţi mai spun.

— Ce serviciu vrea de la tine?

— Să merg până la el acasă să iau un anumit lucru!

— Mamă nu vezi ce lucru nesocotit vrei să faci? Cum să mergi într-o casă străină, să cauţi în mobile şi să iei ce trebuie?!

Îi voi spune şi doctorului să te roage să...

— Taci, fata mea, pentru că secretul ce mi l-a încredinţat René nu trebuie ştiut de nimeni. Când e vorba de îndeplinirea unei datorii, viaţa nu are valoare.

Berta înţepeni. Nu mai avea glas.

— Cum poţi spune că viaţa ta nu are valoare, mamă? Viaţa ta e viaţa mea! Ştiu că René Moulin este prietenul nostru, dar merită să-i jertfeşti fericirea şi viaţa fiicei tale?

D-na Leroyer se înfioră şi luă pe Berta în braţe.

— Fiica mea, nu mă mai întreba nimic, fiindcă nu ţi-aş putea răspunde. În numele morţilor noştri trebuie să taci!

Berta zise:

— Tac cu condiţia să nu te duci la René.

— Trebuie să mă duc şi poate într-o zi vei înţelege de ce am făcut-o...

— Dar n-o să ai putere, mamă!

— Voi avea.

D-na Leroyer coborî din pat şi încercă să meargă, dar nu reuşi.

— Nu pot! zise disperată, cu o expresie sfâşietoare. Dumnezeu mă părăseşte, nu pot... Voi muri disperată. Izbucni în hohote de plâns. Prin capul fetei trecu un gând:

— Liniştește-te, mamă! Voi face eu ceea ce tu nu poți? Spune-mi unde și ce trebuie să fac și mă duc eu.

— Tu, copila mea, tu?

— De ce oare? Nu sunt în stare să fac un asemenea lucru? Când trebuie să plec?

— Nu acum. Vei merge în această seară, când se va înnopta. Ascultă bine și ține minte tot ce-ți spun.

— Ascult!

— René stă în Piața Regală, într-o casă veche, unde am stat și noi când tu erai mică. Poftim cheia de la ușă. La etajul IV, nu uita! Trebuie să pleci pentru a fi acolo între 9 și 10. La 10 se închide poarta.

— Dacă mă oprește portarul?

— Spune-i că mergi la d-na Langleis, croitoreasa.

— Bine!

— Nu uita numele! Ia o lumânare cu tine! Când intri cauți sertarul din odaia de culcare. Cheia este în sertar. În el vei găsi un plic pătrat, închis, pe care scrie: Dreptate! Caută, că vei găsi niște bani și niște titluri. Le vei aduce aici împreună cu plicul.

— Și?

— Asta e tot...

— Dar dacă mai sunt și alte hârtii?

— Nu iei altceva. Atât și te întorci imediat acasă. Fii atentă că mi-a spus trimisul lui René că poliția ne bănuiește.

— De ce?

— Nu știu! Mi-a spus că este casa supravegheată!

— Mi se pare că omul are dreptate și cred că așa-zisul frate al portăresei este un agent. L-am văzut vorbind cu un alt individ. Probabil te-a văzut cu René și crede că prin noi vor afla secretul lui. Sper că nu este supravegheată și casa lui.

— Nu cred.

— De ce?

— René zicea în scrisoare că nu a vrut să spună unde stă.

După această convorbire sosi și doctorul. O întrebă pe fată:

— Ce mai face bolnava noastră?

— Rău, doctore! Este foarte slăbită! A vrut să se scoale și n-au ținut-o picioarele.

— A avut cumva emoții?

— Nu, nu doctore!

— Să intrăm la ea.

Doctorul îi luă pulsul, care bătea foarte dezordonat.

— S-a întâmplat ceva cât am lipsit?

— Nu, doctore!

— Aţi dormit bine, doamnă?

— Binişor!

— Aţi avut vise?

— Da.

Doctorul îşi dădu seama că cele două îi ascund ceva. Deci nu aveau încredere în el. În cei pe care îi iubeşti ai încredere. Deci nu-l iubeau. Ştefan suferea cumplit!

Doctorul îşi luă pălăria să plece.

— Pleci, doctore?

— Da, doamnă!

— Ce recomandări faceţi?

— Ca şi până acum: linişte, hrană uşoară şi medicamente. Voi veni mai pe seară să văd ce pot recomanda pentru noapte.

— Veţi veni mai pe seară? întrebă Berta.

— Da, negreşit, afară numai dacă nu deranjez.

— Cum poţi spune asta? Numai că eu trebuie să ies să duc nişte broderii. Am promis că voi trece azi şi sunt nevoită să ies.

Ştefan avu o presimţire rea. I se stinse inima.

— Înţeleg... zise el... voi veni mâine.

Plecă cu inima îndoită. Ar fi dat un an din viaţă să afle ce-i ascundea Berta. Era însă prea delicat şi nu îndrăznea să o spioneze.

Cum se închise uşa în urma lui, d-na Leroyer zise Bertei:

— Îmi era cumplit de frică să nu te trădezi.

— Doctorul a ghicit ceva, mamă. N-ai văzut ce trist a plecat?

La ora şapte seara Berta se pregăti de plecare. Afară se întunecase şi ploua în rafale.

În timpul acesta Thefer se dădea jos din birjă la poarta casei ducelui George de la Tour-Vaudieu.

— Domnul duce este acasă?

— Da.

— Dă-i te rog acest plic din partea mea.

Peste câteva minute, Ferdinand, feciorul, se întoarse:

— Poftiţi, domnul duce vă aşteaptă, şi-l invită în cabinetul ducelui.

— Ce faci? zise acesta după ce ieşi feciorul.

— Lucrurile merg bine, domnule duce!
— Ai aflat adresa?
— Da. Piaţa Regală 24. etaj IV.
— Încă nu s-a făcut perchiziţia?
— Nu. Mâine dimineaţă!
— Deci trebuie să lucrăm în această seară! Dar ce facem de cheie?
— Nici o problemă. Trecem pe la mine şi luăm instrumentele mele care înlocuiesc orice cheie. Cred că ar fi foarte bine să ne deghizăm. La mine vom face şi acest lucru. Am tot ce trebuie.
Să nu uitaţi documentul ce trebuie pus între actele lui René Moulin, pentru a-l scoate vinovat.
— E la mine!
Plecară. Merseră întâi în strada Pont-Luis-Philipe, de unde Thefer dădu drumul birjei. Urcară la etajul III unde locuia. Intrară într-o cameră dotată cu tot ce trebuia pentru deghizat: costume, peruci, creioane. Thefer se deghiză cu un talent de vrăjitor. Era de nerecunoscut. Ducele îl privea uimit.
— Ce costum preferaţi, domnule duce?
Inspectorul îi dădu un pantalon de catifea, o haină şi o şapcă.
— Eu voi avea onoarea să te slujesc ca fecior în casă!
Thefer luă nişte chei dintr-o cutie şi ieşiră. O porniră pe jos. Afară era o vreme câinoasă. Ajunseră în strada Sf. Anton. Lumea se grăbea spre casă. Cei doi înaintau printre tunete şi fulgere spre casa lui Moulin.
D-na Amadis se ocupa, cum am mai spus, de Estera. Mergeau des la teatru, unde Estera rămânea extaziată ascultând muzică. În această seară atmosfera încărcată produse Esterei nişte tulburări psihice deosebite. Ochii îi deveniră lucioşi şi murmura întruna: Brunoy... Brunoy. De mult nu mai avusese o criză aşa puternică. D-na Amadis vru s-o liniştească ducând-o la teatru în această seară. Se apropie de ea şi o bătu pe umăr vorbindu-i liniştitor. Estera nu reacţionă. Privea o gravură şi murmura:
— Brunoy... tu... vin bagă de seamă... ucigaş... copilul!
Când privi gravura, d-na Amadis rămase stană de piatră.
Desenul reprezenta exact scena petrecută cu ani în urmă la Brunoy: odaia, două femei, un leagăn răsturnat, un om care vroia să se apropie de leagăn şi pe care una

dintre femei îl împiedica să ajungă la copil.

Estera rupse nervoasă pagina. Ochii i se făcură înspăimântători. D-na Amadis o privi cu mare durere.

— Cum va sfârşi? gândi bătrâna.

Deodată se opri. Îşi fixă ochii într-un punct şi începu să cânte o bucată din opera Muta. Era opera la care se văzuse prima dată cu Sigismund. Aşa i se sfârşeau întotdeauna crizele.

Bătrâna oftă mulţumită. Estera se întinse pe o sofa şi cânta întruna. D-na Amadis porunci să se aducă masa mai devreme şi la ora şapte caii să fie înhămaţi la trăsură. Se juca Robert-diavolul şi nu vroia să piardă uvertura. Plecă fără Estera pe care o lăsă în grija Marietei, slujnica sa de 22 de ani.

Ea le însoţea uneori pe cele două în plimbările lor. Aşa se îndrăgostise de un pompier cam fluşturatec. În seara când d-na Amadis i-o lăsase în grijă pe Estera ea avea întâlnire.

— Trebuie să mă duc cu orice preţ. Mă duc, doamna n-o să ştie. Mă întorc pe la zece.

Estera dormea. Marieta o lăsă în pat dormind, stinse lumânarea şi plecă. Coborî scările tocmai în momentul în care izbucnea furtuna. Zgomotul tunetului o trezi pe Estera. Ea sări drept în picioare şi se uita nemişcată. Se apropie de fereastră şi rezemându-şi capul de geamul rece, îţi ţinti ochii afară.

Berta văzu îngrămădirea de nori, dar lucrul acesta n-o făcu să renunţe la a se duce la locuinţa lui René.

Ieşi. Când trecu pe la portăreasă, uşa era deschisă. Fu întrebată:

— Unde pleci, domnişoară, pe vremea asta?

— La farmacie.

— Tot rău e mama dumitale?

— Tot.

Berta ieşi din casă şi o luă pe strada Remus. Căuta o birjă.

— Eşti liber, birjar? întrebă ea.

— Liber, dar m-aş duce acasă pe vremea asta. Îmi este milă de cai.

— Te rog, domnule, am de făcut un drum lung şi important şi dacă nu mă duci, pe vremea asta, nu voi mai găsi o altă birjă.

Un fulger lumină faţa fetei.

— E frumoasă ca o inimă! îşi zise birjarul în gând. Apoi îi zise tare fetei:

— Poftim, domnişoară. Nu pot fi nepoliticos cu femeile. Eu sunt vestitul nr. 13, cunoscut în tot Parisul. Nu vreau să lipseşti la întâlnire. Unde mergem?

— În Piaţa Regală nr. 19.

Trăsura porni. În colţul trăsurii Berta se gândea cum trebuie să procedeze. Tresări când îl auzi pe birjar.

— Am ajuns, domnişoară.

Berta coborî. Ploua şi fulgera întruna.

— Aşteaptă-mă aici, zise fata. Vin imediat!

— Bine domnişoară!

Petre Loriot cugeta:

„Precis merge să se întâlnească cu vreun tinerel. Ferice de el!"

Estera, aşezată la geam, făcu o mişcare spre piaţă. Se lovi cu capul de sticla ferestrei. Văzuse o formă neagră apropiindu-se în faţa casei. Acest lucru o preocupa. Umbra pieri şi nebuna rămase nemişcată. Berta intră în casa în care locuia René. Poarta era deschisă şi Berta trecu neobservată spre odaia lui René Moulin.

Estera văzu doi bărbaţi care se uitau spre odaia lui René. Un fulger le lumină feţele şi nebuna dădu un ţipăt şi începu să tremure. Ei trecură drumul aşa cum făcuse şi Berta. Nebuna se uita după ei. Când pieriră, plecă de la fereastră şi se îndreptă spre uşă.

Berta intră în odaia lui René şi închise uşa după ea. Aprinse lumânarea şi se uită prin odaie. Intră în odaia din stânga, dar nu era camera de culcare. Când puse mâna pe clanţa camerei din dreapta se opri speriată, galbenă ca o moartă, ascultând.

Auzi o cheie întorcându-se în broască.

— Vrea să intre cineva aici, îşi zise fata tremurând, sunt pierdută!

Zgomotul continuă. Din pricina primejdiei ce o prevedea, prezenţa de spirit era vie. Îi veni ideea de a intra în cabinetul alăturat. Stinse lumina şi, mai mult moartă decât vie, se ascunse după nişte haine învelite în pânză, pentru a fi protejate.

Zgomotul încetă. Auzi uşa locuinţei lui René deschizându-se şi închizându-se încet. Auzi apoi paşi uşori.

— Cine vine aici fără lumânare? René nu poate fi şi dacă ar fi n-ar veni pe furiş. Trebuie să fie nişte hoţi.

Auzi un glas.

— Ai lampă? zise glasul.

— Am.

— Luminează!

Se făcu lumină. Berta se uită printre haine. Văzu doi bărbaţi. Unul era cu spatele la ea şi nu-l putea vedea bine, celălalt — ducele —, i se păru că purta haine care nu se potriveau cu faţa lui distinsă.

— Cine pot să fie?

— Să ne uităm în sertarul biroului!

Berta auzi:

— Oamenii aceştia sunt hoţi sau vor să pună mâna pe scrisoarea pe care o caut şi eu. Berta se mută după geamul uşii camerei unde se afla. De aici putea să vadă tot ce se întâmplă în camera alăturată şi nu pierdea nici un cuvânt din ce vorbeau.

Vedea biroul aşezat lângă zid:

— Iată biroul, zise Thefer, în el trebuie să fie.

— Nu cred. Nu vezi că cheia este în broască?

— Nu-i nimic, să încercăm. Poate că a uitat cheia.

Senatorul deschise. Fata văzu că înăuntru era aur.

— Sunt hoţi, vor bani, cugetă Berta. Putea să fugă, dar curiozitatea o ţinea pe loc. Rămase acolo cu ochii la cei doi mizerabili. Spre marea ei mirare ei nici nu se uitară la bani. Ducele examina toate sertarele. Când deschise sertarul din dreapta pe faţă i se zugrăvi o bucurie nemărginită. Dăduse de plicul albastru pe care scria: DREPTATE! şi acest lucru îi dovedi că pusese mâna pe ceea ce căuta.

— Asta! zise George cu glas emoţionat, rupând pecetea plicului şi scoţând o hârtie mototolită şi citi scrisoarea al cărui conţinut îl ştim.

— Ea, Claudia! zise aproape tare ducele cu spaimă, după ce termină de citit. Ea la Paris! Şi omul care a înţeles valoarea acestei hârtii! Fostul amant al Claudiei se întoarse spre Thefer:

— Îţi sunt recunoscător!

— Sunt încântat! Dă-mi hârtia, care va face ca mâine omul nostru să fie osândit.

— Uite-o! Şi scoase din portofel o hârtie îndoită. O vârî în plic şi-l puse la loc.

Când Berta văzu pe George că pune mâna pe plicul pe care trebuia să-l ia simţi nevoia să ţipe dar se abţinu. Tremura şi era foarte emoţionată.

„Înlocuirea hârtiei aceleia cu alta este o infamie!“ gândi ea.

— Nu cred că ar trebui să distrugi scrisoarea? întrebă Thefer.

— Ai dreptate! O voi arde. Hârtia luă foc la un colţ.

Berta, văzând cum dispare documentul misterios a cărui însemnătate lua proporţii, fu aproape de leşin. Dar un lucru neaşteptat îi dădu putere să lupte împotriva slăbiciunii ce o cuprinsese.

Uşa odăii lui René fu împinsă şi o femeie îmbrăcată în alb, cu părul blond despletit, cu ochii rătăciţi, intră în odaia unde erau cei doi. La vederea ei ducele dădu un ţipăt de spaimă.

Flacăra, la care nu se mai uita, îl fripse la degete.

Apariţia femeii îl făcu să uite de scrisoarea care căzu, arsă pe jumătate.

Thefer era încremenit.

— De unde dracu a ieşit femeia aceasta? Parcă e nebună.

Nebună era. Era Estera Derieux, văduva lui Sigismund, pair al Franţei şi duce De la Tour-Vaudieu.

— Omul de la Brunoy! strigă ea şi se îndreptă spre George. Acesta galben de spaimă se dădu înapoi, luă pe Thefer de mână şi-l târî după el zicând:

— Hai repede, repede! E ea, o cunosc. Nu mai avem ce face aici!

Nebuna striga întruna:

— E omul de la Brunoy... ucigaşul, ucigaşul!

Cei doi fugiră uitând lanterna pe o măsuţă.

Estera rămase nemişcată ca o statuie, apoi se aplecă şi luă de jos o hârtie arsă şi se uită la ea. Apoi o mototoli şi o vârî în sân ca un copil care ascundea o jucărie iubită. După ce făcu aceasta începu să cânte:

Prieteni, dimineaţa e frumoasă
Haideţi, veniţi pe ţărm.

Apoi ieşi din odaie. Bertei nu-i venea să creadă că asistase la o asemenea scenă. După toate cele întâmplate tăcerea deveni atotstăpânitoare. Această tăcere o făcu să-şi revină.

— Doamne! îngână ea cu durere, de ce sunt o biată copilă neputincioasă. Oamenii aceia au furat dinaintea ochilor mei ce avea René Moulin mai preţios, şi eu nu i-am putut împiedica. Of, Doamne, ce lovitură pentru mama!

Berta ieşi din odaie şi se apropie de sertarul care rămăsese deschis.

— Voi lua averea lui René şi plicul ce-l învinovăţeşte.

Vru să stingă lumina, apoi renunţă gândindu-se că oamenii aceia se vor întoarce. Luă banii şi plicul cu ce era în el.

Încuie uşa de două ori şi plecă. La 10 poarta era deja închisă.

Chemă portăreasa şi, sigură pe ea, îi ceru să deschidă poarta.

Furtuna se mai potolise, dar tot ploua. La lumina tulburătoare a felinarului din stradă văzu birja cu nr. 13 care o aştepta de mai bine de un ceas. Se îndreptă spre ea. Petre se plimba neliniştit de colo-colo. Cum o văzu îi zise:

— Ce mult aţi stat domnişoară! Aşa ne-a fost vorba?

— Îmi cer iertare, dar am fost reţinută mai mult decât mă aşteptam.

— Nu-i nimic! Unde mergem?

— În strada Notre-Dames-Des Champs.

— La ce număr?

— Nu-i nevoie, te voi opri eu când cobor!

— Bine.

Ducele coborî scările în fugă, trăgând după el pe Thefer. Ajunseseră jos gâfâind. Se opriră să asculte. Nici un zgomot neobişnuit nu se auzea. Plecară spre casa lui Thefer, unde ducele îşi schimbă costumaţia. Thefer îl examină pe furiş.

— Îmi daţi voie, domnule duce, să vă întreb ceva?

— Da!

— E vorba de femeia aceea, de e nebună...

Senatorul tresări.

— Ei ce? zise el.

— O cunoaşteţi?

— Da, răspunse George. E nebună şi apariţia ei m-a mişcat. Eu credeam că a murit demult. Dar să nu ne mai gândim la nebună. E vorba despre persoana de care ţi-am vorbit, Claudia Varni. Vrea să vină la Paris. Vreau să afli când va veni.

— Voi căuta să aflu. Voi supraveghea toate hotelurile şi toţi străinii, căci trebuie să stea câteva zile la hotel.

— Bine.

— Dar cu văduva ce facem?

— Nu te mai ocupa de ea. Să ştii că sunt foarte mulţumit de tine. Ţine aceşti 6.000 de franci şi găseşte-mi o trăsură să merg acasă.

Thefer mulţumi şi ieşi să caute trăsura.

În vremea aceasta Petre Loriot se grăbea să o ducă pe

Berta. Când ajunse în strada Dame-des-Champs, Berta îl opri la nr. 15. Plăti şi mulţumi lui Loriot.

— Şi eu îţi mulţumesc domnişoară, pentru bacşişul de 3 franci pe care mi l-ai dat. Când vei avea nevoie de mine şi voi fi liber, te voi duce cu plăcere la iubitul dumitale.

Berta mergea grăbită şi nu-l mai auzea.

D-na Leroyer o aştepta cu frică şi spaimă. Îşi imagina fel de fel de nenorociri. Văzând că întârzia atâta îi părea rău că a trimis-o.

Când o văzu intrând în odaie galbenă ca ceara, d-na Leroyer dădu un ţipăt. Fata îi căzu în braţe fără să poată să scoată un cuvânt.

— Spune-mi ce este copila mea, tăcerea ta mă sperie.

Berta nu mai putea vorbi.

— Vii din Piaţa Regală?

Fata făcu semn că da.

— Ai intrat în locuinţa lui René?

— Da, răspunse Berta cu glasul slab, ca o suflare.

— Ai găsit sertarul?

— Da.

— Ai găsit plicul?

— Nu l-am găsit...

D-na Leroyer simţi că-i vine leşin.

— Nu mai era acolo.

— Cum?

— A ars. Am văzut eu când a ars.

Văduva îşi frângea mâinile.

— Doamne, nu mai există. Oh! Doamne!

Durerea mamei sale îi produse o reacţie rapidă. În faţa durerii se simţi din nou însufleţită, se ridică şi merse la masa sa.

— Mamă, dragă mamă, zise ea îmbrăţişând-o. În numele Cerului nu te lăsa astfel doborâtă.

— Voi încerca! Spune-mi cum s-a întâmplat?

— S-au petrecut lucruri îngrozitoare, mamă! Şi Berta cu glas tremurător povesti mamei sale totul, până la cele mai mici amănunte.

D-na Leroyer o asculta împietrită. La sfârşit o întrebă:

— Dar femeia aceea nebună a plecat cu restul hârtiei ce nu a ars?!

— Da.

— N-ai încercat să-o urmăreşti...

— Nu! Fiindcă eram paralizată de spaimă.

— Bandiţii au luat şi banii?

— Nu, mamă! Nu erau bandiţi de rând. Nici nu s-au

uitat la bani. Au luat o hârtie şi au pus-o în plic în locul scrisorii. Ziceau că acea hârtie o să-l osândească pe René. Şi fata scoase hârtia din buzunar. Într-un colţ al ei erau desenate o torţă şi un pumnal. Sub ele erau scrise aceste rânduri:

„Vezi pe toţi capii! Anunţă-le sosirea la Paris a liberatorului!

Măsurile sunt bine gândite, nimic nu va împiedica moartea tiranului. Prima încercare se va face la Operă.

Va trebui să fii gata.

Parola este: **Roma şi Londra“.**

— Ah! mizerabilii, zise Angela. Vroiau să-l distrugă cu orice preţ. Dacă găseau această hârtie la el îl făceau părtaş cu conspiratorii. Cine sunt aceşti vrăjmaşi ai amicului nostru?

— Nu ştiu, dar am auzit că unul îi spunea celuilalt „duce“. Figura ducelui mi-a rămas săpată în memorie. L-aş cunoaşte şi după 10 ani. Ducele a citit scrisoarea şi a zis ceva despre o femeie care ar urma să vină la Paris, şi că dacă nu citea scrisoarea era pierdut.

— Ah! zise d-na Leroyer. Este aşa cum am zis eu. Această scrisoare era foarte importantă. Scrisoarea aceea mă lega de viaţă, căci îmi aducea speranţă şi ţie îţi schimba viitorul, dar acum totul e pierdut! Ah! Sunt osândită. Blestemată!

— Mamă, de ce disperi aşa? De ce pui la îndoială bunătatea lui Dumnezeu? Domnul René ştie pe dinafară ce scrie în acea scrisoare. Îţi va spune când va fi liber.

— Eu voi muri înainte de eliberarea lui!

— Taci, mamă, zise Berta, nu mai zice aşa. Vrei să-mi pierd ultima picătură de curaj? Ştii că te iubesc şi nu numai eu: şi René şi... şi... altul.

— Altul? zise văduva.

— Da.

— Cine?

— Prietenul nostru care nu l-a putut scăpa pe Abel, dar care pe tine te va vindeca, aşa mi-a jurat.

— Doctorul Ştefan?

— Da. Cred că se pregăteşte să-ţi zică, în curând, mamă!

— Mamă!?

— Da, zise fata care se roşi până la rădăcina părului. De ce eşti tulburată? Nu va fi oare doctorul cel mai bun fiu pentru tine? Cu el vom fi fericite!

D-na Leroyer îşi puse mâinile la frunte:

— Ţi-a zis Ştefan Loriot că te iubeşte?

— Nu mamă, dar m-a lăsat să înţeleg acest lucru.

— Îl iubeşti?

Berta lăsă ochii în jos şi nu răspunse.

— Îl iubeşti? repetă bolnava.

— Ei bine, da mamă, îl iubesc mult de tot, de când l-am văzut aşa de bun, de iubitor cu Abel.

— Oh! nenorocită copilă! zise Angela, n-am suferit destul!... Berta ştia că mama sa îl iubea pe Ştefan. Rămase mirată de vorbele ei.

— Mamă, te-am înţeles oare greşit? Cum poate fi o nenoricire iubirea mea pentru Ştefan? N-aş fi oare fericită cu un om cu inima ca a lui?

— Vis care nu se va putea împlini, fata mea!

— De ce?

— Află că fericirea la care te gândeşti nu este pentru tine! Un singur lucru îţi putea schimba viitorul... scrisoarea! Porunceşte tăcere inimii, soarbe paharul durerii, nu te mai gândi la Ştefan, căci nu poţi fi nevasta lui!

Berta nu putea înţelege de fel cuvintele mamei sale.

Angela tăcu. Berta, cu mâna pe inimă, întrebă:

— Nu pot fi nevasta lui Ştefan? De ce?

— Nu mă întreba te rog!... nu pot răspunde!

— Nu-mi poţi spune şi mie secretul nenorocit ce ne apasă şi care mă împiedică să iubesc un om cinstit?

— Nu!

— Mamă, sunt nevrednică de Ştefan? N-am drept să cunosc pricina pentru care sunt nevrednică de a fi soţia lui? Ce-am făcut? N-am fost copil supus, soră iubitoare, n-am purtat cu vrednicie un nume fără pată, numele tatălui meu?

Angela asculta cu capul plecat. Fiecare cuvânt al Bertei cădea ca nişte picături de plumb pe inima sa. Îşi pierdu prezenţa de spirit şi fără să vrea lăsă să-i scape aceste vorbe care peste un minut le-ar fi răscumpărat cu sângele său:

— Vai, copilă scumpă, numele ce-l porţi nu este al tatălui tău. După ce vorbi căzu pe scaun.

— Ce-ai zis? întrebă Berta îngrozită.

— Adevărul!

— Nu port numele tatei?

— Nu!

— Mamă spune-mi tot! Vreau să știu tot!

— Fii puternică, fiica mea. Numele de Monestier nu este al tatălui tău. Tatăl tău n-a murit în patul lui.

— Dar unde?

— Pe eșafod!

Berta deschise ochii mari cu un fel de rătăcire în ei, soră cu nebunia.

— Ce crimă a făcut?

— Crimă?! El, tatăl tău? Era cel mai bun, mai cinstit om! A murit nevinovat.

— Și totuși judecătorii l-au osândit?

— Da! Și capul lui însângerat a căzut în coș. Nebună de durere v-am luat pe voi, pe Abel și pe tine, să-l vedeți mort, pentru a aprinde în sângele vostru flacăra răzbunării. Dar erai prea mică; ai uitat.

— Cum îl chema pe tatăl meu?

— Paul Leroyer!

Și Angela povesti fiicei ei tot ce știu cititorii noștri despre procesul și osândirea lui Leroyer.

Fata îngenunche:

— Oh! tată!

— Toate erau împotriva tatălui tău: banii, a căror proveniență n-o putea adeveri, petele de sânge, țipetele de agonie care se ridicau din apă... O viață fără pată, o viață plină de muncă s-a dus din pricina unor simple aparențe. Am căutat în zadar pe vinovați; nu i-am putut găsi. I-am jurat lui Abel când a murit că voi continua cercetările.

Pentru puțin timp am avut o licărire de speranță. Un prieten necunoscut îmi aducea după 20 de ani niște dovezi pe care întâmplarea i le dăduse în mână. René avea scrisoarea unuia dintre părtașii la crimă.

— Ah! zise Berta, acum înțeleg tot!

— Din nenorocire, unul dintre ucigași a aflat de scrisoare și a nimicit-o. S-ar putea ca mizerabilul să găsească mijlocul de a-l distruge, cum a distrus pe tatăl tău, acum 20 de ani. Acum îmi înțelegi durerea, temerile, tăcerea?

Fruntea fetei se încreți, ochii erau ațintiți asupra unui punct nevăzut.

— Eu i-am văzut pe oamenii aceia, îi voi cunoaște oriunde, îți jur!

— Scrisoarea o știe René pe de rost. Când va fi liber ne va spune.

Îmi va da arma răzbunării, mă voi răzbuna, căci sarcina trece asupra mea.

— Ce vrei să faci, Berta? întrebă Angela.

— Îl voi răzbuna pe tata!...

— Vei putea singură?

— Cu ajutorul lui René. Îl voi aştepta şi el mă va călăuzi.

— Ai dreptate, fiica mea, ceasul acesta mult aşteptat va sosi. Vom merge să-l rugăm pe Dumnezeu, pe mormântul tatălui tău.

— Există mormântul tatii?

— Da, în cimitirul Montparnasse, lângă al lui Abel. Pe mormântul lui scrie: *DREPTATE!*

— La fel ca pe plicul în care era scrisoarea arsă?

— Da!

— Îmi vei arăta mormântul?

— *Da,* şi dacă mor înainte de a ţi-l putea arăta, ţi-l va arăta René.

Berta sărută mâinile Angelei.

— Mamă iubită, nu mai zice aşa... Vei trăi!

D-na Leroyer dădu din cap tristă.

— Iartă-mă, fiica mea, pentru durerea ce ţi-am pricinuit-o. Trebuie să-ţi închizi inima până ce vei putea umbla cu capul sus, purtând numele tău adevărat. Spre a fi nevasta doctorului, trebuie să spui cine suntem, să-i destăinuim secretul... Vrei?

— Niciodată! zise Berta. Ar putea crede că tata este vinovat şi n-aş suporta acest lucru. Mai bine să nu ştie nimic.

— Va să zică mă ierţi?

— N-am ce-ţi ierta mamă iubită!

— Sărută-mă, fata mea.

Angela dori să întindă braţele către Berta, dar nu putu. Capul îi căzu pe spate şi leşină. Îşi reveni sub îngrijirile Bertei. Luă doctoria prescrisă de Ştefan şi adormi.

Berta rămase singură cu gândurile ei:

— Adio iluzii de iubire, de căsnicie. Acum am altceva de făcut. Trebuie să-l răzbun şi să-l reabilitez pe tata.

Se apropie de masă, luă scrisoarea mincinoasă a celor doi şi o reciti.

— Voi păstra această hârtie. S-ar putea să-mi ajute vreodată!

Şi fata bagă hârtia într-un sertar, împreună cu banii lui René.

— După ce se va elibera René, vom hotărî împreună ce este de făcut. Începu să se dezbrace. Deodată văzu că-i lipseşte broşa.

— Unde mi-o fi broşa? Am pierdut-o! Ah! ce mâhnire pentru mine! Nu mai am un alt portret al lui Abel. Ah! ce seară nenorocită!

Se ne întoarcem înapoi, în Piaţa Regală. Estera ajunse în odaia lui René sub impresia gravurii. Văzuse pe fereastră la lumina fulgerului figura lui George şi recunoscu fizionomia săpată pentru totdeauna în memoria sa: *ucigaşul de la Brunoy*. Deschise uşă pe care Marieta n-o încuiase şi trecu strada. Licărirea de inteligenţă i se stinse. Urca acum scările fără nici-un scop. La etajul IV, zări lumină pe sub uşă. Curioasă se opri să asculte. Era să plece, când vântul deschise uşa. Atunci se trezi în faţa lui George şi a lui Thefer.

Văzând pe senator, bruma de inteligenţă îi reveni şi zise cuvintele adevărate şi îngrozitoare pe care le ştim. Cititorii noştri ştiu restul. După ce băgă hârtia în sân, Estera se întoarse în odaia ei şi căzu pe scaun. Când se întoarse Marieta, o găsi cântând.

Când se dezbrăcă, Estera găsi hârtia arsă de foc. Se uita la ea cu mirare, desfăcu o cutioară de argint şi introduse hârtia.

*

* *

A doua zi Thefer, însoţit de doi agenţi, merse la închisoarea Sf. Pelagia. Merse direct la grefă unde arătă ordinul. Peste cinci minute René Moulin intră în grefă.

PARTEA a II-a

ORFANA

Când dădu ochii cu inspectorul, mecanicul recunoscu în el pe omul care-l arestase la ieşirea din cimitir.

— D-ta eşti cel însărcinat să mergi cu mine acasă?

— Eu sânt, domnule, zise Thefer zâmbind.

— Bine, domnule.

— Da, eu am cerut acest lucru; să văd dacă şi la dumneata acasă o să fii la fel de mândru! Întinde mâinile!

— De ce?

— Să-ţi pun lanţurile!

— Mie, să-mi pui lanţurile?!

— Da.

— Ca la hoţi?

— Aşa e regulamentul. Nu mai face gălăgie şi vâră mâinile aici — în zadar vorbeşti.

René se înroşi şi în ochi îi apărură lacrimi şi oftă puternic. Apoi plecă capul şi întinse mâinile. Inspectorul îi puse lanţurile. La opt şi jumătate trăsura se opri în faţa casei de la nr. 24.

Şeful judiciarului şi comisarul îl aşteptau nerăbdători. O interogaseră pe d-na Biju portăreasa, care nici nu ştia că chiriaşul ei este închis. Ea le spuse tot ce ştia. Nu ştia nimic ce ar fi putut să-i facă rău lui René. Ea ştia că este un băiat cumsecade şi nu-l putea crede hoţ.

— Nu este hoţ, ci conspirator!

— Ce este asta?

— Se ocupă de politică şi vrea să răstoarne pe împărat.

„Vrea să răstoarne pe împărat şi-l arestaseră! Deci le este frică de el" gândi bătrâna. D-na Biju se simţi mândră cu aşa chiriaş. În momentul acela intră Thefer cu René. Portăreasa îi întinse mâna:

— Cine te-a pus să te amesteci în politică, d-le René?

Mecanicul îi zâmbi şi-i zise:

— Nu este adevărat, e o glumă, domnii vor vedea că nu e aşa!

Îi fură scoase lanţurile şi fu adus un lăcătuş care deschise uşa.

Intrară. Thefer se uită împrejur, René de asemenea. Pe faţa lui René se citea bucuria. Constatase că intrase cineva la el; deci, d-na Leroyer luase banii şi scrisoarea preţioasă.

„Ce dracu o avea de e aşa fericit"? gândea Thefer.

— Domnule, ştii de ce facem această percheziţie? întrebă comisarul. Eşti învinuit de a fi mijlocitorul unor răzvrătiţi împotriva ordinii statului. Spune tot ce ştii!

— Domnule, am spus ieri judecătorului de instrucţie că sunt precis victima unor confuzii. Nu-mi place politica şi nici nu fac parte din nici o societate secretă.

— Unde-ţi sunt actele?

— Tot ce am este în birou, în camera de culcare.

— Unde este odaia?

— La dreapta.

— Hai!

Thefer, gândindu-se la hârtia pusă în birou, îşi zicea: „O să schimbe el tonul curând"!

Intrară în odaie. Lanterna era la locul ei, dar stinsă. René se bucură, crezând că este a d-nei Leroyer. În acelaşi timp pe Thefer îl trecură sudorile. Banii şi plicul nu mai erau la locul lor. Oare nebuna să le fi luat?

Comisarul îl întrebă pe René:

— Biroul acesta, dumneata l-ai lăsat deschis?

— Da, domnule, răspunse René.

Thefer încremeni, ştiind că el lăsase sertarul deschis. „De ce minte René?"

Comisarul căuta şi René îl urmărea. Nu găsi nimic.

Porunci ca René să fie dus la Sf. Pelagia. Împreună cu şeful siguranţei redactă un proces verbal pe care-l depuse pe biroul judecătorului Camus Bressoles.

Să ne întoarcem în strada Dame-des-Champs! Aici dispăruseră şi fratele portăresei, şi celălalt comisar. Doctorul Loriot se sculase cu noaptea în cap şi porni spre casa văduvei. Atitudinea Bertei îl făcuse bănuitor şi toată noaptea a fost un coşmar. Mergând spre văduvă îl întâlni pe unchiul său.

— D-ta eşti, unchiule?

— Da.

— Pe cine cauţi?

— Umblu din uşă în uşă şi caut o tânără care a uitat ceva în trăsura mea.

— Nu ştii unde ai dus-o?

— La nr. 15, dar nu stă acolo, a plecat mai departe pe jos şi sunt aproape sigur că a intrat aici. Loriot arătă numărul 19. Dar tu ce mai faci? Eşti cam palid. Lucrezi mult, se vede!

— Am dormit rău, unchiule!

— Dar tu ce faci aici?

— Merg la nr. 19, am o clientă foarte bolnavă.

— Atunci s-ar putea să ştii ceva de tânăra de ieri.

— De unde te-a luat?

— Din strada Rennes. E o fată de vreo 19-20 ani, frumoasă de pică, slăbuţă, blondă, cam palidă şi în doliu.

— În doliu? Şi ai întâlnit-o în strada Rennes.

— Da. Era ora 8,30 şi eu nu mai vroiam să duc muşterii fiindcă ploua. Mi-am zis că poate merge la vreo întâlnire şi am dus-o.

Cuvintele lui Petre produceau asupra lui Ştefan o impresie dureroasă.

— Unde ai dus-o?

— În celălalt capăt al Parisului, în Piaţa Regală. M-a oprit la nr. 18, dar a intrat la nr. 24 şi a stat cam mult. Dar ce ai? Te-ai făcut ca ceara şi tremuri!

— N-am nimic, unchiule. Spune: ai adus-o aici pe urmă?

— Da, a coborât la nr. 15 şi a intrat la 19.

— Şi ce a uitat în birjă?

— O broşă cu fotografia unui tânăr.

— Ah!

— Vrei s-o vezi?

— Da.

Doctorul luă broşa şi când văzu poza, un geamăt înăbuşit îi scăpă printre buze.

— Nu mă pot înşela! Berta mergea la o întâlnire! Şi eu care o iubeam din tot sufletul meu şi îmi pusesem în ea toată fericirea şi speranţa.

Tânărul îşi plecase capul şi plângea. Petre privea neputincios. Ultimele cuvinte ale lui Ştefan îl luminară.

— Cu fata aceasta vroiai să te însori?

— Da.

— Nu-mi place; dacă ştiam că e ea, n-o duceam! Hai băiete, fii bărbat...

— Sunt unchiule...

— Aş, eşti! nu vezi cum plângi ca o femeie?

Ştefan îşi şterse ochii.

— Unchiule, îmi laşi mie broşa?

— Ce să faci cu ea?
— S-o dau stăpânei ei!
— Ia-o!
— Mulțumesc!
— Când ne mai vedem?
— Curând, unchiule!
— Bine, fiul meu. La revedere!

Birjarul plecă și Ștefan rămase câteva minute pe loc, gânditor.

— Cât puteam s-o iubesc! murmură el.

Ștefan intră în casă. Angelei îi era din ce în ce mai rău. Berta aștepta pe doctor cu nerăbdare.

— Cum te așteptam doctore! zise Berta.
— Îi este rău mamei tale?
— Da, doctore, și-mi este foarte frică să n-o pierd.

Intrară în camera bolnavei. D-na Leroyer vru să vorbească, dar nu putu.

Cu o privire mustrătoare Ștefan întrebă pe Berta:

— Ce s-a întâmplat, domnișoară?
— Nimic, doctore, zise bolnava. Mi-a fost frică de furtună!
— Nu este adevărat! D-na Monestier a suferit o emoție foarte puternică. A fost vreo dramă în această casă? Boala a înaintat într-un mod alarmant.

Doctorului îi era foarte milă de biata bătrână. Se întreba dacă ea era părtașă la trădarea Bertei. Avea pentru ea o iubire de fiu, cu toate că cele spuse de unchiul lui îi stăteau ca un spin în inimă.

— Domnișoară, fii bună și dă-mi ce-mi trebuie de scris, în odaia alăturată! Trebuie să fac o rețetă.

Cuvintele doctorului scurte și reci o întristară pe Berta. Se întreba cu ce putuse să greșească. Își zise:

„Trebuie să mă obișnuiesc cu această răceală. Secretul nenorocit al familiei mele ne desparte pentru vecie. Adio, visuri frumoase!"

Ștefan se adresă Angelei:

— Azi trebuie să fiți ascultătoare, doamnă. Ieri v-ați speriat și aveați tot dreptul fiindcă erați singură.
— Berta n-a lipsit mult, cât a lipsit ea, eu am dormit, m-a sculat când a venit.

„Biata femeie, își zise Ștefan, dormea! Fata s-a folosit de somnul ei și a mințit-o!"

Apoi adăugă tare:

— Voi veni iarăși pe seară. Sper că domnișoara Berta nu va mai ieși!

— Nu, domnule doctor, nu va mai ieşi.

Doctorul trecu în odaia alăturată.

Fata îl aştepta nerăbdătoare:

— Starea mamei este foarte rea, domnule doctor?

— Da; şi dumneata eşti foarte răspunzătoare! Ţi-am spus că cea mai mică emoţie o poate doborî. Mama dumitale s-a speriat de trăznet şi dacă ai fi fost acasă ar fi fost deajuns pentru a-i linişti spaima.

— N-am lipsit mult.

— Trei ceasuri nu sunt deajuns?

Berta se uită încremenită la el.

— Atât erai de tulburată încât ţi-ai pierdut în trăsură un lucru preţios. Şi cu o mână tremurătoare Ştefan îi dădu broşa.

— Broşa mea! zise Berta a cărei mirare nu mai avea margini.

— Vezi, domnişoară, că ştiu totul? Ieri ai încercat să mă înşeli, ca şi pe mama dumitale... dar pe mine, care sunt mai puţin încrezător, n-ai reuşit.

Figura Bertei se schimbă. O expresie de demnitate înlocui încremenirea de mai înainte.

— Dar ce-ţi închipui, domnule, despre mine?

— Ce pot să cred despre o fată care-şi lasă mama singură, ia o birjă, dă o adresă şi merge la alta? De ce atâta mister dacă n-aveţi nimic de ascuns? Astea sunt faptele... Ce concluzie să trag?

Berta asculta şi faţa ei era precum sfecla. Îşi duse mâinile la frunte cu un gest de nebună şi zise:

— O, Doamne, sunt bănuită, sunt învinovăţită şi de cine?... de el!

— Da! eu te învinovăţesc. Eu care-ţi dădusem inima şi vroiam să-ţi dau numele.

— Oh! Doamne!

— Cât am suferit nu vei putea înţelege. Dacă mi-ai spune un cuvânt, dacă te-ai dezvinovăţi... Aparenţele sunt înşelătoare uneori.

— Cum să mă dezvinovăţesc?

— Spune-mi de ce te-ai dus în Piaţa Regală!

Lupta dintre iubire şi datorie era crâncenă.

— N-am de ce să mă dezvinovăţesc. N-am făcut nimic pentru a te îndoi de mine.

— Cum? Nu vrei să-mi îndepărtezi bănuielile?

— Dispreţuiesc acuza ta!

— Jură-mi că nu eşti vinovată!

— Nu jur! M-ai insultat şi nu mă voi dezvinovăţi.

— Nu m-ai iubit niciodată, zise Ştefan disperat.

Accentul cu care fură spuse aceste cuvinte mişcară pe Berta până în adâncul inimii. Iubirea era să învingă datoria.

Se auzi glasul doamnei Leroyer care o striga. Îi mai spuse lui Ştefan cu un ton rece şi dispreţuitor:

— Dacă am făcut ceva pentru a te îndoi de mine, de a nu mai avea dreptul la stima dumitale, fii bun şi nu-mi mai pune nici o întrebare. Nu-ţi voi mai răspunde.

— Bine, domnişoară. Visurile mele au pierit. Mi-a mai rămas grija pe care o voi avea pentru mama d-tale. Mai are puţine ceasuri de trăit şi vreau să simtă dragostea mea de fiu.

— Dar mi-ai spus că s-ar putea face bine?

— Speram, dar după cum mi-ai călcat în picioare iubirea ai rupt şi firul subţire care ţinea pe mama dumitale în viaţă. Această lovitură lovi pe Berta drept în inimă. Izbucni în plâns. Ştefan scrise reţeta:

— Poftim reţeta. Voi veni pe seară.

Ieşi. Coborî scara plângând şi împleticindu-se ca un om beat.

— Rana e adâncă, dar se va vindeca. Nu-ţi poate părea mult timp rău-de un om pe care-l dispreţuieşti.

După plecarea lui, Berta căzu în genunchi:

— Doamne! sufăr prea mult. E mult prea grea pentru mine povara ce mi-ai dat. Fie-ţi milă de mine, Doamne!

Berta îşi şterse lacrimile şi intră în camera doamnei Leroyer.

Thefer, după prânz, se duse la duce. Ducele îl aştepta şi era neliniştit. René, de care credea că scăpase, nu va fi închis. Claudia Varni sosea la Paris şi îl ameninţa din umbră.

Estera Derieux apăruse şi ea, dar îl preocupa mai puţin.

Gândurile lui fură întrerupte de sosirea lui Thefer. Înfăţişarea lui nu era aceea a unui biruitor. Îi spuse ducelui ce făcuse în Piaţa Regală şi faptul că cineva venise după el şi îi luase plicul cu hârtia compromiţătoare şi banii. Ducele se întreba cine putea fi persoana.

— Cine alta decât femeia blondă care ţi-a zis dumitale ucigaş?

Senatorului nu-i venea a crede.

— E nebună, zise el.

— Eu nu cred. Eu cred că este părtașă cu René. Știi că am lăsat lanterna pe masă și sertarul era deschis. René nu s-a mirat azi deloc.

Deci printr-un mijloc pe care nu l-am descoperit, a însărcinat pe cineva să facă ce a făcut. Cine poate fi acel cineva decât pretinsa nebună ale cărei planuri au fost ajutate de fuga noastră?

— S-ar putea să ai dreptate, Thefer.

Nebuna stă în aceeași curte cu René. Locuiește cu o damă mai în vârstă, o rudă îndepărtată, doamna Amadis.

— E clar. Este Estera Derieux, gândi ducele.

— De unde ai aflat toate astea?

— De la portăreasă. Se poate ca nebuna să fie nebună de-a binelea.

Atunci cine este cel care a intrat după noi?

Ducele se gândi, apoi întrebă:

— Dar dacă este doamna Leroyer?

— Imposibil. Este la pat de mult timp. Este pe moarte.

— Dar fiica ei?

— Este o copilă. Oamenii mi-au spus că a ieșit numai să ia o doctorie.

— S-ar putea să fie Claudia Varni, dar ea nu se cunoaște cu René.

— Domnule duce, fă ce ți-am spus. Pleacă din Paris! Fă-te că pleci din Paris, dar stai ascuns și pregătește-te. Când te va ataca, să fii pregătit.

Ducele anunță pe toată lumea că vrea să plece într-o călătorie mai lungă. Thefer îi găsi o casă a cărei portăreasă era omul lui.

În casă mai locuia un bătrân de 80 de ani, împreună cu sora sa, la fel de bătrână. Ducele se înscrise în registru sub numele de Frederic Berard, expert în antichități. Fu prezentat portăresei, care îl credea omul poliției. Aceasta îi arătă cele trei odăi mari, mult mai înalte decât se vedeau de afară. Ducele îi dădu un napoleon, pe care doamna Roudeau îl luă mulțumindu-i.

A treia zi, la ora 4, ducele își luă rămas bun de la fiul său și plecă spre gara Lyon, unde își scoase cuferele și se îndreptă spre strada Pat-de-Fer.

La Pelagia, René era foarte îngrijorat că nu i se dădea drumul. Credea că, chiar dacă nu găsiseră nimic la el, procesul își urma cursul și că va fi judecat. Se apropiase

foarte mult de Ion-Joi şi cu toate că acesta era hoţ, nu-l dispreţuia. Căuta să-i capete încrederea pentru a-i afla secretul. Vroia să-i pună avocat aşa cum îi promisese. Îl rugă pe Enric de la Tour-Vaudieu şi acesta acceptă să-l apere şi pe Ion. Între timp Enric întrebă pe René despre învinuirile ce i se aduc. René îi spuse că este nevinovat, că nu-i place politica şi că nu pricepe cum de a ajuns într-o asemenea încurcătură. Bazându-se pe cinstea şi spiritul de dreptate prin care se făcuse vestit Enric, René aşteptă cu nerăbdare a doua zi, când urma să fie judecat. Îşi aduse aminte de doamna Leroyer şi îi scrisese o scrisoare.

Dragă doamnă,

Mâine voi fi judecat la camera a şaptea corecţională. Dacă aţi putea veni la 11 la Palatul Justiţiei, aţi putea afla dacă sunt osândit sau nu.

Orice s-ar întâmpla nu vă îndoiţi doamnă, de respectul, prietenului dumneavoastră.

René Moulin

Scrisoarea ajunse în Dame-des-Camps, dar cea căreia îi era adresată n-o mai putea citi, murise lăsând greaua sarcină a răzbunării pe umerii plăpânzi ai Bertei.

Când citi scrisoarea începu să plângă amarnic:

— Biata mamă! Nu vei cunoaşte soarta bunului nostru prieten. Mă voi duce eu. Apoi se puse pe lucru; lacrimile încetară.

A doua zi se duse la Palatul de Justiţie.

Pe la ora nouă duba poliţiei îi aduse pe deţinuţi. Între ei erau René şi Ion.

Ion era nervos şi neliniştit. Îi era frică de trecutul său, de faptul că era recidivist. René încerca prin toate mijloacele să-l încurajeze.

— Ce-ai Ioane? îl întrebă René.

— Nu ştiu...

— Stai liniştit, ai alibi şi un avocat bun. Hai să mâncăm ceva.

— Nu mi-e foame.

— Vrei să bei ceva?

— Da, de băut beau.

Fiecare deţinut avea voie să cumpere o sticlă cu vin.

Ion bău zdravăn şi începu să-şi recapete voioşia. Văzându-l bine dispus, René se gândi că ar fi bine să-l tragă de limbă.

Renunţă în final gândindu-se că în curând vor fi în libertate şi o să aibă mai multe ocazii.

Îi chemă, în sfârşit, la interogatoriu. Când ieşi, Ion se întâlni cu Fir pe care-l ameninţă:

— Îţi voi plăti eu cum trebuie. Pumnul a fost numai aperitivul. Aşteaptă-te!

René intră în sală şi se aştepta să o vadă pe doamna Leroyer. O descoperi, mai mult ghicind, pe Berta, îmbrăcată în doliu. Îşi dădu seama că biata bătrână sfârşise cu necazurile.

Berta nu-l cunoştea pe mecanic; instinctiv ochii i se opriră pe René.

— El este! E singurul care pare nevinovat; îşi zise ea.

Printre asistenţii din sală era un individ de vreo 50 de ani, cu barba căruntă, care privea ţintă pe René. Era ducele George de la Tour-Vaudieu, deghizat. Venise să vadă cum va fi osândit René.

Se anunţă sosirea Curţii. Printre magistraţi ducele zări pe fiul său adoptiv şi faţa i se întunecă.

— Iarăşi apără pe revoluţionarii ăştia nenorociţi! Se vede că nu e sânge din sângele meu!...

Primul om chemat pentru delict politic fu condamnat la 6 luni. Senatorul îşi frecă fericit mâinile.

— Severitatea magistraţilor îmi place. René va lua cel puţin doi ani! Dacă s-ar fi găsit şi nota mea în sertar, ar fi fost pierdut definitiv.

Grefierul chemă pe René Moulin. Mecanicul se ridică liniştit şi se uită la avocatul său zâmbind. Procurorul citi actul de acuzare care întemeiat pe reclamaţia lui Thefer era foarte bine făcut.

Toată lumea îl credea vinovat pe arestat, mai ales că el recunoscuse că ştia de existenţa a câţiva francezi şi italieni. Începu interogatoriul. René răspunse cu siguranţa şi cu demnitatea unui om cinstit.

Adevărul spus cu sinceritate da o valoare mare şi celor mai mici amănunte. Nu-l încurcau întrebările viclene ale preşedintelui. Mulţi începură să creadă că René era obiectul unei confuzii sau al unei înscenări.

Ducele nu mai zâmbea. Între sprâncene i se săpă o cută adâncă.

René nu era neliniştit. În sfârşit preşedintele zise:

— Apărarea are cuvântul!

Enric de la Tour-Vaudieu se ridică. Senatorul se îngălbeni şi un fior rece îi străbătu şira spinării.

„El apără pe dușmanul meu de moarte“, cugetă George.

Avocatul, prin argumentele bine întemeiate, nimici actul de acuzare al rechizitorului și scoase adevărul la lumină. Dovedi că faptele după care se dispusese reținerea erau imaginare.

Vorbi despre trecutul lui René în ultimii 18 ani, cum fusese iubit de toți și nu se ocupa de politică. Dovedi totul prin acte sosite din Portsmouth și legalizate. Aduse și o scrisoare de la comisarul căruia-i scăpase viața. Încheie cu: „Clientul meu este un om cinstit, cum ar trebui să fim fiecare; dovezile vă dau dreptul să nu vă îndoiți de acest lucru și cer achitarea clientului meu, René Moulin.“ Din sală se ridică un murmur de simpatie, iar procurorul nu mai avea replică.

După 10 minute de deliberare, președintele curții citi verdictul. Achită pe René și ceru să fie eliberat imediat. Berta scoase un țipăt ușor și leșină. Bucuria prea mare, după atâtea necazuri, o doborâse.

Ducele ieși amețit din sală, speriat de sumbre presimțiri.

Ion primi numai opt zile.

Revenindu-și sub îngrijirile celor din jur, Berta plecă spre casă. Era fericită că René fusese eliberat. Știa că de eliberarea lui depindeau și reabilitatea tatălui ei, și împlinirea iubirii pentru Ștefan, iubire ce nu și-o putea înăbuși. Toate i se păreau acum cu putință. Se va vedea cu René și împreună vor ajunge la țintă.

René era fericit. Nu plecă imediat din închisoare, vroia să afle secretul lui Ion. Îl consolă pentru cele opt zile pe care le primise și îl invită la masă. Ion acceptă bucuros. René ceru mâncare și vin. Îi turnă lui Ion până acesta se chercheli bine și îi mai veni limbă.

— Dă-mi ceva bani să mai pot cumpăra din când în când un pahar cu vin, să treacă timpul mai repede.

René îi dădu un napoleon.

— Ți-i voi da înapoi după ce ies. Trebuie să pun mâna pe niște bani!

René înțelese că Ion era pe punctul de a zice ceva. Din spusele lui Ion, René înțelese că știa foarte multe lucruri despre crima de la puntea Neuilly. Îi mărturisi că și el caută niște vinovați și că ar fi bine dacă i-ar spune mai multe lucruri, precum și numele celor care au făcut crima. Și zise:

— Ioane, ascultă-mă şi răspunde-mi!

Dar hoţul era beat-mort; adormise.

René chemă un agent care să-l ia pe Ion şi să-l ducă la închisoare. Îşi dăduse seama că femeia din scrisoarea pe care o găsise este una şi aceeaşi cu femeia despre care vorbea Ion.

De la închisoare René plecă spre Berta. Berta îi spusese despre moartea mamei sale plângând amarnic.

— Berta, linişteşte-te. Poate că viitorul ne va răsplăti!

— Domnule René, zise Berta. Viitorul va fi întunecat atâta timp cât pata ruşinoasă va murdări numele tatălui meu.

Mecanicul făcu un gest de mirare.

— Te miră cuvintele mele? întrebă Berta.

— Da... nu ştiam.

— Nu ştiai că ştiu îngrozitorul secret?

— Nu!

— Mi-a spus totul mama, înainte de a muri, fiindcă a fost obligată să mă trimită pe mine să caut scrisoarea care trebuia să dovedească nevinovăţia tatălui meu.

— Mulţumită numai acestei scrisori vom găsi numele adevăraţilor ucigaşi.

Berta plecă ochii:

— Dacă am avea scrisoarea, am putea...

— Nu ai scrisoarea?

— Nu. A ars în faţa mea.

— Cum „a ars"?

— I-au dat foc mizerabilii care au intrat la dumneata înaintea mea şi au pus mâna pe ea pentru a o face să dispară.

Berta îi povesti drama ce se petrecuse în locuinţa lui.

— Doi bărbaţi... şi au luat scrisoarea.

— Îi cunoşti?

— Nu, şi nici nu-i mai văzusem niciodată: dar i-aş recunoaşte, mai cu seamă pe cel ce a ars scrisoarea. A zis galben şi gâfâind: „Ea! Ea la Paris. Şi omul acesta avea această scrisoare. De nu era întâmplarea eram pierdut"!

— Aşa a zis?

— Cam aşa...

— Dar de unde ştiau că am eu scrisoarea?

— Poate o să înţelegi când vei vedea ce scrisoare au lăsat în locul scrisorii tale. Berta îi dădu nota ducelui.

René citi şi îngălbeni.

— Mizerabilii vroiau să mă închidă pentru a nu mă

putea apropia de tine şi să mă facă să nu mai am puterea de a lupta împotriva lor. Am vrăjmaşi fără milă, care vor să mă distrugă, fiindcă le-am aflat secretul.

— Unde să-i găsesc? Cine sunt? Numai Ion-Joi mă poate ajuta. El îi ştie.

— Cine este Ion-Joi?

— O să-l cunoşti. Cu această scrisoare vroiau să mă distrugă. Trebuie bine păstrată. O voi folosi împotriva lor.

— Dar femeia aceea de care mi-ai vorbit, crezi că le era complice?

— Nu, era nebună. După ce a văzut pe cei doi oameni căutând în birou, a dat un ţipăt de furie, a zis nişte fraze fără cap şi coadă, în care am auzit cuvintele: ucigaş!... el... Brunoy... pe care le repeta.

— Brunoy!... zise mecanicul.

— Da.

— O ştiu. Cuvântul „Brunoy" l-am auzit şi eu când am văzut-o prima dată. Este o nebună care stă cu o bătrână la etajul I al casei unde locuiesc. Numai nebunia ei a dus-o acolo!

— Dar de ce i-o fi fost unuia dintre ei frică de ea?

— Cred că o cunoştea...

— Ai zis că a luat scrisoarea arsă şi a băgat-o în sân?

— Da!

— Era importantă scrisoarea?

— Da. Era scrisă de o femeie, Claudia, către complicele ei.

— O ştii pe dinafară?

— Da!

— Numele complicelui nu era?

— Numai numele de botez. Şi René îi spuse conţinutul scrisorii. Berta oftă.

— Curaj, Berta! A dispărut scrisoarea, dar îl avem pe Ion.

— Te-am mai întrebat: cine este Ion?

— Un hoţ care am înţeles că ştie un secret strâns legat de secretul nostru. Îl voi ajuta şi-mi voi atinge ţinta. Ce ai făcut cu banii?

— I-am luat să ţi-i aduc! Poftim!

— Acum vom avea cu ce lupta. Bine că nu mi i-a furat.

— Eu nu prea am bani. Va trebui să lucrez undeva!

— Dar oare averea mea nu este şi a dumitale? Nu m-a făcut tatăl dumitale muncitor bun şi cinstit? Fără el aş fi

avut ceva? Primeşte deci, domnişoară, ca averea mea să fie şi a dumitale şi să mergem împreună pe drumul răzbunării martirului.

— Eşti bun aşa cum zicea mama. Îţi mulţumesc şi te mai rog ceva: du-mă la mormântul tatei...

— Mâine mergem şi ne vom ruga împreună, apoi vom merge la mormântul tatălui dumitale.

A doua zi după procesul lui René, Thefer primi un bilet semnat „Frederic Berard", prin care era invitat în strada Pat-de-Fer. Ştim cine era Frederic Berard...

Ducele îl întâmpină cu întrebarea:

— Ştii cum s-a sfârşit procesul lui Moulin? Ştii că e liber?

— Da, dar scrisoarea nu mai există, doamna Leroyer a murit... unde e primejdia?

— Pericolul s-a micşorat prin distrugerea scrisorii, dar eu nu pot trăi liniştit ştiindu-mă ameninţat de un scandal care m-ar face să-mi pierd funcţiile...

— Nu aveţi încredere în mine, domnule duce? Nu ştiu despre ce secret este vorba, dar vă pot da şi eu un sfat, o dată poate! Acum câteva zile Claudia era singura primejdie. Acum sunt mai multe. De ce?

— De ce? Fiindcă m-am gândit: Claudia mă va şantaja. E compromisă mai mult decât mine şi a pus ochii pe averea mea. Dacă-i dau bani tace, dacă nu se va uni cu René, Estera şi fiica doamnei Leroyer.

— Claudia ştie despre secret?

— Era complicea mea.

— Fata doamnei Leroyer este fiica lui Paul Leroyer?

Claudia nici nu o fi ştiind că este ameninţată din mai multe părţi.

— Dar dacă se uneşte René cu Berta şi Estera?

— Eu sunt încredinţat că Estera a ajuns din întâmplare în acea cameră!

— Stau în aceeaşi casă şi se pot întâlni.

— Deci, ce propuneţi?

— Să-i îndepărtăm prin măsuri administrative.

Ştiu că Legea din 1834 dă dreptul de a băga nebuni în case de sănătate. O speriem pe doamna Amadis că-i ştim secretul şi problema se rezolvă; tu trebuie numai să faci o cercetare, şi gata...

— Vă promit că în trei zile nebuna va fi la balamuc.

— Dar ce facem cu René şi Berta? întrebă ducele.

— Dacă nu se întâlnesc cu nebuna, ce pot face?

Ducelui îi era greu să răspundă la întrebare de frică să nu se dea prea mult de gol. Răspunsul veni tot din partea lui Thefer.

— René nu va putea face absolut nimic împotriva dumneavoastră, fiindcă nu mai are dovada. Cuvintele n-au nici o valoare, deci trebuie să-l lăsăm să se zbată singur în încurcăturile pe care i le vom pricinui.

— Dar Claudia?

— Nu este la Paris. Oamenii mei au căutat peste tot.

— Cum vei face ca Estera să fie închisă?

— Voi vedea eu...

— Vezi să nu se cerceteze trecutul ei!

— Ar fi periculoasă această cercetare pentru domnul duce?

— Da!

— Deci există o legătură între domnul duce şi nebună? Trebuie să ştiu.

— Da. O căsătorie in extremis a făcut ca Estera să devină soţia legitimă a fratelui meu mai mare, Sigismund.

Agentul tresări. Nu se aştepta la o astfel de mărturisire. Acum pricepu de ce murise în duel fratele mai mare.

— Doamna Amadis ştie aceste lucruri?

— Da.

— Voi lua măsuri. La revedere, domnule duce.

Thefer plecă în Piaţa Regală. Îşi puse mustăţi şi ochelari pentru a nu fi recunoscut. Se opri direct în odaia doamnei Biju, portăreasa. Aici se dădu drept reprezentant al autorităţii administrative. O minţi că are reclamaţii de la oameni de vază că o nebună, pe nume Estera Derieux, le pune viaţa în pericol şi că ar trebui internată la balamuc. Degeaba încerca doamna Biju să-i spună că Estera era inofensivă. Thefer o ţinea pe a lui. O ameninţă că-i va spune patronului ei că Estera a vrut să dea foc casei şi că doamna Biju ştia dar nu l-a înştiinţat. Când să plece se întâlni cu doamna Amadis, care se întorcea cu Estera de la plimbarea zilnică.

Îi spuse doamnei Amadis că vrea să-i vorbească. Doamna îl invită la ea în apartament.

— Doamnă, începu Thefer, e vorba de un fapt de care eşti vinovată fără să ştii şi care te-ar putea duce să ai de-a face cu Tribunalul.

— Dar de ce sunt învinovăţită, domnule?

— Ţii în casă o nebună care pune în pericol pe ceilalţi.

— Vorbiţi de Estera?

— Da!

— Este nebună, domnule, dar are o nebunie blândă. Nu este şi nu va fi primejdioasă.

— Doamnă, eu vorbesc în numele procurorului! De ce o protejezi pe Estera, a cărei căsătorie secretă o ştiu nişte persoane sus-puse?

— Vederea dumitale ar putea-o tulbura, şi munca doctorilor ar fi zadarnică.

— Bine, domnule, mă supun cu toate că inima îmi este zdrobită. Ce trebuie să fac?

— Am să-ţi dictez ceva şi dumneata o să scrii şi o să iscăleşti:

Domnule şef al Siguranţei,

De mai mulţi ani mă ocup de o nebună. În ultimul timp nebunia ei s-a schimbat şi-mi este teamă pentru mine şi pentru cei din jur.

Vă rog să trimiteţi doctori pentru a constata starea minţii acestei femei şi pe urmă să o internaţi într-o casă de nebuni.

Primiţi, vă rog, d-le şef, expresia, etc.

D-na Amadis iscăli.

Thefer zise, luând hârtia:

— Toate acestea trebuie să rămână între noi.

— Nu voi spune nimănui nimic.

Thefer merse direct la şeful Siguranţei, unde prezentă lucrurile în aşa fel încât Estera apăru că o nebună agresivă ce trebuia urgent internată.

Şeful Siguranţei trimise după doi doctori şi merse împreună cu ei la d-na Amadis. Aici Estera, când îl văzu pe Thefer, se schimbă brusc la faţă, figura îi deveni ameninţătoare. Dădu un ţipăt şi vru să se repeadă la el zicând cuvinte fără şir printre care apărea cuvântul ştiut: Brunoy. D-na Amadis îi dădu certificatul de naştere şi doctorii o luară pe Estera. Thefer se ocupă de internarea ei la Charenton. Ordinul Prefecturii era simplu: „În interesul siguranţei publice". Pe drum Thefer opri trăsura şi se coborî. Intră într-o cafenea şi ceru bere şi cerneală. Scrise alături de cuvintele „În interesul siguranţei publice" cuvintele: „singură, la secret". Apoi urcă în trăsură şi peste un sfert de oră trăsura intra pe poarta casei de nebuni.

— Unde o ducem, domnule director?

— La secţia celor singuri, la domnul doctor nou, Ştefan Loriot.

După ce rezolvă această sarcină, Thefer se duse în strada Pat-de-Fer.

Ducele, deghizat în bătrân, se plimba.

Thefer îi raportă ce a făcut şi ducele îi mulţumi încă o dată. Thefer scoase apoi o bucată de hârtie, jumătatea din scrisoarea pe care reuşise să o ia de la Ester, într-un moment de rătăcire al acesteia.

— Acum arde-o de tot, zise el, căci tot se mai pot înţelege câteva rânduri.

— Thefer eşti un servitor model. Şi senatorul încântat arse ce mai rămăsese din scrisoare.

— Ai vreo ştire de la Claudia?

— Nu, încă, dar voi pune să fie căutată în Anglia.

— Pentru asta ai nevoie de bani. Ia te rog 6 000 de franci. Thefer răspândise agenţi prin tot Parisul.

Claudia avea şi ea agenţii ei. Ştim de Babilas Lamper de la Agenţia Rock şi Fumel. Babilas nu era prost.

În dimineaţa zilei când inspectorul Thefer ducea pe Estera la Charenton, Babilas Lamper veni la Claudia.

— Doamnă, zise el, am aflat unde este doamna Amadis.

— Unde locuieşte? întrebă Claudia bucuroasă.

— În Piaţa Regală nr. 32. Se ţine bine, are bani.

Babilas scoase o hârtie cu un scris mărunt; era raportul lui.

— Bătrâna stă singură?

— Nu. Cu o femeie mai tânără, care este nebună.

— Ce face ducele?

— Omul meu nu l-a văzut de două zile.

— Dar fiul său?

— Tânărul Enric pledează dimineaţa, şi seara face curte domnişoarei Isabela de Lilliers.

— O iubeşte?

— Aşa se zice.

— La vârsta lui nu e deajuns să ai o logodnică. Trebuie să aibă şi vreo amantă.

— Lumea zice că nu are.

— Cercetează, te rog!

— Ce prieteni are Enric?

— Numai un tânăr medic pe nume Ştefan Loriot.

— Află unde stă prietenul lui Enric!

Claudia luă raportul şi-l introduse într-un sertar.

Se adresă apoi lui Babilas:

— Vino să ne socotim ce-ţi datorez, apoi discutăm despre altceva.

— Îmi daţi un alt ordin, doamnă?

— Vreau să dau o serată şi-mi trebuie vreo câţiva servitori pricepuţi. Mă poţi ajuta?

— Bineînţeles, doamnă!

— Vreau de asemenea un intendent.

— Când vă trebuie servitorii, doamnă?

— Peste 15 zile voi da serata.

— Dar intendentul?

— Când îl vei găsi.

Cavalerul Babilas salută şi ieşi.

Rămasă singură, cu faţa înseninată de satisfacţie Claudia exclamă:

— Ce fericită sunt! Steaua mea străluceşte. Estera trăieşte. Îi voi spune acest lucru, şi acest lucru îl va face să tremure. Pot dovedi că-i este cumnată. Am testamentul fratelui său. Ah! sunt puternică. Trebuie să-l văd. Dacă merg eu la el nu mă va primi, dar îl voi invita eu pe el la serata mea peste 15 zile. Va veni neştiind cine este d-na Dick Thorn. Va fi curios şi va veni. Îi voi dovedi cât suntem de bogaţi, îi voi dicta dorinţele mele şi va trebui să le împlinească. Claudia zâmbi. Merse în odaia de toaletă unde era Olivia.

— Sărută-mă, copila mea. Mă gândesc mereu la viitorul tău. Vei fi cea mai bogată şi cea mai fericită!

René Moulin se instalase iar în locuinţa sa din strada Regală spre marea bucurie a doamnei Biju.

Toată ziua stătuse cu Berta. Nu întrebase nimic de Estera. Era preocupat numai să afle secretul lui Ion-Joi. Aştepta eliberarea hoţului cu mare nerăbdare. Trecură opt zile.

— Mâine, zise René Bertei, va fi liber. Vrei să-l vezi?

— Bineînţeles.

— Atunci, la 7 şi jumătate să fii în colţul străzii Cheii. Vom merge împreună să-l luăm de la închisoare.

— Nu i se va părea ciudată prezenţa mea acolo?

— Ce importanţă are ce va crede?

— Bine, vin!

A doua zi se întâlniră. Aşteptară până la orele 8,30 şi Ion nu apăru. René întrebă de Ion şi află că fusese eliberat de două ore. Plecară spre casă convinşi că nu vor da de el, dar acolo nu mică le fu surpriza când portăreasa le ieşi în cale şi le dădu un bilet cu următorul conţinut:

D-nă Monestier,

D-ta trebuie să ştii unde poate fi găsit René Moulin.

Spune-i, te rog, ca să se întâlnească cu mine azi în colţul străzii Cheii la orele 10,00 la „Laviţa verde". Este foarte important.

Vă salut.

P.S. Dacă nu mă întâlneşte să întrebe de *d-nul Ion.*

— E de la Ion. Ne întâlnim, deci, diseară.

— Merg şi eu, zise Berta.

— Bine, dar cârciuma asta este rău-famată.

— N-are importanţă; dar de unde are adresa noastră?

René îi spuse că i-a spus-o el celui ce le-a dus scrisoarea şi Ion era de faţă.

Când ieşi din închisoare, Ion se gândi la René. Nu-şi mai aducea aminte ce-i spusese când era beat şi vroia să-i mulţumească pentru bunătatea ce i-o arătase în închisoare, luîndu-l complice la şantaj.

Ajuns la locuinţa lui i se spuse să-şi caute alt loc unde să locuiască, fiindcă chiriaşii nu-l vor lângă ei.

— Bine. Mâine mă voi muta, spuse el portăresei.

Plecă să-şi caute casă. Găsi două odăiţe curate pe stada Lauzun. Nu avea bani să se mute azi, aşa că plecă spre „Laviţa verde" pentru a-l întâlni pe René, pe care-l va ruga să-l ajute cu nişte bani.

Ion intră în cârciumă. Aici dete de foştii lui camarazi care-l invitară la băut. Ion îi refuză. La ora 10 René intră cu Berta în cârciumă. Când îl văzu însoţit de Berta, lui Ion nu-i prea conveni. René se făcu că nu observă.

Ion nu avu ce face, aşa că o acceptă pe Berta.

Ion începu să povestească. René era numai ochi şi urechi.

— Să-ţi spun dragul meu despre ce este vorba şi de unde vom avea bani. Imaginează-ţi că am la mână două persoane, doi ticăloşi, care au vrut să mă omoare. Aceşti ticăloşi au milioane, auziţi?... milioane. Au trecut 20 de ani şi vreau să mă răzbun, să pun mâna, de mă vei ajuta, pe o mare parte din aceste milioane.

— Bravo! Îmi place. Dar de ce tocmai după 20 de ani?

— Timpul mi s-a părut groaznic de lung. Dorinţa mea de răzbunare ţine din 1837.

— Din ce lună? întrebă orfana.

— Din septembrie.

— Spune cum a fost!...

— Într-o seară trei inşi, doi bărbaţi şi o femeie, aşteptau pe cineva, un bărbat.

— Şi?

— Acest bărbat sosi cu un copil în braţe...

— Un copil? zise Berta.

— Da, un copilaş de vreo 2 ani.

Şi Ion le povesti celor doi toată drama, zicând că ştie totul de la un camarad de-al lui care a murit.

— Ce s-a întâmplat cu copilul? întrebă Berta ca intrusă, nevenindu-i să creadă cele spuse de Ion.

— Criminalului i s-a făcut milă de copil şi l-a dus la o casă din strada Neuilly.

După cum povestea, cei doi au înţeles că el era criminalul.

René îl întrebă direct:

— Dar de ce vroiau să te omoare? căci nu ne minţi, tu eşti cel de-al treilea!

— Pentru a scăpa de martor.

— Şi-i cauţi de 20 de ani?

— Da. Acum o lună şi jumătate mi-a ieşit în faţă o englezoaică ce îi semăna uluitor. Vreau să mă asigur că este ea.

— Pe bărbatul care poruncea ucigaşului îl cunoşti? Ştii cum îl cheamă?

— Da. Este chiar ducele George de la Tour-Vaudieu, senator şi pair.

René încremeni:

— Tatăl lui Enric, avocatul ce ne-a apărat?

— Da.

— Pană de Gâscă, un notar bătrân care imită orice scrisoare, a făcut una către omul ucis, prin care doctorului i se dădea întâlnire pe Pont-Tournant şi era iscălită *S. de la T.V.,* ceea ce însemna *ducele Sigismund de la Tour-Vaudieu.* Notarul are copia scrisorii.

— Dar ai zis ducele George!

— Dar fratele lui Sigismund, un beţivan şi un stricat plin de datorii, pentru a-şi moşteni fratele a pus de l-a omorât în duel chiar în dimineaţa zilei când erau să fie omorâţi doctorul şi copilul.

— Ai scrisoarea?

— Nu, dar ştiu unde este!

— Femeia unde stă?

— Se numeşte d-na Dick Thorn şi locuieşte împreună cu fiica sa în strada Berlinului.

— De unde vine femeia?

— De la Londra.

René se gândi la scrisoarea arsă şi la femeia ce locuise la hotel înaintea lui.

— Trebuie să pun mâna pe scrisoarea notarului.

— Cum?

— Dând 500 de franci şi luând lucrurile lui Pană de Gâscă.

— Mâine vom trece şi vom lua valizele, apoi vom pune sub urmărire pe d-na Thorn. Vom merge în strada Sf. Dominique să mulţumim lui Enric pentru ajutor, unde îl vom putea vedea şi pe duce şi ne vom da seama dacă este omul de la Neuilly.

Îi dădu 100 de franci şi se depărtară. Îşi dăduseră întâlnire a doua zi la Ion, în vechea locuinţă.

Cum plecară, Berta zise:

— Criminalul este Ion. El l-a omorât pe Sigismund. Tata s-a umplut de sânge când s-a aplecat peste parapet.

— Berta, trebuie să te linişteşti. Nu trebuie ca Ion să bănuiască ceva.

A doua zi René era acasă la Ion în Vinoigriers. La 11 Ion era deja mutat în noua locuinţă. Mâncară, apoi se duseră în strada Reynie. Aici, casa pe care o căutau se dărâmase, iar stăpânul ei murise. Lucrurile fuseseră vândute.

Dezamăgiţi, cei doi se îndreptară spre Enric. Le deschise o servitoare, care le spuse că ducele bătrân este plecat de câteva zile, iar fiul lui este la tribunal. Cei doi mulţumiră şi plecară tare amărâţi. Urma să meargă la d-na Thorn, dar cum? Erau în faţa casei când văzură ieşind un servitor elegant.

Acesta se îndrepta spre cârciumă.

Stăpânul vorbea cu el:

— Vrei să intri ca valet?

— Nu, ca intendent; aşa zice în Petits-Affiches, dar nu ştiu englezeşte.

— Are slugi multe?

— Nu, dar vrea să mai angajeze. Păcat că nu ştiu englezeşte. René ascultă discuţia şi-i zise lui Ion să-i fure portofelul cu acte al lui Laurent. Ion îl urmări tot drumul şi în gară a reuşit să-l fure. Se duse apoi la Litrul de Argint, unde avea întâlnire cu René. René veni deghizat în servitor de casă mare. Ion nu-l cunoscu. Luă portofelul. În el erau 100 de franci. René îi trimise lui Laurent banii şi-i

scrise că va găsi în curând şi hârtiile la cârciuma unde le-a pierdut. Plecă în strada Berlinului.

Ştefan Loriot era foarte mâhnit de purtarea Bertei. El îi povesti bănuielile sale celui mai bun prieten: Enric de la Tour-Vaudieu.

Aflând că fata fusese în casa lui René, Enric îi vorbi despre tânăr ca despre un om foarte cinstit, care are legături cu familia Monestier. Îl sfătui pe Ştefan Loriot să meargă la René ca din partea lui, şi să-l roage să-i spună dacă ştie ceva despre secretul Bertei, care-l despărţise aşa de brutal.

În timp ce cei doi stăteau de taină, Ştefan primi o invitaţie în strada Berlinului la o oarecare d-nă Dick Thorn. O asemenea scrisoare primise şi Enric. Niciunul nu ştia cine este această d-nă Thorn.

— Scrisoarea ta este făcută după acelaşi calapod ca şi a mea. Ciudat cum de ne-a ales tocmai pe noi, doi prieteni, zise Ştefan.

— Ce facem, mergem? întrebă Enric?

— Da. Sunt curios să ştiu cine este.

Cei doi prieteni se despărţiră. Enric urcă într-o birjă şi dădu adresa în strada Berlinului nr. 24.

Scopul Claudiei de a-l aduce la bal era acela că Ştefan era prietenul lui Enric şi spera să afle ceva despre Enric şi ai lui.

Gândurile ei au fost întrerupte de clopoţel. Venea Enric de la Tour-Vaudieu. Fu poftit în salon. Claudia întrebă şi tânărul se înclină. D-na Thorn îşi aruncă o dată privirile asupra lui Enric şi-şi zise în gând:

„Tânărul acesta e inteligent şi are voinţă. Îmi va fi greu să-l duc de nas, dar îl voi duce."

Apoi zise tare:

— Cum să-ţi arăt, domnule, recunoştinţa mea? Ai venit aşa de repede!

— Doamnă, răspunse Enric, mi-a făcut onoare cunoştinţa dumneavoastră.

Claudia îl invită să ia loc, apoi îi spuse pentru ce l-a chemat.

— Domnule Enric, v-am chemat pentru a vă cere un sfat. Este vorba de o căsătorie in extremis. Vreau să ştiu dacă este valabilă.

— Da, doamnă, este valabilă, atunci când martorii au văzut că starea unuia din soţi era sau părea disperată.

— Au fost şi martori.

— A avut loc căsătoria civilă?

— Nu, numai religioasă.

— Este valabilă şi ea. În ce an s-a făcut căsătoria?

— În 1835. Căsătoria s-a declarat atunci cu toate că femeia care născuse un băiat şi care părea pe moarte n-a murit. Trăieşte şi acum. Bărbatul a mai trăit doi ani după această unire secretă. Până acum nişte consideraţii de familie au împiedicat-o să-şi ceară dreptul. Acum îl poate dobândi!

— Are dovadă de căsătorie?

— Da: Soţul ei înainte de a muri a lăsat un testament prin care lasă fiului averea şi mamei venitul.

— Acest testament a fost pus în aplicare?

— Testamentul nu a fost pus în execuţie, deoarece o rudă a intrat în posesia bunurilor în calitate de moştenitor natural.

— De ce nu şi-a cerut femeia respectivă drepturile?

— Fiindcă a înnebunit.

— Atunci numai fiul îşi poate cere dreptul de moştenitor.

Este major, va dovedi cu testamentul că e fiul moştenitorului şi va chema în judecată pe cel care deţine pe nedrept averea.

— Dacă fiul ar fi mort?

— Atunci va trebui să ne adresăm tribunalului, care va numi un consiliu de familie şi curatorul nebunei se va ocupa de restul.

— Va fi un proces civil, dacă moştenitorul nu ştia de căsătorie şi testament.

— Ştia.

— Atunci scandalul va fi îngrozitor.

— Este un om cu o poziţie înaltă şi cu multă influenţă.

— Va încerca inutil să se apere... dacă aş fi însărcinat eu cu un asemenea proces i-aş garanta izbânda.

— Când va veni momentul, deci, pot apela la dumneavoastră?

— Primesc doamnă, căci eu apăr pe cei slabi împotriva celor puternici.

Vorbiră despre Ştefan Loriot, pe care d-na Thorn îl chemase pentru boala fiicei sale. Enric îi spuse cât este de priceput şi de cinstit. În timpul discuţiei sosi intendentul aşteptat, care nu era altul decât René, deghizat. Rămase foarte mirat când îl văzu pe avocat ieşind de la d-na Thorn.

„El, aici? își zise el, ce-o fi însemnând asta?"

Servitorul veni și-i spuse că d-na îl așteaptă. René îl urmă. Îi era frică de încurcături. Claudia îl examină de sus până jos. René era frumos și fiind îmbrăcat așa, avea o înfățișare minunată.

— Dorești să te angajezi la mine?

— Da, doamnă!

— Ai certificat?

— Da, doamnă!

— Ai locuit în Anglia?

— Da, doamnă.

— De cât timp ești în Franța?

— De patru ani.

— La cine ai slujit?

— La un american bogat, care a plecat în America.

— Cum se numea?

— Daniel Westbeter și locuia în Faubourg St. Honoré. A plecat acum două luni.

Claudia îi ceru certificatele și le examină. Îl întrebă apoi cu cât era plătit. Când auzi cifra spuse:

— Americanul era bogat. Eu nu-ți pot plăti atât. René nu ținea la leafa asta, așa că acceptă propunerea Claudiei. I se oferi o cameră la etajul II.

— Știi să organizezi pregătirile pentru un bal?

— Da.

— Atunci vorbește cu un florar pentru flori. Ești liber. Poftim certificatele și ceva bani. Te aștept mâine la nouă.

După ce se despărți de René își anunță vizita Ștefan Loriot, curios și el ca și Enric de a o vedea pe misterioasa doamnă. Ștefan intră:

— Îți mulțumesc pentru graba cu care ai venit, doctore, fiica mea este cam bolnavă. Te-am chemat pe dumneata fiindcă ai fost foarte lăudat. Printre alții, și Enric de la Tour-Vaudieu. A fost mai înainte aici. Vrei să mergi să vezi pe fiica mea, doctore?

Ștefan examină copila:

— Nu este nimic grav, doctore. O mică răceală. Scrise o rețetă.

— Mâine voi trece din nou s-o văd.

Intră în salon și Claudia îl întrebă:

— Domnul Enric mi-a sus că ești doctor și la Charenton.

— Da, doamnă.

— Vreau să te întreb ceva: o persoană bolnavă de 20 de ani se mai poate face bine?

— Depinde de multe lucruri: dacă a înnebunit de emoţie, în urma unei catastrofe ori este o boală de creier.

— Dacă este din spaimă ori din rănire?

— Este speranţă şi vă voi spune mai mult foarte curând, deoarece am o femeie în situaţia aceasta. A fost rănită de un glonte acum 22 de ani.

— Şi este la Charenton?

— Da.

— E din Paris?

Ştefan îşi aduse aminte de secretul profesional şi zise:

— Nu cred.

Claudia a înţeles că nu va mai afla nimic.

— Îţi mulţumesc, doctore. Poate că într-o zi îţi voi putea prezenta nebuna despre care ţi-am vorbit.

René ieşi mulţumit de la Claudia şi se duse la întâlnirea cu Ion. Îi spuse că a primit slujba şi că a doua zi se va muta în strada Berlinului. Îşi dădu întâlnire cu el în fiecare zi pentru a se informa unul pe altul cum merg lucrurile. După întâlnirea cu René, Ion merse la cârciuma unde îl văzuse pe Laurent şi-i dădu portofelul cu acte cârcimarului, rugându-l să i-l dea lui Laurent. Îi spuse că l-a găsit în gara Sf. Lazare.

René, aşa deghizat cum era, se îndrepta spre casa Bertei.

Biata fată fu uimită de apariţia ciudată a lui René.

René îi spuse tot ce făcuse şi ce aflase. Îi spuse despre prezenţa lui Enric în casa d-nei Thorn.

— Ce crezi despre femeia aceea? îl întrebă Berta.

— Până acum nimic. Ion este însărcinat să-ţi aducă veştile ce voi avea să-ţi comunic.

— Ce ai aflat de nebuna care stă în casă cu dumneata?

— Nimic până acum. În această seară voi încerca să aflu ceva.

Ajuns acasă, portăreasa se miră de ţinuta lui. René îi spuse:

— Am intrat ca inspector de atelier într-o uzină mare. Locul meu de muncă este în provincie. Mâine la 8,30 plec tocmai în Bourgonia.

— Unde se face vin bun?

— Da. Dacă-mi vin scrisori, te rog să mi le păstrezi. Dacă cineva va întreba de mine spune-i că sunt în călătorie. Nebuna de la etajul I ce mai face?

— Nu mai e aici. Era să dea foc la casă şi doamna Amadis cred că a dus-o într-o casă de sănătate. Săraca

doamnă Amadis ce amărâtă era. A şi plecat în după amiază cu trenul de Lyon, să mai uite supărarea.

Nemaiavând nimic de zis René dădu bună seara şi plecă să se culce. A doua zi plecă la doamna Thorn.

După amiază Ştefan Loriot îl căută pe René. Negăsindu-l, vru să meargă la Berta s-o roage să-i spună ce-i despărţea, dar se răzgândi.

René se descurca minunat la doamna Thorn. Timp de o săptămână n-a observat nimic. Îi venea să creadă că Ion se înşelase. Se ocupa conştiincios de pregătirea balului. Ştefan venea zilnic pentru a o trata pe Olivia şi nu ştia că omul pe care dorea să-l întâlnească René Moulin era lângă el.

Claudia era preocupată ca acest bal să fie bine pregătit.

Olivia o ajuta la scrierea invitaţiilor. Claudia vroia ca fiica ei să fie foarte frumoasă, pentru a-i putea găsi un admirator. Olivia a simţit acest lucru şi în discuţiile lor Claudia îi mărturisi fiicei că ar dori de ginere pe Enric de la Tour-Vaudieu, după care scrise cele ce urmează:

„Doamna Dick Thorn roagă pe domnul Duce de la Tour-Vaudieu să vină la dânsa pentru a-i spune lucruri interesante despre viitoarea căsătorie a domnului Enric cu domnişoara Isabela Lilliers"

— Sunt convinsă că nu ştie cine este doamna Thorn! Ce surpriză îi voi face!

Îndoi invitaţia şi scrise pe ea:

Domnului duce de la Tour-Vaudieu
Senator
Strada Sant Dominique-Saint-Germain

Apoi adresă o invitaţie lui Enric. Chemă pe Laurent şi-i dădu ordinul de a duce invitaţiile. Îi atrase atenţia ca pe cele cu cruce să le ducă special.

Îl întrebă:

— Cum merg pregătirile?

— Vor fi gata la vreme! Am găsit, deşi greu, şi actori, şi acompaniatori de pian.

René plecă spre poştă pentru a executa ordinele Claudiei.

Thefer se prezentă în casa locuită de duce pentru a-i raporta că n-a putut da de Claudia Varni şi că René Moulin, pe care-l urmărea, dispăruse de câteva zile şi că a

anunţat portăreasa că se mută în provincie, la o uzină. Cei doi ajung la concluzia că Berta şi René au renunţat la răzbunare. Thefer încercă să-l convingă că niciun pericol nu-l mai paşte, dar groaza îl face să aibă o idee fixă. Este cineva care vrea să se răzbune. Şi după cum ştim, nu greşea prea mult...

— Dacă ar dispărea Berta, n-ar avea de cine să-mi fie frică.

— Leacul ar fi cumplit. Veţi compara crima prescrisă cu o crimă care n-ar avea prescripţie.

— Cine-ţi vorbeşte de crimă! Sunt atâtea întâmplări. Thefer, îţi plătesc 200.000 de franci, numai scapă-mă de Berta.

— Este peste puterea mea, domnule duce! Deci vreţi ca Berta să dispară? Va pieri. Aş avea nevoie de ceva bani.

— Mulţi?

— Cam 2.000.

Ducele îi dădu banii. Thefer plecă. Apoi ducele luă o trăsură şi plecă în strada Universităţii. Îi spuse birjarului, care era amicul Petre Loriot, să-l aştepte, şi-i plăti înainte. Petre îşi imagină că tipul merge la vreo întâlnire. Îl urmări şi-l văzu intrând pe o poartă învelită în verdeaţă. Era poarta secretă spre cabinetul lui. Intră în cabinet şi găsi cinci scrisori.

Le dezlipi cu ajutorul aburilor făcuţi cu o maşină de spirt. Le citi şi le lipi la loc. A cincea era de la doamna Thorn.

Se întrebă cine ar putea fi doamna şi nu găsi nici un răspuns.

Deodată tresări:

— Dacă ar fi ea? Claudia a fost în Anglia. Ce pregăteşte?

Berta, Berta trebuie să dispară.

Ducele puse altă hârtie în plic şi luă scrisoarea cu el pentru a o arăta lui Thefer. Ieşi şi urcă în trăsura ce-l aştepta. Dădu adresa în Pont-Louis-Philippe nr. 18. Era ora 12 şi jumătate. Thefer era acasă.

— Ce s-a întâmplat, domnule duce?

— Ceva foarte grav. Am găsit o scrisoare care-mi anunţă apropierea pericolului. Iat-o!

Thefer citi scrisoarea.

— Cunoşti numele acesta?

— Nu, dar cred că este Claudia şi voi afla imediat acest lucru.

— Ce facem cu Berta? Ai găsit ceva?

— Da! O să vă explic mâine ce m-am gândit.

George plecă în Pat-de-Fer.

A doua zi Thefer merse la Ambasada engleză, unde îl întrebă pe un funcţionar de doamna Thorn. Îi spuse că este o sarcină oficială din partea domnului prefect. Funcţionarul căută şi-i spuse:

— Doamna Thorn este văduva lui Francisc-William Dick Thorn, născută Claudia Varni. Călătoreşte cu fiica sa.

— Mulţumesc, domnule!

Thefer plecă direct la duce, în Pat-de Fer.

— Ei, ce-ai aflat?

— Ea este, domnule duce, Claudia Varni.

Senatorul se îngălbeni.

— Deci e la Paris şi prezenţa ei mă sperie cumplit. Este geniul răului pe Pământ.

— S-a semnat pe invitaţie „Doamna Thorn", crezând că dacă scrie Claudia Varni nu vei răspunde invitaţiei. Trebuie să mergi la ea şi să-ţi impui voinţa.

— Să mă duc la bal?

— Da. Dar nu ca George de la Tour-Vaudieu, ci ca cel care eşti acum: Frederic Berard. Aşa vei afla ce vrea Claudia de la ducele George. Vei apărea în dimineaţa balului. Nu are ce-ţi face. Estera este nebună, René lipseşte, iar Berta... Berta în curând nu va mai fi.

Thefer plecă la Baznalet să mănânce. După ce comandă, el întrebă pe stăpânul birtului:

— Nu ştii cumva vreo căsuţă de închiriat pe aici?

— Da, există una deasupra carierei, lângă fabrica de capse. Nu mai locuieşte nimeni acolo.

— De ce?

— Fiindcă sunt cam mulţi hoţi ascunşi prin carieră şi se întâmplă multe crime.

Lucrurile acestea le ştia bine Thefer, fiindcă fusese însărcinat de multe ori să urmărească hoţi.

Plecă şi o luă spre fabrică. Ajunse la o căsuţă singuratică, pusă în mijlocul unei grădini şi înconjurată de un zid foarte înalt. Pe zid scria:

Vilă mobilată de închiriat (ori de vândut). A se adresa la domnul Servan, Strada Parisului... la Bagnolet.

Încercă să intre în casă dar nu reuşi, aşa că plecă la adresa citată. Găsi pe domnul Servan şi-i spuse că vrea să

închirieze pentru a face un laborator. Domnul Servan îl invită să viziteze vila. Thefer rămase surprins de modul în care era asigurată casa.

— Fiare şi grile peste tot, zise Thefer.

— Da.

— Dar, de ce?

— Mi s-a furat mobila odată.

— Acum seamănă cu o închisoare vila dumitale.

— Aşa e, ar putea sluji de închisoare.

— Îmi place. Cât ceri?

— 1.500 de franci pe şase luni! Vreau plata înainte.

— Bine, domnule, voi plăti pe tot anul. Mă pot muta imediat?

— Da.

Peste o oră Thefer era cu cheia casei în buzunar. Avea de asemenea o adeverinţă pe numele de Prosper Gaucher, chimist.

— Acum am ce-mi trebuie, colivia este gata, îmi mai trebuie pasărea.

Serbarea Claudiei urma peste două zile. René era foarte ocupat. Cu două zile înainte de serbare se duse la întâlnirea cu Ion.

— Mergi la cârciuma de la gară. Vin şi eu imediat, zise el trecând pe lângă Ion fără să se oprească. Trebuie să vorbim.

Se întâlniră.

— Ce e? întrebă Ion.

— Poimâine este serbarea şi vreau s-o speriem de moarte pe doamna Thorn punându-i în faţa ochilor scena omorului. Or să vină nişte actori să prezinte tablouri vinovate. Ne strecurăm printre ei şi jucăm scena: eu voi fi ducele, tu criminalul şi Berta femeia îmbrăcată în bărbat, doctorul din Brunoy va fi un valet care a fost figurant la un teatru. Dacă se va speria, ea este criminala.

— Dar cum vom ieşi?

— Prin budoar, ieşirea este liberă.

— Dar costumele?

— Ia tu 500 de franci şi mergi de le cumpără. Ştii cum erau.

După amiază René se învoi şi merse la Berta. Orfana era foarte slăbită, se vedea că suferise mult.

— Sunt descurajată, domnule René. Vezi că nu putem face nimic. Degeaba cercetezi.

— Berta, cred că suntem aproape de ţintă. Şi René îi spuse planul său.

Orfana, ascultând pe René, simţea fiori.

— Ai dreptate. Oricâtă stăpânire ar avea nu poate rămâne liniştită. Când René îi spuse că ea va juca rolul criminalei, Berta se sperie. René îi aminti de jurământul făcut într-o zi. Argumentul lui René o convinse pe Berta.

— A venit vremea să-ţi ţii jurământul. Gândeşte-te la martirul al cărui sânge nevinovat a curs pe eşafod şi-ţi va trece groaza.

Cu glas puternic Berta zise:

— Sunt gata să fac orice. Sunt momente când nu mai am voinţă, nici putere şi rog pe Dumnezeu să mă ia de pe lume!

— De ce ai gânduri aşa triste, Berta? Viitorul va închide rănile.

— Eu nu mai aştept nimic de la viaţă. Am jurat că nu mă voi mărita niciodată.

— Cui, mamei tale?

— Nu, mie însămi.

— Berta, de ce-mi ascunzi taina ta? Iubeşti, nu-i aşa?

— Da.

— Şi zici că nu mai poate fi fericire pentru tine? Te înşeli. Dacă cel ce-l iubeşti este un om cinstit poate înţelege situaţia. Îţi va întinde mâna şi-ţi va da numele lui.

— E cinstit, dar nu mă mai iubeşte! Mă disprețuieşte!

— Pe tine?

— Da. M-a bănuit că l-am trădat. Nu m-am putut dezvinovăţi fiindcă trebuia să-i spun secretul fatal. În ochii lui sunt o femeie fără inimă.

— Ah! sărman copil, cât trebuie să suferi. Dă-mi voie să-l caut şi să-i spun adevărul.

— Va trebui să-i spui tot, şi nu vreau.

— Oare nu bănuieşte că ceva puternic te opreşte a-i spune adevărul? Lasă-mă să merg la el să mă pun chezaş al cinstei dumitale. Poate îl voi face să înţeleagă. Cine-i?

— Doctorul Ştefan Loriot.

— Loriot?

— Da, de ce te miri?

— Îl cunosc, este doctorul doamnei Thorn.

— Doctorul femeii aceleia?

— Da. L-a chemat pentru că fiica sa era bolnavă. Fatalitatea se amestecă mereu. Nu pot vorbi cu el fiindcă eu sunt aici sub nume fals.

— Va veni şi el la bal?

— Da, dar nu te va cunoaşte.

René vru să-şi ia rămas bun, când se auzi clopoţelul. René se ascunse în camera doamnei.

Berta merse să deschidă şi surpriza ei fu enormă. La uşă era Ştefan Loriot. Se uita la Berta ca la o minune:

— Am îndrăznit să vin pentru a te întreba ce mai faci...

Tulburarea lui dovedea că încă o mai iubeşte.

— Îţi mulţumesc, domnule doctor, că ţi-ai adus aminte de mine. Suport cu resemnare nenorocirile mele.

— Mă urăşti, Berta?

— De ce să te urăsc? Nu pot uita dăruirea ta pentru familia mea. Eram cu conştiinţa curată şi bănuiala ta te-a îndepărtat nedrept de mine.

— Îţi era aşa uşor să-mi dovedeşti că eşti nevinovată?! Mi-am dat seama că este vorba de un secret. Cred că vroiai să înlături primejdia ce păştea pe un prieten devotat al familiei, domnul René Moulin. L-am căutat pentru a-mi risipi bănuielile, dar este plecat din Paris. La el te-ai dus, nu-i aşa?

— Da!

— Eu vreau mărturisirea acestui om pentru a deschide ochii celor ce se îndoiesc de dumneata.

— Cine sunt acele persoane?

— Unchiul meu, Petre Loriot, care te-a dus cu birja! Mi-a fost ca un tată. El m-a făcut ceea ce sunt. Ce legături misterioase sunt între tine şi el?

— Nu-ţi pot spune. La ce ai venit să-mi deştepţi durerile, aducându-mi aminte de trecutul care pune o prăpastie între noi?... Ar fi trebuit să nu mă mai supui la chin. Ştii că nu pot fi soţia dumitale atâta timp cât mă bănuieşti de necinste. Pleacă şi uită-mă! Nu căuta pe René, care n-are drept să-ţi vorbească despre secret.

Ştefan vru să vorbească dar nu avu vreme. Uşa odăii alăturate se deschise şi în pragul ei apăru René care auzise tot:

— Ai dreptate, domnişoară Berta! zise el înaintând spre Ştefan, care încremenise de uimire. N-am drept să răspund, dar voi da domnului Loriot cuvântul meu de om cinstit că eşti curată ca un înger, vrednică de iubire şi de respectul lui, şi mă va crede.

— Domnul René! îngână Berta.

— Domnule! zise Ştefan, care recunoscu în acesta pe servitorul doamnei Thorn.

— Da, domnule doctor. Sunt Laurent, René Moulin.

Cunoşti oamenii. Uită-te în ochii mei şi vei vedea dacă mint cât voi vorbi. Te-ai îndoit de această copilă a cărei scurtă viaţă a fost un lung martiriu. Îţi vei recunoaşte greşeala într-o zi şi-ţi vei blestema orbirea.

Ţi-aş putea da dovezi de nevinovăţia ei, dar îmi este interzis. Este vorba de un secret de familie care nu trebuie cunoscut de nimeni, nici de dumneata înainte de vreme.

Doctorul îşi dădu seama din vorbele lui René că acesta spusese adevărul:

— Te cred, domnule, şi te rog, iubită Berta, să mă ierţi de răul pe care ţi l-am făcut!

Fata îi întinse mâinile şi-i zise:

— Te iert din toată inima.

René se apropie de doctor şi-i zise:

— Domnule Ştefan, până în ziua când vei afla secretul, te rog să n-o mai vezi pe Berta. Este un lucru important pentru noi. Sper ca despărţirea să nu dureze prea mult. Şi prezenţa mea la doamna Thorn se datorează tot acestui secret. Sper să-ţi dai seama că nu trebuie să mă deconspiri. O imprudenţă din partea dumitale ne va pune în mare pericol.

Jur că nu voi sufla un cuvânt şi că în mine aveţi un om care vă va ajuta dacă i-o veţi cere.

— Berta nu ne vom vedea până nu mă vei chema, dar de azi înainte eşti soţia mea în faţa lui Dumnezeu! Plecă.

— Vezi Berta că n-aveai dreptul să-ţi pierzi speranţa? Curaj Berta şi la revedere! René ieşi.

După ce luă cu chirie casa despre care am vorbit, Thefer plecă la prefectură.

Şeful îi zie:

— Thefer ai de rezolvat dosarul unui oarecare Dubief. Este vorba de fabricarea şi punerea în circulaţie de monede false. A fugit de la Clairvoux şi circulă liber prin Paris. Informaţiile le am de la un fost deţinut care-l cunoşti şi care l-a văzut. Circulă probabil sub un nume fals.

— Unde a fost văzut?

— În mahalaua St. Anton şi prin cârciumile prăpădite din jur.

— Singur?

— Nu, cu un altul numit Termond, evadat şi el. Urmăreşte-l şi vezi dacă e singur sau în gaşcă. Ai mână liberă.

Thefer plecă să mănânce. Îşi zise:

„Cei doi ticăloşi, Dubief şi Termond, sunt ceea ce-mi trebuia. Îi voi căuta la Trei Sticle". Se ridică şi plecă spre cârciumă. Îl descoperi imediat pe Dubief tocmai în momentul când vroia să plaseze 50 de franci falşi şi i-a dat înapoi. Thefer urmărea scena zâmbind. Îi zise:

— Ascultă Dubief, nu încerca iarăşi, că o păţeşti!

Falsificatorul încremeni galben ca ceara. Termond încercă să plece. Thefer îi zise:

— Sunt aici dragă Termond, de ce fugi? Staţi jos, avem de vorbit.

Hoţii se aşezară miraţi, neştiind cine este cel ce le ştia numele. Thefer le arătă mandatul de aducere şi comandă o stică cu vin.

— Arestează-ne şi isprăveşte, zise Termond.

— Tacă-ţi fleanca, zise Dubief. Dacă domnul dă de băut nu ne arestează. Faci parte din oamenii Siguranţei. Ne-ai prins.

— Aşa mi se pare.

— Dacă nu ne arestezi înseamnă că ai nevoie de noi.

Thefer comandă şi ceva de mâncare şi zise:

— Cu fabricarea banilor n-o duceţi mult. Dacă nu vă arestez eu vă arestează altul. Vreţi să fiţi liberi şi să câştigaţi 10.000 de franci?

— Ce avem de făcut?

— Multe.

— Vreau 5.000 înainte.

— Îi vei avea, dar nu aici.

— Ştii să mâni caii?

— Da. Ca un birjar.

— Ştii unde este Bagnolet?

— Ştiu după nume, dar n-am fost.

— Veniţi să vă dau banii şi ne întâlnim mâine la ora 10, la Purceii de Lapte! Apoi vom merge la Bagnolet.

Thefer plecă.

— Cine să fie ăsta? întrebă Termond.

— Vreun hoţ mare, care lucrează pentru vreun bogat.

Thefer se duse la şef şi-i spuse că-i descoperise pe cei doi hoţi. Locuiesc în Charenton nr. 124. Mergem împreună să-i arestăm. Numai că cei doi îşi luaseră tălpăşiţa. Thefer lăsă doi agenţi să păzească locuinţa. Se duse acasă şi se deghiză. Cei doi îl aşteptau la Purceii de Lapte. Le dădu să mănânce, îi urcă în trăsură şi-i duse la Bagnolet. Opri trăsura la capătul satului şi o luară pe jos.

— Fiţi atenţi la drum. Ţineţi minte amănuntele. Va trebui să veniţi noaptea, cu o trăsură fără lumini.

Ajunseră la vilă.

— Aici este, zise Thefer.

— Ne dai nouă casa asta?

— N-o să vă mai placă să staţi aici după cele ce se vor întâmpla.

Tonul cu care Thefer spuse acest lucru îi înfioră pe hoţi.

Urmă:

— După ce luaţi banii plecaţi în străinătate. Acum instălaţi-vă aici. Coborâţi din când în când în sat să cumpăraţi câte ceva. Spuneţi că sunteţi servitori la domnul Prosper Gaucher, chimist. Mâine la 11 voi veni din nou. Ne vom întâlni la birtul Richelieu pe Montparnasse. Cumpăraţi nişte lemne şi talaş.

Hoţii erau foarte miraţi de cele ce li se întâmplau. Ce vroia acest om de la ei? Ce făceau cu lemnele în toiul verii?

Vroia să dea foc casei? De ce?

Cei doi merseră la Montreuil şi cumpărară lemne spunând că sunt pentru domnul Prosper Gaucher.

Ajuns la Paris, Thefer se urcă în birja lui Loriot şi se duse în Pat-de-Fer.

George nu-l mai văzuse pe Thefer de două zile. Era nerăbdător. Thefer îi povesti de cei doi banditi şi de faptul că peste o zi fata va fi în puterea lui.

— Mâine seară vă voi lua banii, domnule duce!

— M-aş bucura. Eşti sigur pe cei doi?

— Da. După ce vor face treaba vor pleca imediat în străinătate.

— Vreau să văd eu că orfana e în mâinile tale.

— Mâine seară voi veni să vă iau şi să vă duc la vilă, după ce Dubief şi Termond vor aduce fata.

Ducele vroia să meargă să-şi ia corespondenţa şi Thefer îi oferi birja lui Loriot. Acesta-l recunoscu pe duce. Ducele nu găsi nimic nou. Se întoarse la birjă şi apoi în Pat-de-Fer. Lui Loriot acest om i se părea foarte ciudat.

Thefer merse a doua zi la bariera Montparnasse şi se întâlni cu cei doi hoţi. Intrară în birt şi agentul ceru hârtie şi cerneală.

— Aţi terminat treaba?

— Da.

— Aţi luat lemnele?

— Da.

— Aţi zis că ne spuneţi ce avem de făcut astăzi.

— Da. Care ați zis că știe să mâne un cal?

— Eu, zise Dubief.

— Trebuie să găsești o trăsură și un cal zdravăn. Te vei îmbrăca precum un birjar și diseară la ora 10,00 vei sta cu trăsura în stada Notre-Dame-des-Champs în fața casei nr. 19.

— Dar va trebui să fim amândoi?

— Da! Tu pe capră și Termond în trăsură.

— Apoi?

— Trăsura va fi cu perdelele lăsate. Dubief, vei merge la etajul III fără să vorbești cu portăreasa. Vei bate la ușa din fața scării. Îți va deschide o tânără. Îi vei spune că dorești cu domnișoara Monestier și-i vei da această scrisoare. Thefer îi dădu o hârtie împăturită cu următorul conținut: „Urmează pe aducător, care vine din partea lui René Moulin. Nu pune întrebări".

— Și dacă nu merge?

— Va merge. Îi spui că ești însărcinat să o duci la persoana care te-a trimis, în Piața Regală.

— Și când va da de mine? zise Termond.

— Îi spui că ești prietenul lui René Moulin și că e vorba de tatăl ei mort pe eșafod.

— Pe urmă? întrebă Dubief.

— Te duci unde știi, la Bagnolet.

— Dacă țipă? întrebă Dubief.

— Dacă se prinde și țipă, amenință-o!

— Împlântă-i ăsta în piept! și Thefer scoase un cuțit pe care-l dădu lui Termond.

— Pentru 10.000 de franci nu ne dăm noi gâtul pe mâna călăului. Fără 50.000, nu ne mișcăm de aici. În străinătate viața e scumpă.

— Așa e, zise și Termond.

— Mă sărăciți, dar n-am încotro.

— Unde vom primi banii?

— La noapte, la Bagnolet.

— Arvuna! zise Dubief.

— N-am decât 1.000.

— Bun și atât. Pune-i aici și restul îl vom primi la noapte, înainte de a coborî fata. Altminteri o ducem înapoi...

În strada Berlinului pregătirile erau în toi. Laurent făcuse minuni. Scena era în fundul salonului. Peste tot erau flori. D-na Thorn era foarte încântată și îi mulțumi. Putea să rămână fără bani, ducele îi va plăti.

— Ai găsit tot ce ţi-am cerut, întrebă René pe un comisionar.

— Da! Un decor de noapte, cu punţile şi malurile Senei. Pomi, felinare şi în fundal o trăsură pictată.

În momentul acesta intră un servitor.

— A sosit o ladă cu costume pentru dumneata, domnule Laurent. Poftim cheia.

René porunci să fie dusă în buduar. Mecanicul se întâlni cu Ion şi merseră într-o cârciumă.

— Să te deghizezi să nu fii recunoscut, Ioane.

— Fii fără grijă! Nimeni nu mă va recunoaşte.

— Şi Berta?

— O birjă o va lua din partea mea, la ora 10.

Trecând prin strada Berlinului, Ion îl văzu pe duce intrând la Claudia.

Ducele, deghizat în Frederic Berard, ajunse în faţa casei din strada Berlinului în dimineaţa zilei cu balul. Claudia nu primea, dar la insistenţele servitorului care-i spuse că o caută un om de la Brunoy, Claudia se muie. Când îl văzu intrând pe duce, un fior nervos o străbătu din cap la picioare.

— Dumneata!

— Da, dragă doamnă, eu! Ce doreşti a-mi spune?

Claudia se uita încremenită.

— Mi se pare că ne-am despărţit de voie, doamnă. Eu nu mă mai gândeam să te văd, doamnă, şi cred că nici dumneata. Dacă vrei să mă şantajezi n-ai nici-o şansă. Eu am uitat de mult greşelile tinereţii.

— Eu nu uit. Ameninţările tale asupra Claudiei Varni nu o vor atinge pe doamna Thorn. Am prieteni sus-puşi, care vor apăra pe văduva fără sprijin.

— Doamnă, eu nu mă ating de dumneata. Eram curios să aflu ce vrei de la mine şi ce ai a-mi spune despre fiul meu...

— De unde ai aflat că doamna Thorn este Claudia Varni?

— De la ambasada Angliei.

Claudia începu a-i aduce aminte de tinereţe, de aventurile lor, de faptul că ea nu mai are bani iar el are milioane.

— Mi-am zis că ai milioanele datorită mie, şi că aveam dreptul să cer partea mea dintr-o avuţie pe care mi-o datorai.

— Ce-mi ceri?

— Jumătate din averea dumitale!

— Glumeşti, doamnă! Ameninţările dumitale nu pot fi serioase. Am făcut o crimă, dar nu datorăm nimic justiţiei. A plătit pentru noi Paul Leroyer.

— Şi dumneata trăieşti bogat şi fericit! zise Claudia.

— Legea nu-mi mai poate face nimic!

— Ştiu, dar un scandal ţi-ar terfeli onoarea şi ar păta numele De la Tour-Vaudieu. Dacă nu mă răzbun eu, pun pe alţii din umbră să o facă.

— Pe cine? Familia luî Paul Leroyer nu mai există. Vrei să faci lux, foarte bine. Vrei să-ţi măriţi bine fata, treaba ta... Cât vrei?

— Aşa cum ţi-am spus. Jumătate din averea ta.

— Eşti nebună! nu mai avem ce discuta! Adio!

— Stai domnule duce, nu fi aşa grăbit. În invitaţie mai era ceva legat de căsătoria lui Enric cu Isabela. Această căsătorie trebuie s-o rupi. Fiul dumitale se va căsători cu Olivia Thorn, fiindcă aşa vreau eu.

— Eşti nebună, zise ducele.

— Nebună, sau nu, asta vreau. Mi-am scris amintirile şi într-un loc povestesc şi despre un anumit lucru neplăcut. Dacă zici nu, două copii ale jurnalului meu vor pleca, una spre tatăl Isabelei şi alta spre fiul tău. Bine? Ce spui, dragule? Şi mai am şi chitanţa cu care i-ai plătit italianului lovitura de spadă. Am argumente puternice, domnule pair al Franţei. De testament ai uitat? Şi el este la mine şi poate fi folosit.

Ducele tremura.

— Testamentul îl vei primi înapoi când Enric va fi soţul fiicei mele.

Ducele era zdrobit. Claudia ştia unde este Estera şi că se va vindeca. Berta va pieri fără ca el să scape de groază. Ce să facă? Vroia să se sfătuiască cu Thefer.

— Voi merge până la capăt, domnule duce, zise Claudia. Eu nu mai am nimic de pierdut, dimpotrivă. Eu sunt obişnuită numai să câştig. Când îmi dai răspunsul?

— La prânz, îngână ducele.

— Bine. Să nu uit, am nevoie de 100 000 de franci.

— Trimite pe cineva în strada Pot-de-Fer să întrebe de Frederic Berard, omul însărcinat cu afacerile mele.

— Nu fi supărat pe mine. Să fim prieteni. Să ne unim copiii. Olivia este un copil bun. Nu seamănă cu mine.

Ducele ieşi ca beat de la Claudia. Luă trăsura şi plecă direct la Thefer.

Ion-Joi, care nu pierduse casa Claudiei din ochi, se aruncă în spatele trăsurii. Când trăsura opri, Ion coborî şi se prefăcu că-şi aprinde o ţigară.

— N-a plătit birjarului, cugetă Ion, deci revine. Aflase unde stă. Ducele reveni şi Ion se aruncă în spatele trăsurii. Ducele merse acasă. Plăti birjarului. Ion se apropie de birjar şi-l întrebă de numele muşteriului, dar nu primi niciun răspuns. Intră în aleea unde intrase ducele. Portarul îl opri:

— Unde te duci, domnule?

— După domnul care a intrat mai înainte. Aici stă?

— De ce întrebi?

— A dat birjarului o hârtie de 10 franci în loc de 5 franci, birjarul este un om cinstit şi m-a trimis să-i duc 5 franci.

— Ce grabă ai cu numele? Dă-mi banii, că o să-i dau eu. Ion nu mai avu ce zice şi vrând nevrând rămase fără 5 franci.

— Nu sunt bun să descos pe cineva, dar ştiu precis că stă aici. Îi spun lui René şi se va descurca el.

Dubief şi Termond se despărţiră de Thefer la bariera Montparnasse. Căutară un costum de vizitiu şi găsiră. Luară apoi o perucă roşie cu favoriţi lungi, apoi merseră la gara Lyon pentru a se interesa de primul tren spre Elveţia. Cum acesta era la 6,30 dimineaţa se hotărî să ia trenul de Fontainebleau de la 12 şi 40 minute, unde vor aştepta până dimineaţa. Important pentru ei era să părăsească locul acţiunilor care urmau să se întâmple.

În strada Berlinului, René se întoarse la câteva minute după plecarea ducelui. Claudia îl chemă la ea şi îi spuse că va ieşi pe jos. René se miră fiindcă afară ploua cumplit.

N-o întrebă unde merge. Se uita după ea cum merge prin ploaie. Valetul Francisc se apropie de el:

— De ce o fi plecând pe jos, când are trăsură la scară?

— Naiba ştie! zise René.

— Aşa este domnule, uneori se întâmplă şi lucruri care te fac să pleci pe jos.

— Ce lucruri?

Şi Francisc îi povesti despre vizita omului primit de Claudia, cu toate că anunţase că nu va primi pe nimeni.

— Dar a zis că nu primeşte pe nimeni! zise René.

— I-am spus vizitatorului, dar el încăpţânat a insistat şi a zis că doamna îl va primi dacă-i spun că vine de la Brunoy.

— A stat mult? întrebă René.
— Mai mult de o oră şi doamna l-a dus până la uşă.
— Cum îl cheamă?
— Frederic Berard! Ştii cine este?
— Nu, dar nu e treaba noastră.
— Aşa e...
— Cine naiba o fi şi Frederic Berard ăsta? Şi cum de a intrat pronunţând cuvântul *Brunoy?* Nebuna din Piaţa Regală a spus acelaşi cuvânt.

Claudia luă o trăsură şi merse în strada Pat-de-Fer.

Pretinsul Frederic Berard aştepta acasă. Când auzi birja se uită pe geam.
— Vine, era sigur că o să vină.

Claudia ajunse la portar. Aceasta se întreba:
— Ce casă ciudată? Cum poate trăi cineva aici?
— Pe cine căutaţi, doamnă?
— Pe domnul Frederic Berard.
— A ieşit şi cred că pentru dumneavoastră a lăsat o scrisoare.
— Da. Pentru mine trebuie să fie. Sunt doamna Thorn.
— Aşa este doamnă, poftiţi.

Claudia luă scrisoarea şi plecă. Urcă în trăsură şi rupse fremătând plicul. Ducele se ţinuse de cuvânt: în interior era un cec cu 100.000 franci.

Merse la bancă să-şi ridice cec-ul.
— Îi este frică de mine, îmi va da bani câţi îi voi cere.

Ajunsă acasă puse hârtiile într-un portofel alături de testamentul lui Sigismund şi lângă chitanţa italianului Giuseppe Corticelli. Puse portofelul în fundul unui sertar şi închise.

La şapte fără câteva minute începură să apară invitaţii.

René se sperie văzându-l pe Enric, dar acesta nu-l recunoscu.

Să ne întoarcem la Dubief şi Termond:
— La 10 fix trebuie să fim negreşit în strada Notre-Dame-des-Champs.
— Trebuie să furăm o trăsură. Mergem acum. Eu mă îmbrac în costum de birjar. Tu intri în cârciumă şi ceri ceva. Eu ochesc o trăsură uşoară şi un cal. Pornesc. N-o să se audă, fiindcă afară plouă. Ne întâlnim în strada Notre-Dames-des-Chapms.
— Ce facem cu numărul birjei?
— Lipim o bucată de hârtie peste el.

La nouă şi un sfert porniră spre Main, dar nu găsiră nici o trăsură.

— Lasă Termond, că găsim noi! Intrară în cârciumă, apoi ieşiră şi porniră spre alt loc. Apăru şi Petre Loriot, care mergea să mănânce alături de camarazii săi. Fu primit cu plăcere de camarazi. Aceştia îl întrebară cum îi merg treburile şi Loriot le răspunse că bine şi află că în acel moment unul dintre ei avea un comision în Notre-Dames-des-Champs, să ia o fată pentru a o duce în strada Berlinului.

— Cum o cheamă pe fată? întrebă Loriot.

— Berta Monestier şi stă la etajul al III-lea.

— Şi unde o duci?

— În strada Berlinului. M-a plătit unul, René Moulin.

Banditii începură să devină neliniştiti. Deodată zăriră o altă staţie pentru trăsuri situată lângă cârciumă. Văzură o birjă uşoară, era birja lui Petre Loriot, care-şi vedea liniştit de masă. Cei doi urcară în trăsură, dar nu înainte de a acoperi numărul trăsurii. Îi sperie numărul 13, dar tot o luară. Le plăcuse în mod deosebit armăsarul înhămat la ea, care, sperau ei, o să-i ajute să-şi facă bine treaba.

Dubief mână calul şi Termond urcă în trăsură, aşa cum fusese vorba. După ce se depărtară de cârciumă, Dubief începu să-l lovească pe Milord (aşa se numea calul lui Loriot).

Acesta nu asculta decât de cuvântul lui Loriot, care nu folosea biciul decât foarte rar. Milord o luă la trap şi Dubief abia reuşi să-l stăpânească. La ora 10 birja furată de la Loriot oprea în strada Notre-Dames-des-Champs în faţa casei cu nr. 19.

Dubief coborî din birjă şi sună. Portarul îi deschise şi-l întrebă:

— Unde mergeţi?

— La etajul III, la domnişoara Berta Monestier. Vin din partea domnului René Moulin, pentru a o conduce...

— Urcaţi!

Când bătu la uşa ei, Berta era deja îmbrăcată ştiind că René va trimite după ea.

Orfana îl întrebă:

— Vii din partea domnului René Moulin, nu-i aşa?

— Da, domnişoară. Am venit să vă iau, să vă dau această scrisoare şi să vă conduc în strada Berlinului.

— Ştiu, domnule!

Mergeţi înainte. Sting lumina şi vă ajung.

Dubief ajunse la trăsură şi-i şopti lui Termond că lucrurile merg bine. Apăru şi Berta. Dubief îi zise:

— Urcaţi-vă, domnişoară, şi nu vă speriaţi. În trăsură mai este şi un alt prieten al lui René.

— Un prieten intim, zise Termond. René ne aşteaptă cu nerăbdare...

O altă trăsură venea în viteză. Dubief îndemnă calul. Trăsura se opri la nr. 19. Birja care se oprise era a prietenului lui Loriot. Înainte de a pleca el văzu că birja lui Loriot lipseşte. Loriot ieşi în fugă din cârciumă. În 25 de ani nu i se mai întâmplase aşa ceva. Întrebă dacă văzuse cineva ceva şi nimeni nu ştia nimic.

— Loriot, mergi la prefectură să anunţi, îi zise unul dintre birjari.

Birjarul tocmit de René, poreclit Nepăsătorul, plecă spre strada Notre-Dames-des-Champs. Ajunse acolo în momentul în care Dubief pleca cu birja nr. 13.

Nepăsătorul sună şi-i spuse portarului la cine venise. Acesta îi spuse că domnişoara Monestier tocmai plecase de cinci minute cu o trăsură trimisă de René Moulin. Birjarul rămase foarte mirat. Nu-i venea să creadă.

— E peste putinţă, murmură.

Portarului nu-i plăcea să nu-l creadă cineva:

— La dracu? Ce înseamnă asta? Trebuie să merg la casa din strada Berlinului pentru a anunţa ce s-a întâmplat, deoarece cursa mea e plătită. Cinstitul birjar urcă pe capră, şi plecă în strada Berlinului.

Thefer plecă la întâlnirea cu ducele, care abia îl aştepta. Îi povesti întâlnirea cu Claudia Varni şi îi vorbi despre armele care aceasta le poseda: testamentul lui Sigismund şi chitanţa lui Corticelli. De asemenea ducele îi spuse despre temerea lui că doamna Thorn avea oamenii ei care ştiau tot ce se petrece în preajma lui: Îi vorbi despre faptul că ea ştia că Estera trăieşte şi că este posibil să se facă bine. Thefer ascultă înmărmurit. Când ducele îi spuse de pretenţia Claudiei de a-şi căsători fiica cu Enric, excalmă:

— Oh! Oh! ce poftă de mâncare! Înseamnă că are nişte arme foarte puternice. Sunteţi absolut sigur că are testamentul lui Sigismund?

— Sunt sigur şi mi-a spus că nu este la ea. Că l-a pus în loc sigur. Deci orice încercare de a-l recupera este imposibilă.

— Această femeie este foarte puternică! Sunteţi

hotărât să primiţi propunerile ei? Trebuie să alegi între scandal şi ruină, sau pacea câştigată cu mare jertfă. Berta Leroyer nu va mai fi de temut. Rămâi faţă în faţă cu Claudia Varni. Câştigă-ţi liniştea cu orice preţ! Fii de acord cu însurătoarea lui Enric cu fiica doamnei Thorn.

— Dar Enric va fi de acord cu însurătoarea? El iubeşte pe Isabella Lilliers şi căsătoria lor este deja hotărâtă.

— O însurătoare poate fi ruptă oricând...

— Cum?

— Căutăm...

— Va trebui să mă întorc acasă la mine.

— Trebuie, dar zic să mai ai răbdare 2-3 zile. Nu ştii ce încurcături se pot ivi. Claudia ştie că stai în Pot-de-Fer?

— Nu. Ştie că cel ce locuieşte acolo este omul care-mi rezolvă afacerile.

— Mergi mâine iarăşi la ea şi promite-i că vei încerca să rupi logodna fiului dumitale, pentru a putea să se căsătorească cu Olivia. Spune-i să-ţi dea răgaz câteva zile. Cât despre Estera, nu-ţi fie teamă. Acum să vorbim de domnişoara Berta. Oamenii mei îşi încep lucrul. Răpirea ei mă costă 50.000 de franci. Claudia Varni este mai puţin periculoasă decât fata lui Leroyer şi totuşi îi daţi 3 milioane. Eu pentru 200.000 de franci risc eşafodul.

— Cât vrei?

— 400.000. Dacă nu vă convine acest preţ, oamenii mei o vor duce pe fată de unde au luat-o.

— Abuzezi de situaţie, Thefer, dar vei avea ceea ce-mi ceri...

— Am toată încrederea în cuvântul dumneavoastră.

Urcară în trăsură şi plecară spre fortificaţii. Ajunşi la carieră plecară pe jos spre Bagnolet. Mergeau foarte repede, cu toate că din cauza ploii drumul era foarte anevoios.

— Trăsura va urca foarte greu aici. Drumul este foarte anevoios, zise Thefer.

Poliţaiul îl trase repede pe George de braţ:

— Nu vă depărtaţi de mine, domnule duce, fiindcă puteţi să vă prăbuşiţi. Nu vedeţi ce gropi sunt din cauza carierelor părăsite? Priviţi... zise el aprinzând un chibrit pe care-l aruncă într-o crăpătură apropiată. Lumina chibritului, aşa slabă cum era, dezvălui ochilor îngroziţi ai ducelui o prăpastie îngrozitoare.

— Drumul acesta este îngrozitor! zise el.

— Da, pentru un beţiv sau chiar pentru cineva care

călătorește cu o rudă și vrea să scape de ea. Ducelui îi fu teamă, dar se liniști gândindu-se că polițaiul n-avea nici un interes să scape de el, ba dimpotrivă...

— Am ajuns, domnule duce. Locul e bine ales, nu-i așa?

— E foarte întunecos aici, zise ducele.

— Într-adevăr nu e prea voios, dar pentru ce va urma este foarte bun locul.

— Suntem departe de orice locuință?

— Da!

Lemnele aduse de cei doi hoți atraseră atenția ducelui.

— Lemnele astea au fost aici?

— Nu, le-am adus eu.

Ducele înțelese care le era rostul și mâinile începură să-i tremure.

— Dar un foc se vede și vor veni în ajutor...

— Când vor ajunge pompierii nu vor mai găsi decât o grămadă de cenușă.

— Dar dacă fata strigă după ajutor?

— Cine o aude? Când va izbucni focul ea este deja moartă; focul șterge orice urmă de crimă.

Thefer se uită la ceas. Era 11,15.

— Vă las, domnule duce. Ies să-mi aștept oamenii.

— Du-te!

Polițaiul ieși la pândă, ascultând cu atenție toate zgomotele.

Berta Leroyer luase loc în birjă fără teamă.

— Ești prieten cu René Moulin, domnule?

— Da, domnișoară, și are multă încredere în mine.

— Ți-a spus René pentru ce merg la doamna Thorn?

— Nu. Mi-a spus numai să merg împreună cu birjarul, să vă iau și să vă duc la dânsul. Atât mi-a fost de ajuns. N-am mai pus întrebări.

Berta scoase capul pe fereastră și întrebă:

— Unde suntem acum?

— Ajungem la chei răspunse Termond. În curând vom fi în piața Concordiei.

Milord, rămășița de cal englezesc, de care Petre Loriot era așa de mândru, fugea de mânca pământul.

— Abia acum trecem peste Sena, se miră Berta: și totuși trăsura merge foarte repede.

Termond gândea: „Mititica începe să se neliniștească. Dacă țipă trebuie să fiu pregătit" și puse mâna pe pumnal. Într-adevăr Berta începuse să se neliniștească. Privea pe

geam şi-şi dădea seamă că nu cunoaşte cartierele prin care trecea.

— Cred că vizitiul a greşit drumul, zise ea.

— Nu te nelinişti, domnişoară. Probabil că urmează itinerariul dat de René Moulin.

Când ajunseră la podul Berry, Berta bătu cu degetul în geamul trăsurii.

Dubief îşi dădu seama despre ce este vorba şi biciui şi mai tare pe Milord.

— Nu mai striga, domnişoară. E cam tare de urechi.

Berta înţelese şi vru să sară din trăsură, dar Termond o trase înapoi şi o azvârli pe pernele trăsurii, iar cu mâna dreaptă îi puse pumnalul în gât.

— Nici un ţipăt sau mişcare, altfel te tai ca pe puiul de găină!...

— Dumnezeule, pe ce mâini am încăput!?

— Pe mâinile unor oameni care vor fi atenţi cu tot ce te înconjoară, dacă vei fi liniştită; dacă nu, este greşeala dumitale şi vezi ce te aşteaptă, încheie Termond arătându-i pumnalul.

Berta, speriată de moarte, se ghemui într-un colţ al trăsurii, cât mai departe de Termond.

— Dar unde mă duceţi? îndrăzni a întreba gâtuită de frică Berta.

— Vei vedea, domnişoară!

— Sunteţi nişte ticăloşi! zise Berta.

Termond o împinse cu vârful pumnalului. Dubief cânta pe capra trăsurii. Berta, recăzută pe perna trăsurii, se gândea la vrăjmaşii lui René, acei oameni care încercaseră să-l distrugă.

Se gândi la Ştefan Loriot şi lacrimi mari începură să-i curgă din ochi. Termond o urmărea cu mâinile încrucişate şi pumnalul gata de atac.

Suspinele Bertei încetară. Copila se ruga lui Dumnezeu şi o linişte mare o cuprinse.

Îşi imagina că motive foarte puternice o îndepărtară de Paris, pentru a o despărţi de René Moulin: îşi imagina că nu vor s-o omoare şi că într-o zi îi vor da drumul.

Se hotărî să se prefacă supusă, nădăjduind că astfel îşi va îmbuna paznicii. Mâinile tinerei fete strângeau cu putere pernele trăsurii. Degetele îi întâlniră o hârtie între cele două perne. O apucă, o îndoi şi o băgă în manşeta rochiei: „cine ştie, îşi zise în gând, poate fi un semn prin care să-i desconspir pe aceşti tâlhari". Această nădejde o

făcu să-şi capete curajul. În situaţia ei avea nevoie de multă tărie.

Trăsura încetini, urca pe platou. Drumul era anevoios şi Milord aluneca. Vizitiul improvizat se dădu jos de pe capră şi îl apucă pe Milord de hăţuri. Cu chiu cu vai birja reuşi să urce pe platou.

Thefer auzi zgomotul surd al trăsurii şi o văzu apărând ca o mogâldeaţă în noapte.

— În sfârşit, iată-vă! Ce o fi făcut? întrebă pe Dubief.

— Am adus-o; dar am avut mult de furcă. A simţit şi s-a zbătut ca o pasăre în colivie. Dă-te jos, domnişoară, se adresă Bertei.

Ochii ei obişnuiţi acum cu întunericul descoperi şi cel de-al treilea personaj. Frica ei crescu.

— Mergi după domnul! zise birjarul arătând pe Thefer. Berta îl urmă supusă.

George, auzind paşi pe nisp, se ascunse după mobilele din cameră. Ticălosul nu se gândea să se dea înapoi de la o crimă, dar îi era frică.

Uşa de la parter se deschise şi Berta se ivi între cei doi prizonieri.

— Aprinde o lumânare, zise Thefer lui Termond. Se adresă apoi Bertei:

— Vino, şi adu-ţi aminte că trebuie să taci.

Trecură într-o cameră, urcară nişte scări şi ajunseră într-o cameră foarte mare.

— Uită-te bine la ferestre, domnişoară! Orice încercare de fugă este zadarnică. Obloanele sunt închise şi sunt şi gratii.

Berta nu răspunse. Se lăsă zdrobită pe un scaun.

Thefer părăsi încăperea întorcând cheia de două ori în broască.

Ducele îşi înfăşurase capul într-un şal şi nu i se mai vedeau decât ochii, nasul şi gura, ceea ce îl făcea de nerecunoscut.

— Am făcut ceea ce mi s-a cerut, acum vrem plata. Vom duce trăsura pe drumul de la Montreuil, nu e prea bun, dar e mai scurt.

— Cât datorezi acestor domni? întrebă ducele.

— Treizeci şi cinci de mii de franci, domnule.

Ducele scoase portofelul şi plăti.

— Sper că v-aţi rezolvat problema plecării în străinătate...

— Vom pleca în Elveţia, patria lui Wilhelm Tell şi a crosurilor.

— Iată aici două paşapoarte vizate, zise agentul. Plecaţi şi drum bun!

Dubief luă pachetul cu hainele şi vru să ia şi un altul mai mic în care avea nişte mandate false. Termond îl sfătui să-l arunce peste zid. Săculeţul căzu cu zgomot. În cădere, o monedă de 5 franci căzu pe pământ.

— Urcă-te lângă mine, zise Dubief, avem de vorbit. Urcară amândoi pe capră.

Peste trei sferturi de oră Dubief trecu bariera, reaprinse felinarele. Coborâră din trăsură, desfăcură pe Milord, îi puseră sacul cu orz de gât şi plecară. Îşi scoaseră hainele cu care fuseseră deghizaţi şi le aruncă în Sena. Dubief dezlipi hârtia neagră ce o pusese peste nr. 13.

Banditii plecară spre gară. Peste câteva minute o patrulă găsi trăsura şi calul şi le duse la poliţia din strada Pontaise.

Berta Leroyer intrase, după cum ştim, liniştită în casa cea întunecoasă de pe platou.

Senatorul şi Thefer se mirau de modul supus în care îi urma.

— Ce-o avea de este aşa liniştită? întrebă ducele.

— Probabil nutreşte vreo speranţă de scăpare, răspunse celălalt.

— De unde?

— De la Moulin. Este foarte isteţ acest René, fiindcă a găsit mijlocul de a te face să-i pierzi urma, lăsându-te să crezi că este plecat în provincie, iar el stă bine mersi în Paris şi complotează împotrivă-mi.

— De unde ştiţi?

— N-ai auzit ce au zis cei doi, cum că René Moulin trimisese o trăsură să ia fata cam la aceeaşi oră? Deci este în Paris. Dar unde este şi sub ce nume se ascunde, asta trebuie să aflăm. Stă ascuns şi unelteşte să mă piardă.

— Sunt lucruri imposibile, fiindcă Berta va pieri, şi ea este puterea lui René Moulin. Nu mai are nici-o dovadă. Cei doi sunt în Elveţia, peste o oră focul va transforma totul în cenuşă. Cine şi-ar închipui că sub dărâmături se află cenuşa unei femei? Moartea orfanei te va face stăpân pe situaţie.

— Deci moartea ei îmi va folosi? bolborosi George

— Mai întrebaţi? Dacă Berta ar scăpa, îmi este frică să mă gândesc ce s-ar întâmpla. Vom merge până la capăt. Acum semnaţi cecul ce mi-aţi făgăduit. Am adus toc şi cerneală.

— Ai curaj s-o omori pe fată? întrebă ducele.

— N-o omor, va muri singură în camera închisă cu cheia şi cu ferestrele zăbrelite.

Un ţipăt disperat le străbătu urechile celor doi. Îl urmă al doilea, mai puternic şi mai prelung.

— A deschis fereastra şi strigă după ajutor, trebuie omorâtă rapid. Să moară, trebuie să moară, ţipa ducele îndreptându-se spre scara ce urca la etaj.

— Ia cuţitul ăsta cu dumneata! zise Thefer. Senatorul luă arma şi se repezi pe scară. Thefer îl urmă cu felinarul în mână. „Ce s-o fi întâmplat cu ea?" se întreba Thefer. Pentru ce-şi schimbase comportamentul?

Văzând pe răpitorii ei plecaţi, Berta îşi imagina că ei descoperiseră planurile lui René şi vroiau s-o sechestreze.

Se hotărî să aştepte cu răbdare până se vor hotărî să spună ce vor de la ea. Îşi aduse aminte de bucata de hârtie găsită între perne. Era un bilet pe care birjarii îl eliberează călătorului.

Pe el era scris numărul trăsurii: nr. 13. Atunci zări alături numele lui Petre Loriot, birjar, str. Qudivat, nr. 7. Deci trăsura era a lui Loriot, el era pe capră şi era duşmanul ei. Creierii îi zvâcneau să-i spargă ţeasta. Numele lui Loriot o zăpăcise cu totul. Nu dorea decât să scape, să fugă oriunde, să fie slobodă.

Deschise fereastra, se lovi cu capul de zăbrele şi strigă după ajutor. Nu-i răspunse decât ecoul. Orfana mai dete două ţipete. Acesta este momentul în care ducele se repezi pe scară şi urcă la etajul I.

Auzind uşa deschizându-se Berta se întoarse tremurând şi se retrase din faţa celor doi oameni furioşi.

— Nenorocito, îi zise cel mascat. Ţi-ai semnat singură sentinţa cu moartea. Văzându-l venind spre ea spre a o lovi cu cuţitul strigă:

— Ticălosule! Ticălosule! vrei să mă omori. Sunteţi nişte laşi, doi oameni contra unei femei nevinovate!

Berta se repezi către duce şi cu o mişcare rapidă îi zmulse şalul de pe faţă. Prizoniera se trase înapoi înmărmurită.

— Omul din Piaţa Regală! Hoţul care a intrat în camera lui René!

— Da, eu sunt. Priveşte-mă bine în faţă, căci nu mă mai vezi altă dată. Eu sunt cel pe care-l căutaţi, tu şi René, eu sunt! eu am omorât pe doctor la Brunoy!... Eu l-am ucis pe tatăl tău. Eşti mulţumită? Ştii acum, dar nu

vei spune nimănui nimic căci vei muri acum! Berta dădu un țipăt.

Cu mâna stângă ducele o apucă de umăr și cu dreapta o lovi în dreptul inimii.

Sângele stropi fața înfricoșată a ticălosului. Berta căzu cu un geamăt înăbușit.

— S-a făcut, zise Thefer. Bine ai mai lovit, domnule duce. Să plecăm repede.

George de la Tour-Vaudieu sta locului cu ochii rătăciți, cu fața plină de sânge, tremurând din tot corpul.

Ieși împleticindu-se din odaie și se opri în mijlocul grădinii. Thefer îl urmă, nu înainte de a da foc lemnelor uscate și talașului. Focul se întinse repede.

— Să plecăm, d-le duce! Peste o clipă toată casa va fi în foc. E mai bine să fim departe.

Ducele era ca nebun. Thefer îl târî pe platou.

După vreo sută de pași George se opri și-i zise agentului:

— Ai văzut că fata asta era în casă, când am intrat la René! Când îți spuneam că-mi este frică de ea râdeai de mine. Fata asta putea să mă piardă.

— Acum poți fi liniștit! Ai lovit-o drept în inimă și flăcările mistuie cadavrul. Haide, să ne depărtăm.

Agentul îl apucă de braț și-l sili să treacă peste câmp, pentru a ajunge la un drum ce-i ducea la piciorul dealului.

Berta leșinase sub lovitura ducelui. Leșinul ei mai mult de frică era, decât de durere. Vârful cuțitului întâlnise medalionul cu poza lui Abel și intrase numai puțin în carne. Berta nu era decât leșinată și flăcările puteau isprăvi opera lui George dintr-o clipă în alta. Fumul cuprinse toate odăile și Berta se trezi înecată de fum.

Se ridică cu greutate și vru să umble, dar picioarele n-o ascultară.

— Dumnezeule, îngână deznădăjduită, ticăloșii au dat foc casei... Sunt pierdută!

Un uragan de flăcări și scântei urcară ca un nor prin crăpătura făcută. Geamurile pleznirăși obloanele căzură. În momentul acela Berta își recăpătă forțele.

Se repezi la ușa pe care ucigașii o lăsaseră deschisă și intră în pridvorul ce da spre scară. O pânză de foc îi închidea drumul. Trecu punându-și mâna la ochi, să nu orbească.

Scara nu se dărâmase încă. Berta coborî pe ea până la parter. Prin fum se zărea o ușă deschisă. Berta se repezi,

dar un grilaj de fier oprea drumul spre libertate. În zadar încercă să treacă prin el.

— Doamne ai milă de mine! Vino-mi în ajutor!

Tot etajul I era în flăcări, numai unde era Berta şi unde Termond nu pusese lemne era nears.

— S-a sfârşit! gândi ea.

Deodată, la 10 paşi de ea, un zid peste care căzuseră nişte grinzi aprinse căzu la pământ lăsând loc de trecere. Pe acolo ar fi putut ieşi afară, dar pentru a ajunge acolo trebuia să treacă peste grinzile aprinse în mijlocul unui nor de foc şi fum.

— Doamne, păzeşte-mă şi vino-mi în ajutor! repeta Berta cu credinţă.

Începu să alerge prin flăcări. Orbită pe jumătate, dar vie, îşi simţi picioarele călcând pe pământ şi pieptul ei se umplu de aer curat. Un zgomot cumplit răsună în urma ei. Casa întreagă se dărâmase. Ajunse la poarta deschisă de duce şi de agent, ieşi şi o luă pe drumul noroios ce se-ntindea în faţa ei.

Se dăduse alarma în Bagnolet.

Berta auzi voci în apropiere. Berta se gândea că nu este bine să fie văzută şi să i se pună întrebări. Părăsi drumul şi o luă peste terenurile cretoase ale platoului. Dar înainte de a face zece paşi scoase un ţipăt înfiorător. Pământul i se lipea sub picioare şi o prăpastie înspăimântătoare o trăgea în adâncul ei.

În timpul acesta în strada Berlinului, la d-na Thorn petrecerea era în toi. Claudia aşezase pe fiica sa alături de Enric de la Tour-Vaudieu şi de Ştefan Loriot.

Enric nu o cunoştea încă pe Olivia. Când o văzu îl impresionă ţinuta patriciană şi faţa frumoasă. Nici fata nu rămăsese insensibilă la figura lui distinsă şi ţinuta rezervată.

Ea gândea că dacă acesta este alesul propus de mama sa, aceasta nu are gusturi proaste.

Olivia era foarte spirituală şi situaţia ei de fată a gazdei o obliga să fie amabilă cu toată lumea.

Claudia trăgea cu ochiul la cei doi tineri, achitându-se strălucitor de datoriile ei de gazdă.

Efectul produs de Olivia asupra lui Enric nu-i scăpă din vedere şi prevedea un sfârşit fericit planurilor sale.

Enric o conduse pe Olivia în salon, apoi se apropie de Ştefan Loriot:

— Cum ţi se pare fiica d-nei Thorn? întrebă Ştefan.

— Drăguță, chiar foarte drăguță! Cel ce o va lua de soție va fi foarte fericit.

— Nu cumva ai dori această fericire?

— Nu. Știi foarte bine că iubesc pe domnișoara Lilliers și o voi lua de nevastă, dar asta nu mă împiedică de a vedea ce este frumos. Apropos, ce s-a mai întâmplat în ultimul timp între tine și fata ce-o iubești? Nu mai pari trist! Tot mai ești amorezat?

— Mai mult ca niciodată și pentru toată viața.

— Te-ai văzut cu René Moulin?

— Da, și era așa cum ai zis tu, un secret ce nu putea fi dezvăluit.

Începu muzica. D-na Thorn se apropie de Enric:

— D-le marchiz, vrei să începi dansul cu Olivia?

Enric se înclină și invită fata la dans. Enric se uita spre Ștefan și gândi: „Oare d-na Thorn mă vrea de ginere?"

Rămasă lângă Ștefan, Claudia îl întrebă:

— Doctore, ce crezi de perechea asta minunată?

— Care, doamnă? făcu Ștefan pe neștiutorul.

— Domnul de la Tour-Vaudieu și fiica mea!

— Eleganța și distincția unite, doamnă.

— Nu crezi că sunt făcuți unul pentru altul?

— Ba da.

— Poate că sunt destinați să meargă alături.

— Ar fi un vis frumos, doamnă, care nu se poate împlini, fiindcă Enric este logodit cu domnișoara Isabela de Lilliers.

— Știu! Dar o logodnă se poate rupe.

— Enric o iubește pe Isabela.

— Cine e sigur că iubește!? Adesea îți iei inima înapoi când vezi că te-ai înșelat.

Plecă. Ștefan gândi că d-na Thorn este cam ciudată.

„Faptul că René Moulin este aici mă face să cred că în viața ei este un mister. René mi-a zis să nu mă mir de nimic!"

Dansul încetă și Enric o duse pe Olivia lângă mama sa. Claudia îl luă de braț:

— De ce n-a venit și domnul duce? L-am invitat și pe el.

— Lipsește din oraș, doamnă.

Claudia îl privea înmărmurită.

— A plecat azi dimineață?

— Nu, doamnă, este plecat de mai mult timp.

Claudia își dădu seama că ducele s-a prefăcut că pleacă pentru a putea descoperi sau unelti ceva.

— Cineva mi-a spus că l-a văzut azi pe duce.
— Nu, doamnă. Cred că este în Italia.
— Nu eşti sigur?
— Nu; nu-i scriu fiindcă nu ştiu unde.
— Dar corespondenţa?
— Este pe masă, nedeschisă.

Claudia îşi zise că ducele intra în casă, noaptea, în taină, spre a afla ce scrie în scrisori; dovada, scrisoarea ei.

Continuă:

— Cine se ocupă de afacerile lui când este plecat?
— Are un om de afaceri.
— Pe Frederic Berard?
— Nu, pe Mortial Ligond care stă cu noi.

Claudia nu se mai îndoia. George se ascundea sub numele de Frederic Berard.

Sosiră actorii, printre ei şi Ion-Joi. Mecanicul trimise pe Francisc de lângă el şi rămas singur cu Ion îi arătă locul pe unde poate fugi.

— Dar tu ce faci? întrebă pe René.
— Rămân să văd ce se mai petrece pe aici; mâine ne întâlnim.
— Dar dacă te întreabă ceva englezoaica?
— Îi voi răspunde eu cum trebuie.
— Bine. Să ştii că ea este femeia de pe puntea Neuilly.
— I-am găsit urma, şi complicele ei a fost la ea cât ai lipsit tu.
— Ştiu, mi-a spus Francisc că doamna a primit un om care a zis „spune-i doamnei că vin de la Brunoy" şi ea l-a primit.

Ion se uită în jur şi-l întrebă pe René:

— Este frumos aici; dar unde este sertarul cu bani?
— Ţi-am spus să nu pui mâna. Ia cheia de la costume.
— De ce întârzie Berta?

Era ora 12,00. René era îngrijorat că Berta nu venise. Intră Francisc şi-l anunţă că-l caută un birjar.

Birjarul, poreclit Nepăsătorul, îl aştepta jos. René zise:

— Spune-i doamnei să coboare.
— Nu a venit, domnule.
— Cum? N-ai adus-o?
— Nu.

Birjarul îi povesti că întârziase şi când a ajuns la destinaţie Berta plecase cu altă birjă.

René nu mai înţelegea nimic. Nimeni nu-i ştia planurile. Înseamnă că s-au servit de numele lui pentru a o atrage pe Berta într-o cursă.

Birjarul plecă şi René urcă în sală împleticindu-se ca un om beat. Îşi dădu seama că este o cursă la mijloc şi era posibilă chiar şi o crimă.

— Voi apela la o slujnică să joace rolul Bertei.

Slujnica se învoi. Se îmbrăcă în haine de birjar spre a juca rolul. Tablourile vinovate începură. Se rulau foarte repede. Mai era de jucat tabloul lor: al lui René şi Ion-Joi.

Ion era regizorul, care ştia în amănunte tragedia. Aşeză fiecare personaj la locul lui. Decorul arăta un pod prost luminat şi o birjă.

Feţele personajelor nu puteau fi cunoscute. Perdeaua se ridică şi o voce anunţă: Crima de la Neuilly!

D-na Thorn îngălbeni ca o moartă. Tremura. Ochii i se măriră. Vru să plece, dar picioarele n-o mai ascultau. Dădu un geamăt şi căzu în fotoliu leşinată. Toată lumea se adună în jurul ei. Nimeni nu înţelegea de ce a leşinat. Ştefan o îngrijea şi-şi aduse aminte de vorbele lui René. Nu te mira de nimic!

René merse să se schimbe pentru a deveni Laurent. Ion nu era stăpânit decât de gândul de a-i fura banii d-nei Thorn. Toţi erau grămădiţi în jurul Claudiei.

— Acum este momentul, cugetă Ion.

Intră în odaia cu biroul de abanos şi cu uneltele-i de meseriaşi deschise sertarul biroului. Dădu de portofelul cu valori:

— Am pus mâna pe avere, îşi zise Ion. Scoase un creion şi scrise:

„Primit de la d-na de la Neuilly o arvună pentru crima din noaptea de 24 septembrie 1837,

Ion-Joi."

Puse hârtia în locul portofelului în cutie şi închise.

Apoi ieşi din casă nebăgat în seamă de nimeni; se ducea să mănânce.

În acest moment d-na Thorn îşi venea în fire. În odaie era o mare tăcere. Lângă canapea erau trei persoane: René, Olivia şi doctorul Ştefan.

— Ziceţi să tacă muzica... porunciţi să se lase cortina... Stingeţi lumânările, goniţi vedenia aceasta blestemată... goniţi-o!

Olivia plângea. René îşi ascundea cu greu bucuria, văzând-o pe d-na Thorn cum se trăda.

— Doamnă, căldura v-a făcut să leşinaţi, acum sunteţi bine. Cuvintele lui Ştefan o trezirăpe Claudia la realitate. Ce credeau ceilalţi despre leşinul ei? Se uită la cei din jur şi-şi aduse aminte de ce se întâmplase. O trecură fiorii, dar îşi învinse teama. Faţa i se însenină. Zâmbi lui Ştefan:

— Ce s-a întâmplat, doctore?

— Ultimul tablou a fost palpitant. Scena omorului v-a impresionat şi aţi leşinat.

René asculta; ştia el ce ştia...

Rămasă singură Claudia se gândea la cele întâmplate: „Cine a reconstituit scena din 1837? numai două fiinţe ştiau: Ion-Joi şi George." Ion a murit. George este mai vinovat decât mine. Atunci? Să fie întâmplarea numai?

Chemă pe Laurent:

— Ştiu că mâine ai plăţi de făcut. Cât îţi trebuie?

— 3.000 de franci, doamnă.

— După ce pleacă ultimul musafir vii la mine să ţi-i dau.

— Bine, doamnă.

René ieşi.

La ora patru după-amiază musafirii plecară.

René merse la Claudia pentru a lua banii. Intră cu stăpâna lui în camera cu biroul de abanos.

Claudia scoase o cheie din buzunar şi deschise sertarul. Băgă mâna în sertar şi scoase, în acelaşi timp, o exclamaţie de spaimă.

— Hoţii! A intrat cineva aici şi a furat!

— Furat! Nu se poate doamnă. Toată noaptea a fost lume aici şi numai portiţa aceasta o desparte de salon.

— Dar broasca este stricată. Mi-a luat portofelul în care aveam acte şi 100.000 de franci.

— Sunteţi sigură că aici aţi pus portofelul?

— Da. Era aici unde acum se află această hârtie. Claudia ridică hârtia şi o citi. Mâinile începură să-i tremure şi în ochi i se citea groaza. Cuvintele şi numele lui Ion-Joi îi ardeau creierul. Se rezemă de zid, zicând mecanic:

— Ion-Joi trăieşte! Ion-Joi trăieşte!

— Doamnă, cel mai bun lucru este să anunţăm poliţia. Mă duc să fac declaraţia.

Dându-şi seama ce se putea întâmpla dacă Ion este prins, Claudia îi spuse lui René că nu i-a dispărut nimic; s-a înşelat numai.

Deschizând un alt sertar, d-na Thorn scoase 3.000 de franci şi-i dădu lui René.

René ieşi cugetând:

„Ea este femeia de la Neuilly. Numele lui Ion a produs asupra ei un efect fulgerător.

Îi este frică de poliţie, fiindcă în portofel erau şi hârtii compromiţătoare pentru George şi ea.

M-a supărat Ion că a furat, dar îl iert.

Trebuie să văd de ce n-a venit Berta!"

Claudia, la rândul ei rămasă singură, gândea:

„Deci Ion-Joi n-a murit. A scăpat de otravă şi a devenit complicele lui George. George este cel care a poruncit tabloul. Mişelul mi-a dat 100.000 şi mi i-a luat.

Deci domnule duce să văd ce-o să zici mâine când te voi vizita în Pat-de-Fer".

La 8 dimineaţa, René luă o trăsură să meargă la Berta. Văzu că nu este nimeni şi inima i se strânse de durere.

— Precis a căzut într-o cursă.

— N-ai trimis decât o trăsură, domnule René? întrebă portăreasa.

— Da. Cea care a venit de două ori.

— Primul care a venit mai devreme a zis că vine din partea dumitale.

— Din partea mea?

— Aşa mi-a spus birjarul. L-am întrebat unde se duce şi mi-a răspuns că la domnişoara Berta Monestier să o ia cu birja, din partea lui René Moulin.

— Îţi mai aduci aminte ce semnalmente avea? Mi-e frică să nu i se fi întâmplat vreo nenorocire!

— Să mergem la Poliţie. Era scund, cu părul roşu, cu haină de catifea maronie şi pălărie de muşama.

— Mulţumesc. Dacă întreabă cineva de domnişoara Berta, spune că este la ţară, te rog.

— Bine, domnule René.

Apoi René plecă.

DREPTATE

René își dădu seama că nu are cum să găsească acel birjar printre miile de birjari ai Parisului. Și apoi cine poate spune că nu era un birjar deghizat? Era sigur acum că Berta căzuse într-o cursă dibace. Dar cine erau cei ce întinseseră cursa?

Își aduse aminte de cel ce-l învinuise pe nedrept, și-i strecurase o notă compromițătoare sub plicul pe care scria: *Dreptate!*

René credea că este aceeași mână. Probabil era o persoană foarte puternică din moment ce putuse să-l aresteze. Cum să-i găsească urma? Să se adreseze poliției?

Își aduse aminte de Ion-Joi și de portofelul pe care-l furase. Unde era Ion-Joi acum?

Loriot se întorsese la 5 acasă. Trecu prin fața ochilor imaginea întregii petreceri. Își aduse aminte de toate cele ce se întâmplaseră și adormi. Fu trezit de sunetul violent al clopoțelului. Servitoarea deschise și Ștefan se trezi în cameră cu unchiul său.

— Fii bine venit, unchiule! De ce ești așa supărat, zise Ștefan văzând trăsăturile întunecate ale unchiului său.

— Măi băiete, eu sunt unchiul tău, decanul birjarilor, am fost tras pe sfoară ca un băiețaș. Mi-au furat birja.

Ștefan îl privi cu gura căscată. Ah, dacă l-aș avea în mână pe cel ce a făcut acest lucru, să mă trăznească Dumnezeu dacă nu l-aș mânca fript!

Și birjarul îi povesti cum îi dispăruse trăsura în seara trecută.

— Ai regăsit-o?

— Da, în dimineața asta, cu Milord pe jumătate leșinat iar birja mea curată vopsită cu noroi cleios și pământ galben.

Pentru a mi se da înapoi trăsura a trebuit să plătesc 15 franci.

— Lasă unchiule, bine c-ai găsit-o!

— Am luat birja de la circa din Pontaise şi fiind aproape de tine m-am gândit să-ţi fac o vizită.

— Foarte bine. Eu m-am învoit de la spital, aşa că te invit la micul dejun.

— Primesc cu plăcere! Ai petrecut toată noaptea lângă patul unui bolnav?

— Nu unchiule! Am fost la o petrecere dată de una dintre clientele mele, în celălalt capăt al Parisului în strada Berlinului.

— În strada Berlinului?

— Da, de ce te miri?

— Fiindcă, aseară, unul dintre birjari mi-a povestit ceva despre domnişoara Berta Monestier, din strada Notre-Dame-des-Champs. Trebuia s-o ducă în celălalt capăt al oraşului în strada Berlinului, din partea unui oarecare René Moulin.

— Stai liniştit unchiule. Berta este demnă de mine. Când îţi voi povesti, vei vedea că de multe ori aparenţele înşeală.

— Îmi poţi explica acum?

— Nu unchiule... n-a venit încă momentul. Este un secret care nu-mi aparţine. Ştiu că tu eşti Toma Necredinciosul, dar te rog să ai răbdare.

Intră François, care-l anunţă că vrea să-l vadă un client ce-i zice René Moulin.

— Introdu-l, François!

René apăru în pragul uşii desfigurat. Doctorul îi prezentă pe unchiul său şi-i spuse că poate vorbi liniştit.

— E vorba de domnişoara Berta, zise Moulin. A dispărut. Trebuia să vină la doamna Thorn, pentru a juca un rol în tabloul vinovat, şi n-a venit. Am pus o trăsură la dispoziţia ei şi birjarul a venit să mă anunţe dispariţia ei.

— Staţi puţin, zise Loriot. Încep să mă dumiresc. Confratele meu, Sans-Souci, a fost însărcinat cu transportul domnişoarei Berta; are nr. 766.

— Acesta este birjarul angajat de mine.

— Eu, continuă Petre Loriot, cred că birja mea a jucat un rol important în dispariţia Bertei.

— Deci, zise Ştefan, s-au servit de numele lui René, pentru a scoate pe Berta din casă. Ştia cineva că o vei duce în strada Berlinului?

— Nu.

— Cine bănuieşti că a pus la cale răpirea Bertei? întrebă Ştefan.

— Nu bănuiesc, Ştefane, ci acuz pe duşmanii mei din umbră, care au făcut să fiu arestat şi acuzat de un lucru pe care nu l-am făcut.

— Oricât de puternici ar fi aceşti duşmani îi vom demasca şi doborî! Îi vom soma să ne-o dea pe Berta. De nu, vom merge la poliţie...

— Imposibil, fiindcă nu ştiu cine sunt, dar îi simt cum mă spionează din umbră. Şi apoi nu uita că la mijloc este un secret care nu ne aparţine. Domnişoara Berta cunoaşte pe unul dintre ei. Ea a văzut acest om dar nu-i ştie numele. Dar Berta a dispărut şi fără ea nu pot face nimic. Ştefane, trebuie să ne unim forţele pentru a o găsi.

— Am o idee. Un prieten de-al meu, marchiz, are cunoştinţe sus-puse. O să-l rog să ne pună la dispoziţie agenţi care ştiu să caute o urmă în Paris.

— Dar pentru a cere agenţi, zise René, trebuie să dai explicaţii.

— Lăsaţi pe mine, zise Petre Loriot. Ştiu acum precis că birja mea a folosit la răpirea Bertei. Deci trebuie să vedem unde a mers birja. Voi reclama la poliţie să văd unde a fost găsit. Mă constitui parte civilă şi plătesc cauţiune.

Ştefan vroi să vadă trăsura lui Petre. Coborâră toţi trei şi Petre le deschise uşa trăsurii. René examină cu atenţie:

— Uitaţi-vă ce grozăvenie! Pernele trăsurii sunt pline de noroi. Ciucurii sunt de asemenea murdari, covoraşul este murdărit numai într-o parte. Individul care s-a aşezat în locul acela a umblat mult pe jos.

În ea a fost o femeie. Priviţi... un buton de cizmă. Butonul este de mătase, deci cizmă de femeie. Doamna a stat în dreapta.

— Cred că erau doi răpitori: unul conducea trăsura iar al doilea o supraveghea pe domnişoara, zise Ştefan.

René găsi sub pernele trăsurii nişte cuponaşe mici de hârtie, pe care Loriot le pusese pentru a le da clienţilor. Lipsea unul din ele, cel pe care-l găsise Berta.

— Să mergem afară. Exteriorul birjei ne-ar putea spune ceva. Trăsura a ieşit din Paris şi a mers pe un drum argilos. Priviţi copitele calului.

Omul din trăsură a coborât, argument urmele de noroi de pe covoraş.

— Dar, zise bătrânul birjar — noroi galben găseşti peste o mulţime de terenuri în jurul Parisului.

— Unde au găsit birja?

— Pe cheiul La-Răpée.

— La ce oră?

— La 12 şi jumătate noaptea. Calul era foarte ostenit, deci făcuse o cursă foarte lungă, căci Milord este un cal ţeapăn.

— Cel care l-a găsit a zis că Milord avea traista cu ovăz pe cap şi nasul băgat în ovăz.

— Şiretlic al pungaşilor, pentru a crede că Milord plecase singur. Credeau că astfel vor înlătura cercetările. Cred că birja a mers spre Montreuil, fiindcă terenurile de acolo sunt foarte argiloase. Deci să ne îndreptăm căutările spre Monteuil.

— Deci crezi că au ieşit în afara Parisului?

— Da, în afară de Paris, pe drumuri foarte accidentate.

Să ne îndreptăm deci căutările spre Montreuil.

— Dacă trăsura a trecut cariera, trebuie să o fi văzut funcţionarii de la carieră. Poate au observat numărul. Este destul de vizibil.

— Şansa asta nu există. Pungaşii au prevăzut totul şi au ascuns numărul, spuse René arătând o pată albă de lipici. Cifrele au fost mascate cu hârtie.

— Ticăloşii, ceasul dreptăţii va suna în curând.

— Să dea Dumnezeu ca această oră să nu sune prea târziu. Eu mor gândindu-mă că Berta este sechestrată şi că ne cheamă în zadar, spuse Ştefan.

— Aminteşte-i unchiului dumitale să depună plângere la poliţie.

— Dă-mi ceva să mănânc şi alerg într-acolo. Să-mi dai şi butonul de la cizmă.

René dădu butonul birjarului, care-l puse în portofel.

— Acum, continuă René, merg la doamna Thorn să o anunţ că părăsesc serviciul.

— Eu, zise Ştefan, voi merge să cercetez prin împrejurimile Parisului. Unde ne întâlnim?

— Voi trece eu în fiecare seară pe la dumneata.

René strânse mâinile celor doi şi plecă.

Ceilalţi plecară şi ei, fiecare cu treburile lui.

D-na Thorn avusese o noapte foarte agitată. Se sculă la orele nouă, se îmbrăcă şi chemă intendentul.

I se răspunse că domnul Laurent nu sosise încă.

Plecă spre ducele de la Tour-Vaudieu, cu furia în inimă şi cu ameninţarea pe buze. Spera să-l facă pe Frederic Berard să recunoască cine este. Luă o trăsură din

Saint-Lazare şi-şi făcu planul să intre neanunţată.

În acest timp, ducele venise acasă într-o stare psihică şi fizică deplorabilă. Emoţiile lui nu fuseseră mai mici decât ale Claudiei. Somnul nu-l doborî; amintirile nopţii îi chinuiau creierul şi se înfiora gândindu-se la crima sa. Cu moartea Bertei se terminau spaimele. Mai rămăsese Claudia, căreia îi va da o parte din averea sa şi va sacrifica fericirea lui Enric. Hotărâse să rupă logodna lui Enric cu Isabela şi să-l însoare cu Olivia. Dar cum să-l hotărască pe tânăr? Promisese să-i dea răspuns Claudiei a doua zi. Trebuia să găsească un pretext ca vechea sa metresă să nu-şi piardă răbdarea. Luă o foaie de hârtie şi scrise:

Scumpa mea doamnă,

Răspunsul pe care-l aşteptaţi de la persoana cu care aţi vorbit ieri nu poate veni azi, din motive pe care cred că le înţelegeţi. Un act brutal nu ar putea rupe această logodnă. Trebuie multă diplomaţie. Fiţi convinsă că se lucrează pentru a fi satisfăcută. Aşteptaţi-vă la o vizită apropiată şi nu vă îndoiţi de devotamentul servitorului d-voastră,

Frederic Berard.

Termină scrisoarea şi o reciti găsind-o foarte dibace.

În stradă se auzi huruitul unei trăsuri.

— Trebuie să fie Thefer, îşi zise. Bagă scrisoarea în plic şi puse adresa:

Doamna Thorn, La hotel,
Str. Berlinului, 24.

Se auzi clopoţelul. Crezând că este poliţaiul, deschise şi scoase un sunet de surpriză. Claudia era în prag şi faţa ei exprima ură şi o ameninţare ce nu se poate descrie. George sări înapoi îngrozit văzând faţa înfricoşătoare a amantei sale.

— Deci am ghicit, zise ea. Omul de afaceri Frederic Berard nu este altul decât Ducele de la Tour-Vaudieu! Aşadar, îţi băteai joc de mine! Ai urzit pierderea mea pentru a te sustrage ameninţărilor mele.

Galben, cu picături mari de sudoare ce i se prelingeau pe faţă, abia îngăimând vorbele, ducele o întrebă:

— De unde ai dedus toate astea? Pentru că m-am deghizat şi am părăsit palatul pentru un bordei? Nu

trebuie să te neliniştești. Dacă vrei să ştii, din cauza ta m-am deghizat. Aflasem că vii la Paris şi te cunoşteam că eşti violentă.

— Cu un cuvânt, îţi era frică de mine?

— Da. Sunt gata a-mi onora angajamentele luate! Cât despre mariajul copiilor trebuie să mai avem răbdare, ţi-am scris. Iată scrisoarea!

Ducele devenise aproape calm. Claudiei tonul lui i se păru batjocoritor.

Rupse plicul şi citi.

— Să lăsăm şiretlicurile, iubitule!

— Ieri când vorbeam cu dumneata îmi spuneai că o să vorbeşti cu Enric, iar el te credea în voiaj şi nu te aştepta aşa curând, mai ales că n-a primit până acum nici o scrisoare de la dumneata.

— Cine ţi-a spus?

— Fiul dumitale, Enric.

— L-ai văzut?

— A fost la balul meu. Raţionamentele dumitale sunt logice, dar nu sunt decât o cursă şi nu mai vreau să fiu înşelată de dumneata.

— Ce interes aş avea să te înşel? De acest mariaj depinde întreagă liniştea mea. Dându-mi acele hârtii compromiţătoare, onoarea mea este pusă la adăpost. Deci, de ce te-aş înşela?

— Mizerabile! Altă dată ai fost asasin, azi eşti un tâlhar de drumul mare.

— Tâlhar? repetă ducele.

— Sau mai bine zis complicele unui hoţ. Acele hârtii care mă făceau puternică: testamentul şi chitanţa.

— Ei bine acele hârtii?... bolborosi ducele, livid de spaimă.

— Acele hârtii ai pus să mi le fure.

— Eu?

— Da, escrocule!

— Şi mă rog, pe cine am pus?

— Cum „pe cine"? Te faci că nu ştii? Pe omul care a mânuit cuţitul în contul dumitale pe puntea Neuilly acum 20 de ani, pe Ion-Joi.

— Ion-Joi trăieşte? întrebă ducele galben ca un mort.

Claudia înălţă din umeri.

— Comedia este inutilă. Mă aşteptam la spaima dumitale prefăcută. Ion a jucat mai întâi rolul într-un tablou destinat să-mi amintească trecutul tragic, apoi

profitând de leşinul meu mi-a furat portofelul cu banii de la tine şi cu hârtiile. Acum vrei să negi? Nu-ţi ţine iubitule! Ai cel puţin curajul să-ţi mărturiseşti infamia.

— Visez! Este cu neputinţă, se văicărea George.

— Nu din ordinul dumitale a furat Ion-Joi? Şi-i puse sub ochi hârtia găsită în sertar.

Ducele citi mecanic cele scrise de Ion şi se clătină sub lovitura neaşteptată. Repeta ca nebun:

— Ion-Joi la Paris?! Ion-Joi la Paris?! Ion-Joi stăpân pe secretele noastre? Deci tot ce am făcut a fost în zadar? Am ucis pe Berta şi Ion-Joi iese din mormânt. Suntem pierduţi Claudia, înţelege, suntem pierduţi!

Claudia îl ascultă uimită şi expresia de groază de pe faţa lui a făcut-o să-şi dea seama că nu minte.

— Nu ştiai că Ion-Joi trăieşte?

— Jur că nu ştiam! zise ducele smulgându-şi gulerul cămăşii. Cum poţi să crezi că mi-aş încredinţa trecutul unui asemenea om? Îţi aminteşti de o ciornă a unei scrisori pe care mi-o scriai din Anglia? Ciorna aceea a căzut în mâna unui mecanic al lui Paul Leroyer, care şi-a dat seama că este vorba despre omorârea maistrului lui cu 20 de ani în urmă.

— Dumnezeule!... exclamă Claudia clătinându-se pe picioare, deci Ion-Joi a pregătit cursa cu tabloul...

— Da, numai el putea face aceasta, fiindcă pe orfană am omorât-o!

— Ai omorât-o? cu mâna dumitale.

— Da, şi acum când credeam că sunt liber apare Ion-Joi.

Fosta amantă îi povesti ducelui ce se întâmplase în seara balului. În timpul acesta ducele nu-şi lua ochii de la scrisoarea lui Ion-Joi.

— Acest mizerabil trebuie să dispară! Trebuie găsit, zise ducele.

Se auzi zgomotul unei trăsuri: ducele sări la geam şi ridică perdeaua.

— E Thefer, un agent de poliţie pe care-l protejez şi care este braţul meu drept.

— Alt complice? Ce imprudenţă!

— N-am de ce mă teme! Este un lacom, nu-l interesează decât banii.

— Ai de gând să-l primeşti în prezenţa mea? întrebă Claudia.

— Da!

Poliţistul intră şi fu foarte surprins de prezenţa femeii.

— Doamna Thorn, o prezentă ducele. Fii fără grijă, este aliata noastră în primejdia nou-ivită.

— Dar ce s-a întâmplat? Ce primejdie?

— Un nou duşman. Cel care a fost complice cu noi şi care credeam că a murit, n-a murit. Este viu ca şi noi şi ne ameninţă. Ducele îi arătă scrisoarea.

— Este un om şiret! domnule. Vă are la mână serios!

— Thefer, ştiu că-mi eşti devotat. Găseşte-mi acest om, nu mă lăsa în necaz.

— Este mai mult decât greu, domnule. Duşmanii dumneavoastră apar ca ciupercile după ploaie. Eu nu le mai pot ţine piept. Venisem să vă anunţ că vreau să-mi dau demisia din poliţie şi să mă retrag în străinătate, într-un colţişor liniştit şi obscur.

— Îţi vei împlini mai târziu planurile de retragere. Ajută-mă, te rog, acum!

— Gândeşte-te, zise Claudia, că acest om vrea să se răzbune şi dacă ajunge pe mâinile poliţiei va ajunge şi la Berta Leroyer. Va începe o anchetă care va ajunge până la dumneata. Suntem prinşi într-o cursă care ne poate distruge pe toţi trei.

— N-o să-ţi pară rău, Thefer. Te voi plăti regeşte, zise ducele.

Thefer nu mai stătu la îndoială. Argumentele celor doi erau convingătoare.

— Domnule duce, zic, după mine, că ar trebui să vă mutaţi în celălalt capăt al oraşului, la Batignolles, pentru ca Ion-Joi să nu vă găsească. Acelaşi lucru îl faceţi şi dumneavoastră, doamnă. Vă rog să-mi comunicaţi noile adrese.

Cu aceste cuvinte Thefer ieşi.

— Să nu uit, zise Thefer întorcându-se. Ar fi bine să nu vă întâlniţi. Voi servi eu de intermediar.

Coborând scările îşi zise:

„Pentru serviciul ăsta voi fi bine plătit. Cred că în curând voi deveni foarte bogat"

Cei doi complici se despărţiră, dar nu înainte ca ducele să-i semneze Claudiei un cec pentru noua ei instalare.

După o oră George închirie la Batignolles, în strada Saint-Etienne, un mic pavilion, fără portar, situat în mijlocul unei grădini.

După ce-l părăsise pe Ştefan, René ajunse în strada Berlinului. La Clichy se dădu jos pentru a-l găsi pe Ion,

dar acesta nu apăruse. René îngrijorat se întoarse la Claudia, dar aceasta plecase. Urcă în odaia sa şi-şi pregăti geamantanul. Între timp d-na Thorn se întoarse şi-l chemă la ea.

— Ai plătit furnizorii, Laurent?

— Da, doamnă.

— Ai aici salariul pe o lună. Îmi pare foarte rău, dar trebuie să mă despart de dumneata. Voi părăsi Parisul, mă cheamă interese importante în America. Voi sta cel puţin un an; deci dau drumul personalului din serviciul meu.

René înţelese perfect ce o făcea să fugă; frica de Ion-Joi.

René îşi luă bagajele, angajă o birjă şi merse direct în Notre-Dame-des Champs, pentru a vedea dacă s-a întors Berta. Hotărî să nu se mai întoarcă în strada Regală. După ce văzu că Berta nu s-a întors, merse la Ion dar nici aici nu avu noroc. Urcă în trăsură şi-i spuse birjarului:

— Mergi la pas şi opreşte unde vezi o cameră de închiriat.

În strada Vincent, René reuşi să închirieze o cameră la etajul V. Plăti înainte şi o mobilă cu mobile vechi. Plăti birjarului şi plecă în căutarea lui Ion. Începu cercetările prin cârciumile unde credea el că ar fi găsit Ion.

Ion plecase de la d-na Thorn cu portofelul plin. Mâncă în cartierul Hablor, apoi merse acasă pentru a putea să se uite în portofel în linişte şi să vadă pe ce avere pusese mâna. Scoase portofelul din sân şi surpriza lui fu nemărginită. Îngâna ca nebunul:

„Una sută trei mii de franci! O avere! Una sută trei mii. N-o să-i dau nimic lui René, fiindcă vroia să mă împiedice să dau lovitura."

Ion îşi manifesta bucuria mergând în mâini prin casă.

Luă portofelul şi-l goli, iar banii îi puse într-o cutie de tablă pe care o ascunse în pământ sub o tufă de liliac. Îşi opri numai 3.000 de franci.

Băgă cele 3.000 în buzunar şi plecă la faimoasa cârciumă a lui Pavel Niquet, unde îşi regăsi vechii prieteni cărora le oferi o cină pe cinste, stropită din belşug cu băutură. Iată de ce René nu-l găsise acasă în strada Rébeval!

Petre Loriot s-a dus imediat la comisariatul de poliţie şi se constitui parte civilă pentru urmărirea celor ce-i furaseră birja, deoarece, mintea Petre, „În lada trăsurii am avut un palton şi-n el un portofel cu bani".

Comisarul anunţă şeful siguranţei, care era, precum ştim, Thefer, de reclamaţia birjarului, şi-l rugă să-l ajute să rezolve acest caz.

Thefer era foarte fericit că nu-şi dăduse demisia. Merse împreună cu comisarul pentru a lua declaraţie lui Loriot. Observaţiile acestuia referitoare la prezenţa noroiului argilos pe porţile trăsurii şi faptul că Loriot pronunţase cuvântul *Bagnolet* îi îngheţă sângele în vine. Se întreba ce ştia Loriot.

— Cred că au folosit trăsura mea pentru a răpi o femeie, deoarece am găsit acest buton de mătase pe covoraşul trăsurii şi eu după ce am făcut curat în trăsură n-am mai transportat pe nimeni.

Dacă o privire ar omorî, fulgerul care ieşi din ochii lui Thefer l-ar fi omorât pe Loriot.

— Am luat act de toate cele spuse de dumneata, zise comisarul. Ne vom ocupa de această afacere şi îţi vom comunica, spuse acesta.

— Mulţumesc, domnilor, încheie Loriot şi, urcând în trăsura sa şi dând bice lui Milord, porni la treburile sale.

Cei doi, comisarul şi Thefer, se uitau unul la altul.

Comisarul îl însărcină pe Thefer cu descâlcirea firului acestei reclamaţii. Sângele îi reveni în obraji şi un surâs îi desfăcu buzele:

— Voi face totul cât voi putea de bine, domnule comisar...

Loriot îi explică nepotului său ce făcuse la prefectură, dar acesta nu mai avea răbdare; se îndreptă spre Vincenes, pentru a începe singur căutările.

Seara, la întâlnirea cu René, îşi dădură seama şi unul şi altul că ziua trecuse în zadar, fără a găsi cel mai mic indiciu despre Berta.

În urmă cu 24 ore, Berta Leroyer căzuse în crăpătura dealului, scoţând un strigăt deznădăjduit.

Clopotul din Bagnolet trezise pe cei ce dormeau. Pompierii se îndreptau grăbiţi spre locul focului. Din toate părţile se vedeau la lumina roşie a focului sosind spre incendiu bărbaţi, femei şi copii. Toţi vroiau să dea ajutor, dar orice ajutor ştim că este inutil.

Toată lumea se întreba mirată cine dăduse foc caselor d-lui Servan. Acesta le explică tuturor că închiriase casa unui parizian ce îşi propusese să instaleze un laborator de chimie şi care-i plătise înainte. Chiriaşul pierise probabil, victimă a imprudenţei sale. Mulţimea, nemaiavând ce vedea, se retrase încetul cu încetul.

A doua zi un grup de trei lucrători se duceau la cariera de gips pentru a începe lucrul. Vorbeau despre incendiul din noaptea precedentă. Ajungând la locul de muncă, unul dintre ei merse să ia uneltele unde obişnuiau să le pună după sfârşitul lucrului. Înainte de a intra în peştera boltită, săpată în stâncă, se trase cu groază înapoi. La picioarele lui se întindea o pată roşie de sânge:

— Aha! A umblat cineva aici astă-noapte!

Simon, şeful lui, îl auzi:

— Ne-au furat uneltele?

— Nu, sunt aici! Dar este sânge pe jos. Uitaţi-vă! Or fi omorât pe cineva în carieră.

Fără să vrea, Grandchamp, aşa se numea muncitorul, ridică ochii spre crăpătura prin care se zărea cerul. Scoase o exclamaţie surdă:

— Ia uitaţi-vă!

La 30 de metri deasupra lor se afla un corp neînsufleţit, susţinut de nişte tufe ce creşteau în crăpătură.

— Mi se pare că este o femeie... spuse repede şeful, tremurând.

O picătură caldă de sânge îi căzu pe frunte:

— Sângele este cald, haideţi să-i dăm ajutor, zise Grandchamp.

— Nu este tocmai uşor, fiindcă scările noastre nu sunt aşa de lungi.

— Legăm două scări una de alta...

Scările fură legate între ele şi şeful, Simon, urcă pe ele până la tufe. Avea o putere puţin obişnuită la cei treizeci de ani ai săi.

Ajuns în tufişul de arbuşti le spuse celor de jos:

— Este o străină, tânără; încerc să o car pe umeri. Ţineţi bine de scări.

Cu mare greutate reuşi să se descurce printre ramuri. Ceilalţi aduseră sfori şi le aruncară lui Simon.

Acesta le legă de tulpina groasă a unui arbust. Cu o altă sfoară legă pe Berta de el şi încet, fără a se zdruncina, coborî scările cui cu cui.

— Grandchamp, zise el, mergi repede la Bagnolet şi adu un medic.

— Îmi iau picioarele la spinare şi alerg cât pot.

Simon udă tâmplele fetei, dar nu se văzu nici-o mişcare. Orfana rămase cu ochii închişi.

— Este o minune că trăieşte! Dacă nu se oprea în arbuşti se făcea praf până jos.

Peste o jumătate de ceas, comisarul însoțit de doctor și de doi oameni sosiră la locul accidentului.

Doctorul examină bolnava și spuse: aparent nimic nu pare zdrobit, dar s-ar putea să fie o hemoragie internă. Două răni ușoare, una la cap și alta la piept, nu puteau să-i cauzeze moartea. Recomandă ca tânăra să fie dusă la cel mai apropiat spital.

— Înainte de a o transporta, zise comisarul, ar trebui să ne uităm prin hainele ei. Poate dăm de un indiciu care să ne spună cine este.

Simon caută în buzunarele Bertei.

Găsi o cheie, un portmoneu și pătratul acela de hârtie cu numărul trăsurii lui Petre Loriot. Simon îl dete doctorului.

— Acesta este probabil de mult în buzunarul bolnavei. Doctorul scăpă hârtia din mână și nu se mai aplecă să o ridice.

— Bolnava se va trezi în curând din leșin și va da informații de care aveți nevoie. Până atunci duceți-o la spitalul Sf. Antoine.

Comisarul felicită lucrătorii pentru devotamentul lor și plecă.

Simon, împreună cu doi muncitori, plecară să ducă bolnava la spital. Grandchamp rămase pentru a continua lucrul în locul lor. Zări biletul scăpat de comisar și-și zise:

— Iată un comisar care n-a inventat ața cu care se taie mămăliga. Crede că acest bilet este nul... Numai adresându-te birjarului cu nr. 13 poți afla ceva despre ea. Eu păstrez numărul, și când va fi nevoie, aici sunt!

Băgă biletul în buzunar și trecu la lucru.

Tânăra fată fu primită imediat la spital.

Medicul de gardă nu constată nimic grav la exterior; ca și confratele său, îi era frică de o leziune internă; nu putea spune nimic până nu înceta leșinul.

Doctorul îi dădu un medicament și după o jumătate de oră Berta făcu prima mișcare. Se ridică într-o mână, pleoapele i se deschiseră, aruncă împrejur priviri speriate și capul îi căzu iarăși pe spate.

Doctorul îi luă mâna și-i vorbi cu blândețe.

Ochii ei se deschiseră din nou. Buzele se mișcară ca pentru a articula un cuvânt, dar nu se auzi nimic. O spumă roșietică îi apăru în colțul gurii.

— Mă tem de o hemoragie internă și momentan constat o paralizie a coardelor vocale. Biata copilă este

foarte bolnavă. Recomandă un tratament foarte puternic.

Thefer asculta încremenit declarațiile birjarului Loriot și îi era tare frică, neștiind că Loriot numai bănuiește adevărul dar nu este sigur. În sfârșit se liniști, iar când șeful Siguranței îl însărcină cu elucidarea cazului nu-și mai încăpea în piele de bucurie.

Pe loc chemă doi agenți: Leblond și Bancal, pe care i-am cunoscut când era supravegheată casa din Notre-Dame-des-Champ. Thefer le arătă ce au de făcut dându-le indicații greșite, iar el rămânând să cerceteze drumul spre Bagnolet.

— În fiecare zi îmi veți face un raport amănunțit. La ele îl voi adăuga pe al meu. Rețineți: trăsura era condusă de doi oameni: unul pe capră și altul în trăsură cu o femeie tânără.

— Vom face tot ce vom putea, dar este ca și cum ai căuta un ac în carul cu fân, încheie Leblond.

— Am aceeași părere, dar ordinul nu se discută. Norocul ne poate ajuta, îl încurajă Thefer.

Trimițându-i pe căi greșite, Thefer era sigur că nu vor găsi nimic. Își păstrase pentru el drumul spre Bagnolet știind că de acolo i se trag necazurile.

În vreme ce agenții săi lucrau, el se întoarse acasă propunându-și ca a doua zi să facă și el un simulacru de anchetă la Bagnolet. Acum trebuie să-l găsesc pe Ion-Joi.

Se deghiză și plecă în căutarea lui Ion pentru a pune mâna pe hârtiile compromițătoare. El cunoștea bine cârciumile cu reputație îndoielnică unde hoții își cheltuiau banii după o mare lovitură.

Plecă la locuința lui Ion din Vinaigriers, dar fără succes. Află totuși că Ion plecase împreună cu René, care-l ajutase la mutatul mobilei. Trase concluzia că cei doi se cunosc și plecă spre piața Regală nr. 24, unde știa că locuiește René.

— Cu domnul René Moulin, vă rog! întrebă el pe doamna Biji, care nu-l recunoscu.

— Nu este în Paris, domnule, de vreo 15 zile. A găsit o femeie în provincie. Dacă aveți ceva de comunicat, puteți avea încredere că-i voi transmite dacă vine pe aici.

— Dacă vine spuneți-i că l-a căutat Ion-Joi.

— Ion-Joi... n-am auzit, dar dacă vine îi spun.

Thefer încetă căutările și se întoarse acasă pentru a-l aștepta pe duce.

La ora nouă sosi George. Thefer fu surprins de figura lui descompusă.

— V-aţi mutat, domnule duce?

— Da, în Batignolles, strada Saint-Etienne, nr. 13.

— A fost foarte bun sfatul de a nu părăsi prefectura, deoarece se va face o anchetă în privinţa birjei care a servit la răpire.

Cei doi au furat o haină şi 500 de franci şi birjarul a depus reclamaţie.

Senatorul începu să tremure din toate încheieturile.

— Aceste lucruri se vor rezolva. Mai grav este că Ion şi René s-au întâlnit. Pericolul există dar nu vă descurajaţi. Ion-Joi nu vă cunoaşte. O să le întind o cursă în care vor cădea amândoi. Fiţi liniştit, vă rog a doua oară.

— Aş vrea să pot! Dar dacă portarul care a văzut-o pe Berta plecând va face o plângere comisarului că nu s-a mai întors?

— Vor presupune că fata a plecat la un amant. Dispariţii de femei frumoase se petrec zilnic. Trebuie anunţată doamna Thorn despre ce s-a întâmplat.

— Mă duc mâine la ea.

Cei doi se despărţiră.

Ion era la Asnieres, sărbătorind cu prietenii şi aruncând banii pe fereastră. După o masă copioasă stropită din belşug cu vin, Ion le propuse o plimbare cu barca. Printre tovarăşii lui de plăcere se afla şi un tânăr pungaş, Mignolet, care pusese gând rău portmoneului lui Ion. Gândea: „Când o fi beat turtă îl uşurez de marochin". Nu ştia că Ion-Joi nu se îmbăta niciodată şi-i turna pahar după pahar. Din când în când Ion îşi controla buzunarul să vadă dacă averea este la locul ei. La orele 11,00 toţi dormeau pe unde puteau: pe scaune, pe mese, pe sub mese. Numai Mignolet pândea:

— Am rămas numai noi doi, zise pungaşul desfăcând o sticlă de şampanie. Oamenii ăştia nu ştiu să bea. Sunt nişte muieruşti. Doar noi doi suntem adevăraţi bărbaţi.

— Toarnă puţoiule... toarnă!

— Dar vinul ăsta e cam scump!

— Ce-ţi pasă?... Banul este rotund, trebuie să se rostogolească. Am o cutie plină. Se goleşte, o umplu iarăşi.

— Deci ai o cutie? întrebă Mignolet.

— Da! nu mai întreba, dă-mi să beau. Stai... ce-ar fi s-o ştergem şi să-i lăsăm? Facem o plimbare până la Hâvre. Am poftă să văd marea. Mamă, ce mutre vor face când se vor trezi...

— Dar ne trebuie bani mulți...

— Am berechet...

— Dar dacă nu ne ajung?

— Ai dreptate... Haide să spun două cuvinte cutiei mele...

Ion plăti cârciumarului și-i lăsă 50 de franci pentru a doua zi, să le dea camarazilor lui vin alb și ciorbă.

— Și eu ce să le spun când m-or întreba de dumneavoastră?

— Că am plecat la Marea Hâvre să aduc stridii și că pe 6 ale lunii viitoare îi invit la Boule-Noire în Paris.

— Da, domnule, le voi spune!

Ion târî pe Mignolet după el spre Paris.

— Nu luăm trenul? întrebă Mignolet.

— Trenul?! O dată cu capul! Trebuie să-mi dezamorțesc picioarele.

În două ore ajunseră la Paris.

— Iată stația, iubitule! spuse Ion.

— Care stație? murmură Mignolet uitându-se mirat în jur.

— Nu înțelegi prietene? Stația înseamnă că eu te voi părăsi.

— Cum să mă părăsești?

— Deocamdată, da...

— Dar plimbarea la Hâvre?

— Ai răbdare... Vom merge la Hâvre pentru a aduce ceva pentru prânzul din 6 ale lunii viitoare. Acum te las, am treabă! Ia niște bani și mergi la cârciumă să-ți comanzi de băut.

Ion-Joi urcă într-o trăsură și dădu adresa din Belleville.

— Nu-mi trebuie curioși în casa mea. E o simplă măsură de prudență.

Coborî, își umplu portmoneul cu bani și se întoarse la Mignolet, goliră repede un vas cu vin, ceru un al doilea, apoi urcă în trenul de Hâvre.

Trecuse o săptămână de la evenimentele povestite până acum...

René Moulin, Ștefan Loriot și polițistul Thefer se străduiră zadarnic să-l găsească pe Ion-Joi și pe Berta.

Ștefan și René erau descurajați. Ștefan mergea dimineața la Charenton, iar după-amiaza cerceta. Era foarte obosit; la poliție ancheta nu înainta. Petre Loriot venea zilnic după informații, dar în zadar. Birjarul suferea

pentru nepotul său pe care-l vedea slăbind din zi în zi. Thefer era sigur că din rapoartele agenţilor nu va ieşi nimic.

Din ancheta sa în împrejurările de la Montreuil şi Bagnolet, rezulta că nimeni nu văzuse trăsura în care era Berta; despre Ion-Joi nici vorbă, cu toate că nu-i scăpase nici un loc al pierzaniei. René Moulin dispăruse şi el fără urmă. Aceste două dispariţii îl exasperau la culme. Îi ţinea la curent cu noutăţile pe cei doi complici ai săi: ducele şi Caludia. Pe duce îl îngrijora tăcerea din jurul Bertei.

— Am căutat-o acasă şi portăreasa mi-a spus că era plecată la ţară, zise Thefer.

Lucrul acesta îl mai linişti pe duce.

Ştefan Loriot sosi într-o dimineaţă mai supărat decât oricând. Intră în camera Esterei Derieux. De la internare Estera se schimbase foarte mult: obrazul îi slăbise şi părul îi albise pe la tâmple. În fiecare dimineaţă îl primea pe Ştefan cu un surâs abia perceptibil. În acea zi însă, buzele sale rămaseră nemişcate. Doctorul se consultă cu internul:

— A avut o criză recentă?

— Nu, domnule. De ieri după-amiază este în starea în care o vedeţi. I-a scăzut şi pofta de mâncare şi slăbeşte foarte mult.

— Se poate... medicamentele pe care i le administrez atrag după ele o mare slăbiciune. Ceea ce mă îngrijorează este privirea ei pierdută. Ar trebui scoasă din celulă şi dusă în aer liber în grădină, în mijlocul florilor. Te rog să te ocupi dumneata de acest lucru.

— Am înţeles, domnule doctor. Voi urma întocmai indicaţiile dumneavoastră.

— Dragul meu, este în interesul ştiinţei vindecarea acestei femei, mai mult decât o chestiune de pură umanitate. În timpul acestor vorbe Estera rămase nemişcată. Privirea ei era pierdută în gol. Ştefan îi luă mâna.

— Te doare ceva, Estera? întrebă Ştefan.

Estera negă.

— Doreşti ceva?

— Da... lumina soarelui şi flori...

— O să ai soare mult şi flori, îi promise doctorul.

— La Brunoy?

— Da.

Nebuna începu să tremure. Se anunţa o nouă criză.

— Stai liniştită. De ce îţi este frică? De cel ce l-a omorât pe doctor?

Nebuna se aruncă pe pat bolborosind cuvinte fără şir:

— Acolo... noaptea... sângele şi moartea... Apoi începu să cânte cântecul ei:

Prieteni, dimineaţa e frumoasă,
Hai să ne adunăm pe mal...
Să dăm nava noastră vânturilor
Şi să înfruntăm mânia valurilor...

Căzu apoi într-un fel de amorţeală. În momentul acesta Ştefan fu sigur că între Berta şi Estera există o legătură misterioasă, dar nu-şi dădea seama despre ce este vorba.

— Ştiţi ceva despre trecutul acestei femei? întrebă internul.

Aducându-şi aminte de recomandările directorului, Ştefan răspunse:

— Nu, nu ştiu nimic.

— Eu cred că această femeie este înconjurată de un mister.

— E posibil!

— A fost adusă de poliţie, mi se pare.

— Te înşeli, zise Ştefan. Scrie-i te rog reţeta.

După ce-i dictă prescripţiile internului, cei doi ieşiră din camera Esterei.

Internul zise:

— Domnule doctor, cred că Estera este internată aici din răzbunare sau pentru a se ascunde o crimă. Este cumplit să vezi că o casă de sănătate devine Bastilie pentru a favoriza nişte calcule odioase sau interese meschine. Sunt sigur că Estera este o victimă.

— Rigold, ai aceeaşi părere ca şi mine; de aceea încerc să dau lumină acestui creier întunecat, plin de umbrele unui trecut odios. Vrei să mă ajuţi?

— Cu toată fiinţa mea, domnule doctor. Fiţi sigur de supunerea şi discreţia mea, alături de respectul şi prietenia mea pentru dumneavoastră.

— Sper ca eforturile mele să o facă sănătoasă şi să fiu alături de ea când va părăsi ospiciul. Sunt curios să văd ce vor mai inventa cei ce au internat-o. Voi lupta cu ea împotriva lor. Cei doi tineri îşi luară rămas bun.

Întors acasă făcu vizite bolnavilor săi şi se îndreptă spre Montreuil. De opt zile urma acelaşi program. Intra prin case, întreba oamenii, risca să fie luat drept agent,

dar nu renunța. Spera ca o informație cât de mică să-l pună pe urmele Bertei.

René Moulin cerceta prin părțile Bercy-ului. Ajunsese la locul unde stătuse trăsura lui Loriot, în fața casei cu numărul 40.

— Aici au adus trăsura.. Dar de unde au venit?

Unul din lucrătorii din preajma lui René, băgându-și mâna în apă după lemne, găsi un obiect agățat de asperitățile unor scânduri. Era un palton mare, roșu, cu nasturi argintii. Văzând obiectul René gândi:

— Au fost deghizați, nemernicii? Probabil unul din ei și-a aruncat haina în apă.

În buzunarele hainei muncitorul găsi o bucată de hârtie.

— Poți să citești ce scrie pe ea?

— Apa a spălat cerneala, dar cu puțin efort te descurci, zise muncitorul.

— Încearcă, te rog...

— Dacă dai, eu vin! zise muncitorul.

— Dau cât vrei, dar citește! zise René.

Opintindu-se muncitorul citi:

„Urmează pe acest birjar care vine din partea lui René și nu te mira de nimic".

Auzindu-și numele René începu să tremure.

— Îți cumpăr eu această haină cu douăzeci de franci. Ești de acord?

— De acord, domnule... Iată lucrurile...

René luă pardesiul, urcă pe chei și merse împreună cu muncitorul pentru a-i face cinste.

— Nu m-am înșelat, își zise René, acest bilet a convins pe Berta să plece. Scrisul acesta mi se pare foarte cunoscut; dar unde l-am mai văzut? Clar, nu mă înșel, este scrisul din scrisoarea defăimătoare băgată în sertarul meu. Aceeași mână mizerabilă; dar a cui este această mână? Trebuie neapărat să-l găsesc pe Ion.

Plecă spre Loriot, dar nu-l găsi acasă. Mai controlă încă o dată haina și descoperi chitanța cu care cei doi plătiseră masa la restaurant. Ștefan dădu haina bucătăresei s-o pună la uscat, apoi plecă spre restaurant, în speranța că cineva își aduce aminte de cei doi din seara zilei de 20 octombrie, seară în care fusese furată trăsura cu numărul 13. Merse direct la patronul restaurantului:

— Domnule, aș dori o informație!

— Cu cea mai mare plăcere, dacă așteptați puțin,

pentru că este ora prânzului şi sunt foarte ocupat. După ce-şi termină treburile patronul se apropie de masa lui René şi se aşează pe scaun:

— Sunt la dispoziţia dumneavoastră, domnule!

René scoase chitanţa şi o arătă patronului:

— Vă aduceţi cumva aminte cui aţi dat această chitanţă?

— Greu lucru, domnule. Trece atâta lume pe aici. În douăzeci octombrie a plouat mult şi era mult noroi pe jos.

Unul din ei purta costum de birjar.

— Da... parcă îmi aduc aminte. Birjarii vin mai rar pe aici; de obicei merg în cârciuma de alături. Aşteptaţi puţin. Mauriciu!... Mauriciu!

Apăru un tânăr:

— Care-i porunca, stăpâne?

— Băiete, îţi aduci aminte de cei care au mâncat la masa numărul şapte, acum câteva zile; ştii că unul dintre ei s-a schimbat în cabină în costum de birjar?

— Da, îmi amintesc: unul era mare şi slab, iar celălalt scund şi gras. Mi-au atras atenţia prin faptul că cel gras s-a schimbat într-o manta roşie cu nasturi argintii, lungă până în pământ.

— Îi cunoşti?

— Nu; dar au mai venit şi dimineaţa.

— Ai auzit ceva din ce vorbeau?

— Nu; de câte ori intram, se opreau din vorbă. Ah! dar... ia stai niţel... Seara, am găsit sub masa lor o hârtie pe care i-am dat-o domnului Richefeu.

— O mai am, zise Richefeu. O păstram crezând că vine cineva s-o recupereze. Iat-o!

René citi:

„Richard, lemne şi cărbuni la Montreuil — *dat lui Prosper Gaucher o sută cincizeci bucăţi şi o sută cincizeci kg. de cărbuni. Montreuil, 19 octombrie. Achitat".*

— 19 octombrie? în ajunul dispariţiei Bertei. La Montreuil este pământ galben, argilos. Dar nu am găsit nimic.

— Cu factura asta vrei să ştii cui să te adresezi, zise cărciumarul.

— Adevărat... sper să descopăr ceva. Mulţumesc că mi-ai venit în ajutor cu atâta bunăvoinţă.

René merse în strada Cuvier.

Ştefan se întorsese acasă de şase ore şi era descurajat de cercetările sale inutile.

— A fost cineva la noi? întrebă el pe servitoare.

— Da, domnule. A venit domnul René care a adus o haină de birjar. Mi-a spus că în buzunarul hainei a găsit o hârtie; a luat-o şi a plecat imediat.

— Unde este haina?

— În bucătărie.

Ştefan merse în bucătărie şi examină haina. Îşi imagină că René a dat de o hârtie prin care se poate ajunge la Berta. Speranţa îi încolţi în suflet. La ora nouă soneria îi anunţă sosirea lui René. Deschise uşa şi René îi zâmbi.

— Hai, zi-i nu mă mai fierbe, zise nerăbdător Ştefan.

— Cred că mâine vom şti unde se găseşte Berta; René îi povesti tot.

— Ai aflat ceva despre Ion-Joi?

— Nu, dar nu disper! Plec, pe mâine!

— Nu vrei să rămâi la noi peste noapte? avem două camere.

René primi cu mare bucurie propunerea lui Ştefan, gândindu-se că aveau multe de vorbit.

Şeful Siguranţei chemă la el pe comisarul-şef pentru a-i raporta ce rezolvase în cazul „birjei numărul 13".

— Nu înaintează deloc această anchetă. O înconjoară un mister căruia, cu tot efortul depus, nu-i pot da de cap.

— Aveţi rapoartele agenţilor?

— Da domnule, dar sunt fără importanţă, la fel ca şi cele ale inspectorului.

— Inspectorul Thefer, mi se pare?

— Chiar el... mi s-a părut inteligent şi zelos, dar încep să cred că a devenit cam neglijent în ultimul timp. Ştiţi afacerea cu René Moulin, când muntele a născut un şoarece. Azi, ancheta lui este de râsul lumii. Cred că a obosit şi ar trebui să-şi dea demisia.

— Aţi vorbit cu el?

— Nu. Înainte de a vorbi aştept informaţiile lui Plantade, un agent de-al lui, care ştie mai multe decât vrea să spună. Aş vrea să asistaţi la întrevederea cu el.

Fu chemat Plantade: un om mic, cu faţă de vulpe.

— Bună ziua, domnule Plantade. Vreau să-ţi pun nişte întrebări. Ia, te rog, loc!

Plantade se aşeză.

— Ai fost însărcinat, stimate domnule Plantade, să supraveghezi activitatea lui Thefer şi a celorlalţi doi agenţi în afacerea birjei cu numărul 13.

— Da, domnule, şi v-am prezentat rapoarte cu conştiinciozitate.

— Nu se îndoieşte nimeni de activitatea dumitale, dar vreau să-mi explici unele reţineri pe care le ai.

— Despre ce reţineri vreţi să ziceţi domnule comisar?

— Despre cele referitoare la Thefer. Vorbeşti despre fapte, dar îţi ascunzi gândurile. De ce nu spui sincer părerea dumitale despre Thefer?

Plantade îşi dădu seama că Thefer este în dizgraţie şi hotărî să atace. Îl invidia de mult şi acum era momentul să-l doboare.

— Domnule şef al Siguranţei, vă datorez supunere şi, dacă îmi ordonaţi, voi vorbi fără sfială. Aşa este: în ultimul timp Thefer s-a lăsat pe tânjeală, face meserie de amator. Abuzează de încrederea tuturor.

— Vreau exemple! zise şeful Siguranţei.

— Cel mai bun exemplu este afacerea Loriot; a cercetat numai de formă. Nu dorea să se afle ceva. Trebuia să procedeze astfel pentru că, după mine, este o afacere misterioasă care ascunde nu numai furt, ci şi o crimă.

Auzind cuvântul *crimă,* şeful Siguranţei şi comisarul schimbară priviri şi simţiră că le creşte interesul pentru spusele lui Plantade. Acesta continuă:

— La începutul anchetei a procedat cu o lipsă de dibăcie de neiertat. Cândva era foarte meticulos, îl interesa cele mai mici detalii: De ce a fost furată trăsura? De ce? Pentru o răpire a unei femei pe care o aşteaptă, probabil, violenţa ori moartea. Pentru că numai o răpire putea motiva furtul trăsurii şi mascarea numărului. Cam la astea trebuia să gândească domnul şef Thefer.

— Unde a fost dusă această femeie? zise şeful.

— Ar fi fost simplu de aflat dacă s-ar fi interesat de toate incidentele întâmplate în zonă în ultimul timp, dacă ar fi inspectat drumurile mocirloase pe unde a trecut calul, dacă ar fi luat urma roţilor şi ar fi văzut că birja a urcat dealul la Bagnolet şi a coborât către Montreuil. După ce a poposit la casa izolată, pe care au mistuit-o flăcările şi ar fi aflat că fata sau femeia a pierit în focul aprins intenţionat.

Cei doi şefi tăceau precum statuile.

— Ai aflat, dumneata, toate acestea? întrebă şeful Siguranţei.

— Da, domnule... murmură Plantade, coborând ochii cu modestie.

— Eşti sigur că birja a fost pe dealul din Bagnolet?
— Da, domnule!
— Şi că victima a pierit?
— Nu vă pot răspunde la această întrebare. Rămâne în domeniul presupunerilor. Eu nu am mandat să cercetez!
— Eşti un slujbaş desăvârşit Plantade, felicitări! Vrei să continui cercetările?
— Este altul însărcinat cu aceste cercetări, domnule, nu intră în sarcinile mele de serviciu.
— Te înşeli. Din acest moment eşti inspector.
— Eu, inspector? Domnule, cât mă puteţi face de fericit!
— Mâine, prefectul va semna numirea dumitale şi te vei pune pe muncă! Vei avea patru agenţi în subordine.
— Aş vrea să lucrez singur, domnule!
— De acord, domnule inspector! Pe mâine!

A doua zi la ora nouă, şeful Siguranţei iscăli numirea lui Plantade şi numirea lui Thefer la inspectarea hotelurilor. Citi raportul prezentat de Plantade şi îl uimi înlănţuirea faptelor. Uşierul fu înştiinţat ca Thefer să se prezinte la el, când apare.

Câteva minute mai târziu, Thefer era în birou.

— Thefer, zise şeful Siguranţei direct, te-ai obosit destul şi mintea nu-ţi mai este la fel de ageră şi am hotărât să treci inspector la hoteluri. Îi povesti ceea ce aflase de la Plantade. Thefer se simţea liniştit, văzând că nu-l bănuiau şi deci nu era compromis; în schimb descoperirile lui Plantade îl îngrijorau.

După amiază Plantade prezentă şefului Siguranţei o nouă informaţie:

— Este vorba de procesul verbal al comisarului din Bagnolet. Ascultaţi:

„1. În ziua de 21 octombrie, dimineaţa, am găsit într-o carieră a dealului din Bagnolet corpul unei femei aproape moarte pe care am trimis-o de urgenţă la spital." Lipsesc explicaţiile amănunţite: Cine este? Cum o cheamă? Este vorba de sinucidere, accident sau crimă? La ce spital a fost dusă? Acest raport nu face nici o lumină în desfăşurarea lucrurilor. Observaţi, domnule, că femeia a fost găsită pe 21, iar trăsura a fost furată pe 20. Ce legătură există între cele două fapte?

— Trebuie să mergi să vorbeşti cu comisarul, spuse şeful Siguranţei.

— Voi merge chiar mâine, domnule!

Plantade plecă fără să observe că îl urmărea cineva: Un om de 60 de ani în pardesiu lung şi larg, cu un baston gros de sub a cărui pălărie ieşeau şuviţe de păr cenuşiu şi pe nasul căruia stătea o pereche de ochelari verzi. Plantade merse pe chei până la casa cu numărul 7. Omul cu ochelarii verzi aşteptă 10 minute, apoi merse la portar şi îl întrebă:

— Aici stă domnul Plantade?

— Da, domnule. Acum a urcat. Dacă doriţi să-l vedeţi...

— Nu, acum sunt grăbit. Mă întorc mai târziu.

În aceeaşi dimineaţă, cei doi buni prieteni, René şi Ştefan, luară o trăsură şi merseră la Montreuil. Căutară din ochi un locuitor căruia ar fi putut să se adreseze. Strada era pustie, dar la 20 de metri de ei, se zărea o cârciumă. Intrară. Cârciumarul, singur, bea un pahar de vin.

— Domnule, îl întrebă René, poţi să-mi spui unde stă Richard, negustorul de lemne?

— Tocmai în celălalt capăt al străzii. Are o firmă mare, verde.

— Mulţumesc, domnule.

Cei doi se întoarseră la trăsură şi plecară spre celălalt capăt al străzii. Zăriră firma şi intrară. Un om de 30 de ani scria într-un registru.

— Bună ziua, domnule. Am dori să vorbim cu domnul Richard.

— Eu sunt. Cu ce vă pot ajuta?

— Cunoaşteţi un client de-al dumneavoastră pe nume Gaucher?

— Nu, domnule, căci am foarte mulţi clienţi! Unde stă?

— Asta vrem şi noi să aflăm. Îl căutăm pentru o moştenire şi nu-i cunoaştem domiciliul. În 20 octombrie a cumpărat lemne şi cărbuni de la dumneavoastră.

— De unde ştiţi acest lucru?

— Dintr-o chitanţă eliberată pe 19 octombrie.

— Aveţi această factură?

— Da.

Domnul Richard luă chitanţa apoi se uită în registru, dar nu găsi nici o adresă. Înseamnă că a luat un căruţaş care i-a dus pe loc lemnele acasă. Căruţaşul în cauză era plecat la Joiuville de Pont şi se întoarce la ora două. Cei

doi dădură drumul la trăsură. O dezamăgire adâncă se vedea pe feţele lor.

— Trebuie să anunţ pe internul de la Charenton că nu pot ajunge să pot face vizita obişnuită. Voi scrie o depeşă şi birjarul o va pune la poştă.

Cei doi intrară în cafeneaua Primăriei.

La ora două cei doi merseră la domnul Richard, unde căruţaşul abia sosise.

— Iacob, aceşti domni vor să te întrebe despre nişte lemne pe care le-ai transportat pentru domnul Prospere Gaucher.

— Ce am transportat?

— 100 de bucăţi de cărbuni.

— Da... da... numele îl uitasem, dar de încărcătură îmi amintesc. Am dus-o într-o casă particulară. Erau doi domni: unul înalt şi unul scund. Mi-au zis că sunt servitori în casa aceea, servitori ai domnului acela, Prospere.

— L-ai văzut pe Prospere?

— Nu.

— Nu-i nimic, îl vom vedea noi.

— Cam greu, fiindcă s-a dus pe lumea cealaltă împreună cu cei doi. A ars de viu; nu s-a mai văzut prin împrejurimi nici pui de om. Ai fi zis că au luat lemnele special ca să se frigă.

René şi Ştefan se făcură ca ceara. Tremurau din toate mădularele.

— Când s-a întâmplat incidentul?

— În noaptea de 20—21.

— A cui este casa?

— Nu ştiu. Veţi afla la Bagnolet.

— Cum putem merge spre Bagnolet?

— Suiţi-vă pe deal, treceţi peste platou şi coborâţi de cealaltă parte. La jumătatea drumului veţi vedea ruine. Acolo a fost casa.

— Mulţumesc amice, zise Ştefan dând 5 franci lui Iacob. Luă pe René de braţ şi-l târî după el spre deal. Ajunşi în faţa casei arse se puseră pe căutat printre ruine, dar nu găsiră nimic. Se întoarseră la Bagnolet şi René opri un tractor.

— Ai putea să ne spui, domnule, a cui este casa arsă?

— A domnului Severin, care stă în strada Paris nr. 3.

Ajunseră la Severin şi servitoarea îi introduse la stăpân:

— Bună ziua, domnule. Am vrea să vă întrebăm câte

ceva despre incendiu, mai ales despre Prospere Gaucher, care a pierit în incendiu.

— Bietul om, eu cred că a fost pârlit ca o friptură. Presupun că el a aprins casa făcând experienţe.

— Era chimist?

— Aşa mi s-a recomandat...

— Locuia de mult la dumneata?

— De 48 de ore. O închiriase în 18 octombrie. Mi-a spus că-i convine casa, mi-a plătit pe un an înainte, i-am dat cheile şi am plecat.

— Înainte de ora incendiului aţi văzut trecând prin Bagnolet o trăsură cu o tânără!

— O trăsură... o fată, n-am auzit. Dar, ia stai... se spune că un muncitor mergând pe platou, pe cărarea care duce la cuptoarele de gips ar fi auzit un strigăt teribil, un strigăt de femeie, când incendiul era în putere. Mai târziu s-a găsit la fundul unei cariere trupul unei femei căzute într-una din crăpăturile ce brăzdează pământul.

Ştefan întrebă cu sufletul la gură:

— Şi această fată a murit?

— Nu ştiu domnule. Imediat am plecat la Paris cu afaceri. Puteţi merge să vă informaţi la carieră.

— Unde este cariera? întrebă René.

— La capătul drumului înfundat. Cel ce conducea lucrările se numea Simon.

— Mulţumim, domnule, pentru cele ce ne-aţi spus. Mergem să ne continuăm cercetările.

Ştefan şi René se îndreptară spre carieră. Trecea un car cu pietre de var. René îl întrebă pe căruţaş:

— Poţi să ne spui unde l-am putea găsi pe muncitorul Simon?

— Da, domnule. În cariera a doua, pe dreapta. Acum l-am văzut.

Ajunseră la carieră şi repetară întrebarea.

Un muncitor vânjos se apropie de ei:

— Simon... eu sunt Simon. Cu ce vă pot fi de folos?

— Cunoşti cumva pe lucrătorii care în 21 octombrie au găsit corpul unei tinere femei?

— Da, domnule, îl cunosc... zise Simon cu un surâs. Sunt toţi aici: Grandchamp, Canuche şi eu.

— Tânăra fată era vie sau moartă? întrebă cu inima strânsă Ştefan.

— Vie... zise lucrătorul. A fost o minune că n-a murit. Fără tufişurile pe care le vedeţi deasupra capului n-ar fi scăpat.

— Ştiţi careva numele acestei femei?

— Era fără cunoştinţă. Era o femeie cam de 20 de ani, blondă şi frumoasă ca o sfântă fecioară.

— Nu s-a găsit nimic asupra ei?

— Doar un portmoneu şi o cheie.

În acest moment Grandchamp înaintă şi zise:

— Mă iertaţi, dar a mai fost şi peticul acesta de hârtie pe care este un număr de trăsură: 13.

— Ea este, zise René, dar Dumnezeu a fost bun cu ea. În cădere putea să moară, dar n-a murit.

— Unde a fost dusă?

— La Paris, la Spitalul Saint-Antoine în patul nr. 8.

Ştefan şi René erau zdrobiţi de emoţie şi abia au avut putere să mulţumească muncitorilor.

Cei doi trecură în fugă prin Bagnolet şi găsiră o birjă lângă fortificaţii.

— La Spitalul Saint-Antoine... zise Ştefan birjarului.

— Ce crezi, o să putem intra?

— Nu, răspunse, căci este cinci şi un sfert, dar vom şti precis dacă trăieşte.

— Dacă trăieşte trebuie să o ferim de duşmanii ei, care acum cred că ea este moartă.

— Crezi că trebuie s-o mai lăsăm în spital?

— Nu, nici vorbă. Vreau s-o luăm de aici, să o văd în toate zilele, s-o îngrijesc. Trebuie s-o ducem undeva unde să nu poată fi găsită. Undeva în afara Parisului.

Ajunşi în faţa uşii Spitalului cei doi se opriră uitându-se cu teamă unul la altul. Se îndreptară cu inima strânsă spre biroul de informaţii. Funcţionarul, după ce examină un registru mare, cu coperţi cenuşii, le spuse ce aşteptau cu sufletul la gură: Berta trăia. Toate bucuriile din lume se citeau pe feţele lor; apoi Ştefan murmură cu un glas zdrobit de emoţie:

— Vă mulţumim, domnule, vă mulţumim. Nu ştiţi cumva în ce stare este? Suntem rudele ei şi am vrea s-o luăm.

— Nu, domnule. Nu ştiu nimic din ce m-aţi întrebat, dar mâine la ora unu reveniţi şi veţi căpăta răspuns la toate întrebările.

Cei doi bărbaţi mulţumiră încă o dată funcţionarului şi plecară.

De când fusese adusă la Spitalul Saint-Antoine, Berta era între viaţă şi moarte. Friguri violente însoţite de delir îl făcuseră să dispere pe doctorul care o îngrijea. În ziua în

care cei doi îi descoperiseră urma, Berta începuse să se simtă mai bine, dar nu putea vorbi. Buzele se mişcau, dar rămâneau mute.

Doctorul o rugă să-i explice prin semne:

— Ce te doare, fata mea?

Berta arătă pieptul şi mijlocul.

— Altceva te mai doare?

Orfana puse mâna pe frunte, lăsă capul pe spate şi închise ochii.

Doctorul o consultă din nou. Era un bun diagnostician şi-şi dădea seama că starea copilei era foarte gravă. Doctorul întrebă pe soră dacă s-a interesat cineva de ea. La răspunsul negativ al acesteia, doctorul zise:

— Atunci va trebui să aşteptăm să-şi revină pentru a afla cine este.

Berta îşi mai revenise, dar nu-şi aducea aminte nimic din trecut. Auzea, dar un fel de amorţeală îi ţinea mintea în întuneric.

René se despărţi de Ştefan şi se duse direct la Ion-Joi acasă, iar Ştefan merse să-i caute Bertei un adăpost. Mai întâi trecu pe la Enric de la Tour-Vaudieu, căruia îi povesti supărarea lui în legătură cu Berta.

— Berta este victima unei crime odioase! Au voit s-o omoare acei criminali ce i-au nenorocit tatăl şi numai o întâmplare dumnezeiască a făcut ca ea să trăiască.

— De ce nu depui plângere la Tribunal?

— Nu se poate, Enric. Trebuie să nu facem prea mare vâlvă. Duşmanii ei stau în umbră, pot să-i facă rău. Nici măcar nu ştim cine sunt. Mă înţelegi. De aceea trebuie să-i găsim un adăpost sigur şi te-aş ruga să mă ajuţi, dacă vrei.

— Cu tot sufletul, dragul meu. Dispune de averea mea, de timpul meu!

— Ceea ce vreau să-ţi cer este mult mai simplu. Duşmanii Bertei cred că ea a murit şi nu ştiu că ea este internată la Spitalul Saint-Antoine. Noi o vom scoate de acolo şi rugămintea mea este ca tu să mă ajuţi să o adăpostesc în pavilionul tatălui tău din Piaţa Universităţii.

— Ai dreptate, Ştefan. Nu m-am gândit la varianta aceasta. Pavilionul este mobilat. Este ascuns ca un cuib între ramurile arborelui.

— Crezi că tatăl tău ar fi de acord?

— Da, dar el nu este la Paris, aşa că poţi s-o instalezi liniştit.

Enric chemă pe administratorul Rigand pentru a-i da

cheile pavilionului lui Ştefan. El explică administratorului că Ştefan va primi în pavilion o rudă de la ţară foarte bolnavă şi care are nevoie de linişte.

— Cum să-ţi mulţumesc, Enric?

— Nu este nevoie de mulţumiri.

Ştefan, privind spre teancul de dosare, continuă:

— Te-am întrerupt din lucru.

— Nu dragul meu, acest lucru s-ar putea numi o plăcere. Răsfoiesc adesea dosare vechi. Încerc să mă formez la şcoala marilor avocaţi din trecut. Citeam un dosar al unui proces de acum 20 de ani care mi-a venit în minte la serbarea doamnei Claudia Thorn.

Ştefan deveni atent.

— Ce proces?

— Istoria aceea groaznică: Asasinul de pe podul Neuilly, cea care a produs doamnei Thorn o aşa mare emoţie. Această crimă mi se pare a fi învăluită într-un văl de mister şi vreau să-i dau de capăt. După convingerile mele, mecanicul a murit nevinovat. Dacă ar mai exista familia şi ar face o cerere de reabilitare bazată pe fapte noi, m-aş însărcina să pledez acest proces şi aş putea demonstra că omul era un martir şi nu un vinovat.

— Care era numele condamnatului?

— Paul Leroyer şi avea familie cu doi copii.

— Şi pe victimă cum o chema?

— Doctorul Leroyer.

Coincidenţa era stranie, şi-l izbi pe Ştefan. Doamna Monestier avea şi ea doi copii şi René căuta adevăraţii asasini ai domnului doctor din Brunoy.

— Probabil, gândi Ştefan, Angela, după ce a rămas văduvă, şi-a schimbat numele.

— Enric, ştii cumva cum îi chema pe copii?

— Da! Abel şi Berta.

Doctorul îngălbeni şi se cutremură. Nu mai încăpea îndoială. Deci acesta era secretul Bertei. Tatăl ei fusese acuzat de o crimă pe care n-o făcuse.

— Tu crezi în nevinovăţia lui Leroyer, Enric?

— Da! Un nenoroc fatal la condus pe Paul la locul unde altcineva făptuise crima.

— Ai pleda pentru reabilitare?

— Da. Cu convingere şi voi câştiga cauza, numai să mi se ceară acest lucru.

Discuţia lor fu întreruptă de Rigand, care îl anunţă că pavilionul va fi gata pentru găzduirea persoanei bolnave.

Cei doi tineri îşi luară rămas bun. Ştefan luase cu împrumut broşura cu „Crima de pe podul Neuilly" pentru a o studia. Spera ca, cu ajutorul Esterei Derieux, să descâlcească această crimă. Acasă îl găsi pe René, pe care-l puse în temă cu ceea ce aflase şi ce făcuse.

— Deci mâine vom putea s-o ducem pe Berta la pavilion, Ştefane?

— Da, domnule René. De dimineaţă vom aerisi şi vom face focul în sobe.

— Să mă duci la pavilion să mă ocup de instalarea Bertei. Nu uita să rezolvi problema trăsurii cu unchiul tău.

Ştefan scrise un bilet unchiului său şi-l trimise prin comisionar.

După cum ştim, René nu-l găsise pe Ion-Joi în strada Belleville.

Petre Loriot primi biletul lui Ştefan, schimbă calul şi plecă spre strada Cuvier, la Ştefan. Intră direct în sufragerie unde cei doi, René şi Ştefan, mâncau. Pe feţele lor bătrânul citi mulţumirea. Ştefan îi povesti ce aflase şi ce proiecte aveau în legătură cu Berta.

— Trebuie să judecăm foarte bine fiecare lucru. În primul rând voi merge la Poliţie pentru a se înceta anchetarea dispariţiei birjei mele. Nu ştiu ce le voi spune, dar mă mai gândesc. Unde v-aţi gândit s-o duceţi pe domnişoara?

— Într-un loc foarte sigur.

— Eu trebuie să fac rost de o căruţă de ţară, pe arcuri, pentru a-i duce în eroare pe eventualii urmăritori. Mă voi deghiza în ţăran cu saboţi şi nimeni nu-şi va da seama ce transport. Când trebuie să fiu la poarta Spitalului?

— La ora unu fix!

— Bine. Acum dă-mi un pahar din coniacul ăsta vechi să beau pentru reuşită.

Bătrânul plecă, iar René rămase ca şi noaptea precedentă. Ştefan citi şi reciti dosarul procesului lui Paul Leroyer.

În zorii zilei cei doi se pregătesc pentru a merge la pavilion.

— Ştefane, nu trebuie să uităm un lucru important!

— Care?

— Berta nu poate fi lăsată singură.

— M-am gândit la acest lucru. Eu am o servitoare foarte bună; ea ne va însoţi şi se va ocupa de Berta.

— Foarte bine. Plecăm?

— Imediat, fiindcă trebuie să ajung şi la servici, la Charenton.

Servitoarea lui Ştefan aduse o birjă. Cei trei plecară spre strada Universităţii. În apropierea ei coborâră pentru a face drumul pe jos, din prudenţă.

Doctorul deschise şi René se minună de frumuseţea grădinii. Ştefan îi introduse pe cei doi în interiorul casei, apoi se grăbi să deschidă ferestrele.

Afară era o vreme minunată. Razele calde ale soarelui poleiau vârfurile teilor şi castanilor. Pavilionul se compunea, în afară de subsol, din parter şi dintr-un etaj.

La parter se aflau vestibulul, două saloane, o cameră de culcare, o sufragerie şi bucătărie. La etajul întâi erau trei dormitoare cu cabine de toaletă, o bibliotecă, un salonaş şi o cameră de baie. Acest interior era decorat în stilul secolului XVIII şi era foarte bine întreţinut.

— O vom instala pe Berta în camera de culcare de jos. Când va fi mai bine va putea merge în grădină, coborând doar trei trepte. Nimeni nu trebuie să afle nimic; iar tu, se adresă el servitorului, dacă vei fi întrebat ce faci aici, vei spune că eşti în serviciul unei doamne bătrâne găzduită în pavilion. Nimeni în afară de mine şi René n-are voie să intre aici.

— Voi face întocmai cum mi-aţi poruncit.

— Acum pune totul la punct şi aşteaptă-ne.

Cei doi părăsiră pavilionul.

Thefer era cel care-l urmărea pe Plantade pentru a vedea unde stă. Perspicacitatea lui Plantade îl speriase şi îşi propuse să-i urmărească toate mişcările, iar dacă era nevoie, să-l omoare. Se gândea dacă să-i anunţe pe domnul şi pe doamna Thorn de noua primejdie. Se hotărî să nu le mai spună. Va avea timp suficient, iar noua lui funcţie îi permitea să-l pândească liniştit pe Plantade şi să-l caute pe Ion-Joi. Negăsindu-l pe Ion-Joi, se gândea că poate acesta, bogat fiind, plecase în străinătate. Plecă spre casă pentru a se odihni, dar somnul veni greu şi plin de coşmaruri. Plantade îi apărea în vis şi-l sugruma. Se trezi la ora nouă, se deghiză şi porni spre Gât-le-Gaeur. Intră într-o cârciumă peste drum şi se aşeză la o masă de lângă fereastră, urmărind toate mişcările din casa în care locuia Plantade.

Plantade era celibatar şi trăia mai mult decât modest. Ocupa o mică locuinţă la etajul trei, compusă din două camere. Totul era sărăcăcios, dar peste tot domnea o curăţenie impecabilă. Pe masă se afla un dosar pe a cărui copertă scria „Afacerea birjei nr. 13". Noul inspector

studia şi restudia dosarul zicându-şi:

— Este o afacere foarte încâlcită şi este prima mea cercetare. Trebuie s-o duc la bun sfârşit pentru a mă face observat şi apreciat. După acest monolog închise dosarul şi trecu în sufragerie pentru a-şi lua micul dejun. Se îmbrăcă, îşi puse în buzunar carnetul de inspector şi luă o trăsură spre Montreuil. Thefer îl urmări, îşi dădu seama unde merge; luă o trăsură şi-i spuse birjarului s-o ia pe un drum scurt pentru a ajunge la Bagnolet. Dorea să jungă înaintea lui Plantade. Ajunse înaintea lui, în jurul orei 12,00. Avu timp să bea o bere. Prin ferestrele cârciumii îl zări pe Plantade oprind la poarta domului Servon, proprietarul casei incendiate. Îi arătă legitimaţia de inspector şi domnul Servon se puse la dispoziţia lui. Domnul Servon îi povesti despre René şi Ştefan, despre femeia găsită. Din descrierile lui Servon, Plantade îşi dădu seama că cei doi servitori ai chimistului nu erau alţii decât ce doi evadaţi, Termond şi Dubief. Îl rugă pe Servon să-i spună exact locul incendiului şi porni într-acolo.

Thefer era după el. O luă pe scurtătură pentru a ajunge înaintea lui Plantade:

Plantade se gândea şi expresia feţei lui era aceea a unui om satisfăcut. Câte lucruri aflase. Era sigur că Thefer se ascundea sub chipul lui Prosper Gaucher şi că Termond şi Gaucher erau complicii lui, dar nu ştia exact legătura dintre ei şi crimă. O altă întrebare era: cine erau cei doi care o căutau pe victimă?

— Îi voi descoperi pe toţi, cugeta Plantade.

Thefer se ascunse printre arbori, pentru a-l urmări pe Plantade. Peste un sfert de oră sosi şi Plantade. Thefer îl urmări de departe. Ajungând în dreptul prăpastiei unde căzuse Berta se aplecă şi ridică ceva, un obiect mic: piesa de 5 franci pe care am văzut-o căzând din sacul lui Termond.

— Ei aş! e o piesă falsă. Iată proba ce o doream: este o piesă ieşită din mâna falsificatorilor Termond şi Dubief, evadaţii de la Clairvoux. Mulţumit, se întoarse spre Bagnolet.

Thefer, care văzuse totul, avea culoarea „ce-i plăcea popii". Îşi părăsi ascunzătoarea şi plecă spre Bagnolet ajungând în momentul în care Plantade trecea drumul spre biroul comisarului de poliţie.

Thefer se uită la ceas. Era aproape cinci. Îşi zise:

— Dacă se întoarce la Paris în noaptea asta... Drumul este aproape pustiu... Poate, poate se iveşte vreo ocazie.. În fine, voi vedea.

Aşezându-se pe o bancă îşi aprinse o ţigară şi se înarmă cu răbdare.

Plantade se adresă unei persoane care scria la masă:

— Domnul comisar?

— Nu este. A ieşit de curând cu secretarul domniei sale.

— Nu ştiţi cât va întârzia?

— Nu, şi nici nu-l puteţi aştepta aici. Aşa este ordinul.

— Nu şi pentru mine, domnule!

Plantade scoase legitimaţia şi o puse sub ochii funcţionarului. Ca o morişcă acesta luă poziţia de drepţi şi spuse:

— Domnul comisar a plecat împreună cu secretarul dânsului de vreo jumătate de ceas pentru a constata o sinucidere la cinci kilometri de aici şi nu ştiu când se vor întoarce.

— Voi aştepta.. repetă Plantade.

Se aşează şi îşi ascuţi un creion şi scrise pe o pagină albă din carnet:

„Bagnolet, Afacerea birjei nr. 13"

1. Văzut pe P. Servon. Informaţii despre Prosper Gaucher. Gaucher are un tic nervos la partea stângă a obrazului, la fel ca Thefer. Urmărirea lui Thefer.

2. Servitorii lui Prospere Gaucher sunt doi evadaţi: Dubief şi Termond, falsificatori de monede. Thefer a fost însărcinat să-i aresteze pe cei doi pe care i-a scăpat într-un mod suspect.

3. Găsit într-un loc monedă 5 franci falsă, probă despre prezenţa lui Dubief şi Termond pe platou, la locul crimei.

4. Doi necunoscuţi cu aparenţă de oameni cumsecade au căutat în Bagnolet urmele unei femei tinere răpite de trăsura 13, cu două ore înaintea incendiului. A căuta pe aceşti necunoscuţi.

Îl vom lăsa să-şi scrie cercetările în aşteptarea comisarului din Bagnolet şi ne vom întoarce la cei doi amici, Ştefan şi René Moulin.

Era deja ora unu şi Petre Loriot aştepta cu o căruţă în faţa spitalului Saint-Antoine. Peste căruţă era aşezat un coviltir ce nu permitea să se vadă ce este în interior. Văzând pe Ştefan şi pe René, Petre Loriot merse spre ei.

— Căruţa este gata!

— Ai văzut ceva suspect? întrebă René.

— Nu. Mergeţi şi rezolvaţi ieşirea Bertei.

O emoţie indescriptibilă îi cuprinsese pe cei doi. Berta trăia, dar în ce stare o vor găsi?

Portarul le spuse să meargă la biroul de internări. Aici funcţionarul le spuse:

— Domnilor, am explicat domnului doctor cine sânteţi şi ce doriţi; nu mi-a ascuns faptul că starea bolnavei este foarte critică şi transportul s-ar putea să-i dăuneze.

Ştefan simţi inima oprindu-şi bătăile.

— Mergeţi, vă rog, la medicul de gardă să vă explice mai mult, apoi adresându-se unui infirmier:

— Condu, te rog, pe domnii la doctorul de gardă. Cei doi îl urmară pe funcţionar până la doctor. Acesta se ridică pentru a-i primi pe cei doi:

— Fără îndoială sunteţi rudele unei bolnave!

— Da, domnule, o bolnavă ce ocupă patul nr. 8 în salonul Sf. Anas...

— Doriţi să o îngrijiţi acasă?

— Da, domnule.

— Vă voi duce la patul bolnavei şi deşi nu sunteţi medici veţi vedea că este într-o stare foarte gravă.

Cei doi intrară în salon şi se apropiară de patul Bertei. Trăsăturile ei erau slăbite şi cearcăne albastre i se vedeau sub ochii închişi. Spectacolul era trist.

René ceru voie doctorului s-o trezească.

Pe obrajii lui Ştefan se rostogoleau lacrimi mari şi grele. Doctorul era impresionat de durerea mută ce se citea pe feţele celor doi. Îi permise lui René s-o trezească. René se apropie de urechea ei şi pronunţă numele. Berta deschise ochii şi spre mirarea internului care credea că nu e în stare să facă o mişcare, ea se ridică şi privi pe vizitatori. Ochii ei deveniră strălucitori şi o culoare roşie îi împurpură obrajii. Îngână:

— René.

— Da, eu sunt şi nu sunt singur. Iată-l şi pe Ştefan!

La vederea celui ce-l iubea, un tremur nervos o învinse şi capul îi căzu pe spate.

— Nu-i nimic... zise tânărul doctor... o criză cauzată de bucurie.

— Este salvarea, domnule, salvarea! v-a recunoscut domnilor şi... a vorbit. Prezenţa dumneavoastră a făcut o minune.

— Înseamnă că o putem lua, domnule? întrebă cu frică Ştefan.

— După ceea ce am văzut, n-am nici o obiecţie de făcut.

— Draga mea, Berta, te vom luă acasă.

O bucurie din ce în ce mai vie se vedea pe faţa Bertei. Buzele sale se mişcară şi ziseră de trei ori: Da!

— Vei fi înconjurată de grijă şi dragoste. Poţi suporta transportul? întrebă Ştefan.

— Da... Da....

— Acum te rog să stai liniştită, nu te mai obosi!

Fata îi ascultă.

Improvizară un pat în căruţă şi două infirmiere puseră cu grijă pe Berta în patul improvizat.

Doctorul semnă foaia de ieşire şi completă golurile din foaie prin întrebări puse lui Ştefan:

— Cum se numeşte tânăra, domnule?

— Elisa Duchemin...

— Vârsta?

— 22 de ani.

— Profesia?

— Brodeuză.

— Unde locuieşte?

— 27 strada Tour la Passy.

— Ce rudă îi sunteţi?

— Văr primar.

— Cum vă numiţi?

— Duchemin, ca şi ea, şi locuim în aceeaşi casă.

— Puteţi s-o duceţi acasă domnilor!

Cei doi urcară în căruţă lângă Petre.

— Ai minţit cu un curaj extraordinar, René.

— Ştiu, dar n-aveam ce face. Trebuie să ne păzim prin toate mijloacele.

— Unde mergem? întrebă Loriot-unchiul.

— În strada Universităţii, spuse Ştefan.

Când ajunseră, după patru ore, Petre Loriot întrebă tresărind:

— Aici intrăm?

— Da! Ce te miri?

— Păi voi îmi ziceţi de o casă goală şi această casă este locuită, fiindcă de două ori, în mijlocul nopţii, am adus aici un om care sta o oră.

— Eşti sigur unchiule? Gândeşte-te că te-ai fi putut înşela.

— Posibil... era noapte. Poate tu ştii mai bine, mă rog, faci cum crezi...

În timp ce cei doi schimbau aceste vorbe, René intră pentru a o anunţa pe servitoare şi a deschis poarta. Berta fu dusă în camera ce i se pregătise. Privea mirată pe Ştefan, dar acesta îi făcu semn să tacă.

Petre Loriot plecă:

— La revedere copii şi noroc să vă dea Dumnezeu!

Ştefan se aşeză lângă patul Bertei şi o sfătui să-i

vorbească numai prin semne. Berta era obosită. Își rezemă capul de pernă și adormi.

— Francisca, eu plec și mă voi întoarce mai pe seară. Te rog să respecți indicațiile mele, spuse Ștefan.

— Da, domnule doctor. O voi îngriji ca pe propriul meu copil, dacă l-aș avea.

— Vii cu mine? întrebă Ștefan pe René.

— Da. Merg la Belleville.

— Unde ne întâlnim?

— Pe seară, aici...

Să vedem ce mai face noul inspector Plantade.

Comisarul s-a întors după apusul soarelui.

Plantade i-a arătat legitimația și l-a rugat să-i răspundă la câteva întrebări.

— Domnule comisar, vă rog să mă ajutați să completez un proces-verbal mai vechi al dumneavoastră.

— Ce doriți, domnule inspector? Vă stau cu plăcere la dispoziție.

— Vreau lămuriri despre o femeie găsită într-o carieră aproape moartă.

— Am spus tot ce am știut, domnule; nu-i știu nici numele, nici de unde a venit.

— Căderea tinerei în carieră vi se părea normală?

— Eu nu m-am întrebat; numai domnișoara ar fi putut spune, dar nu putea vorbi. Orice anchetă era fără rezultat, fiindcă nimeni n-a văzut și nimeni n-o cunoștea. Am trimis-o la spitalul Saint-Antonio.

Când i-am cercetat hainele am găsit o cheie, un portmoneu cu 30 de franci și o chitanță de trăsură cu numărul 13.

Plantade închise carnetul și părăsi pe comisar.

O furtună mare amenința Bagnolet-ul și picături mari de ploaie începură să cadă. Era ora opt fără zece minute.

— Doamne, ce vreme! De n-ar fi plecat trăsura din Bagnolet spre Paris! N-ar fi plăcut să fac drumul pe jos.

Intră în prima cârciumă și întrebă:

— Sunteți bun să-mi spuneți la ce oră pleacă ultima trăsură spre Paris?

— Astăzi nu pleacă nici o trăsură, domnule, dar puteți lua omnibuzul din Montreuil, care pleacă la fiecare jumătate de oră.

— Unde este Montreuil?

— Peste platou, în 20 de minute; drumul vă duce drept în stație.

— Îl știu. Îți mulțumesc, domnule.

Plantade plecă, urmărit din umbră de Thefer. Ploua puternic şi Plantade înainta greu din cauza ploii care-l lovea în faţă. Thefer îl urma şi paşii lui erau neauziţi din cauza tunetelor şi a zgomotului ploii.

Ajuns pe platou se găsi în faţa unei băltoace mai mari. Pentru a nu intra în ea, o luă la dreapta, părăsi drumul şi o luă pe o potecuţă. După vreo câţiva paşi se opri îngrozit: în faţa lui se căsca o prăpastie adâncă. Vru să se întoarcă, dar o lovitură puternică îl doborî, iar pământul se scufundă sub el. Din pieptul său ieşi un ţipăt de moarte. Thefer îşi vârâse cuţitul între umerii lui Plantade, în timp ce pământul care se surpa târî cu el criminalul şi victima.

Peste câteva ore, în fundul prăpastiei un om era întins fără cunoştinţă, iar altul dispăruse îngropat sub pământ. Cel de-al doilea era Plantade. Omul întins deschise ochii, ridică un braţ, respiră şi murmură:

— Sunt viu, n-am nici pe dracu şi Plantade e mort. Bine c-am scăpat cu viaţă. Dar cum ies acum de aici? Carierele au o ieşire, deci trebuie s-o găsesc.

Aprinse un chibrit şi descoperi o intrare prin care putea trece un corp uman. Coborî în ea şi găsi o cameră sprijinită de bârne groase, în fundul ei descoperi uneltele lucrătorilor de la carieră. Luă o cazma şi se duse să-l îngroape pe Plantade.

— Îmi trebuie hârtiile pe care le are la el. Vreau să ştiu precis unde au ajuns. Se pregătea să îngroape cadavrul când o masă mare de pământ se prăbuşi chiar lângă el îngropând cu totul cadavrul.

— S-a umplut mormântul. N-am reuşit să iau hârtiile, dar ce-mi pasă? Nimeni nu va pune mâna pe ele. Secretul lui moare o dată cu el. Ştia prea multe. Lăsă uneltele şi simţi că un văl de aer rece îi inundă faţa, o luă în direcţia de unde venea aerul şi în câteva minute fu pe platou. La miezul nopţii ajunse acasă. Nu mâncă nimic, abia reuşi să-şi schimbe hainele. Se aruncă în pat până la 8 dimineaţa când îl trezi clopoţelul de la uşă. Merse să deschidă. În prag stătea ducele deghizat în negustor.

— Intraţi, domnule duce! avem atâtea de vorbit...

— Ceva nou, Thefer?

— Am trecut printr-o mare primejdie, dar acum a trecut.

— Aveam fără să ştiu un duşman mai mare ca René şi Ion-Joi. Şi povesti ducelui ceea ce noi ştim deja.

— Te bucuri degeaba Thefer. Va fi pus, vere, altul în locul lui Plantade.

— Nici o grijă, altul nu poate avea informaţiile lui

Plantade. „Afacerea birjei nr. 13" va rămâne un mister pentru totdeauna.

— Trebuia să iei notiţele lui Plantade.

— Imposibil. S-a dărâmat o masă mare de pământ peste el. Totul merge bine, singurul lucru supărător este că m-au schimbat din serviciu.

— Ce-ţi pasă? Vei avea mai multă libertate pentru a-l găsi pe Ion-Joi.

— Ion-Joi poate pierde hârtiile furate. Acest lucru nu-mi dă pace nici un minut. Mă tem de toate. Îmi e frică să mai merg noaptea în strada Universităţii.

— De ce, domnule, duce?

— Gândeşte-te câte bănuieli ar lua naştere dacă s-ar şti că numai m-am prefăcut că plec.

— Eu zic să nu întrerupeţi cu totul vizitele la pavilion. Pe doamna Thorn aţi mai văzut-o?

— Nu!

— Înseamnă că a înţeles că trebuie să stea liniştită. În ceea ce priveşte poliţia este incapabilă să descurce o afacere aşa de încâlcită. Plantade era o excepţie, iar comisarul, care e mai luminat la minte, are atâtea pe cap că nu ştie unde să se mai împartă. Singur Ion-Joi este de temut. După ce-l voi omorî nu va mai fi nimeni de temut. Staţi ascuns, aşa cum v-am spus. După ce-l suprim pe Ion-Joi te vei întoarce acasă.

Ducele şi Thefer se despărţiră.

Thefer începuse să-şi execute serviciul de inspector al locuinţelor. Ajungând în dreptul casei lui René îl auzi pe poştaş discutând cu doamna Biju că a depus în cutia poştală o scrisoare de la Hâvre pentru René.

— Voi afla dacă René este la Paris, îşi zise Thefer. Dacă scrisoarea dispare este la Paris, dacă nu, este plecat.

Thefer, mulţumit, ia masa în piaţa Vosgi.

Acum să vedem ce fac. Ion-Joi şi Mignolet la Hâvre.

Prin capul lui Ion treceau gânduri frumoase. Se vedea stabilit într-un loc liniştit, în căsuţa şi grădiniţa sa, dar până atunci vroia să se distreze. Viaţa trece, şi puterea o dată cu ea.

Venise la Hârve din două motive: să se plimbe şi apoi să-şi aleagă căsuţa visată pe malul mării.

Cum coborî din vagon, Ion îl conduse pe Mignolet într-un magazin de haine pentru a-şi da „figura la remaiat". Dichisiţi cei doi intrară într-un hotel unde se cazară şi timp de 10 zile o ţinură într-un chef continuu, cheltuind ceva parale.

— Acum ajunge Mignolet. Să ne gândim şi la lucruri serioase.

Lăsând pe Mignolet să doarmă, luă o trăsură şi merse la Sainte Adresse, unde văzuse o căsuţă cochetă de vânzare cu o grădiniţă cât palma. Costa 12 000 de franci. Ion merse la notar, plăti 5 000 şi îşi luă angajamentul ca restul să-l dea la Paris peste trei zile.

Notarul fu de acord cu el să se întâlnească peste trei zile pentru a-i da actele.

Întors la hotel îl găsi pe Mignolet foarte îngrijorat, ştiind ce făcuse cu tovarăşii lui de beţie de la Saint-Denis.

— Mignolet trebuie să scrie o scrisoare bucătarului de la restaurantul Boule-Noire pentru ospăţul din 6. O să fie cam scump.

— Ce-ţi pasă ţie?! Hai mai bine să mâncăm. După masă Ion scrise două scrisori: una bucătarului.

Dragul meu,

Am invitat vreo zece amici în localul d-tale, în ziua de 6 noiembrie. N-are importanţă cât mă costă, dar vreau ceva deosebit.

Ca să nu crezi că te păcălesc, îţi trimit cinci franci aconto.

Stridiile le aduc eu.

Până atunci, te salut.

Ioi-Jon

Şi alta lui René:

Bătrânul meu René,

Respir aerul mării, din ordinul doctorului. Mă întorc la Paris pe 6 noiembrie la ora 11,00 şi voi da un chef mare la restaurantul Boule-Noire. Vei avea un tacâm rezervat. Vino şi cu d-ra Berta. Ne vom distra.

Ion-Joi

P.S. Vom vorbi şi de afaceri. Îţi voi trimite scrisoarea în piaţa Regală.

— Ia să-i scriu o scrisoare şi Bertei:

D-ră Berta,

Dacă René şi-a schimbat adresa spune-i să vină să ne întâlnim pe 6 noiembrie la restaurantul Boule-Noire la orele 11.00.

F. important: Afaceri serioase.

Ion-Joi"

— Mignolet, cere ceară roşie şi hai cu mine la poştă să punem aceste scrisori.

Una din scrisori era cea văzută de Thefer şi pe care dorea să pună mâna. Căută un mijloc de a o face şi-l găsi.

Merse acasă, se deghiză în poştaş, se întoarse cu un pachet mare la d-na Biju.

— Doamnă, am un pachet pentru René Moulin. Pot să-l las aici? şi-l aşează în dreptul sertarului unde portăreasa ţinea corespondenţa. Profită de câteva clipe de neatenţie ale acesteia şi luă scrisoarea din sertar.

— Iscăliţi de primire, doamnă!

— Da, domnule.

Thefer ieşi grăbit şi se îndreptă spre Pont Louis Philippe. Ajuns în casă desfăcu scrisoarea şi citi ceea ce ştim.

Gândi: „Dacă cei doi se cunosc. S-au cunoscut probabil la Saint-Pélagie, la închisoare. Deci pe 6 noiembrie îl voi avea în mână pe Ion-Joi.

Merg la duce să-l anunţ".

A doua zi, la orele 11,00, merse la prefectură să-şi depună raportul. Aici dispariţia lui Plantade provocase agitaţie mare. Agenţii trimişi la Bagnolet veniră cu vestea că Plantade fusese văzut în urmă cu două zile, la ora 8,00 seara.

— Cred că i s-a întâmplat ceva lui Plantade îşi zise şeful Siguranţei. Voi cerceta personal.

Ieşind îl întâlni pe Thefer şi-i ordonă să-l însoţească împreună cu comisarul la Bagnolet.

— Ce s-a întâmplat? dacă-mi permiteţi să întreb.

— Agentul Plantade, însărcinat cu „Afacerea birjei 13", a dispărut.

— Pe cine bănuiţi, domnule?

— Pe cei care au furat birja. Îi vom găsi. Vom merge mai întâi la Bagnolet.

Luară o birjă şi opriră la comisariatul din Bagnolet. Aici Thefer află pentru prima oară de tânăra găsită în carieră, şi dusă la Saint-Antoine.

— Să fie Berta Leroyer? îşi zise speriat Thefer. Imposibil. A fost lovită de moarte de duce şi casa a ars până în temelii. După ce aflară detaliile pe care le ştim, şeful Siguranţei şi oamenii lui porniră spre casa incendiată. Pe drum comisarul din Bagnolet le zise:

— Fiţi atenţi la gropi. În urma furtunii s-au produs surpări. Uitaţi-vă: şi aici este una!

Erau în faţa prăpastiei în fundul căreia zăcea Plantade. Thefer amuţi.

Vizita la ruine nu dădu nici-un rezultat.

Coborâră la Monteuil, dar nici aici nu aflară nimic. Thefer triumfa.

— Să mergem la Spitalul Saint-Antoine, zise şeful Siguranţei, birjarului.

O spaimă nouă cuprinse pe inspector. Era posibil să fiu pus faţă în faţă cu Berta?

Se linişti când află că fata se numea Eliza Duchemin şi că locuia la Passy.

— Clar! Berta a murit. Sunt scăpat.

Şeful Siguranţei nu se îndoia că va da de urma lui Plantade. Îşi răspândi oamenii peste tot.

Ştefan şi René lucrau fără încetare: Ştefan la Charenton, iar René la Paris în căutarea lui Ion; de dimineaţă, Ştefan merse la pavilionul din strada Universităţii. Consultă pe Berta şi îi prescrise o reţetă, plecă la Charenton unde-şi văzu bolnavii, reveni la Paris, în casa lui, citi darea de seamă despre crima din Neuilly. Era convins că asasinul din Brunoy avea o legătură misterioasă cu nebunia Esterei. Era sigur că Berta Monestier era ruda lui Paul Leroyer. Se gândea cum ar putea s-o vindece pe Estera, convins fiind că va avea de aflat multe lucruri.

— Trebuie să-i fac neapărat o operaţie Esterei. Dacă operaţia va reuşi, Estera va fi un om normal. Dar dacă nu-mi va reuşi?

Era a doua zi după incursiunea şefului Siguranţei la Bagnolet. Ştefan îl anunţă pe René că a doua zi nu se va putea ocupa de Berta. Plecă la Charenton mai curând decât de obicei, hotărât s-o opereze pe Estera.

Internul şi ceilalţi doctori aşteptau cu nerăbdare şi curiozitate această operaţie care pentru ei era o noutate.

Credeau că Ştefan nu va reuşi şi că s-ar putea ca pacienta să moară. Cei mai mulţi îl credeau înfumurat, de aceea cum sosi directorul îl întrebă:

— Domnule doctor, sunteţi sigur că rezistă?

— Da, de ce mă întrebaţi?

— Pentru că aceşti domni se îndoiesc de reuşita dumneavoastră.

— Este dreptul lor să se îndoiască; dar sper să le probez că se înşală. Vă rog să-mi permiteţi să vă invit să asistaţi la operaţie. Am examinat această bolnavă din momentul internării ei.

Ştefan îşi invită colegii în salonul bolnavei.

Estera părea că-l recunoaşte, fiindcă înaintă doi paşi

şi-i dădu mâna. Liniştea ei i se păru lui Ştefan de bun augur.

— Domnilor, se adresă Ştefan colegilor săi. Această femeie a fost rănită cu ani de zile în urmă cu o armă de foc. Înainte de a o lovi glonţul s-a lovit de ceva foarte rezistent. O bucată de plumb a pătruns prin craniu şi din apăsarea sa asupra creierului rezultă nebunia.

— Şi care este mijlocul de vindecare, după părerea dumneavoastră?

— Ceea ce v-am spus că voi face: operaţia la cap. Aceasta este părerea mea şi voi trece la treabă.

Estera fu dusă în sala de operaţie şi anesteziată. O rază de soare făcea să strălucească bisturiul din mâna lui Ştefan. Sufletul lui era la fel de tare ca şi voinţa sa; mâna nu-i tremura, numai picături mari de sudoare îl curgeau pe frunte.

Spectatorii, foarte impresionaţi, îşi ţineau răsuflarea. Operaţia propriu-zisă dură patru minute. După 20 de minute Estera se mişcă. Deschise ochii şi întrebă:

— Unde sunt?

Duse mâinile la cap şi leşină.

Ştefan recomandă odihnă pentru bolnavă şi cât mai multă linişte.

— Ai lucrat minunat, domnule doctor, îi spuse directorul. Te felicit. Eşti un adevărat om de ştiinţă.

Se alcătui un proces-verbal semnat de toţi cei ce participaseră la operaţie. Estera fu dusă în salon.

Toţi, în afara internistului şi a lui Ştefan, plecară.

Ştefan recomandă internului regimul bolnavei şi plecă spre Berta.

La Hâvre cei doi, Ion şi Mignolet, se hotărâră să plece în ziua de 6, la ora 7,00, cu trenul spre Paris, pentru a fi prezenţi la întâlnirea de la ora 11.

— Lucrul promis este ca şi o datorie...

Mâine dimineaţă luăm stridiile, bem un rachiu, şi veseli şi fericiţi mergem spre Capitală, propuse Ion-Joi.

— De acord, zise Mignolet!

A doua zi la ora 7, cei doi, cu câte un pachet în braţe, urcau în trenul spre Paris.

Thefer nu uitase data întoarcerii lui Ion, nici ora sosirii.

La ora 10, îmbrăcat ca un marinar se duse la duce. Ducele era îmbrăcat ca un negustor. Cei doi se îndreptară spre gara Hâvre spre a-l aştepta pe Ion.

Se aşezară în aşa fel încât să vadă pe toţi călătorii ce vor coborî. Trecuseră 20 de ani şi Ion se schimbase, aşa că

ducele se hotărâse să fie foarte atent la fiecare călător. Deodată tresări; într-un individ înalt şi ciolănos îl recunoscu pe Ion. Îi dădu o lovitură de cot lui Thefer. Acesta îi urmă pe cei doi.

Ion şi Mignolet luară o trăsură: trăsura nr. 13.

— Iar 13! zise ducele.

— Nare importanţă, doar trăsura este de piaţă şi trebuie să circule. N-aveţi nici-un motiv de îngrijorare. Thefer făcu semn unei alte trăsuri, se legitimă şi-i ordonă să urmărească trăsura cu nr. 13.

Trăsura lui Petre Loriot, încărcată cu Ion şi Mignolet, sosi la Boule-Noire.

În urma lor la cincizeci metri se opri şi cealaltă trăsură.

Patronul crâşmei surâse la vederea pachetelor cărate de Ion şi Mignolet. Nu-i fu greu să ghicească cine era unul dintre cei doi: clientul care-i scrisese şi-i trimisese comandă pentru o masă deosebită.

— Domnul soseşte de la Hâvre? întrebă el pe Ion, salutându-l cu respect.

— Aţi ghicit, domnule! Eşti priceput!

— Nu-i vorba de pricepere, dar am văzut stridiile. Poftiţi şi puneţi stridiile la rece.

— Ai înţeles ce am cerut în scrisoare, da? Nu mă uit la cheltuială. Vreau şi trufe. Acum dă-ne ceva să îmbucăm şi dă-i birjarului nişte vin, să-i ţină de urât.

— Ce număr are birja?

— 13!...

Cei doi mâncară repede şi plecară. Ion îl părăsi pe Mignolet.

— Te las şi ne întâlnim la ora 5 la cafeneaua teatrului Montmartre, în piaţă.

Pungaşul merse la trăsură şi-i comandă lui Loriot să-l ducă în Belleville.

— Dacă mă duci repede vei primi un bacşiş gras.

Ajunşi în faţa casei, Ion îşi zise:

— Nu trebuie să mă vadă portarul. Este o uşă dosnică s-o iau pe acolo.

Coborî din trăsură, plăti din belşug pe Loriot fără să-i pese de trăsura oprită în urma lui la 50 de paşi.

Thefer văzuse, însă, tot.

— Bine, foarte bine, zise el ducelui. Omul nostru locuieşte într-o căsuţă separată de casele mari, fără portar. Deci îi vom deschide uşa liniştiţi, la vremea potrivită...

— Când? întrebă ducele.

— La noapte. Acum domnule duce, mergeţi acasă,

luaţi o armă şi la orele 10 veniţi să ne întâlnim la bariera Belleville.

Cei doi se despărţiră.

Ion închise poarta, ajunse în curticică, scoase cutia şi se duse cu ea în dormitor. Scoase 5 hârtii de 1 000 din cutie şi puse în locul lor actele imobilului său şi puse cutia la locul ei, sub tufişul de liliac.

— Mâine voi merge cu René să dăm ochii cu d-na Thorn şi dragul ei tovarăş Frederic Berard. Îşi schimbă costumul, îşi puse portmoneul în buzunar şi plecă spre o cafenea. Aici ceru bere şi unelte de scris. Scrise notarului din Hâvre, băgă scrisoarea în plic şi o duse la poştă.

Pentru a-şi omorî vremea până la cinci se duse la bărbier, care-l rase şi-l aranjă după ultima modă.

Dichisit şi foarte ridicol, îşi făcu intrarea triumfală în cafeneaua din Montmartre.

— Ce frumos eşti! îl admiră cu convingere Mignolet.

— Eu? Da... da! cred că sunt tocmai bine, îi zise mândru de el Ion.

La Boule-Noire pregătirile erau în toi. Se punea o masă pentru 12 persoane. Pe mese se găseau flori şi niciodată restaurantul nu văzuse asemenea pregătiri.

La ora 5 îşi făcură apariţia primii doi invitaţi. Patronul îi invită cu surâsul pe buze. Încet, încet sosiră toţi invitaţii lui Ion-Joi. La şase fix apărură şi Ion cu Mignolet. Fură primiţi cu aclamaţii.

— Parcă sunt prinţi! ziceau unii.

— Adevăraţi eroi! strigau alţii.

— Mamă! Ce strălucesc.

— Au miros de parfum! De unde vin?

— De la Hâvre, copii! Nu vă faceţi alte iluzii, le răspunse Ion. Adu stridiile patroane, să-i conving!

Patronul aduse stridiile şi umplu paharele cu şampanie.

Ion era uimit că cei doi, Berta şi René, nu sosiseră, cu toate că le scrisese amândurora.

— Poate vor veni mai târziu, îşi zise el.

Să vedem ce mai face amica noastră, d-na Thorn!

Ea era într-o stare de spirit relativă: tăcerea lui Thefer şi a lui George îi întărea credinţa că nu avea de ce se teme. Aşa că se hotărî să-şi ia noi servitori, să meargă în vizită şi să primească. Mai mult ca niciodată dorea căsătoria Oliviei cu Enric.

Nu-i mai văzuse de la serbare pe cei doi prieteni, aşa că se hotărî să le scrie pentru a-i invita la o ceaşcă de ceai.

Ştefan refuză, motivând că este foarte ocupat, dar

Enric n-avea nici un pretext pentru a refuza şi, convins că-l va întâlni şi pe Ştefan la d-na Thorn, la orele 10 fix sună la uşa d-nei Claudia.

După ce citise şi recitise *Afacerea podului Neuilly,* dorea să ştie de ce d-na Thorn se speriase aşa de rău când a asistat la prezentarea tabloului vinovat cu crima celebră.

Să-l lăsăm, pentru a ne întoarce la Thefer: Părăsindu-l pe duce se întoarse acasă şi, după un ceas, travestit în alt fel, ca un pierde-vară, plecă spre Belleville. Ştia că Ion-Joi locuia într-o cocioabă, al cărei zid dădea spre nişte terenuri goale.

Făcu un ocol mare, intră pe terenurile pustii şi privi spre curtea casei lui Ion.

— Bun! îşi zise el. O să intrăm ca la noi acasă... În partea asta mahalaua e pustie şi deci nimeni nu ne va deranja.

Plecă spre bariera Belleville.

La ora fixată apăru ducele. Îl acoperea un pardesiu lung şi o pălărie cu boruri mari îi acoperea faţa. Thefer îl întâmpină şi plecară împreună spre casa lui Ion:

— Pe aici o să intrăm... zise Thefer, şi se puse capră pentru ca ducele să poată sări zidul. Ajunşi în faţa uşii, Thefer scoase o legătură de chei, introduse una în broască şi izbuti din prima încercare. Intrară şi făcură, cu ajutorul unui felinar, o mică percheziţie. Căutau hârtiile şi portmoneul luate de la d-na Thorn.

Căutară peste tot, dar nu găsiră nimic.

— Cred că pişicherul le are la el. Aşa că va trebui să-l lichidăm. Îl aşteptăm şi-l lichidăm. Dumneata te ascunzi după uşă, aici după zdrenţele astea. Cum vine... paf! îi dai una la mir şi eu îl percheziţionez. Acum plec la Boule-Noire. Dumneata rămâi aici! Ce arme ai luat?

— Un cuţit cumpărat din târg şi un pistol, zise ducele.

— Să nu foloseşti pistolul! În miezul nopţii s-ar auzi. Să foloseşti cuţitul! Să-l văd! Da... este un cuţit care poate fi cumpărat de oricine, de oriunde. Dacă poţi, loveşte din faţă să pară o sinucidere.

Scoase din portofel o hârtie şi i-o dădu lui George:

— Pune această hârtie pe masă, unde văd cerneală şi toc... Să creadă toţi că este vorba de sinucidere. Dacă se întâmplă înainte de a veni eu, ne întâlnim lângă zid.

— Bine!

Thefer stinse felinarul, luă o birjă şi merse direct la Boule-Noire. În 20 de minute era la crâşmă. Aici era o veselie generală. Clienţii erau o amestecătură de artişti,

lucrători, modele de prin atelierele pictorilor, florărese şi domnişoare fără ocupaţie.

Morala publică era păzită de câţiva agenţi civili.

Îl găsi pe Ion-Joi şi pe amicii săi la etajul unu.

— Pungaşul este aici. Trebuie să aştept.

Se aşeză la o masă în sala alăturată şi-şi comandă un coniac.

La miezul nopţii masa lui Ion era pe sfârşite. Ion îşi scoase haina şi o puse în cuier. Mignolet era cu ochii pe ea ştiind că în buzunarul ei era portofelul mult dorit.

Ion-Joi îi invită pe prieteni în sala alăturată unde erau şi femei să facă o polcă, până la sosirea cafelei.

— Frumoasă idee! strigară într-un glas comesenii, să mergem!

Luându-se de braţ, râzând şi sărind, invadară balul, împingând lumea şi urlând!

— Loc... Loc... cadrilul! Invitaţi domnule! Muzica!

Thefer ieşi din local şi găsind un gură-cască îl rugă dându-i 5 franci să ducă un bilet patronului crâşmei pentru Ion-Joi.

— Şi ce să-i spun?

— Că e din Piaţa Regală, din partea lui René Moulin.

Băiatul îşi luă banii şi trecu pragul la Boule-Noire.

Ion-Joi şi comesenii lui se întoarseră la locurile lor.

Patronul se apropie de hoţ:

— A sosit o scrisoare pentru dumneata, de la domnul René.

— René, bietul băiat, cred că n-a putut să vină. Ion rupse plicul şi citi:

Bătrânul meu prieten, nu pot veni la Boule-Noire pentru motive pe care le vei afla. Trebuie să te văd neapărat în noaptea asta. Voi veni eu la Belleville. Trebuie să te găsesc neapărat sau toate se duc pe copcă.

René Moulin.

— Trebuie să merg neapărat! Ce naiba s-o fi întâmplat? René vrea să mă vadă! Cât e ceasul?

— 12 şi zece minute... răspunse patronul.

— Cheamă te rog o trăsură. Unde îmi este haina? Beţi, mâncaţi băieţi, totul este plătit. Mă cheamă o damă! Alerg! Şi împleticindu-se părăsi crâşma. Mignolet, care îşi împlinise visul, plecă imediat după el pentru a-şi pune în siguranţă comoara.

Urcă într-o birjă şi-i spuse birjarului:

— Birjar, ai cinci franci să mă duci în piaţa Lombarde şi să mă aduci înapoi la Boule-Noire.

— Bine, dar plătește înainte. M-au mai păcălit și alții.

— Ia-ți banii și dă-i drumul!

Emoționat scoase portofelul și-l deschise dar surpriza-i fu foarte mare fiindcă portofelul era aproape gol.

— 2.500! La Hâvre avea peste 15.000. În fine, buni și ăștia. Portofelul îl arunc, fiindcă s-ar putea să mă compromită.

Deschise geamul trăsurii și-l aruncă la întâmplare.

Portmoneul căzu lângă o poartă ce dădea și în strada Amsterdam, și în strada Berlinului.

Mignolet părăsi trăsura și se afundă într-una din străzile întortocheate. Ajuns în fața unei case mizerabile și coșcovite deschise poarta și dispăru. După cinci minute reveni la trăsură și se reîntoarse la Boule-Noire zicându-și liniștit:

— Averea este pusă la adăpost, iar Ion o să creadă că a pierdut portofelul pe drum.

Mignolet ajunse la crâșmă și cum intră invitații lui Ion îl luară la întrebări de unde vine.

— Din bal... e acolo o blondă mititică ce mi-a căzut cu tronc. Ne întâlnim mâine. Mi-e cald, dați-mi să beau.

În pavilionul ducelui, Ștefan și René ședeau la capul bolnavei. Berta era mai bine. Servitoarea lui Ștefan se ocupa de Berta ca de propriul ei copil. Vocea îi revenise și o ușoară roșeață îi colora obrajii și viața începuse să strălucească în ochii ei.

René și Ștefan priveau fericiți la ea.

— Ce buni sunteți, dragii mei! murmura Berta. Abia aștept să mă fac bine pentru a putea continua căutarea!

— Stai liniștită! Eu și Ștefan vom lucra fără tine. Nu te vom lăsa să fii iarăși expusă. Până nu descoperim totul nu vei mai ieși din această cameră.

Berta dădu din cap și se sculă:

— Nu spuneți asta... Fără mine nu veți reuși mare lucru, căci nu știți încă nimic. Voi nu știți cât am suferit, ce-am auzit și ce-am văzut... Oh! mizerabilii! mizerabilii!

Fața Bertei era roșie și ochii ei aruncau fulgere.

— Calmează-te Berta! Emoția s-ar putea să-ți facă rău. Dacă nu te-am întrebat până acum a fost din cauză că starea ta era gravă. Vorbește, dacă simți că nu-ți face rău.

Berta începu să le povestească cu voce slabă celor doi ceea ce noi știm deja...

Ștefan îi ceru iertare pentru toate îndoielile ce le avusese despre dânsa.

— Cine ţi-a spus teribilul secret al familiei mele, Ştefane?

— Nimeni, Berta! dar mi-a ajuns în mână dosarul unui proces celebru de acum 20 de ani: Crima de pe podul Neuilly, şi citirea lui mi-a luminat mintea. Am ghicit că numele Monestier ascundea un nume pătat pe nedrept. Iartă-mă încă o dată, Berta.

René adânc mişcat, îşi ştergea lacrimile pe furiş.

— Deci şi dumneata crezi că tata este nevinovat?

— Nu numai eu cred, Berta, ci şi cel mai bun prieten al meu, una din gloriile baroului. Când vom avea o probă materială el va pleda cauza tatălui tău.

— Dar avem proba, Ştefane! Îl avem pe Ion-Joi, martorul crimei... proba în viaţă. N-o să se ascundă mereu. Îl vom găsi până la urmă.

Berta îl întrebă ce au mai făcut în ultimul timp, de când nu s-au văzut.

Mecanicul îi povesti seara de la balul doamnei Thorn, efectul ce-l avusese tabloul asupra Claudiei, dispariţia lui Ion, care-l recunoscuse pe omul de la Neuilly în persoana lui Frederic Berard.

— Cel care m-a lovit s-a lăudat că el este autorul crimei.

— Da Berta, acel mizerabil.

— Voi credeţi că doamna Thorn este complicea lor?

— Da, în trecut, dar în tentativa împotriva ta nu cred că este implicată.

— Aţi fost acasă la mine?

— Da, şi i-am spus portarului să spună că eşti plecată la ţară oricui ar întreba de tine.

— Ai luat banii şi actele din locuinţa mea?

— Nu, spuse René.

— Rău ai făcut! Ceea ce s-a întâmplat în piaţa Regală se putea întâmpla şi aici...

— Ai dreptate!

— Tu trebuie să mergi chiar în această seară să iei ce-ţi aparţine.

— Mă voi duce chiar acum!

— Te rog să-mi aduci ceva rufărie şi o rochie, căci ştii în ce stare se află hainele ce le-am avut în ziua crimei.

— Mă voi întoarce într-o oră.

— Te aştept aici, zise Ştefan.

René plecă spre strada Notre-Dame-des-Champs.

Era ora 11,00. Portăreasa se pregătea de culcare.

— Dumneata eşti domnule René? Aţi găsit-o pe domnişoara Berta?

— Da!
— Şi unde este?
— La ţară, la nişte prieteni!
— Va veni curând?
— Peste 15 zile.
— Atunci, te rog pe dumneata să-i duci o scrisoare de la Hâvre.
— Cu plăcere, doamnă!
— Poftim, domnule René!

René luă scrisoarea, o puse în buzunar, apoi urcă în camera Bertei. După 10 minute coborî, încărcat cu un pachet pentru Berta. Ajuns la pavilion îl găsi pe Ştefan la capul Bertei. Îi dădu scrisoarea.

— O scrisoare pentru mine? De la cine oare?
— Nu ştiu nici eu. A venit de 4 zile şi vine din Hâvre. Citeşte şi vom vedea.

Cum o deschise şi-şi aruncă ochii zise:

— Este de la Ion-Joi, care ţi-a scris şi dumitale şi care te aştepta aseară la restaurantul Boule-Noire.
— Cum aşa?

René luă scrisoarea şi o citi la rândul său:

— Doamne, ce bun eşti! Doctore să mergem la Boule-Noire. Poate-l mai găsim acolo. În tot cazul îl vom găsi la el acasă. Trebuie să punem mâna pe hârtiile de la doamna Thorn.
— Te însoţesc, René, fiindcă Berta mai trebuie să se odihnească.
— Berta, steaua noastră a început să strălucească. În curând va sosi ziua judecăţii.
— Mergeţi, dragii mei, o să mă rog pentru voi.

Cei doi părăsiră pavilionul, găsiră pe Petre Loriot care în 40 de minute îi duse la Boule-Noire. Aici patronul le spuse că primind o scrisoare de la un oarecare prieten, René Moulin, Ion-Joi plecase în grabă. Albinosul, unul dintre invitaţi, luase scrisoarea aruncată în grabă de Ion şi o băgase în buzunar.

Auzind discuţia dintre cei trei se apropie şi i-o dădu lui René. Acesta o desfăcu şi spuse cu spaimă:

— Cred că Ion este mort la ora asta, Ştefane, iute la trăsură! Să mergem la Ion acasă. Mână, Petre, în Rébeval nr. 13.
— Am mai dus azi un individ care venea din Hâvre.
— Ion era! Dă-i bice lui Milord, poate îl salvăm.

În aceeaşi seară, Enric, răspunzând invitaţiei doamnei Thorn, se duse în strada Berlinului. Douăzeci de persoane se aflau în salonul Claudiei în faţa ceştilor cu ceai.

— Voi putea, scumpă doamnă, să văd în această seară şi pe prietenul meu Ştefan Loriot? întrebă Enric pe doamna Thorn.

— Nu cred, domnule Enric. Ştiu că este foarte ocupat cu clienţii săi de la Charenton.

Enric se lansă în discuţii despre procese celebre cu un negustor mai în vârstă şi ca din întâmplare, aduse vorba despre crima de pe podul Neuilly şi cât de rău i-a fost doamnei Thorn când a văzut tabloul care se intitula chiar aşa. Claudia urmărea fără să răsufle discuţia celor doi.

— Ei bine, domnule, tabloul era reproducerea exactă a acelei oribile crime. Zilele acestea, răsfoind nişte dosare, am dat peste acest proces şi l-am recitit cu un interes foarte mare. Paul Leroyer, mecanicul acuzat de crimă, era nevinovat.

— Crezi că ai descoperit o eroare judiciară, scumpul meu domn? întrebă Claudia.

— Da, doamnă!

— Şi acest Paul... cum i-aţi mai zis, a fost condamnat?

— Paul Leroyer, doamnă, şi a fost condamnat la eşafod, iar pentru nevinovăţia lui am o probă morală.

— Credeţi că o probă morală este suficientă când existau împotriva lui atâtea probe materiale? Credeţi că au greşit juraţii?

— Eu, doamnă, nu acuz pe nimeni... răspunse Enric.

— Atunci, dacă juraţii au avut dreptate, omul era vinovat.

— Numai aparent aveau dreptate. Fatalitatea a întărit aparenţele.

— Fatalitatea?! Mă faceţi să râd, domnule! Fatalitatea nu o poţi prinde.

— Fatalitatea nu, stimată doamnă! Dar mârşavele ei instrumente, da!

Doamna Thorn, tresări.

— Despre cine vorbiţi, domnule?

— De acei mizerabili care vroiau ca doctorul din Brunoy să moară.

— Este o presupunere, domnule?

— Nu doamnă, este o convingere, rezultat al studiului aprofundat al acestui proces, peste care domneşte un straniu mister.

— Cât timp a trecut de când s-a săvârşit crima?

— Douăzeci de ani, doamnă!

— Oh! Un secol. S-a aşternut uitarea. Probele au dispărut. Cred că adevăratul vinovat a şi murit.

— Se poate, dar nu este sigur. Dacă cineva din familia

lui Leroyer ar cere redeschiderea procesului, aş putea proba nevinovăţia.

— Dar lucrul acesta nu i-ar lipi capul la loc.

— Nu, dar i-ar reabilita memoria.

— Prescripţia ar pune pe criminali la adăpost de orice pedeapsă, zise Claudia.

— Da, dar ruşinea le va acoperi numele până la sfârşitul vieţii. Cred că este o pedeapsă mult mai mare.

Claudia, pentru a întrerupe această conversaţie care putea deveni periculoasă pentru ea, plecă şi porunci să se servească ceaiul. Părea liniştită. Enric gândi:

— Cred că m-am înşelat. Leşinul ei n-a avut nimic suspect.

Pentru a-şi răscumpăra greşeala bănuielii fu mai mult decât amabil în restul serii cu doamna Thorn.

După miezul nopţii îşi părăsi gazda şi plecă spre casă. În apropierea străzii Berlinului un grup de cheflii gălăgioşi se apropiau de el. Pentru a-i evita, Enric se adăposti sub o poartă. Călcă pe ceva flexibil şi se aplecă să vadă despre ce este vorba: era portofelul aruncat de Mignolet.

— Îl voi duce mâine la poliţie, să găsească ei păgubaşul! şi-şi văzu de drum. Înainte de a-l băga în buzunar îl examină. Nedescoperind nimic în el îşi zise:

— Nimic, nici măcar o carte de vizită. Îl voi examina mai bine la mine acasă.

Thefer, după cum ştim, rămăsese în faţa cârciumii Boule-Noire, pentru a urmări plecarea lui Ion-Joi. Văzuse pe Ion-Joi ieşind cu haina sub braţ şi căutând cu ochii o trăsură.

Ion găsi una şi porunci să-l ducă acasă, în strada Rébeval nr. 13.

Fostul inspector, strecurându-se pe lângă zid, urcă în trăsura ce-l aştepta:

— Să pornim! Mă opreşti la colţul străzii Rébeval.

După o jumătate de oră ajunseră. Thefer dădu drumul trăsurii şi se îndreptă spre zidul ştiut. Ascultă. O tăcere adâncă domnea împrejurul lui.

— Cred că am ajuns cu vreo 10 minute înaintea lui Ion.

— Se rezemă de zid aşteptând. Timpul trecea greu. O emoţie puternică vecină cu spaima îi strângea inima:

— Numai de-ar lovi ducele cum trebuie...

Se auzi un zgomot de trăsură şi peste câteva minute Ion se opri la câţiva paşi de poartă şi începu să-şi caute cheia. O găsi şi deschise uşa. Intră. Întunericul şi băutura îl făceau să meargă încet, cu mâinile întinse pentru a nu se

lovi. În întuneric George aştepta momentul potrivit pentru a lovi. Îl aştepta pe Ion să se întoarcă cu faţa spre el pentru a-i da lovitura de moarte în piept.

Ion tremura de frig şi se apropie să ia o haină din braţul de zdrenţe de lângă uşă; atunci un braţ înarmat se desfăcu din zdrenţe şi vârful cuţitului atinse carnea lui Ion. Nu căzu. Mâinile lui căzură pe umerii ducelui şi-l zmulseră din ascunzătoare cu o putere extraordinară.

Faţa asasinului era în lumină. Ion fixă asupra-i ochii săi înspăimântaţi:

— Omul de pe podul Neuilly; îngână el cu o voce răguşită.

Sângele ţâşni din rană, braţele îşi slăbiră strânsoarea şi se desfăcură, capul i se mişcă de la stânga la dreapta, căzu pe podele şi nu mai mişcă.

Ducele avu un surâs trimufător şi şterse cu mâneca picăturile de sânge de pe obraz, se aruncă spre patul unde Ion îşi pusese haina. O luă, căută prin toate buzunarele dar nu găsi nimic.

Se aplecă deasupra lui Ion şi-i rupse toate hainele după el, cu o furie de nebun, dar tot nu găsi nimic. Se auzi o trăsură oprindu-se şi bătăi în poartă.

— Deschide! Bătăile continuau. Ducele plecă grăbit spre locul de întâlnire cu Thefer. Fostul inspector, auzindu-l că vine, îi zise:

— Sunt aici! Grăbeşte-te!

— Ai auzit bătăile? zise el poliţistului.

— Da!

— Cine dracu ar putea fi la ora asta?

— Prietenii lui de la Boule-Noire. Ai adus hârtiile?

— Nu.

— De ce?

— Am căutat peste tot, dar n-am dat de nimic.

— Cu el ce-ai făcut?

— Cuţitul meu i-a intrat în piept până la prăsele.

— Un duşman mai puţin. Cât despre hârtii, vom mai vedea...

Cei doi complici se îndepărtară, fiind siguri că nimeni nu-i urmărea.

René şi Ştefan erau cei care băteau la poarta lui Ion-Joi.

— Poate nu s-a întors încă şi trezim vecinii în zadar.

— Este adevărat, dar îmi este frică să nu i se fi întâmplat ceva rău.

— Săriţi peste zid! interveni Petre Loriot. Eu trag birja lângă zid, voi urcaţi pe capră şi săriţi zidul.

Ideea era bună şi cei doi tineri o puseră imediat în aplicare. Peste câteva minute René era în curte.

— Nu e lumină, dar cheia e în broască, zise René.

Strigă de două ori:

— Ion! Ion-Joi!

Ion nu putea nici să audă, nici să răspundă.

— Oi fi ajuns prea târziu?

René deschise poarta şi zise celor de afară:

— Intră şi dumneata, domnule Loriot, şi luminează-ne calea. Mie frică să nu găsim un cadavru.

Birjarul luă unul din felinarele trăsurii şi urmă pe cei doi.

— Prea târziu! Mult prea târziu. Mizerabilii, Dumnezeule, nemernicii, ne-au luat-o înainte. Nu vom mai afla nimic. Ştefan îngenunche lângă Ion:

— Trăieşte, încă n-a murit.

— Doctore, fă o minune! zise René. Avem nevoie de hârtiile furate de la doamna Thorn, şi ne trebuie mărturia lui contra lui Frederic Berard.

Ştefan examină rana şi ceru o bucată de pânză. René rupse o cămaşă curată găsită într-un sertar.

— Aşezaţi-i perna sub umeri, să stea cu capul sus. Ştefan spălă rana şi o pansă.

— E lovit în inimă?

— Nu, lama a alunecat pe lângă coaste. Este adâncă, dar nu mortală.

René se aşeză lângă rănit aşteptând să se trezească.

Petre Loriot, cu felinarul în mână, lumină acest tablou sinistru. După câteva momente cei trei oameni tresăriră. Ion-Joi se mişcă.

— Vedeţi... îşi revine, zise Ştefan.

Ion deschise ochii şi o expresie de bucurie îi apăru în ei când îl zări pe René.

— Tu eşti René? Ce bine! Nu credeam că o să te mai văd. Voi fi răzbunat. Asta mă mângâie.

— Vei fi răzbunat, îţi jur, dar trebuie să vorbeşti.

— Voi vorbi.

— Cunoşti pe cel ce te-a lovit?

— Da! este complicele doamnei Thorn! Frederic Berard.

— Dar, al treilea, cine era al treilea om de pe podul Neuilly! Acum, când moartea este aşa de aproape, trebuie să-l spui!...

— Eu eram!

— Tu erai! Cunoşteai pe omul pe care l-ai omorât?

— Nu.

— Nu este posibil!

— Cu toate astea aşa este. Nu mi se spusese nimic... mi s-a pus un cuţit în mână şi mi-a spus să omor întâi un bărbat, apoi un copil.

René tresări:

— Un copil?

— Da! Copilul pe care îl avea în braţe doctorul din Brunoy.

— Şi-ai omorât şi copilul?

— Nu... mi-a lipsit curajul... mi s-a făcut milă de bietul copilaş. Vroiam să-l duc la spital, dar m-a doborât otrava Claudiei şi l-am pus la poarta unei case din Champs-Elysées.

Petre Loriot asculta povestirea cu mare atenţie.

— La o poartă... în Champs-Elysées? zise Petre.

— Da.

— În noaptea de 24 septembrie 1837?

— Da.

— Ah! măi copii, măi fraţilor, a dracului mai este întâmplarea! Copilaşului îi era frig şi ţipa de-ţi lua urechile. Asta m-a atras şi l-am găsit. Da, eu l-am găsit şi l-am dus în strada Enfer, la orfelinat.

René întrerupse dialogul celor doi:

— Lasă-mă să-l mai întreb ceva, Petre. Ion, după ce ai recunoscut pe Frederic Berard ai zis că l-ai urmărit: spune-mi adresa!

— Şade în Pat-de-Fer, la nr. 17.

Petre Loriot era din ce în ce mai surprins.

— În strada Pat-de-Fer nr.17 am dus eu un om slab, înalt, de două ori. Tot pe el l-am dus şi în strada Universităţii, în care se găseşte Berta.

— Ah! se va face lumină, dar ce-ai făcut cu hârtiile de la doamna Thorn?

Ion îl privi mirat:

— Care hârtii? Erau numai bani!

— N-ai fost atent. Unde este portofelul?

— În haina mea... pe pat.

René căută, dar rezultatul fu acelaşi ca şi al lui George.

— Nimic! nimic! Ticăloşii, l-au omorât pentru nişte hârtii!

Ion scoase un oftat lung şi leşină.

Dumnezeu ne părăseşte. Hârtiile ne-au fost furate, iar Ion trage să moară. Doctore, fă ceva! Gândeşte-te că de viaţa lui depinde fericirea Bertei! Trebuie, fă o minune, scapă-l!

— Voi încerca. Ajută-mă să-l dezbrac şi să-l întind pe pat.

Scoaseră hainele bătrânului hoţ şi-l culcară. Ştefan scrise o reţetă. René observă pe masă scrisoarea prin care Ion-Joi o lăsa după aşa-zisa lui „sinucidere" Ceea ce îi mira pe ei era faptul că scrisul semăna perfect cu al lui Ion.

De prisos că cel ce falsificase scrisoarea era Thefer, care avusese în mână scrisoarea lui Ion către René!

René plecă să ia medicamentele din reţetă. Reveni după o jumătate de oră.

Ştefan examinase atent rana şi-i dăduse o lingură de doctorie întăritoare lui Ion.

— Ah! Scapă-mă, doctore! Scapă-mă, te rog!

— Fac tot ce pot şi tot ce depinde de mine, căci de salvarea dumitale atârnă moartea unui nume şi fericirea unei tinere neprihănite.

— Onoarea unui nume?

— Da, domnule! Din cauza crimei comise pe podul Neuilly, al cărui instrument ai fost dumneata, un om a fost condamnat pe nedrept, iar familia acestui om a trăit 20 de ani în mijlocul lipsurilor, durerilor şi ruşinii. Acum câteva săptămâni, fiul acestui martir a murit fără a putea reabilita memoria tatălui. A lăsat sarcina reabilitării mamei sale. Mama, moartă la rândul ei, a lăsat această sarcină fiicei sale! Această fiică o ştii: este Berta.

— Berta?! strigă Ion.

— Da. Berta, pe care nişte asasini au vrut s-o omoare acum câteva zile pentru a o împiedica să-i acuze aşa cum au făcut şi cu tine azi noapte. Dacă Dumnezeu te va face bine, tatăl Bertei va fi reabilitat!

Lacrimi mari curgeau pe obrajii lui Ion.

— Jur să acuz pe acei criminali şi o dată cu ei şi pe mine. Cine se va putea îndoi de cuvântul meu?

— Bea asta şi linişteşte-te! Acum trebuie să dormi.

Ion luă o linguriţă de doctorie şi capul îi căzu greu pe pernă.

— Acum unchiule, să vorbim! Eşti sigur că l-ai recunoaşte pe Frederic Berard?

— Da, sunt foarte sigur. De două ori l-am aşteptat noaptea în strada Universităţii.

— Era singur?

— O dată singur, altă dată cu încă un altul pe care l-am luat din Pont Philippe.

— Cred că sunt cei pe care-i căutăm.

— Domnule Loriot, zi ceva de copilul din Champs Elysées, găsit de dumneata.

— Plecasem spre Temple pentru a duce un particular, dar din cauza vremii rele n-am ajuns. Mă întorceam spre casă cu calul şchiopătând, când am auzit plânsul copilului. L-am găsit şi l-am luat. L-am pus pe perna trăsurii. M-am gândit să-l iau la mine, dar aveam deja pe Ştefan şi pentru un om singur doi copii sunt prea mulţi. Atunci l-am dus la orfelinat şi l-am pus la uşă.

— Ştii ce s-a mai întâmplat cu el?

— Nu.

— Unchiule, ar trebui să ne interesăm, poate că îi vom găsi rudele.

— Bine, Ştefane, mă voi informa.

— Va trebui să vorbesc cu un bun amic de-al meu, fala baroului, Enric de la Tour-Vaudieu, să se ocupe de reabilitarea tatălui Bertei. Acum ne vom despărţi. Tu, René, te rog stai cu Ion. Va avea temperatură mare. Să-i dai te rog doctoria din acest pachet.

— Fii liniştit, voi face cum îmi zici.

Unchiul şi nepotul urcară în birjă, lăsând pe René la capul lui Ion, care deliră până dimineaţa.

La ora nouă Ştefan sosi aducând cu el o infirmieră pentru a se ocupa de rănit. René merse acasă, se schimbă şi plecă împreună cu Ştefan spre pavilion. Aici Berta îi aştepta foarte îngrijorată. Plecarea bruscă a celor doi amici o speriase. Ei îi povestiră ce se întâmplase.

— Deci, zise ea, n-am greşit când am zis că acest om este unul din asasini.

— Ticăloşii trebuie să creadă că acuzatorii lor Ion şi Berta sunt morţi până în ziua în care Enric îi va aduce în faţa instanţei. Atunci voi veni şi eu cu Estera Derieux, care acum se simte mai bine şi care precis a jucat un rol în crima de la Neuilly. Rol de victimă, bineînţeles... Cred că internarea ei la Charenton se datorează doamnei Thorn şi lui Frederic Berard. Prudenţa mă împiedică să-i pun întrebări, dar în curând îmi va descoperi trecutul ei.

— Să nu ne scape Frederic Berard! Să nu dispară!

— Nu va dispărea acum, când nu-i mai este frică de nimic.

René şi Ştefan aveau dreptate când ziceau că Frederic se credea la adăpost. Thefer îi întărea această convingere. A doua zi după crimă, Thefer ar fi putut să se ducă la Rébeval să vadă cu ochii lui ce se întâmpla, dar se abţinu. Merse la duce şi-l asigură că totul este în ordine, n-au de ce să se teamă. Moartea lui Ion se va interpreta ca o sinucidere.

— Aveţi ceva ordine pentru mine?

— Nu. Acum mă voi întoarce acasă. Astă seară plec la Marsilia, de unde îi voi scrie fiului meu că sosesc. Nimeni nu va şti că n-am fost plecat.

— Veţi păstra şi această locuinţă pentru a ne putea vedea când este nevoie. Este imprudent să ne vedem la dumneavoastră. Fiţi atent să nu fiţi urmărit.

— Fii liniştit, ne vom întâlni noaptea şi pentru a veni voi trece prin pavilionul din Universităţii.

Se auzi clopoţelul şi în pragul uşii se ivi Claudia.

— Aveţi să-mi daţi veşti bune? zise aceasta în loc de bună ziua.

— Da, iubito. Ion-Joi este mort, dar hârtiile nu le-am găsit.

— Atunci înseamnă că le-aţi luat voi!

— Jur că nu, zise George.

— Vreau o dovadă.

— Care?

— Căsătoria lui Enric cu Olivia, fiindcă după ce vă voi povesti ce am auzit eu din gura lui Enric, ce îmi făcea onoarea să ia ceaiul în salonul meu, n-o să mai fiţi liniştiţi.

Şi Claudia le povesti ceea ce ştim.

— Nu văd ce te poate nelinişti?

— Leşinul meu, care i-a atras atenţia lui Enric.

În cazul în care descoperă adevărul, fiind soacra lui nu o va face.

— Doamna gândeşte bine. Trebuie grăbită această căsătorie...

— Dar ce fac cu Enric? Cum o să-l conving?

— Gândeşte-te, domnule duce!

— Cred că peste câteva zile voi da o serbare şi te voi invita cu fiica dumitale! Veţi intra astfel în casa mea.

— Sper să nu mă înşelaţi, că altfel...

Claudia nu-şi termină fraza, dar ducele înţelese.

D-na Thorn plecă.

Ducele îşi dădu întâlnire cu Thefer în gara Paris-Lyon, pentru a-i da cheile din Pat-de-Fer. La ora 8 urcă în tren pentru a merge la Marsilia.

Trecură trei zile de la plecarea ducelui. Berta îşi revenise, iar Ion-Joi scăpase de moarte. Acum putea răspunde oricăror întrebări.

Ştefan era foarte ocupat. După operaţie Estera fusese apucată de frisoane, care creşteau, din zi în zi: Ştefan era foarte îngrijorat. După ce-l vizită pe Ion se îndreptă spre Charenton. Aici îl aştepta o mare surpriză. Starea Esterei să îmbunătăţise, dar era într-o stare de prostraţie completă. Acest lucru nu-l sperie. Temperatura scăzuse,

iar dacă revenea la normal salvarea era sigură. Întorcându-se acasă găsi o scrisoare de la Petre, prin care acesta îl anunța că va lipsi trei zile și că atunci când va reveni se va ocupa de copil.

Ștefan vroia să meargă în aceeași zi la Enric, pentru a-l ruga să redacteze plângerea Bertei precum și cererea de revizuire a procesului. După ce luă micul dejun, învălui broșura „Afacerea de pe podul Neuilly" și se îndreptă spre casa lui Enric. Avocatul nu era acasă, dar servitorul spuse că va veni imediat și-l introduse în cabinetul stăpânului său.

După trei sferturi de ceas sosi Enric. Ștefan îi mulțumi pentru broșura împrumutată, îl rugă să-l ajute în reabilitarea tatălui iubitei lui care în realitate este Berta Leroyer, și îi povesti tot ce știa.

— Acum, că știi totul primești, Enric?

— Primesc, Ștefane, și voi fi fericit de două ori, căci luptând pentru Berta, lupt pentru tine.

— Îți mulțumesc Enric, îți mulțumesc din adâncul inimii!

— Începând de mâine mă voi ocupa de strângerea probelor.

— De ce nu de astăzi?! Berta stă foarte aproape, în pavilionul pe care ai avut amabilitatea să mi-l pui la dispoziție pentru ea.

— De acord. Eu sunt pregătit.

Cei doi plecară spre Berta. Aici îl găsiră pe René.

Ștefan îi prezentă pe Enric, dar știm că deja cei doi se cunoșteau. Berta fu foarte încântată de demersurile lui Ștefan și nu se putu abține să nu-i spună lui Enric.

— Știu numai lucruri frumoase despre dumneavoastră. Ștefan v-a spus cine sunt și care sunt necazurile familiei mele. Primesc ajutorul dumneavoastră și până la sfârșitul vieții mele voi fi recunoscătoare pentru ceea ce veți face pentru un nevinovat și pentrú o orfană.

După aceste vorbe Berta izbucni în plâns și cei doi domni simțiră lacrimile curgând fără voie.

René și Ștefan explicară lui Enric ceea ce urmăreau și ceea ce știau. Tot ce pățise Berta, tot ce pățise el și Ion-Joi.

— Ce încâlceală măiestrită! zise Enric după ce examină diverse hârtii prezentate de René.

— Știți adresa lui Berard?

— Da. L-a urmărit Ion-Joi. Stă în Pat-de-Fer nr. 13.

— Celălalt complice este necunoscut, zise René, dar Petre Loriot zice că știe casa unde a intrat.

— În afară de hârtiile ce mi le-ai dat nu mai ai altele?

— Trebuia să avem, dar portofelul cu hârtiile compromițătoare a fost furat de asasinii lui Ion-Joi. El îl furase de la doamna Thorn.

— De nebună v-ați mai ocupat? De ce s-a speriat Berard când a văzut-o în timpul furtului?

— Sper să aflu curând, zise Ștefan.

— Cum?

Ștefan îi explică despre operația făcută și despre Estera.

— Din ce-mi spui, Ștefane, încep și eu să cred că între Estera și crimă este o legătură strânsă.

— Când crezi că vei putea sta de vorbă cu ea?

— Numai peste 3—4 zile.

— Voi aștepta. Trebuie să avem toate armele pregătite pentru lupta judiciară. Trebuie să mai vorbesc cu Ion-Joi și să întocmesc apoi memoriul.

— Curaj și nădejde vă doresc tuturor!

Cei trei oameni se despărțiră de la Berta și părăsiră pavilionul.

Ștefan își dădu întâlnire cu Enric pentru al putea duce la Ion-Joi să-l interogheze, la ora 8,00, peste două zile în strada Vincent.

Enric se întoarse la el și întocmi un dosar privitor la reclamația Bertei Leroyer.

Se ocupă apoi de problemele lui de serviciu. Adormi spre dimineață. Când se întoarse de la tribunal, servitorul îi dădu o telegramă prin care tatăl său își anunța sosirea.

Avocatul se bucura de întoarcerea tatălui său.

Porunci să fie pregătit apartamentul tatălui său și merse la gară pentru a-i ura bun venit. Îl înștiință pe Ștefan că nu va putea fi la întâlnire, dar că îi va fixa o altă oră. Ștefan era fericit fiindcă Ion-Joi și Estera vor avea mai mult timp să se întremeze pentru a putea răspunde întrebărilor ce li se vor pune.

Estera nu mai făcea frisoane. Privirile ei căutau curioase în jur pentru a recunoaște lucrurile ce-o înconjoară. Vroia să întrebe, dar medicul de gardă nu-i permitea. Evocarea trecutului său putea să-i producă o criză ce putea să-i întoarcă boala.

Întrebările ei dovedeau că-și dădea seama de ce este anormal în starea ei.

Doctorul sosi ca de obicei și merse direct la Estera.

Ochii ei se uitau fix la el.

— Doamne, de ce nu vine el?

— Nu mă cunoști, copila mea? Eu sunt doctorul!

— Nu, zise ea, nu eşti dumneata... Cel care m-a îngrijit este un bătrân. Ajută-mă să-mi aduc aminte!...

— Stai liniştită acum. Fereşte-te de oboseală. Eşti slăbită. După ce-ţi vei reveni vom căuta împreună adevărul.

Estera cu ochii închişi încerca să-şi aducă aminte:

— Unde este doamna Amadis? Unde este fiul meu? Vreau să-l văd!

— Făcu o mişcare ca să sară din pat. Ştefan o opri.

— Las-o să vorbească, zise internul.

— Nu. Vindecarea s-a produs prea repede şi-mi este frică de o criză.

Estera se supuse şi rămase liniştită.

— Nu vreţi să-mi spuneţi... Copilul meu, a murit.

— Vrei să ai încredere în mine? zise Ştefan.

— Da.

— Atunci aşteaptă să te întreb eu. Ai fost mult timp bolnavă. Aşteaptă să fii cu totul sănătoasă.

— Dar unde sunt?

— La un prieten bun!

— Cine este?

— O vei şti mai târziu! Ai încredere în mine. Te rog, Estera.

Obosită, Estera îşi lăsă capul pe pernă. Adormise.

Internul îl înştiinţă că directorul împreună cu doi domni vor să-l vadă.

Cei doi îl felicitară pentru rezultatul obţinut şi, aflând că femeia operată avea indicaţia „La secret", dorire să afle motivul, dar cu toate căutările secretarului nu se găsi nici-un motiv pentru a fi ţinută *la secret.*

— Cred că este o simplă eroare a secretarului, zise unul din doctori.

— Eroare căutată, dar în paguba bolnavei, mai ales acum când şi-a revenit.

— Dar ea n-are familie şi nu văd cum această greşeală i-ar putea provoca rău, interveni celălalt doctor, care avea funcţia de inspector.

— Domnule inspector, interveni Ştefan, în acest caz, Estera este înconjurată de ziduri groase. Ea nu vede soarele decât printre gratii. Are nevoie de soare şi de flori. Aş vrea să-mi permiteţi s-o mut într-un spital unde să-i pot acorda îngrijirile de care are nevoie.

— Sunt de acord cu dumneavoastră, domnule doctor. Mâine voi prezenta cazul acesta domnului prefect. Vă aştept mâine, la orele 10,00 la prefectură.

— Mulţumesc, în numele meu şi al Esterei, domnule

inspector!

Directorul ceru grefierului ordinul de internare la secret al Esterei. Grefierul îl dădu, şi directorul citi cele două cuvinte: „La secret".

— Este adevărat! dar curios lucru: o altă mână le-a scris, nu cea care a completat mandatul! Nici cerneala nu este aceeaşi. Cred că este greşeala unui funcţionar zăpăcit. Trebuie să anunţ la Paris ce-am descoperit.

Peste o oră inspectorul azilului intră la şeful Siguranţei şi-i prezentă cazul. Acesta îi spuse:

— Îmi amintesc de acest caz, dar nici-un motiv nu a existat pentru a fi ţinută la secret. Probabil a greşit un funcţionar.

— Eu am văzut ordinul. Vorbele n-au fost scrise de aceeaşi mână.

— Sunteţi sigur?

— Da.

— Atunci voi da ordin ca greşeala să fie îndreptată.

— Cu atât mai bine, cu cât persoana în cauză s-a însănătoşit. Trebuie anunţată acea doamnă care s-a ocupat de ea înainte de a fi dusă la azil. Peste cât timp credeţi că-mi puteţi da un răspuns?

— Peste două ceasuri!

— Mulţumesc! Mă voi întoarce peste două ceasuri.

Şeful Siguranţei merse la comisarul de la judiciar şi-i spuse:

— Îţi aduci aminte de Estera Derieux, nebuna care locuia cu o doamnă în Piaţa Regală şi care a fost internată la Charenton la cererea bătrânei?

— Da.

— Inspectorul azilelor a fost azi la mine şi mi-a spus că Estera s-a făcut bine şi că trebuie pusă în libertate. Trebuie s-o găsim pe bătrână. Trimite pe cineva în piaţa Regală.

— Voi merge personal.

— Îţi aduci aminte să fi scris cumva pe ordin „La secret"?

— În nici-un caz n-am avut motive să scriu aşa ceva.

— Ce agent a dus-o?

— Thefer.

— Ce face Thefer acum?

— E inspector la hoteluri, dar am înţeles că vrea să-şi dea demisia.

— Mi se pare ceva foarte ciudat cu acest ordin. Te rog să mergi la Charenton şi să iei ordinul. Ceva nu este normal.

— Îl voi aduce, dar mai întâi să vedem ce este cu doamna Amadis.

În Piaţa Regală află ceea ce ştim. D-na Amadis plecase imediat după internarea Esterei şi nu mai dăduse niciun semn de viaţă. Comisarul se întoarse şi raportă şefului Siguranţei ce aflase.

— Cam straniu! Plecarea asta seamănă a fugă. Şi vorbele adăugate la ordin. Cred că miros o crimă.

— Şi cine este criminalul, sau mă rog complicele?

— Cine să fie? Thefer.

— Îl acuzaţi de trădare?

— Nu acuz, doar bănuiesc. Este unul dintre cei care călcându-şi datoria linge mâinile unor ticăloşi pentru câţiva napoleoni. Am avut mare încredere în el şi a cam abuzat.

Inspectorul azilelor nu păru surprins când află că d-na Amadis plecase din Paris. Ştia că Ştefan îi spusese că se va ocupa personal de a găsi un spital potrivit pentru Estera şi era liniştit.

A doua zi Ştefan îl găsi la ora convenită şi împreună merseră la prefect. Aici, prefectul îi spuse că-l cunoaşte atât ca un medic foarte talentat, cât şi prin recomandările făcute de prietenul său, Enric de Tour-Vaudieu.

— Sunteţi rudă cu un onorabil birjar Petre Loriot?

— Da, domnule, este unchiul meu.

— A făcut o reclamaţie despre o birjă furată şi de dispariţia unor bani. Nu s-a descoperit încă nimic. O mare obscuritate înconjoară această afacere şi bănuim că este vorba despre nişte crime strâns legate între ele.

— În curând sper să se facă lumină, zise Ştefan cu siguranţă!

— Dar ce te aduce aici, dragă doctore?

Ştefan îi explică despre situaţia Esterei şi despre faptul că trebuie să i se schimbe condiţiile de internare. Prefectul aprobă ordinul de punere în libertate a Esterei. Ştefan era acum stăpânul ei. Merse la pavilion, unde găsi pe René şi pe Berta. Le spuse rezultatul demersurilor sale şi faptul că o va aduce pe Estera să locuiască cu Berta.

Ştefan şi René părăsiră pe Berta şi luând o trăsură plecară spre Charenton.

Aici, Ştefan îi dădu Esterei o doză dublă de somnifer şi o duse la trăsură. Două ore mai târziu era instalată în pavilionul lui George de la Tour-Vaudieu, alături de Berta.

Comisarul de la judiciar ajunse la Charenton după plecarea Bertei. Ceru directorului ordinul de internare al

Bertei şi se întoarse la Paris, unde merse direct la şeful Siguranţei:

— Vii de la Charenton? îi zise acesta.

— Da şi aduc hârtia, care este aşa cum aţi bănuit: falsificată.

— Se vede cât de colo că au vrut ca Estera să dispară închizând-o într-o casă de alienaţi.

Thefer a fost instrumentul; dar cine este instigatorul? Vom afla... Thefer să fie urmărit pas cu pas, zi şi noapte. Să i se deschidă şi scrisorile. La nevoie îi vom face chiar o percheziţie.

Fu însărcinat cu urmărirea lui Thefer agentul Leblond, căruia i se promisese o recompensă de 500 franci.

— Când trebuie să încep urmărirea? întrebă agentul.

— Din acest moment, zise şeful Siguranţei.

Când ieşea Leblond, intră un funcţionar de la Parchet care invita din partea şefului lui pe şeful Siguranţei şi pe comisarul de la judiciar la o anchetă în afara Parisului, la Bagnolet. Cei doi plecară în grabă la Parchet.

Procurorul le spuse că nişte lucrători care făceau săpături au descoperit cadavrul unui om.

— Să mergem, domnilor, zise procurorul. Trăsura ne aşteaptă.

La Bagnolet, comisarul de poliţie le explică despre descoperirea unui om asasinat prin lovire cu cuţitul. Nu fusese încă identificat.

Plecară spre locul unde era cadavrul. Chemară pe muncitorii care-l descoperiseră. Erau cei pe care i-am cunoscut: Grandchamp şi Simon. Ei le spuseră unde este cadavrul. O luară înainte şi îi conduseră pe magistraţi în carieră, unde l-am văzut pe Thefer căutându-şi drumul, cu 8 zile mai înainte.

Cadavrul era descompus. Corpul era zdrobit, iar hainele erau acoperite cu o pătură de noroi.

Şeful Siguranţei zise:

— Nu se poate recunoaşte cine a fost acest om... Trebuie să căutăm prin haine, poate găsim ceva. Respingător lucru, dar trebuie făcut. O voi face personal!

Simon înaintă şi zise:

— Lăsaţi-mă pe mine. Amărâtul nu prea miroase bine, dar am inimă tare.

Procurorul spălă cuţitul cu care fusese săvârşită crima şi i-l dădu lui Simon.

Simon exploră buzunarele şi recolta fu bogată: hârtii, multe hârtii şi un carneţel. Toate uscate şi bine păstrate.

Şeful Siguranţei le examină şi o exclamaţie de surpriză

îi scăpă printre buze:

— Domnilor, acest om este Plantade al nostru, pe care l-am căutat în zadar o săptămână. Iată-i legitimaţia şi carnetul de însemnări!

— Cine a făcut-o?

— Omul pe care-l urmărea şi căruia îi descoperise crimele. Ascultaţi! Şi începu să citească cele ce Plantade scrisese în carneţelul său în legătură cu *„Afacerea trăsurii 13"*.

Martorii scenei ascultau vorbele procurorului cu sufletul la gură.

Şeful Siguranţei zise:

— Vedeţi, domnule procuror, Plantade găsise urmele îndoitei crime din Bagnolet... A fost omorât să nu poată vorbi. Criminalul, omul cu tic nervos, este Thefer! El i-a făcut scăpaţi pe Dubief şi Termond, pentru a-i putea folosi în crimele sale. Nemernicul, el l-a omorât pe Plantade.

— Trebuie arestat pe loc! zise procurorul.

— Îl bănuiam de mult timp. Nu-l puteam aresta până nu-i descopeream complicii, cei pentru care lucrează.

— Aşa este. Aţi avut dreptate. Luaţi măsuri pentru transportarea cadavrului!

Ducele se întoarse acasă din „călătorie". Enric îl găsea slăbit şi îmbătrânit...

— Nu eşti prudent, tată, zise Enric. Ar trebui să te menajezi!

Prima zi nu ieşi deloc din casă. A doua zi făcu nişte vizite scurte. Thefer nu apărea şi acest lucru îl bucura nespus. Însemna că totul era în ordine. A doua zi servitorul îi aduse o scrisoare, al cărui scris îl făcu să tresară — era de la Claudia:

„Scumpul meu domn,

Ştiu că te-ai întors. Credeam că îmi vei face o vizită. Ştii că nu-mi place să fiu uitată. Peste patru zile, căsătoria promisă trebuie să se facă! TREBUIE!

Amica d-tale,
Claudia"

— Ah! Cât urăsc această femeie! Cu toate acestea trebuie s-o ascult.

Arse scrisoarea, apoi merse în sufragerie unde îl aştepta Enric pentru a mânca împreună.

— Tată, zise Enric, printre vizitele tale de ieri a fost una şi la tatăl Isabelei?

— Nu, n-a fost.

— Contele, ştiind că te-ai întors, s-ar putea să găsească jignitoare această atitudine.

— Am făcut-o intenţionat!

— Nu te înţeleg, tată! Vrei să superi pe viitorul tău cuscru?

— Căsătoria nu este încă făcută...

— Fireşte, dar în curând va fi nunta!!

— Nu se ştie...

Mirarea lui Enric creştea.

Ducele reluă:

— Să ştii că nu mi-a plăcut niciodată iubirea ta pentru domnişoara Isabela; dar din dragoste pentru tine... Contele este un revoluţionar exaltat şi personal ideile lui nu-mi plac. N-aş vrea să ai necazuri unindu-te cu fiica lui!...

— Dar eu o iubesc pe Isabela şi nu mă interesează ideile politice ale lui sau ale tale...

— Eşti prea tânăr şi te aprinzi repede. Iubirea asta ţi-ar putea aduce mari necazuri. Eu nu-ţi voi da consimţământul! Nu uita că ţi-am dat un nume, că te-am luat din orfelinat şi că am asupra ta autoritate de tată. Eu nu discut, eu poruncesc!

— Eşti crud, tată, fără milă! Primesc sacrificiul, oricât este de amar. Mă supun voinţei tale.

Ducelui nu-i venea să creadă că fiul său renunţă aşa de uşor la dragostea Isabelei.

— Eu nu mă gândesc decât la binele tău. Vreau să ai un moştenitor şi ţi-am găsit o fată bună pentru a te însura.

— Să mă însor?!

— Da, dragul meu copil, te vei însura cu o fată adorabilă pe care ai cunoscut-o deja.

— Eu?

— Da!

— Cine este această fată? Despre cine este vorba?

— Despre Olivia, fiica doamnei Thorn.

— Cum? să-i sacrific eu iubirea Isabelei acestei fete, pe care abia am cunoscut-o? De cât timp cunoşti dumneata, tată, pe această doamnă Thorn?

— De vreo nouăsprezece ani! Am cunoscut-o ca domnişoară în Italia, şi am revăzut-o la Paris. A plecat apoi în Anglia, unde a fost soţia unui om cinstit şi foarte bogat, domnul Thorn.

— Dar despre trecutul ei te-ai interesat?

— Toţi îl consideră ireproşabil.

— Toţi se înşală. Această femeie, în urmă cu douăzeci de ani, a fost părtaşă la o crimă. Este o criminală, iar tu

vrei să mă faci ginerele ei.

— O criminală?! se prefăcu mirat şi înspăimântat ducele. Este curată nebunie ce spui!...

— Nu, tată. Ea l-a înarmat şi l-a plătit pe cel ce a omorât. Justiţia a cercetat şi prin aparenţe false a condamnat la moarte un nevinovat. Am probe, tată, înţelegi? Probe materiale şi vii. Cel care a lovit trăieşte şi va mărturisi. Celălalt se ascunde şi face alte crime pentru a le acoperi pe cele vechi. Suntem pe urmele lui şi îl vom descoperi. În faţa celor doi, Claudia Thorn îşi va lepăda masca de mare doamnă şi va rămâne ceea ce este: o criminală de rând. Dacă vrei să renunţi la Isabela mă voi supune, dar te rog să nu mai pomeneşti de doamna Thorn...

Intră servitorul lui Enric şi îl anunţă că Ştefan Loriot îl caută pentru a-i comunica ceva important.

— Condu-l pe domnul doctor în cabinetul meu! Voi veni şi eu imediat. Ducele George, cu faţa descompusă, căzu pe un scaun.

— Văd că te şochează această noutate, tată, dar acesta este adevărul.

După plecarea lui Enric, ducele se dezmetici şi începu să se întrebe:

„Ce probe are? Estera nu poate vorbi, Berta şi Ion sunt morţi. Cine a făcut reclamaţia de reabilitare? De unde vine pericolul? Dacă Enric ar descoperi că eu sunt complicele Claudiei, cred că ar distruge probele. Nu poate lovi în binefăcătorul său. Trebuie să mă sfătuiesc cu Thefer".

Porunci servitorului să pună caii la trăsură şi plecă în oraş. Merse direct la Thefer. Enric, după plecarea tatălui său, intră în cabinetul în care îl aştepta Ştefan Loriot:

— Ştiu ce te aduce la mine, Ştefane! Te întrebi de ce am întârziat pornirea anchetei. A sosit tatăl meu şi a trebuit să stau de vorbă cu el. Acum sunt la dispoziţia ta.

— Persoanele pe care trebuie să le chestionezi sunt în stare a-ţi răspunde: Ion şi Estera sunt vindecaţi. Vino cu René, la ora opt, la cafeneaua Palais-Royale! Vom merge împreună la Ion, în Rébeval. Am fost la prefect şi am obţinut ordinul de eliberare al Esterei şi am dus-o tot la pavilion. Până acum i-am dat calmante pentru a sta în amorţeală, pentru a nu-şi pune prea multe întrebări.

— Eu voi adresa memoriul meu, împreună cu o plângere, procurorului Imperial. Autorii crimelor făcute asupra lui Ion şi Bertei vor fi arestaţi, judecaţi şi condamnaţi. Cu această ocazie vom cere şi revizuirea vechiului proces.

Ştefan strânse mâna amicului său cu căldură:

— Pe deseară, Enric. Îţi mulţumesc de o mie de ori pentru ajutorul ce mi-l dai!

Ştefan merse la pavilion, unde Berta supraveghea la capul Esterei. Îi povesti tot ce făcuse şi că va merge la Rebeval să asculte mărturisirea lui Ion-Joi. Berta îl rugă să meargă şi ea.

— Te rog Ştefane, în numele tatălui meu nevinovat!

— Bine, Berta, fie voia ta! Rău fac, dar îmi lipseşte curajul să te refuz. Voi veni să te iau la ora şapte.

Agentul Leblond, după ce plecă de la prefectură, merse acasă şi se deghiză în negustor de haine vechi. Ştia toate şiretlicurile lui Thefer şi se învârti în jurul casei să-l vadă ieşind şi pentru că exista portar se hotărî să facă o mică percheziţie. Dacă era surprins nu putea fi acuzat, pentru că era în interes de serviciu. Se îndreptă spre strada Louis-Philippe strigând:

— Haine vechi, haine vechi! Îl urmări pe Thefer care, nedeghizat, se îndreptă spre chei. După un sfert de oră renunţă la urmărire, se întoarse, intră în curtea casei lui Thefer şi urcă scara. La uşă, scoase un bulgăre de ceară din buzunar şi îl puse pe gaura cheii. Deodată se opri. Cineva urca scările. Leblond îl urmări: era un om bine îmbrăcat, cu pantaloni gris-perle, ghete de lac, pălărie înaltă, redingotă şi mănuşi. Distinsul vizitator sună la uşa lui Thefer, Leblond îşi zise:

— Ce noroc! Nu cumva am dat peste cheia afacerii!?

Trecu o secundă şi ducele, căci aţi ghicit, el era, sună din nou. Bătu, dar nu primi nici un răspuns. Făcu un gest de nemulţumire şi scoţând din buzunar un carnet, rupse o foaie şi scrise câteva cuvinte. Strecură foaia pe sub uşă şi plecă. Leblond coborî, cumpără o sârmă şi se întoarse la uşă. Vârî sârma şi după câteva încercări scoase hârtia pe care ducele scria:

„Te aştept la miezul nopţii în casa din Saint-Etienne. Anunţă şi în strada Berlinului. Trebuie să vină! URGENT!!!

— Ah! o întâlnire curată. Fără iscălitură. Repede la prefectură!

Leblond sosi într-un suflet la prefectură. Era aşa de bine deghizat, încât şeful Siguranţei abia îl recunoscu. Leblond îi dădu hârtia.

— De unde ai luat-o?

— De la Thefer; şi agentul îi povesti ce văzuse.

— Foarte bine, mergi şi pune biletul la loc şi vino la

mine. Mă duc să anunț pe prefect și pe procuror.

Pe când se petreceau acestea la prefectură, în fața orfelinatului din strada Enfer opri trăsura lui Loriot. Acesta coborî și se adresă portarului:

— Domnule, unde aș putea obține și eu o informație?

Paznicul îi arăta biroul de informații. Găsi un funcționar, care de mai bine de treizeci de ani lucra aici. Acesta îl primi cu amabilitate pe Petre și îl întrebă ce dorește.

— Aș vrea să știu ce s-a întâmplat cu un copil, pe care l-am adus aici în 1837, în 24 septembrie.

— De ce doriți acest lucru, domnule?

— Vreau să știu, fiindcă o întâmplare fericită mă face să cred că sunt pe cale de a-i descoperi părinții.

— Fă o cerere și spune unde și când a fost găsit copilul, pentru a nu se face vreo confuzie.

— Oh! dar este foarte complicat! Nu poți să te uiți în registre și să-mi spui?

— Nu. Dar vreau să te servesc. Fă o cerere timbrată și la ora șase vino după răspuns.

— La șase sunt ocupat. Nu vrei să mi-o trimiți printr-un comisionar acasă?

— Cu plăcere, domnule.

— Iată banii pentru aceasta și adresa mea.

Petre Loriot făcu cererea, o timbră, o iscăli și își luă rămas bun de la amabilul funcționar.

— O să aflu ce s-a întâmplat cu copilul!

La Rébeval, Ion își revenise și stătea în fața focului de vorbă cu infirmiera.

— Crezi că mă fac bine?

— Desigur, domnule! Ai un trup de fier și peste câteva zile o să poți umbla.

— Cred că doctorii mă mint. Doresc atât de mult să trăiesc și să mă răzbun pe cei ce de două ori au încercat să mă omoare!

— Trebuie să mai beți puțin vin de Bordeaux. Așa a zis domnul Ștefan; dar nu mai este vin și eu n-am bani.

— Nu-i nimic, Ursula. Mergi în curte, sapă sub liliac și adu-mi cutia ce o vei găsi.

Ursula îi urmă întocmai sfatul și când Ion deschise cutia rămase uimită de valoarea banilor aflați în ea.

— Doamne, dar aici sunt zeci de mii!

— Cam așa! Ia hârtia asta de o mie și mergi de cumpără vin. Restul pune-l în cutie și cutia în sertar.

— Așa voi face, domnule!

— Nu uita să aduci și o coală timbrată!

— De ce, domnule, vreţi să vă faceţi testamentul?
— S-ar putea!
După o jumătate de oră, fata se întoarse cu cele dorite de Ion.
La ora nouă, doctorul, Berta şi Enric intrau în casa lui Ion. Când îl văzu pe Ştefan, un fulger de bucurie se ivi în ochii lui Ion. Prezenţa Bertei, însă, îl stânjenea. Vru să se scoale, dar Ştefan nu-l lăsă.
— Iartă-mă, Berta! Iartă-mă!
Orfana simţi că mânia i se topeşte la auzul glasului pierdut şi rugător.
— Vreau să mă acuz şi să-i acuz pe criminali! Vreau să fie pedepsiţi!
— Vor fi! zise Enric.
— În numele celor care nu mai sunt şi în numele meu, te iert Ion-Joi! zise Berta.
— Întreabă-mă, domnule avocat! Voi spune tot secretul meu.
Avocatul îl întrebă şi martorii acestei scene se cutremurară la povestirea tragediei pe care o ştim.
— Nu ştii numele asasinilor?
— Nu!
— În portofelul furat de la doamna Thorn n-ai mai găsit şi altceva?
— Nu.
— Cum era portofelul?
— Era de piele neagră, cu închizătoare de argint. Parcă într-un colţ avea un C şi un G.
— Eu am găsit un portofel ca cel descris de Ion, în strada Amsterdam. Dar nu sunt sigur că este portofelul Claudiei. Este la mine acasă. Cum ajung, îl voi lua şi îl voi cerceta cu mare atenţie. Din spusele lui Ion, ajunse şi la scrisoarea făcută de notar.
— Îţi aduci aminte care erau iniţialele cu care se încheia scrisoarea?
— Da! S. de la T.V.
— Fostul notar nu a încercat să reconstituie numele?
— Nu ştiu!
— Copilului lăsat în Champs-Elysées i s-a dat de urmă?
— Da. A fost găsit şi dus de unchiul meu la orfelinatul din strada Enfer.
— A trăit.
— Mâine vom afla. Astăzi unchiul meu a venit în Paris şi va merge să afle ce s-a întâmplat cu copilul. Este de foarte mare importanţă să găsim rufăria pe care a

avut-o. S-ar putea să existe o monogramă pe hăinuţe. După mine, cred că scopul era să dispară copilul, iar mobilul întregii infamii este o problemă de moştenire. În sfârşit, toate se vor limpezi. Mâine voi pune în ordine declaraţiile lui Ion-Joi şi voi face plângere împotriva lui Frederic şi a doamnei Thorn.

— Ce bucurie! strigă Ion.

— Pe mâine, Ioane! Te lăsăm să te odihneşti.

Berta se apropie de bătrânul bandit:

— Mă rog lui Dumnezeu să te vindece şi nu voi uita ce ai făcut pentru a repara răul.

Peste câteva minute Ion rămase singur cu Ursula.

— E cam târziu şi eşti obosit. Trebuie să te culci îi zise Ursula.

— Nu zise Ion. Mai am un lucru de făcut. Dă-mi, te rog, ceva de scris şi coala cumpărată!

— Mai este vreme şi mâine, zise Ursula.

— Nu se ştie!

Ursula, dând din umeri, făcu ceea ce dorea bătrânul. Ion muie peniţa în cerneală şi scrise:

Acesta este testamentul meu.

Era ora unsprezece noaptea. În casa ducelui George de la Tour-Vaudieu era linişte. Servitorii urcaseră în camerele lor. Enric era în oraş şi lăsase vorbă să nu fie aşteptat cu masa. Ducele îşi aduse aminte de întâlnirea cu Thefer şi doamna Thorn. Merse în cabinetul său şi îşi schimbă înfăţişarea. Trecu prin tunelul subteran pe care îl ştim, şi ajunse în pavilion. Auzi voci şi, crezând că au pătruns hoţii în pavilion, deschise puţin uşa şi privirea-i poposi pe un spectacol total diferit de cel la care se aştepta: Îşi dădu seama că, în lipsa lui, Enric primise pe cineva în vizită. Dar cine putea fi? Văzu o femeie. Bănui o legătură amoroasă. Ducele înaintă şi se dădu înapoi cu spaimă:

— Estera Derieux... este Estera!

La strigătul lui femeia se ridică şi scoase un alt strigăt. Îngrozit, ducele nu se putea mişca. Estera sări din pat şi se repezi spre el cu o mânie turbată:

— Hoţule! Ticălosule, unde-mi este copilul?

Mintea sărmanei femei se întorsese cu douăzeci de ani în urmă, când ducele intrase pe fereastră pentru a omorî copilul lui Sigismund. Trăsăturile lui George i se întipăriseră bine în minte. Ducelui îi fu frică şi-şi duse mâinile la gât, ca pentru a se apăra împotriva unei sugrumări.

— Tu, banditule! Tu eşti! Vii să-mi furi şi să-mi omori

copilul! Ca şi atunci îl voi apăra împotriva ta, mizerabile! Te voi sugruma! Estera înaintă spre duce şi acesta se retrase îngrozit din calea ei. În mişcarea sa bruscă răsturnă masa şi lumânarea ce se găsea pe ea căzu şi se stinse. Camera rămase luminată doar de focul din sobă. Estera îl urmări şi se agăţă de hainele sale. El o împinse cât putu de tare şi Estera căzu pe parchet scoţând un geamăt uşor. Scăpat din mâinile ei, George ieşi din vestibul şi de aici în grădină. Tremurând, înecându-se, murmura:

— Cine a adus pe această femeie? Ce complot se ţese împotriva mea? Ce pericole mă ameninţă din umbră?

Se auzi zgomotul unei trăsuri şi voci ce ajungeau până la el. Luă felinarul şi părăsi coridorul la timp, pentru a nu fi văzut de cei ce veneau: Berta, Ştefan, Enric şi René.

Intrând primul în cameră, Ştefan scoase un ţipăt. Estera era jos, fără cunoştinţă, lumânarea era stinsă şi la lumina focului, în cameră se vedeau urmele unei lupte.

— Ce s-o fi întâmplat aici? zise René, care ajută pe Ştefan s-o aşeze pe Estera în fotoliu.

— Unde este Françoise? I s-o fi întâmplat ceva?

René urcă în cameră şi găsise servitoarea dormind profund. O trezi:

— N-ai auzit nimic ce s-a întâmplat în camera de jos?

— Nu, domnule.

— Stranie întâmplare, completă Enric.

— Vom afla ce s-a întâmplat chiar de la Estera. Văd că îşi revine: i se mişcă pleoapele.

Estera păru că îşi revine:

— Fiul meu! Unde îmi este fiul? Era aici în leagăn. Mizerabilul iar a venit să mi-l fure şi să mi-l omoare... De astădată l-am apărat. Să vină bărbatul şi doamna Amadis, să-mi aducă copilul!

— Este mai nebună decât oricând, zise Enric.

— Te înşeli, Enric! Îşi aduce aminte, dar noţiunea timpului a dispărut pentru ea. Crede că este după incidentul care i-a produs nebunia. Estera auzi discuţia celor doi:

— Nebunie? De ce vorbiţi de nebunie? Sunt cu mintea întreagă. Suntem la Brunoy, eu şi doamna Amadis. Am venit de opt zile. Tatălui meu care este la Paris nu i-am spus încă, dar o să mă ierte, căci va auzi de căsătoria mea în momentul în care îi voi vorbi şi de greşeală: am un fiu. Un mizerabil a vrut să mi-l fure şi eu l-am apărat. S-a auzit un pocnet de revolver, eu am leşinat şi fiul meu a fost salvat de doctorul Leroyer.

— Doctorul Leroyer!? strigară toţi într-un glas.

— Vedeţi, zise Ştefan, că istoria Esterei este legată de crima de pe podul Neuilly?! Estera dădu din cap.

— Nu... era la Brunoy. Eram într-o odaie, dar nu era asta. Doctorul Leroyer vine în fiecare zi şi... avea o lacună în memorie.

Ştefan o opri.

— Estera, nu te mai obosi! Încearcă să-mi răspunzi la întrebări. Vrei?

— Da, dar mai înainte vreau să ştiu de ce doamna Amadis, iubitul meu şi doctorul nu sunt aici. Unde este leagănul copilului?

— Estera, fiul tău nu mai este în leagăn, zise Ştefan.

— A murit! ţipă ea.

— Nu se ştie nimic deocamdată. Când s-a născut copilul tău?

— Acum cinci zile.

— În ce an suntem?

— În 1835.

— Estera, de atunci au trecut douăzeci şi doi de ani. Suntem în 1857 şi în acest timp nu ai trăit, ai vegetat...

— Dumnezeule, nu cumva am fost nebună?

— Ba da, răspunse medicul, dar acum eşti vindecată...

— Ce s-a întâmplat cu cel pe care îl iubeam?

— Vom şti după ce ne vei răspunde la întrebări.

— Cine te-a condus la Brunoy să-ţi ascunzi sarcina?

— Doamna Amadis.

— Te îngrijea doctorul Leroyer?

— Da; şi era atât de bun!

Într-o zi, după ce am născut, a adus un preot care m-a căsătorit cu omul iubit. Câteva minute mai târziu, fiul meu avea un nume şi eu eram ducesa de la Tour-Vaudieu.

Estera se opri.

— Ducesă de la Tour-Vaudieu!? se miră Enric.

— Da, iubitul meu era Armand Sigismund de la Tour-Vaudieu, pair al Franţei, şi fiul meu va purta acelaşi titlu.

Enric se făcu livid. Tremura.

— Copilul dumitale a fost încredinţat doctorului Leroyer?

— După focul de revolver trăs asupra mea nu mai ştiu nimic. Cu puţin timp în urmă, aici am văzut pe omul care a vrut să-mi fure copilul când eram la Brunoy. M-am agăţat de el, dar m-a învins şi a fugit.

— Nu este posibil! zise Ştefan. Ai visat!

— Nu am visat. Este acelaşi om, dar a mai îmbătrânit. Părul i-a albit, dar este el, criminalul, ticălosul! Jur pe

Dumnezeu că el era.

Enric era înspăimântat. Împrejurul lui toţi tăceau, toţi ghiceau teribilul secret.

— Acum, ziceţi-mi voi, unde este iubitul meu, Sigismund?

— A murit acum douăzeci de ani, răspunse René.

— Dar fiul meu?

— Fiul d-tale a fost încredinţat doctorului Leroyer. Doctorul a fost atras într-o cursă şi copilul a dispărut.

— Dispărut? Mort? Am zăcut douăzeci şi doi de ani să mă trezesc acum lipsită de orice fericire? Cum a putut Dumnezeu să mă pedepsească atât de crunt? Ce rău i-am făcut eu lui?

Enric, tremurând, se ridică şi plecă spunând că mai are ceva de lucru şi se va întoarce a doua zi. Merse acasă şi se opri direct în locul unde lăsase portofelul negru. Îl luă şi îl deschise brusc.

Ştefan Loriot şi René se întoarseră lângă cele două femei.

René începu:

— Dragii mei, cu siguranţă că Ion-Joi are dreptate. Complicele d-nei Thorn, acel Frederic Berard, este tatăl adoptiv al lui Enric, ducele George. A ghicit şi Enric acest lucru. Ce lovitură pentru el! Mă tem pentru viaţa lui!

Estera se ridică:

— A reînviat Cain? Ducele şi-a asasinat oare fratele?

— Toate îl acuză şi fatalitatea a făcut să încredinţăm fiului său adoptiv judecarea procesului.

— Mă cutremur, zise Berta, când mă gândesc că din cauza noastră Enric va suferi.

— Sper să nu-i treacă prin cap lui Enric gândul sinuciderii! zise René. Am citit o hotărâre cumplită în ochii lui. În momentul acela se auzi sunând la uşă.

— O fi Petre Loriot! V-a căutat azi, domnule Ştefan, şi i-am spus că sunteţi la Ion. Poate nu v-a găsit, zise Françoise.

Aşa era. Petre sta în pragul uşii.

— Ce s-a întâmplat unchiule? zise Ştefan.

— S-au petrecut lucruri noi şi importante. Ion-Joi e în trăsură; a vrut să vină neapărat cu mine.

Luară pe bătrânul bandit din trăsură şi îl duse în pavilion, în camera Esterei. Îl aşezară pe un fotoliu. Petre le spuse despre cererea ce o făcuseră la orfelinat şi răspunsul care i se dăduse. Toţi erau nerăbdători.

— Copilul ce-l purta doctorul în braţe a fost salvat.

— Era copilul meu! zise Estera.

— Da, doamnă, şi vă dau în scris că este un tânăr de ispravă. Este Enric de la Tour-Vaudieu, fiul lui George de la Tour-Vaudieu.

Estera, surprinsă, exclamă:

— El! A adoptat monstrul copilul meu? Asasinul, omorâtorul de frate!

Loriot continuă:

— Copilul depus în faţa orfelinatului în ziua de 24 septembrie 1837 şi care avea o hârtie cu numărul 13 prinsă de haine a fost înfiat astăzi de ducele George de la Tour-Vaudieu.

Estera începu să plângă.

— Doctore, du-mă la fiul meu! zise Estera.

— Şi pe mine, zise Ion. Vreau să mă ierte pentru tot ce a suferit.

— Să mergem, zise René. Este dovedit că George vroia să suprime şi copilul pentru a fi unicul moştenitor. Trebuie să mai fie ceva şi aici, de moment ce ducele a dispărut fără a-l întâlni. Să căutăm şi să ajungem repede la Enric.

La prefectura poliţiei, cu câteva ore mai înainte, şeful Siguranţei ceru aprobarea să se ocupe personal de Thefer şi o obţinu.

Leblond îl urmări pe Thefer până la doamna Thorn. După un sfert de oră îl văzu urcând într-o trăsură şi plecând. Leblond ştia din bilet că la ora unsprezece jumătate doamna va ieşi pentru a merge la întâlnirea din strada Etienne. Leblond merse să mănânce şi se întoarse la timp pentru a o vedea pe doamna Thorn ieşind pe poartă. O urmări până în strada Etienne şi ciocăni la uşă. Când uşa se deschise el văzu că cel ce o întâmpină fu Thefer.

— A sosit ducele? întrebă ea.

— Nu, doamnă, dar trebuie să sosească. Am făcut şi foc în casă, poftiţi!

Intrară într-o cameră mobilată. Claudia era îngrijorată, Thefer la fel.

— La ce ne-o fi chemat?

— Nu ştiu.

— Ce s-a auzit de moartea lui Ion-Joi?

— La prefectură nu se ştie nimic şi n-am putut pune întrebări pentru a nu da de bănuit. Toţi îl cred plecat din Paris. Doamnă, eu nu mă tem decât de duce. Suntem duşmanii lui fiindcă îi ştim secretele şi ar fi bucuros să ne ştie morţi.

— Crezi că ne-a întins o cursă?

— Nu cred, fiindcă nu mai are energie.

— Încep să cred că ai dreptate; nici mie nu mi-a

răspuns la scrisoare.

Afară se auziră zgomote.

— Cred că este cineva în grădină, zise Thefer. Ducele nu poate fi, fiindcă cheile lui sunt la mine. Cred că sunt mai multe persoane! Să fugim peste zid! Ba nu! Haideţi să ieşim pe poartă.

Thefer deschise poarta şi ieşiră, dar surpriza abia acum se ivi, sub chipul lui Leblond şi al celor şase agenţi ai săi. Thefer trase un foc şi lovi un agent. Din spate, Leblond îl apucă pe umăr pe fostul său şef şi îi spuse:

— Lasă comediile, domnule Thefer! N-ai ce face; eşti prins! Băieţi, duceţi-l în casă fiindcă domnul procuror vrea să stea de vorbă cu el. Cum intră, procurorul îl întrebă:

— Thefer, ştii de ce eşti arestat?

— Nu, domnule procuror, răspunse Thefer cu îndrăzneală. Eram aici cu doamna pentru nişte motive intime care nu ne privesc decât pe noi. Văzând oameni străini în grădină, am crezut că au venit să ne atace şi am fugit. Atacat din nou, am tras.

— Nu mai minţi, Thefer, ai minţit destul! Justiţia ştie tot ce ai făcut: ştie de asasinarea lui Plantade şi de crimele comise la Bagnolet de dumneata şi de cei doi complici: Termond şi Dubief. Eşti arestat împreună cu doamna Thorn, complicea dumitale. Ai ceva de zis, domnule fost inspector?

— Nu.

— Dar dumneata, frumoasă doamnă?

— Nici eu nu am nimic împotrivă, dar sunt nevinovată. Adevăratul vinovat este liber şi ar fi trebuit să fie aici cu noi.

— Vorbeşti de Frederic Berard?

— Nu, domnule. Criminalul care a luat numele de Frederic Berard este ducele George de la Tour-Vaudieu, milionarul şi senatorul.

— Te-ai trădat singură, doamnă. Ţi-ai spus complicele. Nimeni nu te denunţase.

Claudia îşi lăsă capul în jos ca trăznită.

În strada Saint Dominique, Enric luase portofelul şi deschizându-l, l-a cercetat cu foarte mare atenţie. Examenul minuţios al portofelului l-a făcut să găsească într-o despărţitură camuflată un plic pătrat şi o hârtie îndoită.

— Ce naibă o mai fi? Tremur tot şi inima mi se strânge!

Plicul era desfăcut şi avea o pecete mare, roşie. Enric examină cu atenţie pecetea şi tresări:

— Doamne, armele familiei Tour-Vaudieu; scrisoarea asta este adresată doctorului Leroyer de la Brunoy.

Sub ochii lui era testamentul lui Sigismund, datat în 23 septembrie 1837, la Paris, pe care noi îl ştim.

Enric era deznădăjduit:

— Tatăl meu adoptiv ştia de acest testament şi s-a folosit de averea fratelui lui. Este un tâlhar.

Desfăcu cealaltă hârtie şi iată ce cuprindea:

„Eu, Claudia Varni, domiciliată în Paris, strada Circului, Nr. 16, în numele meu şi al marchizului George de la Tour-Vaudieu, mă angajez să plătesc senatorului Giuseppe Corticelli suma de otpsprezece mii de franci, după moartea lui Sigismund de la Tour-Vaudieu, dacă moartea lui va avea loc în urma duelului cu G. Corticelli.

Paris, 21 septembrie 1837
Claudia Varni"

Mai jos erau cuvântul „achitat" şi iscălitura lui Corticelli.

— Este un asasin. Milioanele pe care trebuia să le moştenesc eu sunt câştigate prin vânzare de sânge. Trebuie să vorbesc cu acest om pe care nu-l mai recunosc ca tată şi apoi voi muri! Nu vreau un nume pătat.

Tânărul avocat scoase un pistol, îl controlă dacă este încărcat şi îl puse peste hârtiile găsite. Se auzi o bătaie în uşă:

— Cine este? întrebă Enric.

— Eu, tatăl tău. Descuind uşa, Enric se gândea:

— Aici sau la dânsul, totuna!

— Te-am auzit vorbind şi m-am gândit că eşti bolnav. Am venit să te liniştesc.

— Nu, domnule duce, nu sunt bolnav. Vorbeam tare pentru că sunt îngrijorat şi stăpânit de spaimă.

— Spaimă, groază?! Ce vorbe sunt astea?

— Da, şi în momentul în care ai bătut la uşă mă pregăteam să vin la dumneata.

— Ce ai să-mi spui?

— Ţi-am vorbit de dimineaţă de o cauză pe care o apăr, pentru reabilitarea numelui unui om nevinovat, mânjit de o condamnare nedreaptă.

— Ce treabă am eu cu acest lucru? întrebă ducele silindu-se să-şi ascundă emoţia.

— Dacă n-ai treabă de ce tremuri şi ai îngălbenit?

Ducele încercă să zâmbească:

— Eu! Tremur? Ţi se pare, fiule!

— Omul care a pus să-şi omoare fratele pentru a-i stăpâni averea a plătit omorul nepotului său şi pe al doctorului Leroyer, omul care a închis apoi într-o casă de nebuni pe victima nevinovată, Estera Derieux, omul care a vrut în două rânduri să-şi omoare complicele, pe Ion-Joi, omul care a vrut s-o omoare pe nevinovata fiică a martirului, acest om eşti dumneata: ducele George de la Tour-Vaudieu!...

— Minciuni! Minciuni nelegiuite, strigă atunci ducele disperat.

— Dovezile sunt aici! spuse Enric arătând hârtiile. Testamentul lui Sigismund şi chitanţa lui Corticelli.

Ducele de la Tour-Vaudieu îşi reveni, ochii lui străluciră şi îngână:

— Atunci sunt salvat. Vei arde aceste hârtii şi primejdia nu mai există. Dă-mi-le, dă-mi-le să le ard!

— Nu, domnule! Aceste hârtii sunt ale Bertei. Sunt reabilitarea tatălui ei! Nu îţi aparţin. Ţie nu-ţi mai aparţine decât acest pistol. După ce voi da aceste hârtii cui trebuie, voi face acelaşi lucru, pentru a scăpa de numele dezonorant pe care mi l-ai dat.

În acest moment uşa se deschise cu putere şi un om apăru în pragul ei strigând:

— Acest nume este al tău, Enric, şi trebuie să-l răzbun. Eşti fiul legitim al ducelui Sigismund şi al Esterei Derieux şi iat-o pe mama d-tale!

Zicând acestea, Petre Loriot introduse pe Estera şi pe ceilalţi prieteni: Berta, Ştefan, René Moulin, Ion-Joi.

— Am aici o informaţie oficială, care dovedeşte spusele mele. Copilul cruţat de Ion-Joi şi dus de mine la orfelinat eşti tu, dragul meu Enric, şi ai fost adoptat de acest bătrân mişel, pe care îl recunosc ca fiind omul ce l-am transportat în Pat-de-Fer.

— Şi în care recunosc şi eu, zise Ion-Joi înaintând, pe omul de pe podul Neuilly şi pe asasinul meu din Rébeval.

— El a furat scrisorile lui René Moulin şi a pus în loc o alta compromiţătoare, zise Berta.

Văduva lui Sigismund îi ieşi în faţă:

— Tu eşti cel ce ai vrut să-mi omori copilul la Brunoy, tu ai venit în pavilion, la mine, astă noapte!

Se auzi o bătaie în uşă şi portarul anunţă:

— Vă caută nişte poliţişti, sunt în urma mea!

În cameră intrară procurorul, agenţii şi cei doi complici. Enric zise:

— Domnule procuror, ştiu ce vă aduce: îl căutaţi pe

complicele doamnei Thorn. Iată-l aici, şi voi avea mâine onoarea să depun o plângere a victimelor lui.

Ion-Joi înaintă din umbră şi zise:

— Dintre care eu sunt ultima! Am mărturisit crima mea şi am încercat s-o repar. Berta, iartă-mă încă o dată şi primeşte această hârtie care este testamentul meu.

Înainte de a pleca, procurorul mai spuse:

— Vreau să-i spun doamnei Estera de la Tour-Vaudieu că am căutat pe doamna Amadis şi am aflat că a murit lăsându-i prin testament întreaga avere.

— Tristă veste pentru mine! Aş fi vrut să trăiască şi să mă vadă vindecată!

— Să mergem, domnilor, zise procurorul.

George nu făcea nici o mişcare. Părea că nu vede şi nu aude nimic. Înnebunise.

— Dar tot trebuie dus, spuse Procurorul.

Cei trei fură luaţi. René se apropie de Berta:

— Berta, sarcina noastră s-a încheiat. Enric va face restul.

Fiica martirului întinse pe rând mâna lui René, lui Ştefan şi lui Enric, apoi, ridicând ochii spre Cer, mulţumi lui Dumnezeu...

După cinci luni de zile curtea de juraţi condamnă pe Thefer la moarte, pe Claudia la închisoare pe viaţă. George muri nebun, cincisprezece zile după arestare. Petre Loriot hotărî să se retragă, să-şi vândă trăsurile, dar păstră pe Milord, calul pur sânge englezesc. Despre fericirea tinerilor nu mai este cazul să vorbim. La cununie, Ştefan şi Berta au fost conduşi în trăsura nr. 13...

În cimitirul Montparnasse este şi astăzi un mormânt pe a cărui cruce scrie: *„S-a făcut dreptate"*. Iar dedesubt: **„Paul Leroyer"**.

— SFÂRŞIT —